
2307

На основу члана 70. став 1. тачка 2. Устава Републике Српске и члана 177. став 2. и члана 181. ст. 1. и 2. Пословника Народне скупштине Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 66/20), Народна скупштина Републике Српске, на Двадесет шестој посебној сједници, одржаној 15. децембра 2021. године, донијела је с л е д е ћ у

ОДЛУКУ**О УСВАЈАЊУ ПРОГРАМА ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА ПЕРИОД 2022-2024. ГОДИНЕ****I**

Народна скупштина Републике Српске усваја Програм економских реформи Републике Српске за период 2022-2024. године.

II

Саставни дио ове одлуке је Програм економских реформи Републике Српске за период 2022–2024. године.

III

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 02/1-021-1061/21
15. децембра 2021. године
Бањалука

Потпредсједник,
Народне скупштине
Денис Шулић, с.р.

ПРОГРАМ

ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА ПЕРИОД 2022–2024. ГОДИНЕ

1. СВЕУКУПНИ ОКВИР И ЦИЉЕВИ ПОЛИТИКЕ

Споразум о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране, и БиХ, с друге стране (ССП), који представља основу за спровођење процеса приступања, ступио је на снагу у јуну 2015. године и замијенио је Привремени споразум (ПС), који је био на снази од 2008. године. У фебруару 2016. године Босна и Херцеговина је поднијела званичну апликацију за чланство у Европској унији. БиХ је предала одговоре на Упитник Европске комисије 28. фебруара 2018. године, те 4. марта 2019. године и одговоре на додатна питања из Упитника Европске комисије. Европска комисија је усвојила Мишљење о захтјеву БиХ за чланство у Европској унији 29. маја 2019. године, са пратећим Аналитичким извјештајем, а који представљају смјернице и кораке кроз 14 кључних приоритета које је неопходно испунити за отварање преговора за чланство у ЕУ.

Земље потенцијални кандидати за чланство у Европској унији су до 2014. године припремале Економски и фискални програм као врсту припреме за израду Претприступног економског програма, који су израђивале земље са статусом кандидата за чланство у Европској унији. Од јануара 2015. године све земље Западног Балкана и Турске имају обавезу да израђују **Програм економских реформи**.

У складу са наведеним, а на основу методологије и *Смјерница за Програме економских реформи 2022–2024. Западног Балкана и Турске* (у даљем тексту: Смјернице Европске комисије), Република Српска је израдила **Приједлог програма економских реформи Републике Српске за период 2022–2024. године** по хитном поступку (у даљем тексту: Приједлог ПЕР РС 2022–2024). Приједлог ПЕР РС 2022–2024. је документ којим су представљене мјере економске политике Владе Републике Српске, у складу са методологијом коју примјењују и друге европске земље.

У оквиру процеса израде ПЕР РС 2022–2024, Влада Републике Српске је на 132. сједници, одржаној 12. августа 2021. године, разматрала и усвојила *Информацију о активностима на изради Програма економских реформи Републике Српске за период 2022–2024. године и координацији активности везаних за припрему Програма економских реформи БиХ за период 2022–2024. године*¹. Такође, Влада Републике Српске је именovala Тим Републике Српске за израду ПЕР РС 2022–2024², те задужила сва министарства и институције Републике Српске да у пуном капацитету учествују у процесу израде ПЕР РС 2022–2024, изврше дијагностику, анализу стања, идентификују кључне препреке за конкурентност и инклузивни раст, као и да сачине приједлоге кључних реформи за наредни период, а које би отклониле претходно идентификоване препреке, као и препреке изазване пандемијом COVID 19. Даље, Влада Републике Српске је задужила координатора из Републике Српске да процес израде Програма економских реформи

БиХ 2022–2024. врши искључиво на начин да Република Српска остане јасно видљива у процесу и документу, у складу са уставним овлашћењима и надлежностима институција Републике Српске.

Основни оквир за израду Приједлога ПЕР РС 2022–2024. су меморандуми о заједничким политикама и мјерама потписани у децембру 2017. године, са социјалним партнерима Владе Републике Српске, Смјернице за развој привреде које је Влада Републике Српске припремила заједно са представницима Уније удружења послодаваца Републике Српске и Привредне коморе Републике Српске, Програм рада Владе Републике Српске за мандатни период 2018–2022. године, Заједничке социоекономске реформе за период 2019–2022. године, Мишљење Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у Европској унији, Пројекта Европске комисије за ПЕР 2021–2023, као и Смјернице за политике Европске комисије усвојене у јулу 2021. године.

Главни циљеви политика Владе Републике Српске за мандатни период 2018–2022. године дати су кроз седам приоритета:

1. Повећање конкурентности и продуктивности привреде Републике Српске са циљем повећања плата;
2. Одржив здравствени систем;
3. Ефикасан укупан јавни сектор;
4. Образовни систем и тржиште рада прилагођени потребама привреде;
5. Побољшање демографске позиције Републике Српске;
6. Истраживање, развој, иновације и дигитална економија;
7. Европске интеграције, регионална и међународна сарадња.

Претходно дефинисани циљеви обухватају мјере којима ће се реализовати и Смјернице за политике које су усвојене на Економском и финансијском дијалогу у јулу 2021. године, али уз пуно поштовање уставних овлашћења сваког нивоа власти у БиХ, те надлежности институција.

Са намјером да у потпуности прати методологију и услове које поставља Европска комисија за израду докумената који дефинишу економске политике за наредни средњорочни период, ПЕР РС 2022–2024. ће шести пут бити достављен Народној скупштини Републике Српске на разматрање и усвајање.

2. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СМЈЕРНИЦА ЗА ПОЛИТИКЕ

Смјернице за политике које су усвојене у оквиру Економског и финансијског дијалога између Европске уније и земаља Западног Балкана и Турске, у јулу текуће године³, улазе у оквир за израду Приједлога ПЕР РС 2022–2024. и дефинишу приоритета и политика, а у складу са пуним поштовањем уставних овлашћења сваког нивоа власти у БиХ, те надлежности институција. У наставку је преглед планираних и, у дијелу, спроведених мјера у Републици Српској у контексту усвојених Смјерница за политике, а чија имплементација ће се наставити и у наредном периоду кроз имплементацију мјера дефинисаних Приједлогом ПЕР РС 2022–2024:

– **Пружити добро циљану и привремену фискалну подршку, везану за пандемију, здравственом сектору, те угроженим домаћинствима и проблематичним, али одрживим предузећима**

У оквиру одговора Владе Републике Српске на кризу проузроковану пандемијом COVID 19 пружена је помоћ **свим погођеним секторима** како би се ублажиле негативне економске посљедице.

У 2020. и 2021. години Влада Републике Српске предузела је низ мјера с циљем помоћи здравственом сектору и привредним субјектима и предузетницима – носиоцима привредне активности да што успјешније превазиђу посље-

¹ Закључак Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2301/21, од 12. августа 2021. године.

² Рјешење Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2326/21, о именовању Тима Републике Српске за израду Програма економских реформи Републике Српске за период 2022–2024. године, од 12. августа 2021. године.

³ Заједнички закључци са Економског и финансијског дијалога између Европске уније и Западног Балкана и Турске, Брисел, 12. јул 2021. године.

дице изазване глобалном пандемијом COVID 19 кроз очување радних мјеста, исплату плата, односно одржања ликвидности оних чија је привредна активност била смањена.

Најважније мјере односиле су се на:

- утврђивање **пореских мјера** које су обухватиле одгађања подношења пореских пријава и рокова за измирење пореских обавеза и

- **мјере које су се односиле на подршку привредним субјектима** за чије је спровођење за март, април и мај 2020. године и март 2021. године исплаћено **74,8 милиона КМ**.

Такође, Влада Републике Српске пружила је помоћ и подршку:

- **привредним субјектима у области међународног превоза лица у друмском саобраћају и пружању аеродромских услуга** спровођењем мјера за које је исплаћено **2 милиона КМ**,

- **угоститељима који пружају услугу смјештаја, туристичким агенцијама и извођачима умјетности** спровођењем мјера за које је исплаћено **1 милион КМ** и

- **сектору туризма кроз туристичке ваучере** за субвенционисано плаћање смјештаја у Републици Српској, за чије је спровођење исплаћен износ од **4,4 милиона КМ**.

У одговору на економске поремећаје изазване пандемијом COVID 19, Влада Републике Српске је као једну од интервентних мјера утврдила и успостављање **Гарантног програма подршке привреди за ублажавање посљедица пандемије болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2**. За 13 мјесеци реализован је 301 кредит у укупном износу од 38,1 милион КМ, који су праћени гаранцијама у износу од 26,6 милиона КМ.

Новонастале околности услед пандемије COVID 19 захтијевале су појачан ангажман Владе Републике Српске кроз повећање издатака за здравствени сектор, тако да су **исплате за помоћ здравству** износиле **око 157,6 милиона КМ**.

С обзиром на смањене приходе јединица локалне самоуправе током пандемије, Влада Републике Српске одобрила је и **помоћ општинама и градовима** у износу од **око 30,4 милиона КМ**.

Подршка радницима запосленим у Министарству унутрашњих послова, Републичкој управи цивилне заштите, комуналној полицији и републичким и општинским инспекцијама у виду једнократне накнаде износила је **5,1 милион КМ**.

Остале исплате (помоћ пољопривредном сектору, Заводу за запошљавање и сл.) износиле су **око 45,2 милиона КМ**.

Све наведене мјере Владе Републике Српске допринијеле су томе да, послије Републике Србије, Република Српска има најмању стопу пада БДП-а у 2020. години. Тржиште рада је задржало стабилност и у 2020. години забиљежен је раст броја запослених и пад броја незапослених, те повећање просјечних плата и пензија током периода пандемије. Одлучан приступ Владе Републике Српске у спровођењу одговора на кризу проузроковану пандемијом довео је до бржег опоравка привреде, на шта указују макроекономски показатељи у 2021. години презентовани у оквиру поглавља 3. Приједлога ПЕР РС 2022–2024.

– **Под условом да је економски опоравак добро утврђен, вратити се фискалној политици стабилизације дуга од 2022. године и предвиђати постепено побољшање примарног биланса у буџету за 2022. годину и у средњорочним фискалним плановима**

Ванредна ситуација и смањење привредне активности довеле су до смањења остварених прихода, а мјере које је предузела Влада Републике Српске као одговор на пандемију одразиле су се на повећање расхода, што се у коначници одразило на високо учешће консолидованог буџетског дефицита у БДП-у (на крају 2020. године) од 5,1%, те се прешао праг консолидованог буџетског дефицита од 3%, који је прописан Законом о фискалној одговорности⁴. Према наведеном, дошло је до кршења правила консолидо-

ваног буџетског дефицита, док при томе није прекршено правило о дугу.

Влада Републике Српске, у складу са Законом о фискалној одговорности, припремила је Извјештај о привременом одступању, а Народна скупштина Републике Српске је, на 13. редовној сједници, одржаној 2. децембра 2020. године, донијела Одлуку о одобравању привременог одступања консолидованог буџетског дефицита од фискалних правила⁵, јер је утврђено да постоје нарочито оправдани разлози у смислу природне непогоде узроковане појавом вируса корона и проглашења пандемије.

Влада Републике Српске је, у складу с чланом 8. Закона о фискалној одговорности, сачинила Програм фискалне консолидације, којим дефинише мјере и период повратка у оквиру фискалних правила који су прописани наведеним законом. Програм фискалне консолидације разматран је и усвојен на Осамнаестој редовној сједници Народне скупштине Републике Српске, одржаној 7. октобра 2021. године⁶.

– **Повећати удио капиталне потрошње Владе у БДП-у, мјерама за унапређење управљања јавним инвестицијама и кроз убрзану имплементацију оних инвестиционих пројеката, који су били предмет јасне позитивне процјене трошкова и користи**

Циљ унапређења управљања и извјештавања у домену јавних инвестиција је проширење обухвата пројеката јавних инвестиција, јачање идентификације приоритета у складу са секторским стратегијама и повезивање јавних инвестиција са буџетирањем.

Један од основних предуслова за унапређење процедуре за оцјену, утврђивање приоритета и избор пројеката јавних инвестиција представља поштовање и унапређење важеће законске и подзаконске регулативе која уређује област јавних инвестиција.

С циљем даљег унапређења управљања јавним инвестицијама, такође је потребно обезбједити укључивање свих приоритетних пројеката у Програм јавних инвестиција Републике Српске с циљем израде Јединствене листе приоритетних пројеката као саставног дијела Приједлога програма јавних инвестиција Републике Српске, спровођењем активности на: побољшању усклађености приоритизације пројеката јавних инвестиција са секторским стратегијама; повезивању планирања пројеката са процесом припреме буџета; изради водича за одабир, припрему и реализацију пројеката ЈПП и обука за представнике јавног сектора за припрему пројеката ЈПП и обуци запослених у јавном сектору за управљање пројектима.

– **Да би се побољшала ефикасност наплате пореза, осигурати ефикасну размјену информација о пореским обвезницима између пореских управа, а посебно кредити, у складу са правном тековином ЕУ, регистар банкарских рачуна физичких лица**⁷

Правни оквир за размјену информација о пореским обвезницима између пореских управа у БиХ дефинисан је Меморандумом о институционалној сарадњи, размјени и уступању података о пореским обвезницима потписаним још у јуну 2016. године. Досадашња сарадња и размјена података се неометано одвијала у протеклим годинама, али постоји простор за даље унапређење ове сарадње.

С циљем додатног унапређења размјене података између пореских управа у БиХ, Пореска управа Републике Српске је у протеклом периоду у оквиру Пројекта за пружање подршке управама прихода у БиХ, кроз техничку помоћ Међународног монетарног фонда, идентификовала области у оквиру којих је могуће унаприједити постојећу размјену

⁵ “Службени гласник Републике Српске”, број 122/20.

⁶ Одлука о усвајању Програма фискалне консолидације (“Службени гласник Републике Српске”, број 94/21).

⁷ Заједничким закључцима, у закључку 1, предложено је успостављање централног регистра банкарских рачуна физичких лица. Имајући у виду да су регистри успостављени на нивоу ентитета, као и да не постоји надлежност за успостављање централног регистра, није постигнута сагласност на нивоу свих укључених актера у процес, а везано за текст наведеног закључка, како се наводи и у самом документу који је потврђен 12. јула 2021. године.

⁴ “Службени гласник Републике Српске”, бр. 94/15 и 62/18.

података, са нагласком на додатно јачање интерних капацитета за боље коришћење размијењених информација.

Поред тога, Пореска управа, заједно са Министарством финансија, учествује у изради Акционог документа IPA 2022 у којем је једна од области подршке управо јачање сарадње између пореских администрација у БиХ, и то прије свега кроз унапређење појединачних ИТ система пореских управа који су на различитим нивоима институционалног развоја. Ово ће допринијети већој интероперабилности ИТ система пореских управа, бољој размјени података и у коначници бољој наплати јавних прихода.

У складу са ентитетским надлежностима, у оба ентитета законима су успостављени регистри банкарских рачуна пословних субјеката и физичких лица, у складу са ЕУ *acquis*. Регистар рачуна пословних субјеката, који води Агенција за посредничке информатичке и финансијске услуге Бања Лука (АПИФ), већ 2012. године осавременен је с циљем унапређивања платног промета и јачања финансијске дисциплине путем оснаживања поступка принудне наплате потраживања на новчаним средствима и заштите повјерљивости.

У Републици Српској Регистар рачуна физичких лица успостављен је 2019. године Законом о измјенама и допунама Закона о унутрашњем платном промету⁸. Овим законом извршено је преузимање ЕУ *acquis* у вези са успостављањем оваког регистра и обезбјеђењем заштите личних података – Директиве (ЕУ) 2018/843, Директиве (ЕУ) 2015/849, Директиве (ЕУ) 2015/2366 и Регулative (ЕУ) 2016/679. Извори права Европске уније утврђују обавезу државама чланицама да успоставе регистре банкарских рачуна, који садрже минималне податке неопходне за идентификацију рачуна и власника тих рачуна, при чему је земљама чланицама препуштено да саме изаберу начин успостављања таквих регистра и њихово институционално рјешење. Подаци из Регистра рачуна физичких лица нису јавно доступни и на њих се примјењују прописи којима се уређује пословна тајна и заштита личних података, те су прописани органи и институције којима АПИФ може доставити податке на основу поднесеног захтјева. У складу са овим законом АПИФ, коме је повјерено успостављање и вођење овог регистра, овлашћен је да, на основу поднесеног захтјева у писаној форми или електронском облику, податке из Регистра рачуна физичких лица достави или омогући приступ тим подацима за потребе пореске управе и другог контролног органа, у складу са прописима којима се уређују послови из њихових надлежности. У вршењу овлашћења која су му повјерена овим законом, АПИФ је дужан да поступа по закону којим се уређује општи управни поступак и одговоран је за достављање података.

Регистри су успостављени не само за потребе ефикасног прикупљања пореза, већ и за потребе спречавања прања новца и финансирања терористичких активности, као и извршавања свих принудних наплата легитимних повјерљивости.

Такође, у Федерацији БиХ у току је успостављање регистра рачуна физичких лица (правни оквир је обезбјеђен). Два регистра ће, на бази споразума о сарадњи и утврђених сигурносних протокола, моћи размјењивати податке, у складу са законом.

У току је успостављање регистра сефова физичких лица и регистра сефова правних лица, као електронске базе података о овим банкарским услугама, у складу са измјенама и допунама Закона о унутрашњем платном промету чије је усвајање у току. Имајући у виду да Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге Бања Лука, у складу са законом, води друге компатибилне регистре Републике Српске, предложено је да се успостављање и вођење регистра сефова физичких лица и регистра сефова правних лица повјери овој агенцији. Регистри сефова физичких и правних лица успостављени су у окружењу и земљама Европске уније, а успостављање оваквих централизованих база података налажу и међународни стандарди и најновија

Директива (ЕУ) 2018/843 која уређује спречавање прања новца и финансирања терористичких активности.

– Припремити извјештај о потенцијалним обавезама, са посебним нагласком на оне које се односе на одговор на COVID кризу, и припремити стратегију управљања ризицима везаним за потенцијалне обавезе

Допунама Закона о Гарантном фонду Републике Српске⁹ омогућено је да Гарантни фонд Републике Српске управља гарантним програмима које организује Република Српска у општем економском интересу ради олакшања приступа финансијским средствима и ублажавања последица наступања посебних околности на привреду Републике Српске.

Влада Републике Српске је у јулу 2020. године организовала Гарантни програм као COVID 19 мјеру подршке привреди¹⁰. Гарантним програмом, у име и за рачун Републике Српске, управља Гарантни фонд Републике Српске. Циљ организовања Гарантног програма је олакшавање приступа кредитним средствима банака и микрокредитних организација. Програм је намијењен микро, малим и средњим предузећима, предузетницима, укључујући и пољопривредна газдинства, и реализује се путем портфолио гаранције за дјелимично обезбјеђење потраживања по кредиту одобреном од финансијског посредника. Укупан износ гаранције у оквиру програма је 50 милиона КМ, а кредитни потенцијал финансијских посредника износи 238 милиона КМ. Гарантни фонд Републике Српске је у складу са објављеним јавним позивом закључио уговоре о гарантовању са 11 финансијских организација (девет банака и два микрокредитна друштва) које су се обавезале да ће пласирати укупно 168.030.000 КМ кредитних средстава.

Крајем 2020. године, у дијалогу са финансијским организацијама (банкама и микрокредитним организацијама) које учествују у Гарантном програму и привредним субјектима потенцијалним корисницима кредита, идентификована су питања која су се у пракси показала као ограничење за бољу искоришћеност Гарантног програма. У складу са извршеном анализом израђена је Одлука о измјенама и допунама Одлуке о Гарантном програму подршке привреди за ублажавање последица пандемије болести COVID 19 изазване вирусом SARS-CoV-2¹¹ с циљем већег обухвата циљне групе клијената и бољег коришћења гарантног и кредитног потенцијала.

Анализа извјештаја о реализованим пласманима у оквиру Гарантног програма је показала да је за 13 мјесеци реализован 301 кредит у укупном износу од 38.053.628,99 КМ, односно 22,56% уговореног износа посредством девет финансијских организација (осам банака и једно микрокредитно друштво). Реализовани пласмани су праћени гаранцијама у износу од 26.637.540,29 КМ.

У укупно пласираним средствима доминантно учешће имају три банке које су пласирале 228 кредита у износу од 31.668.999,99 КМ, односно 83% укупно реализованих кредитних средстава.

Највећи број кредита је пласиран малим предузећима (131 кредит), предузећима средње величине (81 кредит), затим микро предузећима (71 кредит), док је најмање кредита пласирано предузетницима и пољопривредним произвођачима (18 кредита).

Што се тиче дјелатности, доминирају прерађивачка индустрија са 89 и трговина са 92 кредита. Педесет четири кредита су одобрена фирмама из области саобраћаја, и то су првенствено фирме које се баве превозом робе и путника. Кредите је добило и 15 фирми из области грађевинарства и водоснабдијевања и 16 фирми које се баве угоститељском дјелатношћу. У области пољопривреде и сточарства одобрено је 15 кредита. Преосталих 20 кредита је одобрено у неким специфичним дјелатностима из области

⁹ "Службени гласник Републике Српске", број 53/20.

¹⁰ Одлука о Гарантном програму подршке привреди за ублажавање последица пандемије болести COVID 19 изазване вирусом SARS-CoV-2 ("Службени гласник Републике Српске", број 64/20).

¹¹ "Службени гласник Републике Српске", број 122/20.

⁸ "Службени гласник Републике Српске", број 58/19.

информација и комуникација, помоћних услужних дјелатности, савјетовања, програмирања и слично.

Досадашњим пласманима у оквиру Гарантног програма обухваћен је 301 клијент у 38 општина Републике Српске. Највећи број кредита је очекивано пласиран на подручју Бањалуке, на чијем је подручју фирмама и предузетницима пласирано 79 кредита.

Министарство финансија, као предлагач Одлуке о Гарантном програму подршке привреди за ублажавање посљедица пандемије болести COVID 19 изазване вирусом SARS-CoV-2, континуирано врши анализу ефеката њеног спровођења с циљем унапређења оквира за даље спровођење Гарантног програма.

С обзиром на даље присутне негативне ефекте узроковане пандемијом болести COVID 19, Министарство финансија има намјеру да до краја 2021. године идентификује значајније ограничавајуће елементе спровођења Гарантног програма и дефинише измјене и допуне наведене одлуке с циљем боље искоришћености уговорених гаранција и кредитног потенцијала.

– Ојачати аналитичке капацитете владиних институција с циљем побољшања припреме и квалитета ПЕР-а у складу са захтјевима ЕУ

У оквиру процеса израде документа пружена је техничка помоћ у виду радионица у организацији *Центра за извршност у финансијама* (CEF) из Словеније, одржаних у оквиру пројекта *Јачање капацитета ресорних министарстава за пројекту финансијских импликација структурних реформи*, који се финансира из средстава Вишекорисничког инструмента претприступне помоћи IPA. С тим у вези, представници Министарства финансија су већ трећу годину активно укључени у имплементацију пројектних активности. Пројекат је регионалног карактера и има за циљ пружање подршке министарствима финансија и ресорним министарствима, али и другим институцијама у земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ, у процесу израде програма економских реформи у дијелу консолидације фискалних података и израде структурног дијела програма.

С тим у вези, током 2021. године одржане су онлајн обуке у организацији CEF-а, које су се односиле на унапређење дијела ПЕР-а везано за фискални оквир. Интензивно је рађено на отклањању свих грешака које се односе на различита тумачења Смјерница Европске комисије, као и на уједначавању начина на који се приказују подаци и израђује текст у оквиру овог поглавља. Уводни курс је одржан у периоду фебруар–јули 2021. године, док су практичне радионице, током којих су појединачно обрађивани наслови у оквиру поглавља 4. Фискални оквир, одржаване у периоду октобар–новембар 2021. године.

Даље, у октобру и новембру одржане су и обуке везано за размјену знања о утврђивању трошкова структурних реформи и праћењу спровођења структурних реформи. На обукама се радило на унапређењу поглавља 5, укључујући разматрање метода и расположивих алата за праћење резултата мјера структурних реформи, као и на развоју кључних показатеља успјешности и употреби индикатора за извјештавање.

– Више уложити у изградњу статистичких капацитета за макроекономске статистике, посебно хармонизовани индекс потрошачких цијена, регионалне рачуне, анкету о радној снази и статистику владиних финансија и наставити напоре за побољшање покривености и правовремености свих статистичких података

Републички завод за статистику Републике Српске у свом раду, у складу са стратешким, програмским и планским документима, континуирано јача статистичке капацитете, те настоји да осигура и повећа покривеност статистичких података.

Поштујући начела Кодекса праксе европске статистике, укључујући и начело правовремености објаве статистичких података, Завод осигурава висок ниво квалитета статистичких производа и услуга.

Статистички капацитети се уједначавањем садашњих методологија и праксе са правним тековинама и стандардима ЕУ највише унапређују у оквиру експертске подршке током имплементације пројеката међународне сарадње у којима Завод учествује заједно са осталим статистичким институцијама у БиХ. Ово је континуиран процес, а биће настављен и у будућем периоду.

– Одржавати јак регулаторни оквир за финансијски сектор у складу са најбољим међународним и праксама ЕУ, осигурати добро управљање кредитним ризиком, транспарентно приказивати квалитет активе, адекватно резервисање и уску координацију активности супервизије

Правни оквир за финансијски сектор континуирано се осавременује у складу са захтјевима тржишта, међународним стандардима и изворима права Европске уније.

У оквиру Комитета за координацију надзора финансијског сектора Републике Српске, Министарство финансија Републике Српске и надзорни органи финансијског сектора (Агенција за банкарство Републике Српске, Агенција за осигурање Републике Српске и Комисија за хартије од вриједности Републике Српске) међусобно сарађују и размјењују информације с циљем одржавања финансијске стабилности и спречавања прелијевања везаних ефеката на финансијске посреднике. Такође, с циљем унапређења захтјева пословања финансијских посредника и унапређења надзорних пракси, Комитет благовремено разматра приједлоге нових закона који уређују финансијски систем, а који су сачињени у извјештајном периоду.

Потребно је нагласити да је Комитет за координацију надзора финансијског сектора Републике Српске спремно одговорио ванредним околностима услед негативних посљедица изазваних пандемијом COVID 19, дајући допринос унапређењу размјене информација о стању у финансијском сектору, као и других информација које су од заједничког интереса за чланице Комитета.

Такође, потребно је посебно истакнути да је Европска комисија 1. октобра 2021. године донијела Проведбену одлуку комисије број (ЕУ) 2021/1753 о истовјестности надзорних и регулаторних захтјева одређених трећих земаља и државних подручја за потребе третмана изложености у складу са Уредбом (ЕУ) број: 575/2013 Европског парламента и Савјета којом се Босна и Херцеговина уврштава у ред трећих земаља које у свом банкарском сектору примјењују надзорни и регулаторни оквир истовјестан оном који се примјењује у Европској унији. Коначна одлука Европске комисије представља достизање стратешког циља који је од великог значаја за Републику Српску, банкарски систем, привреду и грађане. У периоду од 2017. године до данас, односно од усвајања новог Закона о банкама Републике Српске, Агенција за банкарство Републике Српске је спровела кључне стратешке активности на усклађивању регулаторног оквира са релевантним уредбама и директивама ЕУ, као и на имплементацији надзорног приступа који је заснован на најбољим међународним праксама које се примјењују у ЕУ. Поступак процене еквивалентности укључивао је детаљне прегледе, координацију и документовање захтјева у складу са принципима које прописује Европска комисија и Европско надзорно тијело за банкарство (ЕБА). Директне контролне активности и провере од стране ЕБА-е спроведене су током 2019. и 2020. године.

– Додатно смањити институционалне и законске препреке за брзо и ефикасно рјешавање некавалитетних кредита, те јачати оквир за санацију банака

У Републици Српској некавалитетни кредити (NPL) биљеже пад у протеклим годинама, и то захваљујући реализованим вишегодишњим активностима:

– дијагностичком прегледу банака, с циљем утврђивања стварне слике стања банака и оптерећености њихових биланса нагомиланим проблематичним кредитима,

– реформи регулаторног оквира за банкарски сектор (спроведеној у периоду 2017–2020), с циљем јачања капацитета банака за рјешавање NPL-а, којим су, између осталог: унапријеђени капитални захтјеви, третман реструк-

турираних потраживања, управљање ризицима и лошом активом, трансакције са кредитним портфељом, повећана транспарентност пословања банака и управљање колатералом, осавременење супервизорски надзор и процјене, те уређено реструктурирање системски значајне банке и уведени инструменти одвајања лоше од добре активе,

– прописивању обавезне примјене МСФИ 9, с циљем благовременог препознавања кредитних губитака и отписа,

– досљедном спровођењу унапријеђеног регулаторног оквира од стране Агенције за банкарство Републике Српске,

– доношењу: 2016. године новог Закона о стечају Републике Српске,¹² 2019. године новог Закона о ликвидационом поступку¹³ и 2020. године Закона о споразумном вансудском финансијском реструктурирању.¹⁴

Табела 2.1. Учешће неквалитетних кредита у укупним кредитима

Опис	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	30.6.2021.
Неквалитетни кредити правних лица	13,8%	13,4%	11,4%	7,2%	5,5%	4,7%
Неквалитетни кредити физичких лица	9,7%	9,740%	7,4%	6,5%	5%	4,5%
Укупни неквалитетни кредити	11,9%	11,1%	9,5%	6,9%	5,2%	4,6%
Укупни неквалитетни кредити (у милионима КМ)	546,1	539,3	477,6	376,9	287,5	258,6

Извор: Агенција за банкарство Републике Српске¹⁵.

Реструктурирање банака уређено је Законом о банкама Републике Српске¹⁶ и Законом о измјенама и допунама Закона о Агенцији за банкарство Републике Српске¹⁷, који су ступили на снагу почетком 2017. године, као и подзаконским актима Агенције за банкарство Републике Српске, којима је извршено значајно преузимање Директиве 2014/59/EU (BRDD). И у овом случају, као и код других директива релевантних за банкарски сектор, приступило се фазној имплементацији Директиве 2014/59/EU (BRDD), уз уважавање степена развијености банкарског тржишта Републике Српске и испуњености општих и посебних предуслова за потпуно усклађивање са захтјевима и стандардима Европске уније.

Агенција за банкарство Републике Српске, која је законом одређена као надлежни орган за реструктурирање банака, извршила је институционално прилагођавање додатним надлежностима, како би се избјегао сукоб интереса у извршавању надлежности надзора и реструктурирања, те обезбиједила функционална подвојеност ових функција. Такође, Агенција за банкарство Републике Српске континуирано ради на унапређивању подзаконских прописа који уређују реструктурирање банака, те предузима друге активности с циљем јачања институционалних и кадровских капацитета. Током 2021. године Агенција за банкарство Републике Српске донијела је Одлуку о начину спровођења контроле и налагања мјера у сврху извршавања задатака и циљева из надлежности реструктурирања банака.¹⁸

Даље, доношењем Закона о осигурању депозита у банкама БиХ у 2020. години, као интегралном дијелу пакета закона из области банкарства, извршено је додатно усклађивање са Директивом 2014/49/EU и Директивом 2014/59/

EU (BRRD), које дозвољавају коришћење средстава Фонда осигурања депозита, под јасним квалитативним и квантитативним условима, као подршке финансирању реструктурирања. Према Закону о банкама Републике Српске, средства за финансирање реструктурирања банака могу се, дјелимично, обезбиједити из Фонда за осигурање депозита, у складу са ограничењима утврђеним законом којим се уређује осигурање депозита у банкама БиХ, а која могућност је предвиђена чланом 11. Директиве 2014/49/EU о системима осигурања депозита и представља ангажовање средстава уплаћених доприноса банака чланица система осигурања депозита у поступку реструктурирања банака.

– **С циљем унапређења пословног окружења и јачања јединственог економског простора, потребно је поједноставити и ускладити процедуре регистрације предузећа, издавања лиценци и дозвола широм земље**

Процедуре регистрације пословања (како правних лица тако и предузетника) у Републици Српској су значајно поједностављене, о чему се у континуитету извјештава. Од 2013. године у функцији је једношлалтерски систем регистрације, број дана, процедура и трошкова је значајно поједностављен.

У техничком и легислативном дијелу је завршен и пројекат е-регистрације пословних субјеката (како правних лица тако и предузетника): усвојена су неопходна законска рјешења, дигитализована судска архива, завршено информационо рјешење. Пуштање система у рад захтијева још одређене додатне припреме у вези са обукама и техничким претпоставкама које нису у вези са самим пројектом.

Што се тиче усаглашавања процедура у БиХ, оне су већ дефинисане оквирним Законом о регистрацији пословних субјеката. Влада Републике Српске понудила је Федерацији БиХ сва своја искуства у претходним фазама реформе.

У сегменту прописа који уређују девизно пословање у марту 2021. године Влада Републике Српске донијела је Уредбу о измјенама и допунама Уредбе о условима за отварање девизног рачуна у иностранству,¹⁹ којом се поједностављује поступак издавања одобрења за отварање девизног рачуна у иностранству, посебно за домаћа привредна друштва која изводе инвестиционе радове у иностранству и домаћа привредна друштва која обављају регистровану привредну дјелатност путем пословне јединице основане у иностранству.

– **С циљем подстицања дигитализације јавних услуга и допуњавања развоја инфраструктуре за е-Владу, усвојити закон о електронском идентитету и услугама повјерења за електронске трансакције**²⁰

За пуну ефикасност електронске процедуре регистрације предузећа у Републици Српској неопходно је омогућити масовну услугу издавања квалификованог е-потписа и е-печата од стране сертификационог тијела Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво (МНРВОИД). С тим у вези, Влада Републике Српске је Закључком од 11. марта 2021. године задужила Министарство финансија и МНРВОИД да предузму активности на обезбјеђивању средстава за набавку квалификованих паметних картица, а чије је извршење успорено негативним ефектима пандемије COVID 19.

– **Усвојити свеобухватну стратегију управљања јавним финансијама са системом праћења и извјештавања заснованом на учинку**

Влада Републике Српске усвојила је Стратегију управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. године (у даљем тексту: СУЈФ РС) на 124. сједници, одржаној 3. јуна 2021. године²¹. СУЈФ РС је одраз одређености Владе Републике Српске за спровођење реформе

¹² “Службени гласник Републике Српске”, број 16/16.

¹³ “Службени гласник Републике Српске”, број 82/19.

¹⁴ “Службени гласник Републике Српске”, број 99/20.

¹⁵ Извјештаји Агенције за банкарство Републике Српске за период 1.1.2016 – 31.12.2016, 1.1.2017 – 31.12.2017, 1.1.2018 – 31.12.2018, 1.1.2019 – 31.12.2019, 1.1.2020 – 30.6.2020, доступни на интернет страници Агенције за банкарство Републике Српске (<https://www.abrs.ba/sr/izvjestaji/c3>).

¹⁶ “Службени гласник Републике Српске”, бр. 4/17 и 19/18.

¹⁷ “Службени гласник Републике Српске”, број 4/17.

¹⁸ “Службени гласник Републике Српске”, број 62/21.

¹⁹ “Службени гласник Републике Српске”, број 29/21.

²⁰ Заједничким закључцима, у закључку 6, предложен је текст у којем се наводи усвајање закона о електронском идентитету и услугама повјерења за електронске трансакције са једним надзорним тијелом, за шта није постигнута сагласност на нивоу свих укључених актера у процес, како се наводи и у самом документу који је потврђен 12. јула 2021. године.

²¹ Одлука о усвајању Приједлога стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. година објављена је у “Службеном гласнику Републике Српске”, број 54/21.

управљања јавним финансијама као сегмента реформи дефинисаних Заједничким социоекономским реформама за период 2019–2022. година. СУЈФ РС служиће као главна смјерница за период од 2021. до 2025. године за јачање правног и институционалног оквира и система за управљање јавним финансијама Републике Српске у складу са захтјевима ЕУ и међународним стандардима. Узимајући у обзир анализу и препоруке у извјештајима релевантних међународних институција у области јавних финансија у Републици Српској, доношење СУЈФ РС представљало је један је од приоритета Владе Републике Српске с циљем осигурања фискалне и макроекономске одрживости и правилног управљања јавним финансијама усклађеним са законодавством ЕУ. СУЈФ РС представља свеобухватни и интегрисани оквир за планирање, координацију и реализацију скупа одрживих и међусобно повезаних реформских активности, који дугорочно треба осигурати постизање следећих кључних циљева:

- Унапређење фискалне и макроекономске стабилности,
- Развој доброг система и праксе управљања јавним финансијама,
- Повећање ефикасности управљања јавним ресурсима,
- Унапређење ефикасности пружања услуга и
- Повећање транспарентности јавних финансија и одговорности.

СУЈФ РС обухвата шест области дјеловања, односно стубова: 1) фискални оквир, 2) јавни приходи, 3) планирање и буџетирање, 4) извршење буџета, 5) интерна контрола и 6) екстерна ревизија.

Влада Републике Српске надлежна је за мониторинг СУЈФ РС, и то кроз усвајања извјештаја током периода имплементације Стратегије.

Након усвајања СУЈФ РС, Влада Републике Српске упознала се, на 129. сједници, одржаној 8. јула 2021. године, са Информацијом о припремним активностима на изради свеобухватне стратегије управљања јавним финансијама у БиХ за период 2021–2025. године. Влада Републике Српске утврдила је да ће учествовање у изради свеобухватне стратегије управљања јавним финансијама у БиХ за период 2021–2025. године у свему подразумевати поштовање уставно-правне позиције Републике Српске, захтјев да Република Српска остане јасно видљива у цијелом процесу и документу, у складу са уставним овлашћењима и надлежностима институција Републике Српске, као и примјену система координације процеса европских интеграција у изради документа²². Влада Републике Српске именovala је представнике Републике Српске за учешће у изради свеобухватне стратегије управљања јавним финансијама у БиХ за период 2021–2025. године²³. Такође, Влада је задужила Министарство финансија да именује Радну групу за спровођење активности у изради свеобухватне стратегије управљања јавним финансијама у БиХ за период 2021–2025. године, као техничку подршку именованим представницима Републике Српске.

Имајући у виду да су усвојене стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске, Федерације БиХ, Брчко Дистрикта и у институцијама БиХ, у току су активности на изради свеобухватне стратегије са претходно утврђеним модалитетима и смјерницама.

– Креирати/ажурирати у оба ентитета јавно доступне регистре јавних предузећа са потпуним и претраживим списком свих јавних предузећа, укључујући свеобухватне финансијске извјештаје, ревизије и информације о организацији предузећа; основати централне јединице за надзор над јавним предузећима у оба ентитета и додијелити им довољно људских ресурса

Сектор јавних предузећа у Републици Српској чини значајан дио економије и броја запослених, али мање када је у питању додата вриједност или добит. Портфељ јавних предузећа у Републици Српској је највећим дијелом концентрисан

у двадесет најважнијих предузећа. Ниска профитабилност је почела да нарушава финансијску позицију јавних предузећа, ниво имовине се смањује, док се ниво обавеза повећава. Истовремено, продуктивност у смислу додате вриједности у сектору јавних предузећа је нижа од продуктивности у приватном сектору. Као такав, сектор јавних предузећа представља значајан извор фискалног ризика.

Због наведеног, утврђивање фискалних ризика, као и финансијски надзор над пословањем јавних предузећа су мјере утврђене Стратегијом управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. године²⁴.

Одговорност за увођење функције праћења финансијског утицаја јавних предузећа (нарочито стратешких), на основу одређених критеријума које одреди Влада, у већини земаља има Централна јединица за финансијски надзор јавних предузећа.

Стратегијом управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. године предвиђено је успостављање Централне јединице за финансијски надзор јавних предузећа при Кабинету председника Владе Републике Српске и њена адекватна кадровска попуњеност, чиме би се омогућило стварање оквира за праћење јавних предузећа помоћу финансијских и нефинансијских показатеља утицаја, као што су финансијска солвентност, ефикасност пословања (оперативна мрежа и друго), те број запослених (удио плата у издацима, флукуација запослених). Ова јединица, заједно са Министарством финансија, треба да осигура усклађеност између планова пословања јавних предузећа и оквира фискалне политике Владе, те да припреми и објави консолидовани годишњи извјештај о јавним предузећима.

Влада Републике Српске успоставила је у октобру 2021. године систем за координацију надзора јавних предузећа у Републици Српској²⁵ у сврху јачања надзора и доприноса економском развоју Републике Српске.

Систем за координацију подразумијева оснивање организационе јединице за координацију надзора јавних предузећа у Генералном секретаријату Владе Републике Српске, дефинисање задатака, кључних функција, одговорности и надлежности организационе јединице, утврђивање правила и процедура прикупљања и анализе података о пословању, оцјену усклађености економских и финансијских показатеља пословања посебно надзираних јавних предузећа са стратешким политикама Републике Српске, те координацију свих активности јавног сектора директно повезаних са унапређењем рада посебно надзираних јавних предузећа.

Успостављање система за координацију биће реализовано у складу са правилима и процедурама утврђеним актом Владе, кроз шест зависних и повезаних фаза:

1. фаза: дефинисање основних елемената система за координацију,
2. фаза: измјене одговарајућих прописа ради успостављања усклађености постојећег система надзора са системом за координацију прописаним Одлуком о успостављању система за координацију надзора јавних предузећа у Републици Српској²⁶ и начина сарадње Јединице са ресорним министарствима и Инвестиционо-развојном банком Републике Српске,
3. фаза: иницирање активности надзора, праћења и мониторинга посебно надзираних јавних предузећа,
4. фаза: мониторинг економских и финансијских показатеља посебно надзираних јавних предузећа,
5. фаза: анализа и оцјена економских и финансијских показатеља посебно надзираних јавних предузећа,
6. фаза: управљање резултатима анализа кроз давање препорука ресорним министарствима и посебно надзираним јавним предузећима.

²² Закључак Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2035/21 од 8. јула 2021. године.

²³ Рјешење Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2040/21 од 8. јула 2021. године.

²⁴ Одлука о усвајању Приједлога стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. година објављена је у “Службеном гласнику Републике Српске”, број 54/21.

²⁵ Одлука о успостављању система за координацију надзора јавних предузећа у Републици Српској (“Службени гласник Републике Српске”, број 92/21).

²⁶ “Службени гласник Републике Српске”, број 92/21.

Влада Републике Српске ће, при успостављању система за координацију, остваривати сарадњу са стратешким партнерима – међународним финансијским институцијама кроз ангажман стручњака са значајним искуством у области реформе јавног сектора или корпоративног управљања.

Након успостављања система за координацију и формирања Централне јединице за финансијски надзор јавних предузећа, биће успостављен нови регистар јавних предузећа у Републици Српској.

– Ојачати механизме координације у земљи у погледу политика запошљавања и успоставити међуресорну радну групу која ће укључивати релевантна министарства, њихове агенције и заинтересоване стране организације за израду Плана имплементације гаранција за младе

Када је у питању јачање механизма координације у Републици Српској, Министарство рада и борачко-инвалидске заштите (МРБИЗ) у потпуности подржава ову активност, посебно формирање међуресорне радне групе за израду Плана гаранција за младе. Наиме, МРБИЗ је у завршној фази израде Стратегије запошљавања Републике Српске 2021–2027. година која је, у складу са Економским и инвестиционим планом (ЕИП) за Западни Балкан са приоритетним подручјем 6 које се односи на повећање подршке развоју људског капитала и тачки 10. која се односи на подршку успостављању шема **Гаранција за младе** на Западном Балкану.

– Развити систем за праћење и предвиђање потреба за вјештинама на тржишту рада како би се олакшало усклађивање система образовања и обуке и пружање преквалификација и доквалификација са потребама тржишта рада

Праћење и предвиђање потреба за вјештинама на тржишту рада с циљем усклађивања система образовања и обуке и пружање преквалификација и доквалификација са потребама тржишта рада је редовна активност коју и сада спроводи Завод за запошљавање Републике Српске. Ова активност је и једна од мјера у наведеној стратегији у форми унапређења система повезивања образовања са потребама тржишта рада.

– Побољшати приступ услугама образовања и чувања у раном дјетињству за дјецу/породице из рањивих група и у руралним срединама

Законом о предшколском васпитању и образовању прописано је да се Програм предшколског васпитања и образовања обавља у предшколским установама, основним школама, школама за дјецу са сметњама у развоју и центрима за социјални рад у неразвијеним и изразито неразвијеним јединицама локалне самоуправе у којима не постоје предшколске установе, те установама социјалне заштите у којима су смјештена дјеца без родитељског старања с циљем омогућавања приступа услугама предшколског васпитања и образовања.

С циљем побољшања приступа услугама предшколског васпитања и образовања у руралним срединама и дјечи из рањивих група Министарство просвјете и културе сваке године организује Програм за дјецу у години пред полазак у школу који се реализује у предшколским установама и у просторима основних школа у мјестима у којима нема предшколских установа. Програм траје три сата сваки радни дан три мјесеца годишње, а средства за рад васпитача и набавку дидактичког материјала сноси Влада Републике Српске. Средства за комуналне трошкове за реализацију програма у основним школама сноси Влада Републике Српске, док у предшколским установама јединице локалних самоуправа. Проценат укључености дјеце у Програм за дјецу у години пред полазак у школу већ неколико година се кретао у просјеку између 45 и 50% од укупног броја дјеце која ће у тој години кренути у први разред основне школе.

Стратегијом развоја образовања за период 2016–2021. година дефинисане су мјере и активности које ће допринијети побољшању приступа предшколском васпитању и образовању. У континуитету су се реализовале активности које се односе на подизање свијести јавности и доносиоца

одлука о значају раног учења и могућим ефектима на каснији развој и учење.

С тим у вези, улажу се додатни напори како би шира јавност била упозната да улагање у учење у раним годинама даје много већи поврат од улагања у учење у каснијем развојном периоду дјетета. Такође, активности су усмјерене на превазилажење стереотипа и предрасуда да је примарни циљ боравка дјетета у предшколској установи – чување дјетета, јер досадашња пракса показује да многи родитељи уписују дијете у предшколску установу када се укаже потреба за његовом збрињавањем, односно за вријеме радног времена родитеља.

Такође, Министарство је јединицама локалних самоуправа за потребе предшколског васпитања и образовања понудило бесплатно коришћење учионица, односно простора основних школа које се не користе за потребе основног васпитања и образовања, те су се неке од јединица локалних самоуправа опредијелиле за обављање дјелатности и у просторима основних школа.

Исто тако, Влада Републике Српске је донијела Програм за рани раст и развој дјете у Републици Српској 2016–2020. с циљем стварања услова за унапређивање раног раста и развоја сваког дјетета до његовог пуног потенцијала, предузимањем свих одговарајућих мјера које осигуравају заштиту дјетета од дискриминације, јачањем и заштитом дјете и породице, стварањем минимума социјалне сигурности и основних развојних могућности за сву дјецу, јачањем постојеће интерсекторске сарадње и координације и предлагањем нових видова, те сарадње и координације, израдом и спровођењем интегративних програма за рани раст и развој дјете, који ће бити усмјерени на различите популационе групе (младе, будуће родитеље, труднице, породиље и дојиље, породице са дјецом, дјецу у прве три године живота), правовременим препознавањем и оснаживањем талената, што ранијим откривањем, хабилизацијом и рехабилитацијом дјете са посебним потребама; пружањем доступних и квалитетних услуга у областима здравља, васпитања, образовања, социјалне, породичне и дјечије заштите и стварањем сигурног окружења у којем се дијете рађа, расте, развија, храни, игра, учи и живи. У току је израда новог документа којим би се наставиле активности започете претходним програмом.

Министарство породице, омладине и спорта тренутно спроводи активности на изради Стратегије за унапређивање права и положаја дјетета Републике Српске (2022–2028. година). Један од циљева овог документа односиће се на “Унапређивање системских мјера подршке и услуга дјечи”, укључујући и дјецу из рањивих група и руралних средина.

Такође, Министарство породице, омладине и спорта ће кроз конкурсне процедуре подржавати удружења и организације које доприносе побољшању приступа услугама образовања и чувања у раном дјетињству за дјецу/породице из рањивих група и у руралним срединама.

3. МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР

3.1. Пројекције међународног економског окружења

Европска унија опоравља се од пандемијске рецесије много брже него што се очекивало. Захваљујући вакцинасању и постепеном укидању ограничења, економија ЕУ је у прољеће 2021. почела поново расти, а узлазни тренд се наставља, подстакнут поновним “отварањем” економије.

Према јесењим економским прогнозама Европске комисије из новембра 2021. године (*European Economic Forecast, Autumn 2021*) предвиђа се да ће упркос све већим препрекама економија ЕУ наставити да расте, и то по стопи од 5% у 2021. години, 4,3% у 2022. години и 2,5% у 2023. години. Предвиђа се да ће у еврозони у 2021. и 2022. години стопа раста БДП-а бити иста као и у ЕУ, а да ће у 2023. години износити 2,4%. Два главна фактора од којих зависе ова предвиђања су – развој пандемије COVID 19 и темпо којим ће се понуда прилагодити брзом преокрету у потражњи након поновног “отварања” привреда.

Раст ће се заснивати на домаћој тражњи, а побољшање стања на тржиштима рада и предвиђено смањење штедне требали би допринијети континуираном расту личне потрошње. Осим тога, примјена Механизма за опоравак и отпорност доноси важну улогу у подстицању приватних и јавних улагања.

Стање на тржиштима рада у ЕУ знатно се побољшало. У другом тромјесечју ове године у ЕУ отворило се око 1,5 милиона радних мјеста, стопа незапослености се смањила, али је укупан број запослених и даље био за 1% нижи од нивоа прије пандемије. Истраживања Европске комисије указују на нови мањак радне снаге, посебно у секторима у којима активност највише расте. Што овај проблем дуже потраје, то је већи ризик да ће активности бити ограничене и да ће притисак на плате подстаћи инфлацију. У прогнози се предвиђа раст запослености у ЕУ по стопи од 0,8% ове године, 1% 2022. и 0,6% 2023. године. Очекује се да ће следеће године запосленост премашити ниво из периода прије кризе и почети расти 2023. године. Предвиђа се да ће се незапосленост у ЕУ са овогодишњих 7,1% смањити на 6,7% у 2022. и 6,5% у 2023. години.

Бољи изгледи за раст упућују на ниже буџетске дефиците у 2021. години, него што је то било очекивано у пројектним прогнозама. Предвиђа се да би укупни дефицит у ЕУ требао износити 6,6% БДП-а у 2021. години, као резултат високе фискалне подршке са почетка године. С обзиром на попуштање мјера подршке и дјеловања аутоматских стабилизатора, ако се привредни раст настави, укупни дефицит у ЕУ преполовиће се на око 3,6% БДП-а у 2022. години, те ће се у 2023. години додатно смањити на 2,3% БДП-а. Такође, након што достигне око 92% у ЕУ (99% у еврозони), очекује се да ће се укупни удио дуга у БДП-у стабилизovati ове године и почети смањивати у 2022. години, те износити 89,1% БДП-а у 2023. години (97% у еврозони).

Након неколико година ниске инфлације, снажан опоравак економске активности у ЕУ, праћен је поновним растом инфлације који је премашео ранија предвиђања. Тај скок инфлације углавном је проузрокован наглим повећањем цијена енергената, али и разним привредним прилагођавањима након пандемије, што упућује на закључак да је тренутно повећање стопе инфлације углавном привременог карактера. Пошто би се цијене енергената требале постепено уравнотежити, предвиђа се да ће инфлација у ЕУ достићи врхунац од 2,6% у 2021. години, а затим се смањити на 2,5% у 2022. и 1,6% у 2023. години.

Иако је утицај пандемије на економску активност знатно ослабио, COVID 19 још није побијеђен, а опоравак зависи од даљег развоја болести, како у ЕУ, тако и у остатку свијета. С обзиром на недавни пораст броја заражених, и даље је присутан ризик од увођења нових ограничења, која утичу на привредну активност, а ризик је посебно присутан у земљама са релативно ниском стопом вакцинисања. Такође, као главни негативни ризици за остварење раста у наредном периоду наводе се још и раст инфлације и поремећаји у ланцима снабдијевања.

Табела 3.1.1. Европска економска предвиђања за ЕУ (27), јесен 2021.

	2021.	2022.	2023.
Реални раст БДП (% г/г)	5	4,3	2,5
Инфлација (% г/г)	2,6	2,5	1,6
Незапосленост (%)	7,1	6,7	6,5
Укупне инвестиције (%)	5,5	4,8	4,1
Буџетски дефицит/суфицит, општа влада (% БДП)	-6,6	-3,6	-2,3
Укупни дуг, општа влада (% БДП)	92,1	90	89,1
Биланс текућег рачуна (% БДП)	3	3	3,2

Извор: ЕС, European Economic Forecast, Autumn 2021.

Табела 3.1.2. Преглед пројекција ММФ-а, октобар 2021.

	2020.	2021.	2022.
Реални раст БДП-а, %			
Свијет	-3,1	5,9	4,9

Развијене економије	-4,5	5,2	4,5
САД	-3,4	6	5,2
Еврозона	-6,3	5	4,3
Земље у развоју	-2,1	6,4	5,1
Европска унија	-5,9	5,1	4,4
Европске земље у развоју	-2	6	3,6
БиХ	-4,3	2,8	3,2
Раст свјетске трговине (роба и услуге), %	-8,2	9,7	6,7
Раст цијене нафте, у доларима, год. промјена, у %	-32,7	59,1	-1,8
Потрошачке цијене			
Развијене земље	0,7	2,8	2,3
Земље у развоју	5,1	5,5	4,9
БиХ	-1,1	1,8	1,8

Извор: IMF, World Economic Outlook, Update October 2021.

Према Извјештају Међународног монетарног фонда (ММФ) из октобра 2021. године (*World Economic Outlook, Update October 2021*), за текућу годину очекује се глобални раст од 5,9%, што је за 0,1 п. п. ниже у односу на априлске пројекције. Као разлог смањења прогноза наводи се ризик дугова, инфлација и раскорак у привредним кретањима по земљама, након пандемије. Глобална економија се полако опоравља, при чему препреку и даље представља "велики јаз са вакцинама", јер многе земље имају ограничен приступ вакцинама. САД и Кина остају носиоци привредног раста, Европа показује јачање привредног замајца, док се у другим регионима привредни раст погоршава. Пројекција раста за развијене економије износи 5,2%, за еврозону 5%, те за европске земље у развоју раст 6%. У 2022. години, очекује се успоравање глобалне економије и раст од 4,9%, раст у развијеним економијама од 4,5%, те раст у еврозони од 4,3%. За европске земље у развоју (гдје се убраја БиХ) очекује се раст од 3,6%. Пројекције су снижене због поремећаја у ланцима снабдијевања који су погодили велике економије, гдје би ови поремећаји могли довести до даљег раста инфлације.

ММФ је смањio пројекције раста у БиХ за ову годину на 2,8% (са 3,5% из априла). Као разлог смањења прогноза, наводи се да вакцинација у БиХ није ишла планираном динамиком. За 2022. годину очекује се раст од 3,2%.

У Извјештају је наведено да, уколико се не отклони јаз у стопама вакцинације између развијених економија и сиромашних земаља, могло би доћи до заустављања глобалног опоравка и резултовати укупним губитком глобалног БДП-а од 5,3 билиона долара, у наредних пет година. Такође, истиче се потреба да земље убрзају напоре на рјешавању климатских промјена, осигурају технолошки преображај и ојачају инклузију, што би требало да подстакне економски раст.

Према најновијим истраживањима UNCTAD-а представљеним у "Извјештају о инвестицијама у свијету"²⁷, глобални токови страних директних инвестиција у прошлој години су пали за 35% у односу на 2019. годину. Услед глобалне здравствене кризе и мјера затварања економија широм свијета, директна страна улагања смањена су на 998,9 милиона долара (1,5 билиона долара претходне године). Улагања у развијене привреде су више него преполовљена (на 312 милиона долара), у Европи је забиљежен пад од чак 80%, док САД и поред пада од 40% привукле су највећи износ страних директних инвестиција од 156,3 милиона долара. Азијске земље у развоју су једина регија која је забиљежила раст и била извор и одредиште више од половице страних инвестиција. Укупна директна страна улагања у економијама у транзицији износила су само 24,2 милиона долара. Од земаља у региону, Хрватска је забиљежила улагања од 1,3 милиона долара, Црна Гора и Словенија 529 милиона долара, Босна и Херцеговина 371 милион долара, а Сјеверна Македонија 274 милиона долара. Очекује се да ће у текућој години директне стране инвестиције бити дјелимично надокнађене захваљујући опоравку у Азији, али ће и даље бити 25% испод нивоа из 2019. године.

²⁷ <https://unctad.org/>, 21. јун 2021. године

3.2. Текућа економска кретања и средњорочни макроекономски сценарио

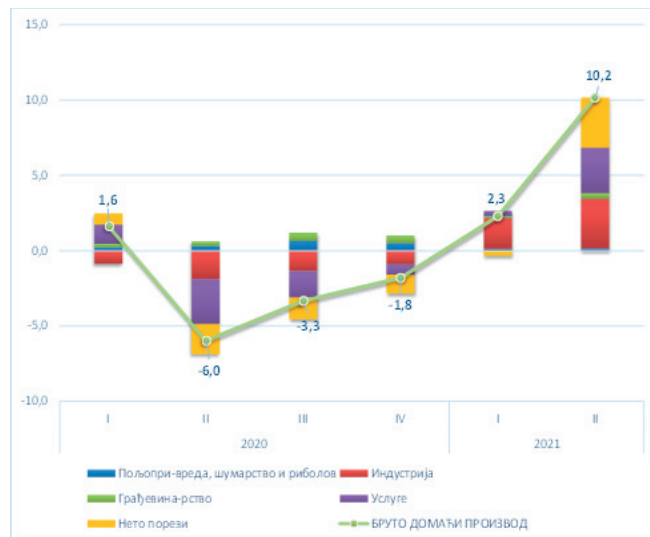
3.2.1. Бруто домаћи производ

Највећи утицај на привредна кретања у 2020. години свакако је имала криза изазвана појавом вируса корона (COVID 19), која је проузроковала многобројне мјере “закључавања” и ограничења на глобалном нивоу, те имала веома негативне импликације на привредне активности у свијету, региону, па тако и Републици Српској, као малој и отвореној економији. Током 2020. године, услед пада привредне активности у земљама главним спољнотрговинским партнерима Републике Српске, дошло је до пада спољне тражње. Ово је утицало на смањење активности код извозно оријентисаних грана прерађивачке индустрије у Републици Српској и смањење спољнотрговинске размјене Републике Српске. Даље, негативни ефекти на домаћу привреду евидентни су кроз смањење крајње потрошње, односно домаће тражње, што се одразило и на кретање цијена и највећим дијелом утицало на појаву дефлације.

Истовремено, с циљем ублажавања негативних ефеката рестриктивних мјера “затварања”, Влада Републике Српске је спровела мјере подршке привреди и мјере заштите здравља становништва, што је кроз повећање јавних расхода и смањења буџетских прихода утицало на фискалну позицију земље и као последицу имало повећање фискалног дефицита на 5,1% БДП-а и раст јавног дуга за 4,9 п. п. на 42,5% БДП-а. Ипак, тржиште рада је задржало стабилност и у 2020. години забиљежен је раст броја запослених и пад броја незапослених, те повећање просјечних плата и пензија.

Према процјени Републичког завода за статистику Републике Српске (РЗС РС), стопа пада БДП-а Републике Српске у 2020. години²⁸ је износила 2,5% (квартално: QI: 1,6%; QII: -6%; QIII: -3,3% и QIV: -1,8%), што је мање од пројектованог у претходном Документу и једна од најмањих стопа пада у региону. Разлог за то може се наћи у брзој реакцији Владе, кроз поменути програм подршке привреди.

Графикон 3.2.1. Допринос расту тромјесечног БДП у п. п, производни приступ

Извор: РЗС РС, МФ РС

Посматрајући по подручјима класификације дјелатности, а уважавајући структуру БДП-а, највећи допринос паду БДП-а дала је привредна активност подручја (В, С, Д, Е) Индустрија гдје је просјечан пад на годишњем нивоу износио 6,5%, те група подручја (Г, Н, И) Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала; саобраћај и складиштење; дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство, гдје је просјечни пад износио 7,7%. Активности у групи подручја (А) Пољопривреда, шумарство и риболов и (Ф) Грађевинарство су оствариле раст од 4,8% и 6,5%, те сразмјерно учешћу у структури БДП-а дјелимично неутралисале пад БДП-а.

Према расходном приступу, паду БДП-а највише је допринио повећани дефицит спољнотрговинске размјене као резултат значајно већег пада извоза (13,9%) у односу на пад увоза (3,8%). С друге стране пад БДВ је неутрализован растом бруто инвестиција у стална средства од 10,1%. Према намјени инвестиција највећи раст је остварен у области здравствене заштите, грађевинарства и јавне управе. Такође, укупна потрошња је порасла за 1,1% као резултат раста приватне потрошње за 0,2% и раста потрошње државе од 3,9%, услед значајних издатака за набавку робе и услуга потребних у борби против вируса корона.

На основу кретања макроекономских показатеља Републике Српске у претходном периоду и у периоду јануар–септембар 2021. године, привредних активности у Републици Српској и земљама окружења, започетих активности и планираних политика Владе Републике Српске, израђене су процјене и пројекције кретања макроекономских показатеља Републике Српске за период 2021–2024. година.

Табела 3.2.2. Преглед макроекономских показатеља за период 2017–2021. година, процјена за 2022. и пројекције за период 2023–2024. година.

ОПИС	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
БДП								
БДП номинални, у мил. КМ	10.099	10.701	11.251	11.132	11.894	12.690	13.410	14.260
Број становника – у мил.	1,15	1,15	1,14	1,14	1,13	1,12	1,12	1,11
БДП по становнику у КМ	8.759	9.322	9.848	9.795	10.529	11.287	11.986	12.810

²⁸ Процјена Републичког завода за статистику Републике Српске, Саопштење број: 353/21, од 15. новембра 2021. године.

ОПИС	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
% раста БДП-а, номинално	4,6%	6%	5,1%	-1,1%	6,9%	6,7%	5,7%	6,3%
% раста БДП-а, реално	3,1%	3,9%	2,5%	-2,5%	5,4%	4,5%	4,3%	4,6%
Инфлација - просјечна годишња стопа (реалне стопе раста %)	0,5%	1,2%	0,5%	-1,2%	1,2%	1,9%	1,1%	1,3%
Реални раст БДП-а	3,1	3,9	2,5	-2,5	5,4	4,5	4,3	4,6
Извоз	14,7	7,4	1,5	-13,9	22,3	6,7	5,9	5,4
Увоз	4,8	7,4	-2,4	-3,8	15,8	5,5	5,2	4,6
Приватна потрошња*	2,6	2,5	2,8	0,2	3	2,7	2,9	2,8
Потрошња државе	-0,8	1,8	1,5	3,9	-0,5	1,3	0,8	1,2
Бруто инвестиције у стална средства	-0,7	11	-2,1	10,1	2	9	6,8	8
<i>Претпоставке:</i>								
Просјечне нето плате у КМ	831	857	906	956	1.005	1.055	1.087	1.130
Стопа незапослености %**	-	-	-	-	14,6%	13,7%	13%	12,5%

Извор: РЗС РС (2017–2021); процјена (2022) и пројекција (2023–2024) Министарства финансија Републике Српске.

НАПОМЕНЕ:

*Приватна потрошња обухвата потрошњу домаћинстава и потрошњу НПИСД (непрофитне институције које служе домаћинствима).

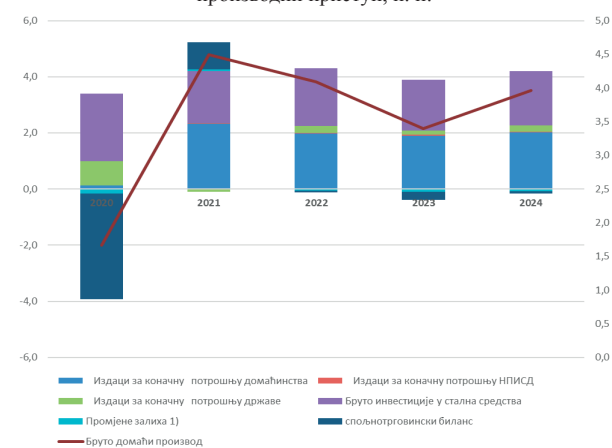
**У складу са Уредбом Европског парламента и Савјета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године, РЗС РС извршио је методолошко усклађивање садржаја упитника АРС-а путем кога се прикупљају подаци за 2021. годину, тако да индикатори за друго тромјесечје 2021. године нису у потпуности упоредиви са индикаторима објављеним за претходне године. Из тог разлога, у табели нису приказани подаци за претходне године.

Иако је у оквиру пројекција међународних финансијских организација истакнут ризик по питању одвијања процеса вакцинације, поремећаја у ланцима снабдијевања и могућности значајног раста инфлације, ипак се очекује одређени опоравак привреде како на глобалном нивоу, тако и у земљама ЕУ. Полазећи од пројекција које претпостављају стабилизацију привреде у земљама ЕУ, које су најзначајнији спољнотрговински партнери Републике Српске, може се очекивати позитиван утицај на економију Републике Српске кроз опоравак и јачање извозне тражње, те раст извоза. Поред тога, најављене јавне инвестиције позитивно ће се одразити на повећање производње и потрошње, те допринијети расту БДП-а. Даље, ово ће утицати на остале сегменте привреде кроз повећање производње, потрошње, инвестиција, а тиме и увоза. Наиме, опоравак производње и измјене пореских закона довешће до повећања зарада запослених, који ће уз опоравак прилива из иностранства омогућити повећање приватне потрошње. С друге стране, наставак борбе са пандемијом вируса корона и процеса вакцинације захтијеваће даљу подршку здравственом сектору, али и привреди, што ће бити притисак на јавну потрошњу. Ипак очекује се нешто мања потрошња државе него претходне године. Претпоставка је да ће опоравак спољнотрговинске размјене имати значајан допринос расту БДП-а због бржег раста извоза у односу на увоз.

Расположиви макроекономски показатељи у периоду јануар–септембар 2021. године на глобалном нивоу указују на стабилизацију привреде. Према подацима РЗС РС, реални БДП Републике Српске у прва два квартала 2021. године имао је позитивну стопу раста (Q1: 2,3% и Q2: 10,2%), док просјечан раст БДП у том периоду износи 6,2%. По подручјима класификације дјелатности, у првој половини године сва подручја су имала позитиван допринос укупном расту БДП-а. Највећи раст (13%) имала су подручја (В, С, Д, Е) Индустрија и (Г, Н, И) Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала; саобраћај и складиштење; дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство (3,8%). Слједи подручја: (Ф) Грађевинарство, (Ј) Информације и комуникације и (О, Р, Q) Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање; образовање; дјелатности здравствене заштите и социјалног рада. Очекује се да ће раст БДП-а одржати и у другој половини године, али у нешто нижем интензитету. На годишњем нивоу, раст ће бити вођен растом у групама дјелатности индустрија и трговина које су биле највише погођене у претходној години. У складу са наведеним, очекује се да ће БДП Републике Српске у 2021. години остварити раст од 5,4%.

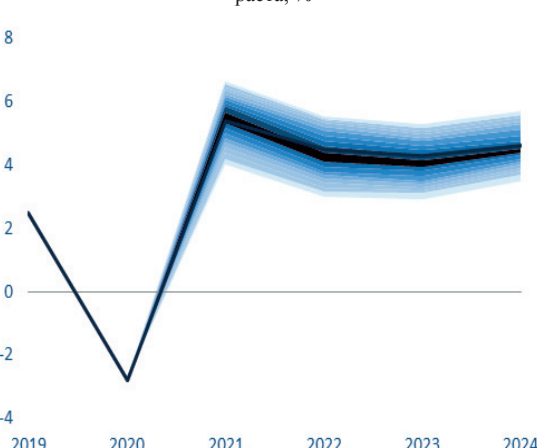
Пројектоване стопе привредног раста у периоду 2022–2024. година износе 4,5%, 4,3% и 4,6% респективно, а остварење пројекција у условима неизвјесности подложно је углавном спољним ризицима. Ипак, очекује се даљи опоравак привредне активности, уз позитиван допринос потрошње и инвестиција. Све три компоненте домаће потрошње позитивно ће се одразити на повећање привредне активности. Према пројекцијама, стабилност на тржишту рада и повећање плата допринијеће опоравку домаће потрошње, чији ће раст ипак бити мањи од укупног раста БДП-а. Такође, реализација најављених инвестиција у енергетске пројекте и путну инфраструктуру позитивно ће утицати на раст. Очекивани раст спољне тражње и извозно оријентисане производње резултираће растом извоза (просјечно 6%). С друге стране, раст приватне потрошње и инвестиција посљедице ће утицати на повећање увоза (просјечно 5,1%). Иако се очекује приближно уједначен раст извоза и увоза, веће учешће увоза у БДП-у имаће за посљедицу да нето допринос спољнотрговинске размјене има неутралан допринос расту. Потрошња државе ће, након значајног повећања у 2020. години, постепено смањити своје учешће у БДП-у.

Графикон 3.2.3. Допринос стопи реалног раста пројектованог БДП, производни приступ, п. п.

Извор: МФ РС

Графикон 3.2.4. Пројекција кретања БДП, годишње стопе раста, %

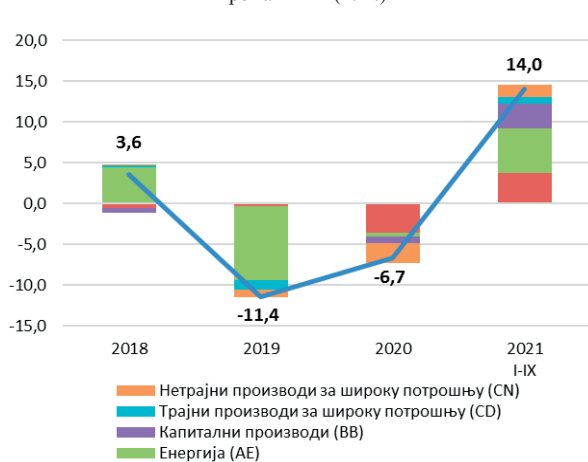

Извор: МФ РС

Индустријска производња²⁹ Републике Српске, чије се учешће у БДП-у процјењује на преко 19%, након неколико узастопних година раста, у 2019. години је забиљежила пад. Погоршање економских прилика на извозним тржиштима услед ширења пандемије вируса корона у 2020. години додатно је негативно утицало на кретање индустријске производње у Републици Српској која биљежи просјечно годишње смањење од 6,7%. Овом смањењу, посматрано по главним индустријским групама (ГИГ), највише је допринијело смањење производње интермедијарних производа од 10,9% и смањење производње нетрајних производа за широку потрошњу од 12,3%. Посматрано по подручјима производње, највећи допринос смањењу укупне индустријске производње, с обзиром на учешће од 53,8% у њеној укупној структури, дала је извозно оријентисана Прерађивачка индустрија која је у посматраном периоду забиљежила смањење производње од 10,3%³⁰. У подручју Производња и снабдијевање ел. енергијом производња је била мања за 3,9%, а у подручју Вађења руда и камена, забиљежено је смањење производње од 0,4%.

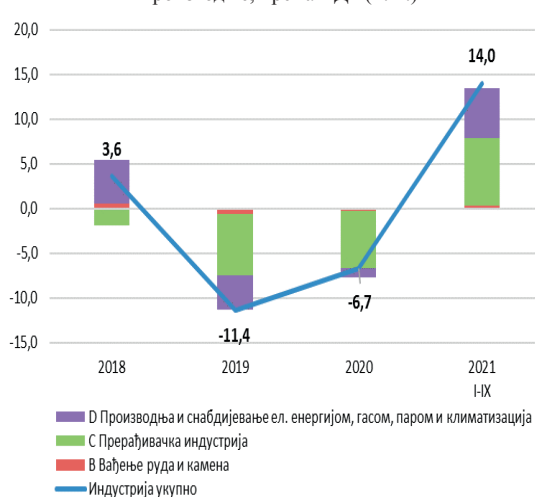
Смањење укупног обима индустријске производње у 2020. години било је праћено и смањењем броја запослених у индустрији од 1,5%, при чему је број запослених у подручју Вађења руда и камена смањен за 8,3%, број запослених у подручју Производња и снабдијевање ел. енергијом смањен је за 6,4%, док је број запослених у Прерађивачкој индустрији повећан за 0,1%. Такође, промет индустрије у 2020. години је смањен за 7,2%, чему је највећи допринос дало смањење промета енергије. Посматрано по тржиштима, промет индустрије на домаћем тржишту смањен је у 2020. години за 14,9%, а промет на иностраном тржишту био је мањи за 0,6%.

Графикон 3.2.5. Допринос кретању индустријске производње, према ГИГ* (п. п.)

*Главне индустријске групе дефинисане на основу економске намјене производа
Извор: РЗС РС

Графикон 3.2.6. Допринос кретању индустријске производње, према КД* (п. п.)

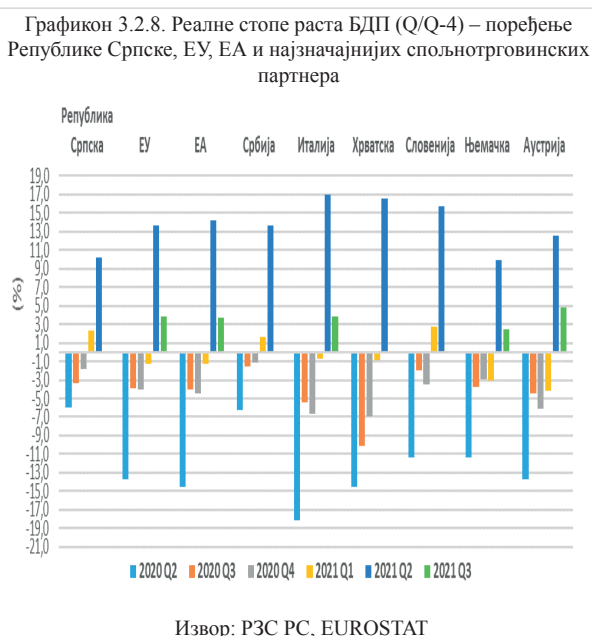
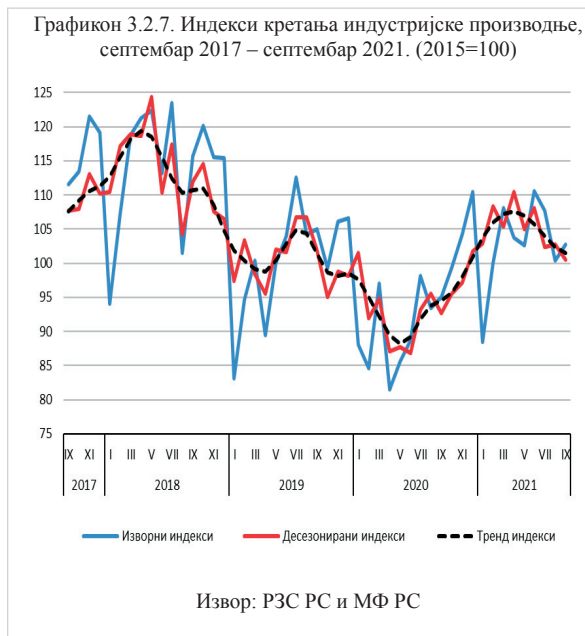
*Класификација дјелатности
Извор: РЗС РС

Поређећи период јануар–септембар 2021. године са истим периодом претходне године индустријска производња је забиљежила просјечно повећање од 14%. Посматрано према главним индустријским групама, повећању укупне индустријске производње у наведеном периоду највише је допринијело повећање производње енергије за 14,9%. С друге стране, посматрано по подручјима производње, у наведеном периоду у сва три подручја забиљежен је раст производње, при чему је највећи допринос расту укупне индустријске производње дала извозно оријентисана Прерађивачка индустрија, која биљежи раст

²⁹ Области В, С, Д и Е (Вађења руда и камена, Прерађивачка индустрија, Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација и Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације – ремедијације животне средине).

³⁰ На смањење производње у Прерађивачкој индустрији од 10,3% највише је утицало смањење Производње базних метала (од 44,8%), затим смањење у Производњи хемикалија и хемијских производа (за 40,1%) и смањење Производње прехранбених производа (за 8,2%).

од 12,7%³¹. У подручју Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација забиљежено је повећање производње од 19,9%, док је у подручју Вађење руда и камена забиљежено повећање производње од 2,9%. У посматраном периоду, забиљежено је и смањење броја запослених у индустрији од 1,5%, чему је највише допринијело смањење броја запослених у подручју Производња и снабдијевање електричном енергијом од 8,9%, док је број запослених у подручју Вађење руда и камена мањи за 0,5%, а у подручју Прерађивачке индустрије забиљежено је смањење запослених за 0,5%. Промет индустрије у периоду јануар–септембар 2021. године већи је за 23,3% у односу на исти период претходне године, чему је највише допринијело повећање промета Интермедијарних производа. Посматрано по тржиштима, промет остварен на иностраном тржишту већи је за 30,5%, док је промет на домаћем тржишту већи за 15,8%. Због отворености наше привреде, опоравак индустрије и кретање индустријске производње у наредном периоду, као и до сада, зависиће од привредних кретања на тржиштима наших главних трговинских партнера и од опоравка у тим земљама од посљедица пандемије вируса COVID 19.

Доступни подаци презентовани на слици 3.2.8³² показују да све земље, најзначајнији спољнотрговински партнери Републике Српске, у другом кварталу 2021. године биљеже високе стопе раста БДП-а, а тај раст се наставља и у трећем кварталу. Ово указује на опоравак привредне активности у свим овим земљама, што би заједно са повољном структуром индустријске производње (високо учешће прерађивачке индустрије и производње електричне енергије, у укупној индустријској производњи и њихове високе просјечне годишње стопе раста) требало довести до даљег раста индустријске производње и њеног још већег утицаја на укупни економски раст у Републици Српској. Наиме, према подацима из Електроенергетског биланса Републике Српске за 2021. годину, производња електричне енергије већа је од потрошње и при томе је билансни вишак за ову годину планиран у износу од 46% укупно произведене електричне енергије (3.583,91 GWh), при чему је сигурност снабдијевања висока, с обзиром на то да се користе домаћи извори примарне енергије.

Узимајући у обзир све наведено, претпоставља се да ће Република Српска, у периоду 2022–2024. година, остварити позитивне и растуће стопе раста индустријске производње, доприносећи тиме укупном планираном привредном расту.

3.2.2. Инфлација

У 2020. години Република Српска биљежи пад просјечних годишњих цијена од 1,2%. Најзначајнији допринос паду цијена дао је одјељак Превоз (цијене су ниже за 9%) и одјељак Одјећа и обућа (цијене су ниже за 10%). Истовремено, највећи раст цијена забиљежен је у одјељцима Алкохолна пића и дуван (4,5%) и Рекреација и култура (2,1%). Као и у другим земљама, околности изазване пандемијом COVID 19 имале су дефлаторни утицај и на Републику Српску. На глобалном тржишту дошло је до повећања понуде и смањења цијене нафте због значајног пада потражње за истом. У 2020. години забиљежене су ниже цијене и због различитих уредби које је усвојила Влада Републике Српске којима се прописују мјере за непосредну контролу цијена у Републици Српској³³. Циљ ове мјере био је спречавање и сузбијање нереалних цијена и потенцијално неправедно понашање појединачних трговаца, како би се заштитили економски интереси грађана и омогућило редовно снабдијевање на тржишту. У истом периоду задржала се ниска и стабилна базна инфлација.

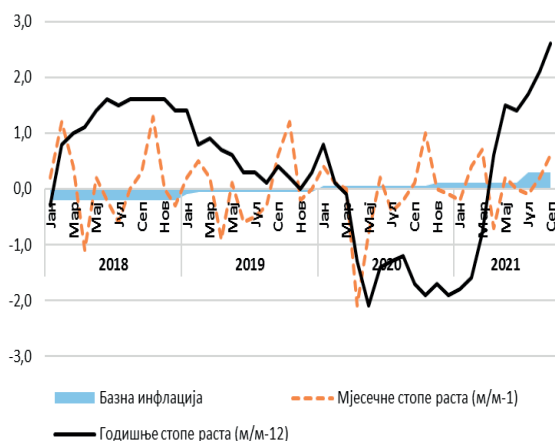
У периоду јануар–септембар 2021. године, у поређењу са истим периодом претходне године, цијене су просјечно више за 0,6%. Цијене су највише расле у одјељку Превоз (3%), услед виших цијена у групи Горива и мазива (4,8%), затим у одјељку Алкохолна пића и дуван (1,5%), услед виших цијена у групи Дуван (2,1%). У истом периоду цијене су највише пале у одјељку Одјећа и обућа (цијене су ниже за 10,2%), услед сезонских снижења конфекције и обуће током године. Посматрајући годишње индексе потрошачких цијена, цијене робе су се опоравиле у првој половини 2021. године, иако се дефлација задржала у првом кварталу. У другом и трећем кварталу долази до инфлације услед значајног раста цијена енергената.

³¹ На повећање производње у Прерађивачкој индустрији од 12,7% највише је утицало повећање Производње готових металних производа, осим машина и опреме (32,7%), затим повећана Производња базних метала (42,5%), Производња коже и производа од коже (12,2%), Производња намјештаја (15,2%), као и раст Производње електричне опреме (41,4%).

³² Извор: EUROSTAT, приступ бази података остварен 2. новембра 2021. године.

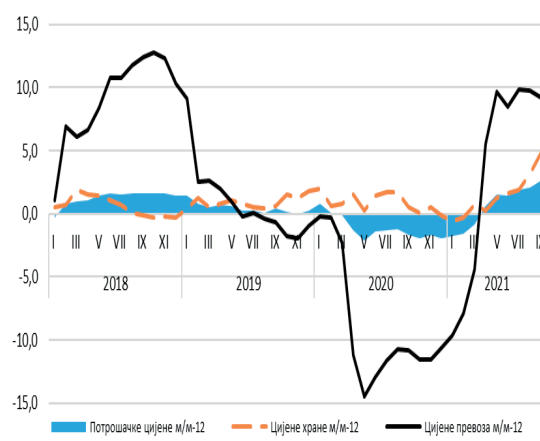
³³ “Службени гласник Републике Српске”, бр. 25/20, 30/20 и 36/20.

Графикон 3.2.9. Кретање мјесечних стопа раста цијена, годишњих стопа раста и базне инфлације (%)

Извор: РЗС РС и МФ РС

Графикон 3.2.10. Утицај промјена цијена хране и превоза на укупан ниво цијена у РС (%)

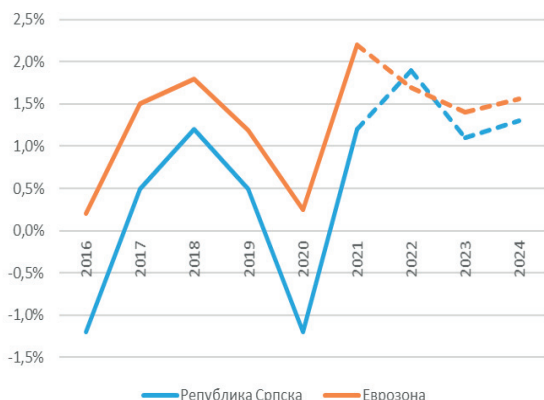

Извор: РЗС РС

На кретање цијена углавном утичу изгледи за економски раст и очекивано кретање цијена примарних производа на свјетском тржишту. Основна инфлација у Републици Српској остаће ниска и стабилна у 2021. години. Током ове године дошло је до раста цијена, вођених прије свега ефектом ниске базе цијена нафте из претходне године, али и њиховим снажним растом услед све веће потражње за нафтом током ове године. Очекује се да ће потражња за нафтом достићи претпандемијски праг крајем текуће или почетком 2022. године³⁴, те да је на путу да надмаши понуду. Додатна пријетња високим цијенама нафте су и уска грла у ланцу снабдијевања нафтом. Очекује се да ће се дефицит снабдијевања нафтом претворити у суфицит средином 2022. године, ублажавајући притисак на нафту и инфлацију и оправдавајући тренутни опрезан приступ алијансе ОПЕК+ у ублажавању колективних резова. Очекује се да ће у 2021. години цијене сирове нафте у просјеку износити 70 долара по барелу, што је повећање од 70 посто, те да ће остати на високом нивоу почетком 2022. године (74 долара по барелу), али ће у другој половини године почети да опада како потражња за нафтом буде јачала и достигала нивое прије пандемије, а ограничења у снабдијевању буду попуштала. Предвиђено је да ће се цијене неенергетских производа, укључујући пољопривредне производе и метале, смањити у 2022. години, након снажног раста ове године³⁵. Употреба сирове нафте као замјене за природни гас представља велики ризик за повећање тражње, иако би веће цијене енергије могле утицати на глобални раст. У еврозони, као значајном спољнотрговинском партнеру, инфлација ће порастати са 0,3% у 2020. години на 2,2% у 2021. години, након чега се очекује стагнација у средњорочном посматраном периоду³⁶. Посматрајући локално, Влада Републике Српске донијела је Уредбу о одређивању марже која се примјењује приликом формирања цијена нафтних деривата која је ступила на снагу 14. априла 2021. године³⁷. Овом уредбом утврђује се постојање услова за прописивање мјера непосредне контроле цијена на територији Републике Српске одређивањем максималних износа маржи које се примјењују приликом формирања цијена нафтних деривата. У новембру 2021. године, Влада Републике Српске усвојила је Уредбу о измјени Уредбе о ограничавању маржи у промету робе, којом се постојеће марже у промету на мало умјесто досадашњих 10% смањују на 8%, а постојеће марже у промету на велико умјесто досадашњих 8% смањују на 6%.

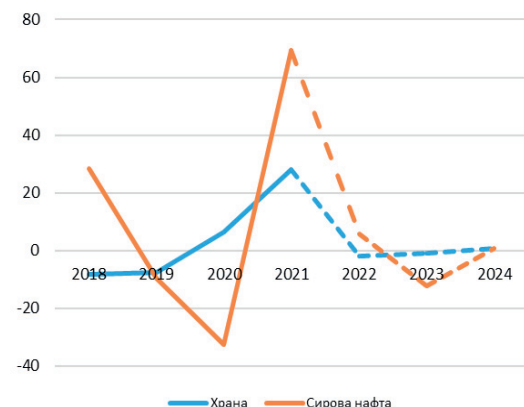
Имајући у виду наведено, уз процијењени раст цијена сирове нафте и хране на свјетском тржишту, те могући раст цијена одређених производа услед ограничених могућности испоруке, процјењујемо да ће цијене у Републици Српској просјечно порастати за 1,2% у 2021. години. Очекујемо да ће се нагли раст цијена који је забиљежен у Европи и свијету са закашњењем највише одразити на цијене у Републици Српској крајем текуће и почетком 2022. године. Према очекивањима Свјетске банке, у 2022. години цијена сирове нафте ће порастати за 6%, док ће цијене хране у просјеку остати на истом нивоу као у 2021. години. Након високих стопа раста цијена почетком 2022. године очекује се стабилизација цијена током остатка године, а пројектована просјечна годишња стопа инфлације за 2022. годину износи 1,9%. На графиконима 3.2.11. и 3.2.12. може се видјети упоредни приказ кретања цијена у Републици Српској и еврозони, те кретање цијена сирове нафте и хране на свјетском тржишту.

Графикон 3.2.11. Кретање просјечних стопа инфлације у Републици Српској и еврозони

Извор: РЗС РС, МФ РС и ММФ

Графикон 3.2.12. Кретање цијена сирове нафте и хране на свјетском тржишту 2018–2020. и пројекције за 2021–2024. (%)

Извор: WB Commodity Markets, Oct 2021.

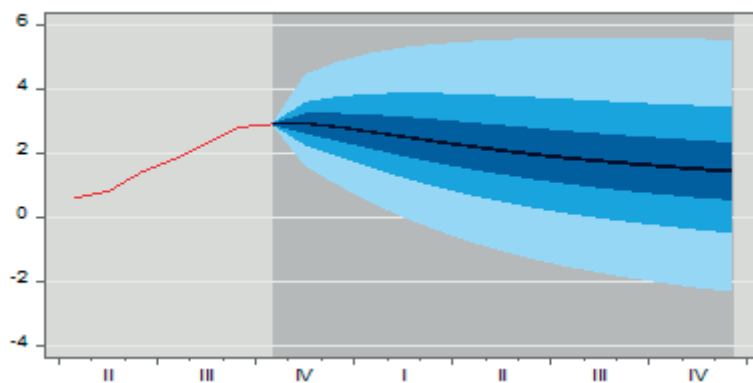
³⁴ www.oilprice.com³⁵ www.worldbank.org, Commodity Markets Outlook, Oct 2021.³⁶ International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, Oct 2021.³⁷ "Службени гласник Републике Српске", број 30/21.

Након раста цијена, међународне финансијске институције очекују да ће цијена сирове нафте у 2022. и 2023. години пасти, а цијена хране би требала остати на истом нивоу. Полазећи од наведеног, претпоставке да ће регулисане цијене остати на истом нивоу економског раста, те очекиваног раста плата и потрошње очекује се да ће просјечне потрошачке цијене у 2023. и 2024. години порасти за 1,1% и 1,3%, респективно.

Графикон 3.2.13, израђен у статистичком софтверу EViews, даје сликовити приказ пројектованог кретања годишњих стопа инфлације закључно са крајем 2022. године.

Лијеви (неосјенчени) дио графика приказује остварене годишње стопе инфлације, док десни (осјенчени) дио приказује пројектоване стопе инфлације и степен поузданости пројекције (30%, 60% и 90%).

Графикон 3.2.13. Пројекција кретања цијена и неизвијесност (енгл. Fan chart)

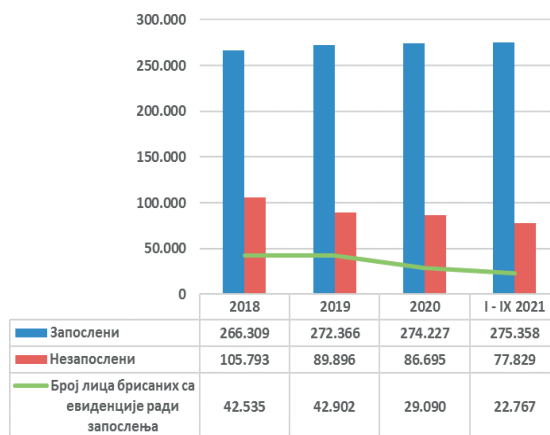

Наставак линије у осјенченом дијелу представља основну пројекцију, односно очекивани резултат са највећом вјероватноћом остварења. Осјенчени интервали (степени поузданости) око основне пројекције представљају могуће одступање од основне пројекције у случају остварења потенцијалних ризика.

3.2.3. Тржиште рада

И поред негативних ефеката пандемије вируса COVID 19 на привреду, ситуацију на тржишту рада карактеришу релативно повољна кретања. Томе су у значајној мјери допринијеле мјере Владе Републике Српске које се односе на подршку привредним субјектима с циљем очувања радних мјеста и плата.

Графикон 3.2.14. Кретање запослених, незапослених и лица брисаних са евиденције ради запослења

Извор: РЗС РС и ЈУ 333 РС

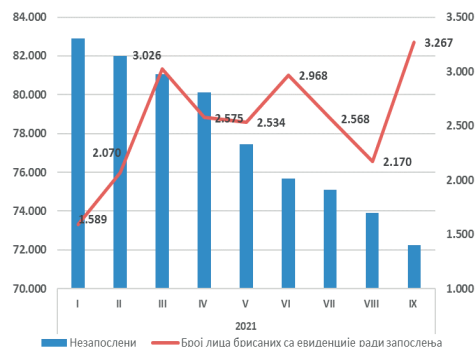
Позитивна кретања односе се на повећање броја запослених и смањења броја незапослених лица. Просјечан број запослених лица повећан је за 0,7% на годишњем нивоу и износи 274.227 лица. Највећи допринос овом расту забиљежен је у области Прерађивачка индустрија, Грађевинарство, те Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада. Још једна потврда добрих резултата на тржишту рада су и подаци ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске (Завод), према којима је просјечан број незапослених лица на годишњем нивоу смањен за 3,6% или 3.201 лице и износио је 86.695 лица.

Стопа запослености је повећана за 3,3 п. п., са 42,2% у 2019. години на 45,5% у 2020. години, те биљежи раст у другом и трећем кварталу, док у четвртном кварталу имамо благи пад. Повећање запослености резултат је раста стопе активности и смањења стопе неактивности.

Просјечан број незапослених за девет мјесеци 2021. године износи 77.829 лица и представља смањење од 11,4% у односу на исти период претходне године. Број лица брисаних са евиденције Завода ради запослења износи 22.767 лица и већи је за 10,6% на годишњем нивоу. Закључно са 31. мартон 2021. године, у Републици Српској регистровано је 275.358 запослених, што представља повећање од 0,7% у односу на септембар 2020. године, док у односу на март исте године представља раст од 0,1%. Према подручјима дјелатности, најзначајније смањење броја запослених лица било је у подручју Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство, те дјелатност Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала (поређи се март 2021. године са септембром 2020. године). Најзначајније повећање запослених забиљежено је у подручју Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада, те дјелатност Образовања.

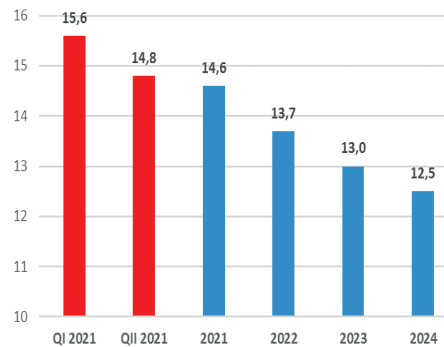
Према подацима из Анкете за 2021. годину, просјечна стопа запослености за два квартала износи 42,5% (QI: 42,3 и QII: 42,6%), док стопа незапослености износи 15,2% (QI: 15,6% и QII: 14,8%). У другом кварталу забиљежено је повећање стопа запослености за 0,2 п. п. (старосна група (20–64)) и смањење стопе незапослених за 0,8 п. п. Уз наставак тренда раста запослених и смањења броја незапослених, пројектоване стопе незапослености се крећу од 14,6% за 2021. годину до 12,5% у 2024. години.

Графикон 3.2.15. Просјечан број незапослених и лица брисаних са евиденције ради запослења

Извор: ЈУ 333 РС

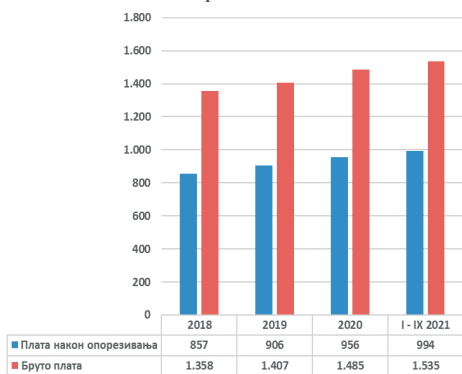
Графикон 3.2.16. Стопа незапослености, остварење и пројекције

Извор: МФ РС

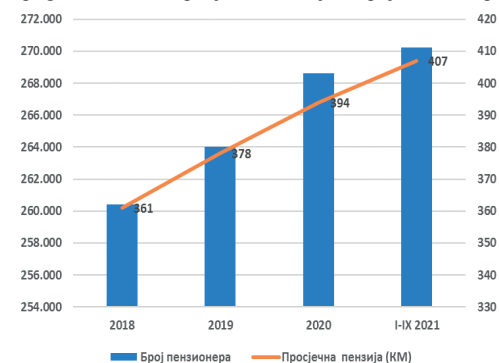
Када је ријеч о платама, позитиван тренд раста плата настављен је и у 2020. години упркос негативним ефектима пандемије. Као резултат примјене Закона о подстицајима у привреди Републике Српске³⁸ повећања плата у јавној управи од почетка 2020. године (прије пандемије), као и мјера Владе Републике Српске ради очувања радних мјеста и плата радника током пандемије, повећане су просјечне плате након опорезивања. Просјечна плата након опорезивања (нето плата) у 2020. години износила је 956 КМ и у односу на 2019. имала је номинални раст од 5,5%, а уз допринос дефлације реални раст од 6,8%. Највећа плата након опорезивања исплаћена је у области Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања (1.449 КМ), док је најнижа плата исплаћена у области Грађевинарство (661 КМ).

Графикон 3.2.17. Просјечна бруто плата и плата након опорезивања

Извор: РЗС РС

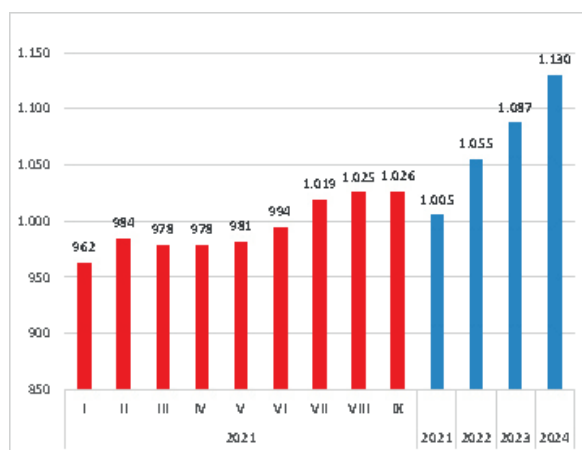
Графикон 3.2.18. Просјечна пензија и број пензионера

Извор: Фонд ПИО РС

Просјечна пензија за 2020. годину износила је 394 КМ, уз номинални раст од 4,1%, док је просјечан број пензионера износио 268.627 лица.

Графикон 3.2.19. Просјечна плата након опорезивања, остварење и пројекције

Извор: РЗС РС и МФ РС

³⁸ "Службени гласник Републике Српске", бр. 52/19 и 78/20.

За период јануар–септембар 2021. године просјечна плата након опорезивања износи 994 КМ, што представља номинални раст од 4,5% на годишњем нивоу. За наредни период очекује се благи раст плата, тако да ће се плата након опорезивања кретати у распону од 1.005 КМ у 2021. до 1.130 КМ у 2024. години.

Тренд раста пензија наставља се и у 2021. години када је за девет мјесеци исплаћена просјечна пензија у износу од 407 КМ и у односу на исти период претходне године већа је за 3,3%. Такође, биљежимо и благо повећање броја пензионера, тако да просјечан број пензионера за поменути период износи 270.236 лица.

3.2.4. Спољни сектор

Остварени обим спољнотрговинске размјене робе у Републици Српској у 2020. години износио је 7,9 млрд. КМ, што је номинално мање за 6,3% у односу на претходну годину, а резултат је смањења извоза од 6% и смањења увоза од 6,5%. Нешто веће смањење увоза довело је до смањења спољнотрговинског дефицита за 7,9%, односно за 92,6 милиона КМ, док је покривеност увоза извозом достигла 75,9%. Учешће извоза и увоза робе у БДП износило је 30,5% и 40,2%, што је смањење за 1,6 п. п. и 2,3 п. п. респективно. Тако да је отвореност привреде Републике Српске као однос спољнотрговинске размјене и БДП износила 70,7% и мања је за 3,9% у односу на 2019. годину.

Према класификацији дјелатности (КД), смањењу извоза и увоза у 2020. години највише је допринијело смањење у подручју Прерађивачка индустрија за 6,8 п. п. и 5,3 п. п. респективно. Према наведеној класификацији, Прерађивачка индустрија највише учествује у структури извоза и увоза са око 85,1% и 93,2% респективно, што директно највише одређује кретање спољнотрговинске размјене.

Посматрајући извоз производа према стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК) смањењу извоза у 2020. години највише је допринијело смањење извоза у секторима: Хемијски производи, Сирове материје нејестиве, осим горива и Минерална горива и мазива. С друге стране, највећи допринос смањењу увоза према СМТК забиљежен је у подручјима Машине и транспортна средства, Производи разврстани према материјалу и Минерална горива и мазива. Посматрано по групама производа, највеће учешће у извозу остварује електрична енергија са 250 милиона КМ, што износи 7,4% од укупног извоза, док највеће учешће у увозу остварују лијекови, са укупном вриједношћу од 204 милиона КМ, што износи 4,6% од укупног увоза.

Према Свјетској трговинској организацији (World Trade Organization – WTO) глобална економија је спремна за опоравак, иако неравномјеран након шока изазваног пандемијом. У својој трговинској статистици и прогнози трговине за 2021. годину, WTO процјењује да ће се свјетска трговина робом повећати за 8% у 2021. години, након пада од 5,3% у 2020. години. Такође, треба напоменути да је ЕУ усвојила инструмент за привремени опоравак Next Generation EU вриједан 750 млрд. евра за рјешавање непосредне економске и социјалне штете изазване пандемијом вируса корона, који се односи на период 2021–2027. година. С обзиром на то да је привреда Републике Српске мала и транзициона економија са ограниченим ресурсима и ограниченим тржиштем, значајно је подложна утицајима из окружења. Посматрајући по групацијама земаља, Република Српска остварује са земљама ЕУ око 76% извоза, односно око 60% увоза робе, што земље ЕУ сврстава у наше најзначајније спољнотрговинске partnere. Може се очекивати да ће се економска кретања, односно брзина опоравка привреде у земљама ЕУ одразити на кретања у привреди Републике Српске.

У периоду јануар–септембар 2021. године дошло је до позитивних кретања у спољнотрговинској размјени Републике Српске, при чему је обим спољнотрговинске размјене повећан за 25,4% у односу на исти период 2020. године. Већи раст извоза (29,9%) у односу на раст увоза (22,1%) имао је за резултат да покривеност увоза извозом износи 79,7%. Истовремено, спољнотрговински дефицит износи 809,7 милиона КМ. Треба имати у виду да је један од разлога који су довели до значајног раста спољне трговине у посматраном периоду ниска база из истог периода 2020. године под утицајем пандемије COVID 19.

Графикон 3.2.20. Спољнотрговински биланс Републике Српске са најзначајнијим спољнотрговинским партнерима и реалне стопе раста БДП за Q1-2 2021. године

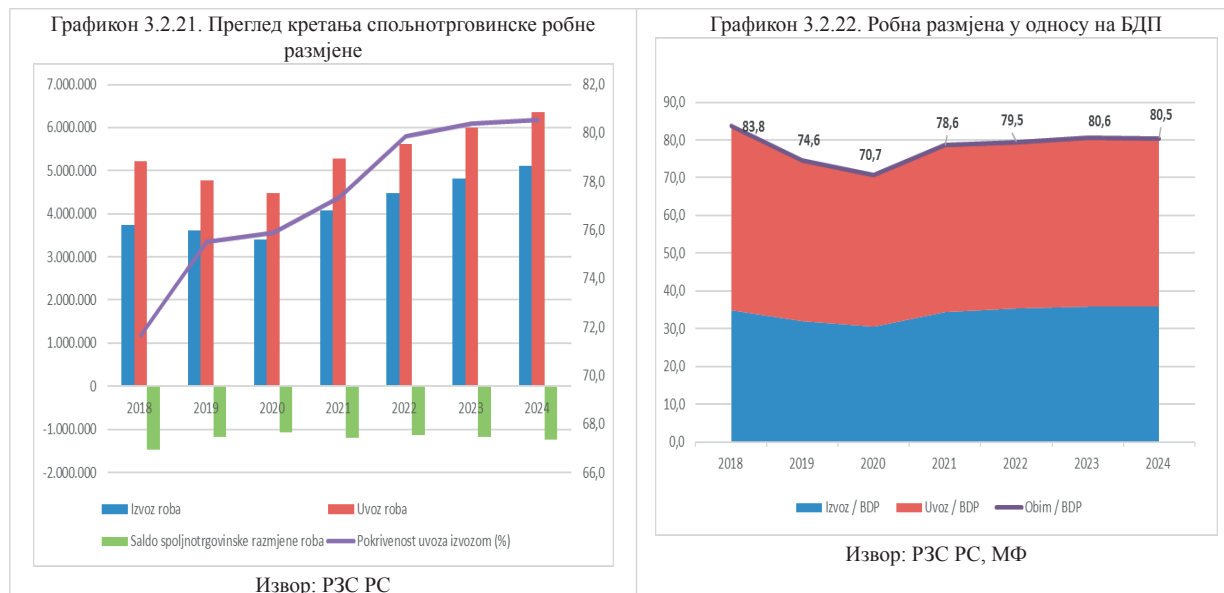
Извор: РЗС РС, Републички завод за статистику Републике Србије, Еуростат

На графикону 3.2.20. видимо да је Република Српска у периоду јануар–септембар 2021. године остварила спољнотрговински суфицит са Хрватском, Словенијом и Аустријом, гдје је дошло до повећања спољнотрговинског суфицита у односу на исти период претходне године за 38%, 29% и 16% респективно. С друге стране, у посматраном периоду, са Србијом и Немачком остварено је смањење спољнотрговинског дефицита, док је са Италијом исти повећан. Такође, дате су и просјечне реалне стопе раста БДП у прва два/три квартала 2021. године, које указују на опоравак привреде у свим посматраним земљама.

По групама производа, највећи допринос расту извоза у периоду јануар–септембар 2021. године, у поређењу са истим периодом 2020. године, дао је извоз следећих производа: дрво обрађено, водоник, племенити (ријетки) гасови и остали

неметали и електрична енергија. У посматраном периоду највеће учешће у извозу остварује електрична енергија са 264,1 милион КМ, што износи 8,3% од укупног извоза. Производња електричне енергије у Републици Српској базира се на термоелектранама на домаћи угаљ, које у укупној производњи електричне енергије у 2021. години учествују са 64% и на хидроелектранама (без малих електрана) које производе 30%. Сигурност снабдијевања је висока, с обзиром на то да се користе домаћи извори примарне енергије. С друге стране, највећи допринос расту увоза дали су нафтна уља и уља добијена од битуменских минерала (осим сирових) и електрична енергија, који су имали номиналне стопе раста од 34,9% и 160,2%, респективно. Највеће учешће у увозу остварују нафтна уља и уља добијена од битуменских минерала (осим сирових), лијекови и лични аутомобили.

Према статистичким процедурама, у периоду јануар–септембар 2021. године редован увоз у укупном увозу учествује са 86,9%, док увоз на унутрашњу обраду и увоз након вањске обраде учествују са 13% и 0,1%, респективно. Највећи допринос расту увоза је имао раст редовног увоза.

Имајући у виду неизвјесност у погледу интензитета и трајања пандемије изазване вирусом корона, као и здравствене, социјалне и економске последице у кратком и средњем року приликом израде пројекција извоза и увоза робе, кренуло се од анализе кретања спољнотрговинске размјене у Републици Српској у претходном периоду. Такође, у обзир су узете расположиве пројекције међународних финансијских институција, које се односе на очекивано кретање реалних стопа БДП-а код наших најзначајнијих спољнотрговинских партнера. На основу наведеног, процјењује се да ће извоз робе у 2021. години бити номинално већи за 20,2%, а у наредном периоду очекује се наставак раста извоза робе од 9,9% у 2022. години, 7,5% у 2023. години и 6,3% у 2024. години. Истовремено, процјена је да ће увоз робе у 2021. години номинално расти за 17,9%, док су за наредни период пројектоване стопе раста увоза од 6,4% у 2022. години, 6,9% у 2023. години и 6,1% у 2024. години. У посматраном периоду пројектоване су незнатно веће стопе раста извоза у односу на раст увоза робе што ће се одразити на благо повећање стопе покривености увоза извозом, која би у 2024. години требало да износи 80,5%.

Према подацима Централне банке БиХ, у 2020. години у Републици Српској су евидентирани нето **стране инвестиције** у износу од 285,1 милион КМ (токови). У структури директних страних инвестиција у 2020. години, на власничке удјеле односи се 46,1 милион КМ, задржане зараде износиле су 175,3 милиона КМ, док је остали капитал износио 63,6 милиона КМ. Према истом извору, укупне стране инвестиције у Републику Српску су до краја 2020. године износиле 5.551,9 милиона КМ (стање). Оваква кретања у токовима СДИ, односно пад у износу од 28,3% у односу на 2019. годину су и очекивана због изузетно неповољних услова пословања проузрокованих пандемијом COVID 19. Међутим, и поред смањења прилива СДИ у Републику Српску у 2020. години, неопходно је истаћи да је пад СДИ у Републику Српску мањи у односу на пад глобалних инвестиција (35%), а такође мањи и од пада у земљама у транзицији, који је износио 58%. Прилив страних инвестиција у 2020. години је био на нивоу прилива страних инвестиција у 2017. години (284 милиона КМ).

3.2.5. Финансијски сектор

У првом полугодишту 2021. године банкарски систем Републике Српске одржао је стабилност и ликвидност. У овом периоду на нивоу банкарског сектора Републике Српске, који чини осам банака, одржани су капитал и показатељи адекватности капитала изнад прописаних минимума, остварен је раст билансне активе и укупних депозита, укључујући и депозите привреде и грађана. Све банке су исказале нето добит, која је укупно износила 64,4 милиона КМ и већа је за 69% у односу на исти период 2020. године. На крају првог полугодишта 2021. године депозити у банкама Републике Српске износили су 7,1 милијарду КМ и већи су за 574,7 милиона КМ или 9% у односу на 2020. годину. Од 2009. године присутан је константан раст штедње грађана, изузев незнатног пада 2020. године, која је 30. јуном 2021. године износила 2,52 милијарде КМ са стопом раста од 1% у односу на крај 2020. године.

Укупни кредити су 30. јуна 2021. године износили 5,6 милијарди КМ и већи су за 2% или 111,4 милиона КМ у односу на крај 2020. године. Кредитирање је и даље углавном усмјерено на грађане, док кредити приватним предузећима чине 34,8% укупних кредита и већи су за 2% у односу на крај 2020. године. Неквалитетни кредити (NPL) износ 258,6 милиона КМ и у односу на крај 2020. године мањи су за 28,9 милиона КМ, односно за 10%. У укупним кредитима учешће NPL-а износи 4,6% и смањено је за 0,6 процентних поена у односу на крај 2020. године. Учешће NPL-а у укупним кредитима се континуирано смањује од 2016. године, када је износило 11,9%, чему су допринијели реформа правног оквира за банкарски сектор, примјена нове регулативе којом је дефинисана обавеза рачуноводственог отписа NPL-а, доношење нових закона који уређују стечај и ликвидациони поступак, те закона који уређује споразумно вансудско финансијско реструктурирање. Такође, поједине COVID 19 мјере, које су се односиле на мораторијуме у отплати кредита и слично, краткорочно су помогле очувању уредности у сервисирању кредитних дугова. Реално је очекивати у наредним годинама промјене у квалитету

активе банкарског сектора и раст проблематичних кредита, иако је у последњим годинама забиљежен тренд њиховог опадања. У правилу, раст проблематичних кредита, као што је то био случај и за вријеме свјетске финансијске кризе, умањује потенцијал интермедијације банака, што додатно прави притисак на реалну економију, имајући у виду банкоцентричност домаћег финансијског сектора.

У Републици Српској је завршена имплементација Пројекта Свјетске банке “Јачање банкарског сектора” (8741-БА), који је трајао до 30. јуна 2021. године, а чији циљ је био побољшање стабилности банкарског сектора путем унапређења уређења банака и капацитета надзора и реструктурирања, те путем унапређења оквира за финансирање развоја привредних друштава која су погођена пандемијом COVID 19. У периоду 2017–2021. године успјешно су реализовани сви резултати исплате у оквиру Пројекта, у складу са Споразумом о зајму који је измијењен у јулу 2020. године. Агенција за банкарство Републике Српске, као надзорни и регулаторни орган банкарског система Републике Српске, континуирано ради на унапређењу регулаторног оквира и надзорних капацитета. У октобру 2021. године ступила је на снагу одлука Европске комисије о потврђивању еквиваленције надзорног и регулаторног оквира у БиХ у односу на Регулаториву (EU) број: 575/2013 и Директиву број: 2013/36/EU, што додатно потврђује да је правни оквир који уређује банке у Републици Српској у функцији јачања стабилности домаћег финансијског и банкарског система. Такође, 2020. године успостављен је намјенски временски ограничен гарантни програм подршке привреди због избијања пандемије COVID 19, који је намијењен микро, малим и средњим предузећима, предузетницима, укључујући и пољопривредна газдинства, а што би требало да овим привредним субјектима омогући лакши приступ кредитима банака и микрокредитних организација.

Комитет за координацију надзора финансијског сектора Републике Српске спремно је одговорио ванредним околностима услед негативних посљедица изазваних пандемијом вируса SARS-CoV-2 и обољења узрокованог вирусом COVID 19, дајући допринос унапређењу размјене информација о стању у финансијском сектору, као и других информација које су од заједничког интереса за чланове Комитета. Правни оквир за финансијски сектор континуирано се осавремењује у складу са захтјевима тржишта, међународним стандардима и изворима права ЕУ. У периоду 2022–2024. године планирано је унапређење закона који уређују банкарски сектор у погледу уређења међубанкарских накнада код платних трансакција на основу платних картица и стварања законских претпоставки за успостављање регистра сефова физичких и правних лица отворених код банака у Републици Српској. Такође, планирано је и унапређење законског оквира који уређује тржиште хартија од вриједности, инвестиционе фондове и друштва за осигурање.

3.3. Ризици за макроекономске пројекције

Главни ризици за остварење пројекција према основном сценарију свакако су везани за развој епидемиолошке ситуације у свијету и код нас, те дјелимично или потпуно затварање појединих земаља, тако да је неизвјесност остварења пројекција и даље већа од уобичајене. Пројекције се заснивају на низу претпоставки о развоју околности у вези са пандемијом и мјерама ограничења, те очекивању да ће ограничења постепено бити укинута. Евентуално продужавање пандемије, и са тим повезано успоравање екстерне тражње, те застој у ланцима снабдијевања утицаће негативно на извозну активност, смањење прилива капитала, а тиме и на нижу индустријску производњу. Одржавање високе цијене нафте изнад пројектоване довело би до поскупљења производње, али и повећања удјела увозних добара која би замијенила скупља домаћа добра, што би посљедиčno довело до успоравања привредног раста.

Дакле, присутни су ризици који се односе на реални сектор, у вези са остварењем претпоставки о кретању економских индикатора из окружења, кретање цијена на

међународном тржишту и даља дешавања на међународном финансијском тржишту, смањење иностране и домаће тражње, пад броја запослених посебно у областима које су највише погођене COVID кризом; агрометеоролошке услове који утичу на пољопривредну производњу; хидрометеоролошке прилике које имају утицај на количину произведене и извезене електричне енергије, изостанак планираних инвестиционих улагања, изостанак имплементације планираних реформских процеса, мјера и слично.

С друге стране, повољна макроекономска кретања у Републици Српској, унапријеђен пословни амбијент, задржавање повољних финансијских услова и планирани инвестициони пројекти умањиће неизвјесност остварења пројектованог привредног раста.

Алтернативни сценарио је креиран на бази идентификованих ризика по остварење пројекције, који су везани за продужену неизвјесност у погледу тока пандемије, а која би се манифестовала прије свега кроз спорији опоравак спољнотрговинске и инвестиционе активности. Оваква ситуација неминовно би се одразила и на домаће тржиште рада, а преко њега и на спорији раст личне потрошње од очекиваног нарочито током 2021. године. Оваква кретања имала би за посљедицу ниже стопе привредног раста у средњорочном периоду у односу на стопе планиране Програмом.

4. ФИСКАЛНИ ОКВИР

4.1. Стратегија политике и средњорочни циљеви

У овом дијелу документа дат је консолидовани оквир буџета за сектор опште владе³⁹ Републике Српске за период 2021–2024. године. Сектор опште владе обухвата консолидоване буџете подсектора: централна влада, јединица локалне самоуправе и ванбуџетских фондова.

Подсектор централна влада обухвата институције које се финансирају из буџета Републике Српске: општи фонд (01) представља буџет Републике Српске у ужем смислу ријечи и користи се за исказивање свих средстава и свих активности буџетских корисника; фонд прихода по посебним прописима (02) представља средства која се на основу прописа користе само у посебне сврхе и свих активности које се финансирају из тих средстава (нпр. власти приходи институција); фонд грантова (03) представља грант средства буџетских корисника и свих активности које се финансирају из тих средстава, а који нису укључени у општи фонд; фонд средстава приватизације и сукцесије (04) представља средства приватизације и сукцесије и свих активности које се финансирају из тих средстава, уколико средства нису укључена у општи фонд (нпр. Развојни програм Републике Српске) и фонд за посебне пројекте (05) представља средства намијењена посебним пројектима и све активности на реализацији односно пројеката који нису укључени у општи фонд (нпр. коришћење приступних фондова Европске уније). Фондови 02–05 користе се за исказивање активности финансиране из припадајућих средстава, уколико та средства нису укључена у општи фонд (01).

Влада Републике Српске је на 129. сједници, одржаној 8. јула 2021. године, усвојила Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2022–2024. године, којим су дефинисани планирани оквири буџета, финансирање и дуг за све нивое власти у Републици Српској. Овај документ је

³⁹ Термини “сектор општа влада” и “подсектори централна влада” у овом документу односе се на институције Републике Српске и њихове буџетске оквири. Према Смјерницама за израду Програма економских реформи, које је израдила Европска комисија у мају 2020. године, концепти који се користе у Документу треба да буду у складу са стандардима утврђеним на нивоу Европске уније, посебно у контексту Европског система рачуна (ESA), у мјери колико је тренутно могуће. Према Европском систему националних и регионалних рачуна у Европској унији (ESA), сектор опште државе (S.13) састоји се од институционалних јединица које су нетржишни произвођачи чија је производња намијењена индивидуалној и заједничкој потрошњи, а које се финансирају обавезним плаћањима јединица које припадају другим секторима, те институционалних јединица које првенствено спроводе прerasподјелу националног дохотка и богатства. Сектор опште државе дијели се на подсекторе: централна држава (управне институције и агенције чија се надлежност простире на цијело економско подручје, осим фондова социјалне сигурности), савезна (регионална) држава, локална држава (јединице локалне самоуправе) и фондови социјалне сигурности.

полазна основа за израду ПЕР РС 2022–2024. Подаци за 2020. годину представљају извршење буџета на свим посматраним нивоима власти. Подаци за 2021. годину су у складу са усвојеним буџетима, односно ребалансима буџета. Подаци за период 2022–2024. године представљају пројекције буџета на свим нивоима власти у Републици Српској.

Када говоримо о циљевима фискалне политике Републике Српске, консолидовани дефицит опште владе може бити до 3% БДП-а. Консолидовани дефицит опште владе Републике Српске у односу на БДП Републике Српске у 2020. години износио је 5,1% БДП-а. С обзиром на то да је дошло до привременог одступања од фискалног правила у вези са консолидованим буџетским дефицитом, Народна скупштина Републике Српске је у децембру 2020. године донијела Одлуку о одобравању привременог одступања консолидованог буџетског дефицита од фискалних правила, јер је утврђено да постоје нарочито оправдани разлози у смислу природне непогоде узроковане појавом вируса корона и проглашења пандемије.

Такође, Влада Републике Српске, у складу са Законом о фискалној одговорности, сачинила је **Програм фискалне консолидације**, којим дефинише мјере и период повратка у оквиру фискалних правила који су прописани наведеним законом. Народна скупштина Републике Српске усвојила је Програм фискалне консолидације у септембру 2021. године.

Према процјенама, у 2021. години очекује се значајно мањи дефицит буџета у износу од 1,4% БДП-а, као последица значајног опоравка привреде и раста прихода, као и додатног једнократног прихода по основу специјалних права вучења од стране ММФ-а.

У наредном периоду 2022–2024. године, пројектовано учешће потрошње у БДП-у опада од 42,1% до 36,7%, тако да се из буџетског дефицита у износу од 2,3% БДП-а прелази у суфицит у износу од 1,3% БДП-а.

Табела 4.1.1. Фискални оквир за период 2020–2024. године по основном сценарију

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	Извршење	Рев. план	План	Пројекција	Пројекција
у мил. КМ					
Укупни приходи	4.351	5.021,1	5.048,8	5.210,2	5.418,6
Укупни расходи	4.916,6	5.186,1	5.340	5.133,1	5.229,9
Нето задуживање/кредитирање	-565,6	-165	-291,2	77,1	188,6
Издаци по каматама	127,5	139,1	155,2	178,8	217,7
Примарни биланс	-438,1	-25,9	-136	255,9	406,4
% БДП-а					
Укупни приходи	39,1	42,2	39,8	38,9	38
Укупни расходи	44,2	43,6	42,1	38,3	36,7
Нето задуживање/кредитирање	-5,1	-1,4	-2,3	0,6	1,3
Издаци по каматама	1,1	1,2	1,2	1,3	1,5
Примарни биланс	-3,9	-0,2	-1,1	1,9	2,8

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Када је ријеч о политици дуга, основни циљ Републике Српске је свакако везан за процес придружења Европској унији, што значи да је дугорочна одређеност Републике Српске задржавање јавног дуга на нивоу испод 60% БДП-а Републике Српске.

Посматрајући сектор опште владе, како слиједи у периоду 2021–2024. година, већи дио **укупних прихода и примитака** чине **текући приходи** (од 99,1% до 99,7%). **Порески приходи** чине од 51% до 55%, **приходи од доприноса** чине од 35,7% до 36,4%, док се учешће **осталих прихода** креће од 8,4% до 12,4% укупних прихода и примитака. **Капитални примци** учествују у укупним приходима и примцима од 0,3% до 0,9%.

У оквиру планиране потрошње, у периоду 2021–2024. година значајни су **текући расходи** који учествују од 88,7% до 92,8% у **укупним расходима и издацима**. Учешћа у укупним расходима и издацима значајна су код **брuto плата и накнада** (од 21,8% до 24,2%), **трансфера за социјалну заштиту** (од 46,7% до 49,4%) и **других расхода** (од 9,6% до 12,2%). Издвајања код **материјалних издатака** крећу се у распону од 5,8% до 6,2%, док се за **издатке за камате** планира издвојити од 2,7% до 4,2% укупних расхода и издатака. У структури планираних укупних расхода и издатака нису занемариви ни **капитални издаци** (од 7,2% до 11,3%).

Буџетска потрошња одражава приоритетне политике које су у складу са укупним нивоом доступних средстава и усмјерена је на осигурање реалног оквира унутар којег ресорна министарства и буџетски корисници могу функционисати, водећи рачуна о испуњавању законом створених обавеза, а све то руководећи се начелима рационалности и штедње.

У Републици Српској у току је имплементација пројекта “Даљња подршка управљања јавним финансијама у БиХ”. Пројекат је техничка помоћ ЕУ, који се финансира из ИРА 2017 и односи се на унапређење средњорочног планирања и програмског буџетирања. Главни циљ пројекта је унапређење система управљања јавним финансијама и повећања ефикасности расхода. Техничка помоћ се односи на област побољшања квалитета буџетског процеса тако што ће се учврстити реализација програмског буџетирања и средњорочног планирања у свим фазама буџетског циклуса.

Поред измјене законодавног оквира, с циљем успостављања процеса програмског буџетирања, неопходно је вршити континуиране обуке запослених у Министарству финансија, као и осталих буџетских корисника.

По окончању имплементације програмског буџета на нивоу Републике, планирано је постепено стварање предуслова за увођење програмског буџета на нивоу јединица локалне самоуправе. У том смислу потребно је спровести обуке и стручно оспособљавање запослених у надлежним одјељењима у пилот-јединицама локалне самоуправе.

Влада Републике Српске ће наставити са структурним реформама описаним у дијелу 5. овог програма с циљем макроекономске и фискалне стабилизације, повећања запослености, те опоравка и убрзања привредног раста.

4.2. Имплементација Буџета у 2021. години

Народна скупштина Републике Српске је на 18. сједници, која је одржана 30. септембра 2021. године, усвојила Ребаланс буџета Републике Српске за 2021. годину. Такође, од 64 јединице локалне самоуправе у Републици Српској ребалансе буџета за 2021. годину усвојило је 58 јединица локалне самоуправе. Сви фондови социјалне сигурности у Републици Српској приступили су изради ребаланса својих буџета у 2021. години. У Табели 4.2.1. у оквиру ревидираног плана приказан је ревидирани буџет опште владе Републике Српске за 2021. годину који представља консолидацију усвојених буџета свих нивоа власти у Републици Српској, односно ребаланса буџета гдје су усвојени током 2021. године.

Табела 4.2.1. План и извршење буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину (у мил. КМ)

	2021.	2021.	I-VI 2021.	Извршење / Рев. план	Извршење / Рев. план (1/2)
	Рев. план	Рев. план 1/2	Извршење		
Укупни приходи и примици	5.065,5	2.532,8	2.302,9	45,5%	90,9%
Текући приходи	5.021,1	2.510,6	2.291,5	45,6%	91,3%
- Порески приходи (директни и индиректни)	2.583,2	1.291,6	1.208,4	46,8%	93,6%
- Приходи од доприноса	1.807,6	903,8	861,2	47,6%	95,3%
- Остали приходи	630,3	315,2	221,9	35,2%	70,4%
Капитални примици	44,4	22,2	11,4	25,7%	51,4%
Укупни расходи и издаци	5.230,6	2.615,3	2.343,6	44,8%	89,6%
Текући расходи	4.684	2.342	2.185,8	46,7%	93,3%
- Бруто плате и накнаде	1.138,8	569,4	552	48,5%	96,9%
- Материјални издаци	324,1	162	138,4	42,7%	85,4%
- Издаци за камате	139,1	69,5	50	35,9%	71,9%
- Трансфери за социјалну заштиту	2.446,1	1.223	1.192,2	48,7%	97,5%
- Други расходи	635,9	318	253,2	39,8%	79,6%
Капитални издаци	546,6	273,3	157,8	28,9%	57,7%
Биланс	-165	-82,5	-40,7	24,7%	49,3%

Према подацима о извршењу буџета, **укупни приходи и примици** у првом полугодшту 2021. године остварени су у износу од 2.302,9 милиона КМ, што представља 45,5% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину.

Када се посматрају **порески приходи**, у првом кварталу 2021. године још увијек су на снази биле рестриктивне мјере, док од другог квартала креће опоравак привреде и раст прихода, који је много значајнији био у другом полугодшту 2021. године. Претходно наведено указује да ће до краја године однос извршење/ревидирани план бити много повољнији.

Мјерама Владе Републике Српске за ублажавање негативних економских посљедица насталих услед пандемије вируса корона, које су спроведене током 2020. године и настављене у 2021. години, постигло се задржавање броја запослених и висине достигнутих плата у реалном сектору, тако да **приходи од доприноса** биљеже константан раст. Од другог полугодшта 2021. године дошло је до раста плата у јавном сектору (код радника у МУП-у, здравству, правосудју, просвјети и култури), као и до раста најниже плате у Републици Српској, што је довело до већег остварења ових прихода у другој половини 2021. године, тако да је однос извршење / ревидирани план још повољнији када се посматра цијела година.

Остали приходи у првом полугодшту 2021. године остварени су у износу од 221,9 милиона КМ, што представља 35,2% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину. У оквиру осталих прихода планирана су средства на основу алокације специјалних права вучења од ММФ-а у износу од 200,8 милиона КМ. С обзиром на то да се уплата десила у септембру 2021. године, извршење за прво полугодште 2021. године не обухвата ову уплату, тако да ће до краја године однос извршење/ревидирани план бити значајно повољнији.

Капитални примици у првом полугодшту 2021. године остварени су у износу од 11,4 милиона КМ, што представља 25,7% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину. Значајан износ је планиран од примитака за непроизведену сталну имовину код јединица локалне самоуправе, чије остварење се очекује у другој половини 2021. године.

Према подацима о извршењу буџета, **укупни расходи и издаци** у првом полугодшту 2021. године остварени су у износу од 2.343,6 милиона КМ, односно 44,8% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину.

У оквиру **бруто плата и накнада**, у првом полугодшту 2021. године остварени су у износу од 552 милиона КМ, односно 48,5% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину. С обзиром на то да је у другом полугодшту 2021. године дошло до повећања плата за запослене у МУП-у, институцијама правосудја, здравству, просвјети и култури, однос извршење / ревидирани план биће бољи када се буде посматрало извршење на годишњем нивоу.

Издаци за камате су остварени у износу од 50 милиона КМ или 35,9% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину, што је у складу са доспијећем обавеза на наплату.

Код **трансфера за социјалну заштиту**, у првом полугодшту 2021. године остварени су у износу од 1.192,2 милиона КМ, односно 48,7% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину.

Капитални издаци у првом полугодшту 2021. године остварени су у износу од 157,8 милиона КМ, што представља 28,9% износа ревидираног буџета опште владе Републике Српске за 2021. годину. Остварење је мање због сложености процедура јавних набавки и рјешавања имовинскоправних односа.

4.3. Планови буџета за годину подношења ПЕР-а

Посматрајући сектор опште владе у 2022. години, планирани су **укупни приходи и примици** у износу од 5.064,6 милиона КМ, што је на приближно истом нивоу као и укупни приходи и примици у ревидираном буџету опште владе за 2021. годину.

Текући приходи планирани су у износу од 5.048,8 милиона КМ, што је за 27,7 милиона КМ или 0,6% више у односу на ревидирани буџет опште владе Републике Српске за 2021. годину. Посматрајући структуру текућих прихода, највеће учешће чине порески приходи (54,2%) и социјални доприноси (36,5%).

Табела 4.3.1. Ревидирани буџет опште владе Републике Српске – план за 2021. и пројекција за 2022. годину (у мил. КМ)

	2021.	2022.	2022–2021.	2022/2021.
	Рев. план	Пројекција	(апс. разлика)	(у %)
Укупни приходи и примици	5.065,5	5.064,5	-1	0%
Текући приходи	5.021,1	5.048,8	27,7	0,6%
- Порески приходи (директни и индиректни)	2.583,2	2.735,7	152,5	5,9%

- Приходи од доприноса	1.807,6	1.842	34,4	1,9%
- Остали приходи	630,3	471,1	-159,2	-25,3%
Капитални примици	44,4	15,7	-28,7	-64,6%
Укупни расходи и издаци	5.230,6	5.355,8	125,2	2,4%
Текући расходи	4.684	4.749,3	65,3	1,4%
- Бруто плате и накнаде	1.138,8	1.239,9	101,1	8,9%
- Материјални издаци	324,1	319,6	-4,5	-1,4%
- Издаци за камате	139,1	155,2	16,1	11,6%
- Трансфери за социјалну заштиту	2.446,1	2.498,5	52,5	2,1%
- Други расходи	635,9	536	-99,9	-15,7%
Капитални издаци	546,6	606,5	59,9	11%
Биланс	-165	-291,2	-126,2	76,5%

У оквиру прихода, порески приходи су планирани у износу од 2.735,7 милиона КМ, што је више за 152,5 милиона КМ или 5,9% у односу на ревидирани буџет опште владе за 2021. годину. Значајан раст планиран је код пореза на доходак. Приликом израде пројекције прихода од пореза на доходак узети су у обзир трендови кретања из претходног периода, коришћене су и пројекције кретања плата и броја запослених лица, очекивани ефекти примјене нових законских рјешења, повећање најниже плате у Републици Српској, као и повећање плата радницима у јавном сектору. Наиме, у 2022. години планирано је да ће доћи до промјене основице за обрачун пореза на доходак (нова основица треба да буде бруто плата), а истовремено је планирано повећање основног личног одбитка са 700 КМ на 1.000 КМ и смањење стопе пореза на доходак са 10% на 8%, тако да се планира увећање прихода од пореза на доходак. Такође, планирано је повећање стопе пореза на доходак од ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине, капитала, капиталних добитака и осталог дохода са 10% на 13%, чиме би дошло до повећања прихода од пореза на доходак.

На раст пореских прихода утиче и значајнији раст прихода од пореза на добит у односу на износ планиран ревидираним буџетом опште владе за 2021. годину. Такође, полазећи од текућег тренда и динамике у наплати прихода од индиректних пореза током 2021. године, планиран је раст ових прихода у износу од 109,6 милиона КМ, што представља и најзначајнији раст у оквиру пореских прихода, у односу на ревидирани буџет опште владе за 2021. годину.

Што се тиче прихода од пореза на непокретност, код јединица локане самоуправе, као мјера помоћи привреди и становањству услед пандемије вируса корона, рок за плаћање друге рате пореза на непокретност продужен је са 30. септембра 2020. на 31. децембар 2020. године, што је утицало на веће извршење прихода почетком 2021. године јер се дио прихода пренио из 2020. године. Због претходно поменути ситуације, пројектовани приходи у 2022. години мањи су за 0,4 милиона КМ или 0,8% и износе 46,2 милиона КМ.

Приходи од доприноса планирани су у износу од 1.842 милиона КМ, што је за 34,4 милиона КМ или 1,9% више у односу на ревидирани буџет опште владе за 2021. годину. Наведена пројекција је усклађена са кретањем истих током 2021. године, као и са очекиваним кретањем бруто плата и броја осигураника у 2022. години, као и очекиваним ефектима примјене планираних нових законских рјешења (измјене закона о платама у јавном сектору, измјена најниже плате у Републици Српској, као и смањење стопе доприноса за здравствено осигурање са 12% на 10,2%). Доћи ће до раста прихода од свих доприноса, осим код доприноса за здравствено осигурање. Због поменутог смањења стопе доприноса планирано је смањење прихода од доприноса за здравствено осигурање у 2022. години, међутим раст плата у приватном и јавном сектору, раст броја осигураника и раст најниже плате ублажиће пад овог прихода.

Остали приходи планирани су у износу од 471,1 милион КМ, што је за 159,2 милиона КМ или 25,3% мање у односу на ревидирани буџет опште владе за 2021. годину. Највећи разлог великог пада прихода по овом основу је тај што је у 2021. години реализована уплата средстава на основу алокације специјалних права вучења од Међународног монетарног фонда у износу од 200,8 милиона КМ, која је једнократна уплата по својој природи и није планирана у 2022. годину. Такође, од 2022. године планирано је да 16 домова здравља буду нижа потрошачка јединица локалне самоуправе те је из тог разлога планирано повећање прихода код јединица локалне самоуправе за 39 милиона КМ.

Капитални примици су планирани у износу од 15,7 милиона КМ, што је за 28,7 милиона КМ или 64,6% мање у односу на ревидирани буџет опште владе Републике Српске за 2021. годину. Разлика се односи на мањи износ планираних приматака за непроизведену сталну имовину код јединица локалне самоуправе.

Посматрајући сектор опште владе у 2022. години, планирани су укупни расходи и издаци у износу од 5.355,8 милиона КМ, што је за 125,2 милиона КМ или 2,4% више у односу на ревидирани буџет опште владе за 2021. годину.

У оквиру бруто плата и накнада, планиран је износ од 1.239,9 милиона КМ, што је за 101,1 милион КМ или 8,9% више у односу на ревидирани буџет опште владе Републике Српске за 2021. годину. Разлог планираног раста је повећање плата у јавном сектору, увођење 16 домова здравља и једног завода на трезорски систем пословања у оквиру опште владе, повећање издвајања због минулог рада и усклађивања најниже плате у јавном сектору са планираним растом најниже плате у Републици Српској.

Издаци за камате планирани су у износу од 155,2 милиона КМ, што је за 16,1 милион КМ или 11,6% више у односу на ревидирани буџет опште владе Републике Српске за 2021. годину, што је у складу са доспијећем обавеза на наплату.

Код трансфера за социјалну заштиту, планиран је износ од 2.498,5 милиона КМ, односно за 52,5 милиона КМ или 2,1% више у односу на ревидирани буџет опште владе Републике Српске за 2021. годину, а што је резултат редовног усклађивања социјалних давања на начин како је прописано законима који регулишу наведену област.

Капитални издаци планирани су у износу од 606,5 милиона КМ, што је за 59,9 милиона КМ или 11% више у односу на ревидирани буџет опште владе Републике Српске за 2021. годину. Како је опоравак привреде бржи од планираног, отворио се простор за нове инвестиције и издвајања на позицијама издатака за нефинансијску имовину, како на нивоу централне владе тако и на нивоу јединица локалне самоуправе.

У 2022. години на нивоу опште владе очекује се **дефицит** од 291,2 милиона КМ.

4.4. Средњорочни изгледи буџета

Посматрајући сектор опште владе, планирани су укупни приходи и примици у износу од 5.225,8 милиона КМ у 2023. години, док су у 2024. години планирани у износу од 5.434,4 милиона КМ. С обзиром на то да је планиран опоравак привредне активности у посматраном периоду, уједно је пројектован постепени раст прихода.

Текући приходи планирани су у износу од 5.210,2 милиона КМ у 2023. години, док су у 2024. години планирани у износу од 5.418,6 милиона КМ. Посматрајући структуру текућих прихода, највеће учешће чине порески приходи и социјални доприноси.

Табела 4.4.1. Средњорочни изгледи буџета (у мил. КМ)

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	Извршење	Рев. план	Пројекција	Пројекција	Пројекција
Укупни приходи и примици	4.374,6	5.065,5	5.064,5	5.225,8	5.434,4
Текући приходи	4.351	5.021,1	5.048,8	5.210,2	5.418,6
- Порески приходи (директни и индиректни)	2.303	2.583,2	2.735,7	2.867,8	2.989,4
- Приходи од доприноса	1.672,7	1.807,6	1.842	1.899,4	1.974,8
- Остали приходи	375,3	630,3	471,1	443	454,3
Капитални примици	23,6	44,4	15,7	15,7	15,8
Укупни расходи и издаци	4.940,2	5.230,6	5.355,8	5.148,8	5.245,8
Текући расходи	4.398,8	4.684	4.749,3	4.778	4.851,3
- Бруто плате и накнаде	1.081,9	1.138,8	1.239,9	1.247,2	1.253,1
- Материјални издаци	316,9	324,1	319,6	311,1	302,4
- Издаци за камате	127,5	139,1	155,2	178,8	217,7
- Трансфери за социјалну заштиту	2.256	2.446,1	2.498,5	2.541,6	2.571,9
- Други расходи	616,5	635,9	536	499,3	506,2
Капитални издаци	541,4	546,6	606,5	370,8	394,4
Биланс	-565,6	-165	-291,2	77,1	188,6

Порески приходи планирани су у износу од 2.867,8 милиона КМ у 2023. години, док су у 2024. годину планирани у износу од 2.989,4 милиона КМ. У оквиру пореских прихода највеће учешће имају приходи од индиректних пореза и приходи од пореза на доходак и пореза на добит. Наведена пројекција узима у обзир стопе раста БДП-а, као и пројектоване стопе раста плата и броја запослених.

Приходи од доприноса планирани су у износу од 1.899,4 милиона КМ у 2023. години, док су за 2024. годину планирани у износу од 1.974,8 милиона КМ. Наведена пројекција је усклађена са досадашњим кретањем истих, као и са очекиваним кретањем бруто плата и броја осигураника у посматраном периоду.

Остали приходи планирани су у износу од 443 милиона КМ у 2023. години и 454,3 милиона КМ у 2024. години.

Капитални примици су планирани на скоро истом нивоу (15,7 милиона КМ и 15,8 милиона КМ) у посматраном периоду.

Средњорочне пројекције **укупних расхода и издатака** опште владе Републике Српске у периоду 2023–2024. година износе 5.148,8 милиона КМ и 5.245,8 милиона КМ, респективно.

Текући расходи планирани су у износу од 4.778 милиона КМ у 2023. години, док су у 2024. години планирани у износу од 4.851,3 милиона КМ. Посматрајући структуру текућих расхода, најзначајније учешће имају бруто плате и накнаде и трансфери за социјалну заштиту.

Средњорочне пројекције **бруто плата и накнада** износе 1.247,2 милиона КМ и 1.253,1 милион КМ. На позицији укупни трансфери за социјалну заштиту планирани су износи од 2.541,6 милиона КМ и 2.571,9 милиона КМ, респективно.

Капитални издаци су планирани у износу од 370,8 милиона КМ у 2023. години, што је значајно смањење у односу на буџет опште владе Републике Српске за 2022. годину. Разлог значајног смањења највећим дијелом се односи на смањење јавних инвестиција у оквиру централне владе, као и јединица локалне самоуправе, јер је потребно планирати већи износ средстава за сервис дуга који доспијева у 2023. години. Капитални издаци су планирани у износу од 394,4 милиона КМ у 2024. години.

У 2023. години на нивоу опште владе очекује се **суфицит** од 77,1 милион КМ, а у 2024. години очекује се суфицит у износу од 188,6 милиона КМ.

Финансирање буџета и консолидованог буџета током трајања програма, план, извори, инструменти, намјена

У периоду 2022–2024. године планирано је укупно финансирање⁴⁰ (ново задужење) у износу од 2,6 милијарди КМ, од чега 0,9 милијарди КМ у 2022. години, 1,1 милијарда КМ у 2023. години, те 0,5 милијарди КМ у 2024. години.

Током датог периода финансирање се већим дијелом врши из спољних извора, при чему у 2022. години учешће спољних извора финансирања износи 76,5%, у 2023. години 94%, те 8,3% у 2024. години. Планирано финансирање се реализује путем дугорочних (домаћих и спољних) инструмената. Учешће финансирања путем ХоВ (и то дугорочних домаћих и спољних) током датог периода је доминантније, те у 2022. години износи 68%, у 2023. години износи 75,6%, док у 2024. години 63,5% од укупног планираног финансирања.

Инвестициони пројекти ће се у потпуности финансирати из спољних извора, као резултат максималног искоришћавања приступа концесионим изворима финансирања (Свјетска банка, EIB, EBRD, IFAD, KfW итд). Домаћи и спољни извори финансирања користеће за финансирање буџетске потрошње⁴¹.

4.5. Структурни биланс

За израчунавање циклично прилагођеног (примарног) биланса консолидоване опште владе Републике Српске у периоду 2021–2024. година, циклично прилагођен буџетски салдо је израчунат на основу полуагрегатне методе Европске комисије. Израчунавање цикличног дијела салда, који спроводи Европска комисија, заснива се на уобичајеном поступку у два корака: (1) на оцјени јаза агрегатне производње као показатеља привредног циклуса, те (2) процјени еластичности укупних прихода и расхода у односу на тај јаз.

⁴⁰ Финансирање за период 2022–2024. године обухвата план повлачења инкредитних средстава по инвестиционим пројектима у имплементацији одобреним од стране Народне скупштине Републике Српске закључно са 30.9.2020. године, план примитака по основу нових кредитних задужења и емисија хартија од вриједности у сврху финансирања буџетске потрошње у периоду 2022–2024. године, а о чему ће Народна скупштина Републике Српске одлучивати у оквиру годишњих одлука о дугорочном задужењу.

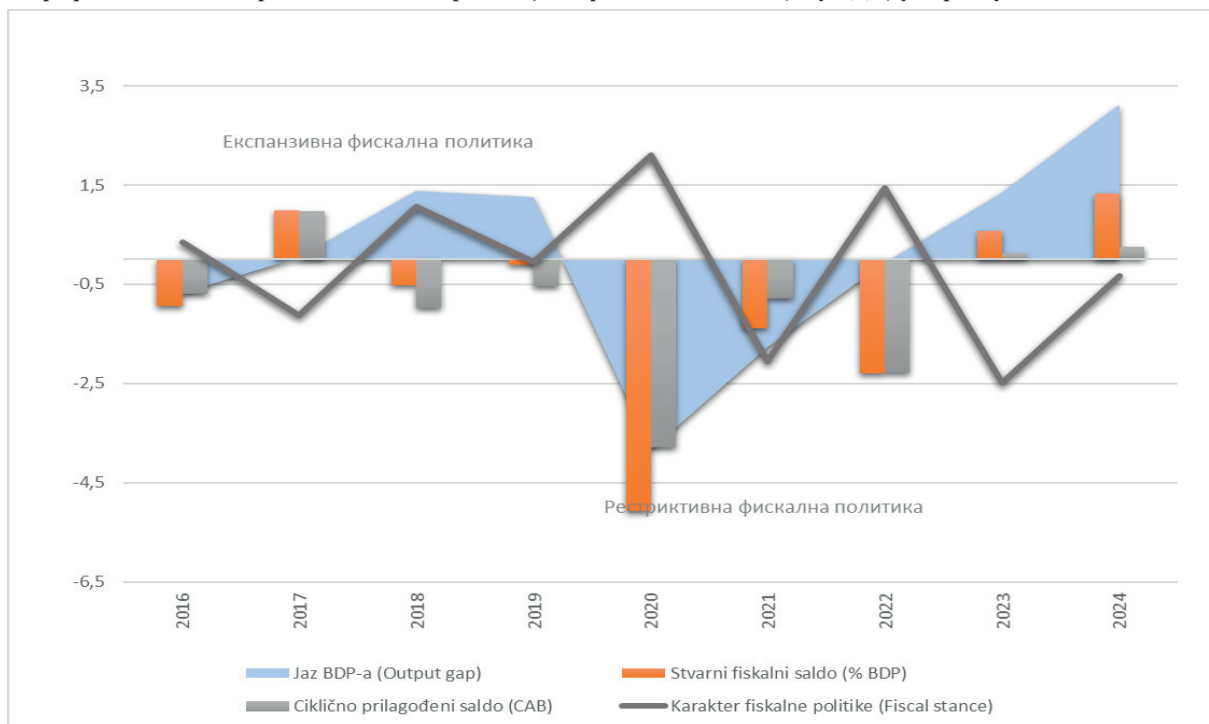
⁴¹ Од укупног финансирања путем спољних извора, на финансирање буџетске потрошње односи се 57,9% у 2022. години, 74% у 2023. години, док га, за ту намјену, нема у 2024. години.

У првом кораку оцјењује се циклично стање економије (енгл. *output gap*) поређењем стварног БДП-а са потенцијалним. С обзиром на недоступност података, за оцјену јаза агрегатне производње није се могла користити метода производне функције. Тако се процјена потенцијалног БДП-а заснива на оригиналном Ходрик–Прескотовом филтеру, због његове транспарентности и једноставности, уз коефицијент изравнавања (λ) за годишње податке, 100.

У другом кораку процјењује се утицај цикличних кретања на буџет примјеном буџетских еластичности. Укупна еластичност прихода/расхода изводи се као пондерисани збир еластичности појединих категорија прихода/расхода⁴² које су осјетљиве на кретање пословног циклуса, при чему су пондери појединих категорија њихови удјели у укупним приходима/расходима. Притом се еластичност поједине компоненте прихода/расхода прво израчунава с обзиром на њихову релевантну макроекономску основицу, а потом се оцјењује еластичност макроекономске основице на јаз агрегатне производње. Множењем ових двију еластичности добије се еластичност поједине компоненте прихода/расхода на јаз агрегатне производње. Добијени резултати у највећој мјери зависе од дужине коришћене серије, те поузданости и квалитета података. Након израчунавања укупне осјетљивости буџетског салда, циклична компонента буџетског салда добија се множењем производног јаза и укупне цикличне осјетљивости. Израчуната на описан начин, укупна еластичност буџетског салда опште владе износи 0,341, док је процијењена циклична осјетљивост прихода 0,875, а расхода 0,012.

Како би се показао стварни карактер дискреционе фискалне политике, израчунава се фискална позиција. Она се мјери као годишња промјена циклично прилагођеног буџетског салда умањеног за једнократне мјере (структурни примарни буџетски салдо). Обрачунавање циклично прилагођеног буџетског салда служи за утврђивање нивоа фискалног прилагођавања током периода.

Графикон 4.5.1. Стварни и циклично прилагођени фискални биланс (% у БДП) у периоду 2016–2024. година

Претходни графикон приказује стварни фискални салдо, циклично прилагођени фискални салдо и производни јаз, те карактер фискалне политике. Након 2011. године, привреда улази у период негативног производног јаза када је реални БДП нижи од потенцијалног, што се задржало до 2017. године. Ово кретање може се повезати са негативним ефектима глобалне економске кризе, када је присутан негативни утицај циклуса са негативним вриједностима производног јаза. У 2017. години, уз раст буџетских прихода и благи пад расхода, те позитивног доприноса једнократних мјера, остварен је фискални суфицит. У 2018. и 2019. години остварени БДП је већи од потенцијалног и привреда улази у раздобље позитивног привредног јаза, потрошња расте, посебно улагања у фиксни капитал, што се одразило кроз фискални дефицит. У 2020. години, појавом пандемије COVID 19, мјерама затварања у привреди уследило је пад реалног БДП-а испод потенцијалног и прелаз у негативан циклус. Паралелно се спроводи помоћ привреди и здравственом сектору у виду значајног раста потрошње, односно експанзивна фискална политика у виду раста расхода, што је уз пад прихода имало за резултат велики фискални дефицит. У 2021. години фискална политика је рестриктивна, уз смањење једнократних мјера, али и укупних расхода, али и повећање прихода у односу на претходну годину, тако да се дефицит значајно смањује. У 2022. години долази до измјене начина уговарања плата и пореских прописа, што ће довести до мањих прихода (тачније прихода од доприноса), а планирано је повећање расхода због повећања плата и већих инвестиција, што доводи до дефицита.

Према расположивим подацима и пројекцијама у периоду 2023–2024. година, пројектовани БДП приближава се и прелази потенцијални. Уз даље спровођење рестриктивне фискалне политике, у смислу смањења једнократних расхода повезаних са интервенцијама због пандемије, као и очекивани раст прихода, планира се остварење фискалног суфицита.

4.6. Ниво задужености и развој догађаја, анализа ванредних операција и усклађивање тока и стања

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске⁴³ детаљно је уређена област задуживања и издавања гаранција Републике Српске и јединица локалне самоуправе, те начини и процедуре задуживања, што заједно са постојећим законима из области буџетског система и Законом о фискалној одговорности у Републици Српској чини cjеловит правни оквир за унапређење и контролу буџетске дисциплине. У складу са Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике

⁴² На приходовној страни, као циклични осјетљиве компоненте одређени су приходи од индиректних пореза, пореза на доходак, пореза на добит, те приходи од социјалних доприноса, док се на расходној страни узимају само расходи за накнаде незапосленима.

⁴³ “Службени гласник Републике Српске”, бр. 71/12, 52/14, 114/17, 131/20, 28/21 и 90/21.

Српске, ограничење износа дуга утврђено је тако да укупан дуг Републике Српске⁴⁴ на крају фискалне године не може бити већи од 60%, док јавни дуг Републике Српске не може бити већи од 55% оствареног БДП-а у тој години. Дуг Републике Српске настао по основу задужења за финансирање санације штете из Јединственог регистра штета, прописаног у Закону о Фонду солидарности за обнову Републике Српске, изузима се из ограничења која су прописана за укупан и јавни дуг Републике Српске. Краткорочни дуг Републике Српске не може бити већи од 8% износа редовних прихода остварених у претходној фискалној години. Укупна изложеност Републике Српске по издатим гаранцијама не може бити већа од 15% оствареног БДП-а у тој години. Додатно, Буџетом Републике Српске утврђује се износ краткорочног и дугорочног дуга Републике Српске који може настати током буџетске године. Народна скупштина Републике Српске, на приједлог Владе, одлучује о укупном краткорочном и дугорочном задуживању које може настати у току фискалне године, као и о његовој намјени, о укупном износу гаранција Републике Српске које Влада може издати у току фискалне године⁴⁵, те одобравању капиталне инвестиције, као и о максималном износу задужења за финансирање те инвестиције. Јединице локалне самоуправе могу се дугорочно задужити само ако у периоду стварања дуга укупан износ који доноси одлуку о задуживању фонда социјалне сигурности, Министарство финансија даје мишљење, а Влада Републике Српске даје сагласност за задужење фонда. Законом о фискалној одговорности⁴⁶, у оквиру општих фискалних правила, утврђено је правило о дугу које подразумева да јавни дуг Републике Српске на крају фискалне године не може бити већи од 55% оствареног БДП-а у тој години, док је у оквиру посебних фискалних правила дефинисан праг за дуг, који подразумева да уколико јавни дуг Републике Српске на крају фискалне године достигне 50% оствареног БДП-а у тој години, буџет за наредну годину мора да буде са буџетским суфицитом. Министарство финансија годишње извјештава Владу Републике Српске и Народну скупштину о задужењу.⁴⁷

До краја 2021. године Влада Републике Српске ће усвојити документ Стратегија управљања дугом Републике Српске за период 2021–2024. године, а који припрема Министарство финансија Републике Српске. Стратегијом управљања дугом Републике Српске за период 2021–2024. године⁴⁸ биће дефинисани главни циљ управљања дугом Републике Српске, оперативни циљеви и принципи у сврху испуњења главног циља управљања дугом, стратегија остварења наведених циљева, задаци Министарства финансија Републике Српске, те идентификовани индикатори тј. смјернице с циљем остваривања структуре дуга са прихватљивим нивоом трошкова и ризика и њихове процијењене вриједности на крају 2024. године, и то:

- с циљем управљања валутним ризиком, дуг изражен у страним валутама (искључујући дуг у EUR) треба да буде мањи од 35% укупног посматраног дуга (п. в. на крају 2024. године је 12%), док с циљем развоја домаћег тржишта унутрашњи дуг треба да буде већи од 20% укупног посматраног дуга (п. в. на крају 2024. године је 22,4%);
- с циљем управљања ризиком рефинансирања, просјечно вријеме до доспијећа треба да је дуже од четири године (п. в. на крају 2024. године је пет и по година), а краткорочни дуг да је мањи од 8% прихода остварених у претходној години (п. в. на крају 2024. године је 0%);
- с циљем управљања ризиком каматних стопа, дуг по фиксним условима треба да износи више од 60% укупног посматраног дуга (п. в. на крају 2024. године је 82,5%), док просјечна пондерисана каматна стопа треба да буде нижа од 3,5% (п. в. на крају 2024. године је 2,7%).

Стање **јавног дуга Републике Српске** на дан 30. септембар 2021. године износи **5.081 милион КМ**, што је 42,7% БДП-а⁵⁰, док стање **укупног дуга Републике Српске** износи **6.159,9 милиона КМ**, тј. 51,8% БДП-а. Стање укупног спољног дуга износи 4.064,7 милиона КМ, док стање укупног унутрашњег дуга износи 2.095,1 милион КМ. На дан 30. септембар 2021. године, укупан дуг Републике Српске који подлијеже законском ограничењу износи 6.093,7 милиона КМ (51,2% БДП-а), док јавни дуг који подлијеже законском ограничењу износи 5.014,9 милиона КМ (42,2% БДП-а).

У валутној структури укупног дуга Републике Српске доминирају три валуте: EUR (45,1%), КМ (34%) и SDR (14,8%). Од укупног дуга Републике Српске на краткорочни дуг (изворне рочности) односи се само 0,6%, док је читав преостали дуг дугорочан и његово учешће износи 99,4%. Већи дио укупног дуга, тј. 78,2% отплаћује се по фиксним каматним стопама. Од укупног спољног дуга се по фиксним условима отплаћује 72,2%, док се од укупног унутрашњег дуга по фиксним условима отплаћује 89,9%. Кад је ријеч о структури укупног дуга Републике Српске са становишта инструмената, утрживи дио дуга (обвезнице и трезорски записи) износи 36,7%, док преостали дуг представља неутрживи дио дуга (кредити и дуг који се измирује кроз акциони план или у готовини).

Просјечна пондерисана каматна стопа укупног дуга Републике Српске за 2020. годину износи 2,3%, и то спољног дуга 1,9%, а унутрашњег дуга 3,1%. Просјечна пондерисана каматна стопа укупног дуга процијењена за период 2021–2024. године⁵¹ износи 2,5%, 2,5%, 2,7% и 3,2%, и то спољног дуга 2,2%, 2,3%, 2,6% и 3,2%, а унутрашњег дуга 2,9%, 3%, 3% и 3,3% по годинама, респективно.

Табела 4.6.1. Стање укупног дуга и пројекције (у мил. КМ)

	2020.	30.9.2021.	2021.	2022.	2023.	2024.
1 Укупан спољни дуг Републике Српске (1 + 2 + 3)	3.526,4	4.064,7	4.190,2	4.662,3	5.055	4.714,3
1. Дуг Републике Српске	2.297,6	2.859,2	2.966,5	3.343,8	3.605,1	3.350,9
2. Дуг јединица локалне самоуправе	121,4	126,7	133,4	147,5	158,3	170,6

⁴⁴ У складу са Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске, укупан дуг Републике Српске чине јавни дуг Републике Српске, дуг јавних предузећа, ИРБ РС и институција јавног сектора. Јавни дуг је дуг Републике Српске (буџета), дуг јединица локалне самоуправе, те дуг фондова социјалне сигурности.

⁴⁵ Члан 1. Закона о измјенама Закона о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 114/17).

⁴⁶ "Службени гласник Републике Српске", бр. 94/15 и 62/18.

⁴⁷ Документ Информација о дугу са стањем на дан 31.12.2020. године доступна на сајту Владе Републике Српске.

⁴⁸ Документ Стратегија управљања дугом Републике Српске за период 2021–2024. године биће доступан на сајту Владе Републике Српске.

⁴⁹ Процијењена вриједност.

⁵⁰ Процијењена вриједност БДП-а за 2021. годину износи 11.894 милиона КМ.

⁵¹ Вриједности каматних стопа су добијене стављањем у однос процијењеног износа камате за дату годину и стања дуга у претходној години.

3. Дуг јавних предузећа и ИРБ-а	1.107,4	1.078,8	1.090,3	1.171	1.291,6	1.192,8
II Укупан унутрашњи дуг Републике Српске (1 + 2 + 3)	2.307,1	2.095,1	1.974	1.870,4	1.651,8	1.890,9
1. Дуг Републике Српске	1.723,8	1.529,9	1.433	1.415,8	1.283,1	1.602,8
2. Дуг јединица локалне самоуправе	370,7	350,6	337,5	290,8	244,5	199,8
3. Дуг фондова социјалне сигурности	212,6	214,6	203,5	163,9	124,3	88,3
III Укупан дуг Републике Српске (I + II)	5.833,4	6.159,9	6.164,2	6.532,7	6.706,9	6.605,2

Извор: Министарство финансија Републике Српске, извјештаји јединица локалне самоуправе, фондова социјалне сигурности

Приказано претходном табелом, за прерачунавање процијењеног стања спољног дуга из оригиналних валута⁵² у КМ коришћене су процијењене вриједности девизних курсева засноване на претпоставци да ће до краја 2021. године доћи до апresiasi вриједности свих валута у односу на КМ у износу од 0,89%⁵³ у односу на вриједности на дан 30. септембар 2021. године.

Табела 4.6.2. Сервис укупног дуга и пројекције (у мил. КМ)

	2020.	30.9.2021.	2021.	2022.	2023.	2024.
I Сервис укупног спољног дуга Републике Српске (1 + 2 + 3)	261,6	192,2	289	322,4	812,7	549,5
1. Дуг Републике Српске	156,1	112,2	179,8	210,8	675,2	415
2. Дуг јединица локалне самоуправе	7,6	5,5	9,4	10,2	11,2	9,5
3. Дуг јавних предузећа и ИРБ-а	97,9	74,6	99,8	101,3	126,4	125,1
II Сервис укупног унутрашњег дуга Републике Српске (1 + 2 + 3)	322,5	369,9	519,9	377,3	352,4	345,4
1. Дуг Републике Српске	220,6	288,2	402,3	271,9	250,7	251,6
2. Дуг јединица локалне самоуправе	74,5	42,8	57	59,1	56,8	53,9
3. Дуг фондова социјалне сигурности	27,4	38,9	60,5	46,2	44,9	40
III Сервис укупног дуга Републике Српске (I + II)	584,1	562	808,9	699,6	1.165,1	894,9

Извор: Министарство финансија Републике Српске, извјештаји јединица локалне самоуправе, фондова социјалне сигурности

Потенцијалне обавезе

Потенцијалне обавезе опште владе обухватају обавезе које би могле пасти на терет буџета Републике Српске, по основу издатих гаранција Републике Српске, те буџете јединица локалне самоуправе, по основу издатих гаранција јединица локалне самоуправе, у случају њиховог активирања.

Табела 4.6.3. Потенцијалне обавезе (у мил. КМ)

	2020.	30.9.2021.	2021. ⁵⁴	2022.
I Изложеност по издатим гаранцијама (1+2)	886,8	945,3	914	803
1. Републике Српске	804,3	867,6	841,5	740,7
2. Јединица локалне самоуправе	82,5	77,7	72,5	62,4
II Стање дуга по издатим гаранцијама (1+2)	914,3	1.046,2	1.057,2	914,8
1. Републике Српске	654	776,2	799,8	699,6
од чега стање дуга по издатим гаранцијама за задужење јединица локалне самоуправе које је садржано у укупном дугу	3	3,5	3,4	3
од чега стање дуга по издатим гаранцијама за задужење фондова социјалне сигурности које је садржано у укупном дугу	174,8	188,7	181,6	149,9
2. Јединице локалне самоуправе	82,5	77,7	72,5	62,4

Извор: Министарство финансија Републике Српске, извјештаји јединица локалне самоуправе, фондова социјалне сигурности, јавних предузећа и институција јавног сектора

Са 30. септембром 2021. године укупна изложеност Републике Српске по издатим гаранцијама износи 867,6 милиона КМ (7,3% БДП-а Републике Српске процијењеног за 2021. годину). Од наведеног износа 3,5 милиона КМ се односи на гаранције Републике Српске издате за унутрашња задужења јединица локалне самоуправе, 188,7 милиона КМ за унутрашња задужења фондова социјалне сигурности, 606,2 милиона КМ за задужења јавних предузећа (од чега 340,8 милиона КМ спољна, а 265,4 милиона КМ унутрашња), те 69,2 милиона КМ за унутрашња задужења јавног сектора. Укупна изложеност јединица локалне самоуправе по издатим гаранцијама са 30. септембром 2021. године износи 77,7 милиона КМ (20,7% редовних прихода остварених у 2020. години).

⁵² Пројектовано стање спољног дуга у оригиналној валути у 2021. години заснива се на износу повучених кредитних средстава са 30.9.2021. године увећаном за процијењена повлачења по инвестиционим пројектима у имплементацији и повлачења у сврху финансирања буџетске потрошње, а умањеном за процијењени износ сервиса главнице спољног дуга.

⁵³ Коефицијент 0,89% представља однос између процијењене вриједности SDR-а за период 2021–2024. године (1 SDR = 2,39 КМ, а што представља просјек годишњих просјека вриједности SDR-а у периоду 1.1.2016 – 30.9.2021. године) и његове вриједности на дан 30.9.2021. године (1 SDR = 2,37 КМ).

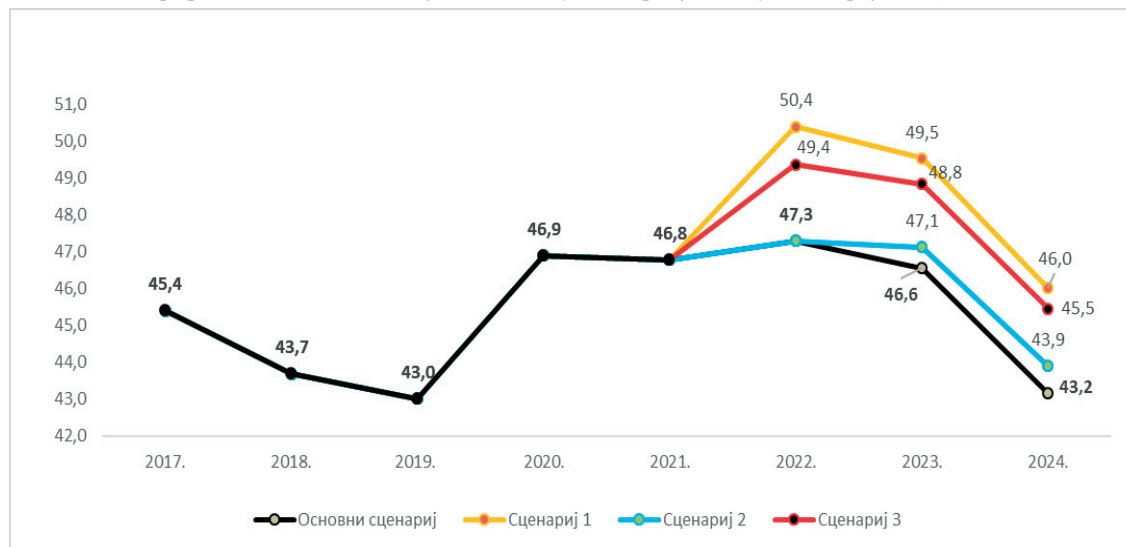
⁵⁴ За израду процене изложености и стања дуга по издатим гаранцијама у 2021. и 2022. години, у обзир су узета кредитна задужења за која су, закључно са 31.10.2021. године, Влада Републике Српске и јединице локалне самоуправе издале гаранцију Републике Српске и јединица локалне самоуправе, те план отплате по истим.

Анализа осјетљивости⁵⁵

Табела 4.6.4. Анализа осјетљивости дуга на промјене кључних варијабли (у мил. КМ)

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Основни сценарио	4.585,6	4.675,5	4.840	5.221	5.565	6.003,3	6.243,8	6.153,9
Сценарио 1 ⁵⁶ :	4.585,6	4.675,5	4.840	5.221	5.565	6.395,7	6.643,4	6.562,8
Сценарио 2 ⁵⁷ :	4.585,6	4.675,5	4.840	5.221	5.565	6.003,3	6.320,1	6.260,5
Сценарио 3 ⁵⁸ :	4.585,6	4.675,5	4.840	5.221	5.565	6.264,9	6.550,3	6.482,3

Графикон 4.6.1. Анализа осјетљивости дуга на промјене кључних варијабли (% БДП-а)

Извор: Министарство финансија Републике Српске

4.7. Анализа осјетљивости и упоређивање са претходним програмом

Пројекције прихода урађене су на основу претпоставки да се у наредном периоду очекује даљи опоравак и раст економске активности, а све то уз претпоставку да неће доћи до додатних рестриктивних мјера у 2022. години, односно да ће доћи до постепеног престанка пандемије.

Пројекције прихода од директних пореза и непореских прихода урађене су на основу пројектованих макроекономских показатеља за Републику Српску и постојеће пореске политике у области директног опорезивања, као и прописа који дефинишу непореске приходе. За сваку поједину врсту прихода анализирани су трендови кретања наплате у претходном периоду, укључени су потенцијални једнократни утицаји који ће се десити у наредном периоду, утврђен је степен корелације појединих врста прихода са кретањем макроекономских агрегата, те очекивани ефекти примјене нових законских рјешења. Пројекција прихода ради се појединачно за сваку врсту прихода, и то је изузетно важно будући да се тако узимају у обзир правне основе, сезонски утицаји и специфичности сваког појединачног извора прихода.

Пројекције прихода од индиректних пореза који припадају Републици Српској, поред уочених текућих трендова у наплати прихода и постојеће пореске политике у области индиректног опорезивања, базиране су на прогнозама макроекономских показатеља за БиХ и Републику Српску. С обзиром на специфичност система расподеле прихода од индиректних пореза, процјена кретања макроекономских показатеља за Републику Српску има значај са аспекта сагледавања кретања крајње потрошње у наведеном периоду, као основе за утврђивање коефицијента расподеле прихода од индиректних пореза између Републике Српске и ФБиХ. Међутим, за систем расподеле прихода од индиректних пореза унутар Републике Српске, тј. између подсектора централне владе, јединица локалне самоуправе и ЈП "Путеви Републике Српске" од посебне важности је пројекција сервиса спољног дуга. Такође, потребно је предвидјети и обавезе по питању привремених поравнања прихода између корисника расподеле индиректних пореза са Јединственом рачуна УИО.

Промена било које од претпоставки на којима се заснива пројекција прихода захтијеваће измјену пројекције прихода које су наведене у овом документу.

Основни ризици за остварење наведених пројекција прихода могу бити:

- Неизвјесност у погледу интензитета и дужине трајања пандемије, као и рестриктивних мјера са циљем сузбијања пандемије, али и ефикасности економских мјера Владе Републике Српске за ублажавање негативних ефеката изазваних овом кризом;
- Промијене политике опорезивања у области директних и индиректних пореза, доприноса и непореских прихода;
- Одступање макроекономских показатеља од пројектованих вриједности, с обзиром на уску повезаност ових пројекција са пројекцијама прихода, односно на степен корелације појединих врста прихода са кретањем макроекономских агрегата. Нарочито велики степен неизвјесности постоји када су у питању привредна кретања најважнијих спољнотрговинских партнера Републике Српске, те кретања цијена енергената и хране на свјетском тржишту;

⁵⁵ Анализа осјетљивости је рађена за дуг Републике Српске и индиректан дуг Републике Српске у име и за рачун јединица локалне самоуправе, фондова социјалне сигурности, јавних предузећа и ИРБ-а.

⁵⁶ Депресијација курса КМ/USD од тридесет процентних поена у 2022. години.

⁵⁷ Каматне стопе у 2022. години су веће за четири процентна поена на средњорочне домаће и дугорочне спољне инструменте и за два процентна поена на краткорочне домаће инструменте.

⁵⁸ Депресијација курса КМ/USD од двадесет процентних поена у 2022. години, у комбинацији са шоком каматних стопа у 2022. години у износу од два процентна поена на средњорочне домаће и дугорочне спољне инструменте и једног процентног поена на краткорочне домаће инструменте.

• Значајнија одступања у кретању коефицијента расподеле прихода од индиректних пореза између Републике Српске и ФБиХ у односу на процијењени ниво;

• Неочекиване флукуације на међународном девизном тржишту кроз промјене у сервисирању спољног дуга могу довести до одступања остварених у односу на пројектоване приходе од индиректних пореза;

• Рад пореске администрације има значајан утицај на кретање прихода. Порески приходи зависе од унапређивања пореске дисциплине;

• Развој других догађаја (елементарне непогоде и др.).

Основни политички ризици за остварење наведене пројекције прихода од индиректних пореза су следећи:

• Глобални оквир фискалног биланса и политика у БиХ за период 2022–2024. године још увијек није усвојен, а овим документом врши се утврђивање средстава за финансирање институција БиХ која се издвајају с рачуна Управе за индиректно опорезивање. Приликом пројекције прихода од индиректних пореза пошло се од претпоставке да ће средства за финансирање институција БиХ и даље годишње износити 780 милиона КМ у посматраном периоду. Промјена овог износа значајно утиче на расподелу прихода од индиректних пореза.

• Увођење новог аутоматског система расподеле прихода с рачуна Управе за индиректно опорезивање.

Пројекције расхода раде се на основу захтјева корисника буџета и обавеза проистеклих из законских и подзаконских аката. Реализација буџета врши се у складу са остварењем прихода и прилива у буџет. Из тог разлога, ризици за остварење су уједно сви они ризици који су наведени за остварење пројекција прихода. Остварење пројекција расхода зависи и од трајања пандемије и неизвјесности у погледу потреба за издвајањем додатних средстава за санирање посљедица насталих због ширења болести изазване вирусом корона.

Ако се упореде документи ПЕР РС за период 2022–2024. година и ПЕР РС за период 2021–2023. година евидентно је да су у периоду 2021–2023. значајно измијењени планирани буџетски резултати. Првенствено, током 2021. године биће остварен значајно бољи буџетски резултат у односу на онај који је планиран претходним програмом, односно планиран је мањи буџетски дефицит. Разлог поменутог побољшања је значајно веће остварење прихода које се десило због бржег опоравка привреде од очекиваног, што је утицало на већи раст прихода. Такође, дошло је до једнократне уплате специјалних права вучења од стране ММФ-а у износу од 200,8 милиона КМ. С друге стране, у претходном програму планиран је нешто нижи дефицит у 2022. години. Разлог за повећање планираног дефицита у 2022. години у овом програму у односу на претходни је планирано повећање плата у јавном сектору, значајније повећање пензија (због усклађивања са значајнијим растом плата и цијена) и додатно повећање инвестиција. Такође, с обзиром на то да измјена начина уговарања и Закона о доприносима долази до губитка прихода од доприноса за здравствено осигурање, планирано је значајно повећање трансфера за Фонд здравственог осигурања Републике Српске. С обзиром на досадашњи раст прихода, као и планирани опоравак и раст привреде у наредном периоду, у овом програму планирани су значајно виши приходи у 2023. години у односу како је планирано претходним програмом. Из тог разлога, умјесто планираног буџетског дефицита, како је планирано претходним програмом, планиран је буџетски суфицит.

4.8. Квалитет јавних финансија

Управљање јавним финансијама је једна од кључних области реформе јавне управе. С обзиром на то да процес европских интеграција захтијева реформу управљања јавним финансијама, договорено је да у складу са уставним надлежностима сваки ниво власти у БиХ изради своју стратегију управљања јавним финансијама како би се након тога дефинисао стратешки оквир реформи у управљању јавним финансијама у БиХ.

Влада Републике Српске је усвојила **Стратегију управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. године**⁵⁹ на 124. сједници, одржаној 3. јуна 2021. године. Стратегијом су дефинисани правни реформи у области јавних финансија и заокружен систем унапређивања фискалне одговорности и дугорочне фискалне стабилности Републике Српске. Стратегија представља свеобухватни и интегрисани оквир за планирање, координацију и реализацију скупа одрживих и међусобно повезаних реформских активности, који дугорочно треба осигурати постизање следећих кључних циљева:

- унапређење фискалне и макроекономске стабилности,
- развој доброг система и праксе управљања јавним финансијама,
- повећање ефикасности управљања јавним ресурсима,
- унапређење ефикасности пружања услуга и
- повећање транспарентности јавних финансија и одговорности.

Стратегија управљања јавним финансијама Републике Српске обухвата шест области дјеловања, односно стубова: фискални оквир, јавни приходи, планирање и буџетирање, извршење буџета, интерна контрола и екстерна ревизија.

Стратегија управљања јавним финансијама Републике Српске служиће као главна смјерница за период од 2021. до 2025. године за јачање правног и институционалног оквира и система за управљање јавним финансијама Републике Српске у складу са захтјевима ЕУ и међународним стандардима.

Једна од приоритетних реформи је реформа јавних предузећа која представљају значајан извор фискалних ризика, како на страни буџетских прихода тако и на страни расхода. Одрживост, ефикасност и профитабилност јавних предузећа утичу на приходе буџета, односно на износ добити коју уплаћују у буџет или увећање расхода због неликвидности истих. Поред успостављања Централне јединице за финансијски надзор над јавним предузећима при Кабинету председника Владе Републике Српске предвиђене су активности дефинисања и класификовања јавних предузећа у складу са међународним стандардима и израда Регистра јавних предузећа.

У вези са растеређењем привреде и стварањем повољнијих услова за пословање привредних субјеката Републике Српске предвиђене су мјере смањења пореског оптерећења рада.

Наведена мјера обухвата активности које се односе на проширење пореске базе и основице пореза на доходак и пореза на добит кроз измјене законодавних оквира и припадајућих подзаконских аката. У зависности од сличних рјешења усвојених у ФБиХ, у Републици Српској ће се увести опорезивање порезом на доходак и порезом на добит свих дивиденди и прихода од удјела у добити правних лица, затим опорезивање прихода по основу камате на штедњу грађана. Од 2022. године планирано је да се измјени начин обрачуна плата и уведе опорезивање укупне (брuto) плате, као и смањење збирне стопе доприноса.

У оквиру мјере која се односи на реструктурирање пореског и непореског оптерећења планирана је и активност стварање оптималног непореског оптерећења. Наиме, крајем 2020. године донесене су измјене закона о комуналним таксама, административним таксама и посебним републичким таксама, којим су смањена или укинута појединачна непореска давања што је одређено Владе Републике Српске да у континуитету ствара оптимално фискално оптерећење. У наредном периоду и даље ће се израђивати анализе оптерећености појединим непореским давањима и према резултатима анализа вршити оптимизација оптерећења у смислу укидања или смањења анализираних непореских давања (од 2022. године планирано је укидање комуналне таксе за истицање пословног имена фирме, проширење ослобађања код плаћања накнаде за промјену

⁵⁹ Одлука о усвајању Приједлога стратегије управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. година објављена је у "Службеном гласнику Републике Српске", број 54/21.

намјене пољопривредног земљишта, као и даље смањење посебне републичке таксе).

У оквиру планирања и буџетирања планирано је проширење обухвата корисника/институција у складу са међународним стандардима. Поред тога, у току је имплементација пројекта који се односи на унапређење буџетирања у програмском формату с циљем ефикаснијег и транспарентнијег планирања буџета и трошења јавних средстава, а усвајање буџета у програмском формату планирано је за 2024. годину.

Унапређење функције управљања дугом планирано је кроз набавку и имплементацију свеобухватног информационог система за управљање дугом (СЗУД).

4.9. Фискално управљање и буџетски оквир

Закон о буџетском систему Републике Српске⁶⁰ дефинише се буџетски систем Републике Српске и израда Документа оквирног буџета Републике Српске као основе за припрему и израду буџета. Сваке године доноси се Документ оквирног буџета Републике Српске за сљедећу годину и наредне двије године, а намјена му је да постави стратешки оквир и горње границе ресурса, унутар којих би требало да се припрема годишњи буџет. У том контексту, припрема и израда буџета заснива се на Документу оквирног буџета. Кључни циљ овог документа је да осигура бољу повезаност између приоритетних политика Владе и начина на које она алоцира јавне ресурсе.

Законом о фискалном савјету у БиХ⁶¹ основан је Фискални савјет са задатком координације фискалне политике у БиХ ради осигурања макроекономске стабилности и одрживости свих нивоa власти у БиХ. У надлежности Фискалног савјета је израда фискалних циљева буџета и горњих граница задужења за наредне три године, те израда макроекономских пројекција у оквиру документа Глобални оквир фискалног биланса и политика, који се доноси сваке године за сљедећу годину и наредне двије године.

Закон о фискалној одговорности Републике Српске⁶² уређује фискална правила, мјере и процедуре на основу којих се успоставља фискални оквир, ограничава јавна потрошња, јача одговорност за ефикасно и ефективно коришћење буџетских средстава, оснива Фискални савјет Републике Српске и јача систем контрола и надзора. Овим законом дефинисана су општа и посебна фискална правила. Општа фискална правила односе се на укупан буџетски систем Републике Српске, док посебна фискална правила представљају обавезујуће, аутоматске мјере уколико индикатори исказани општим фискалним правилима достигну вриједносне прагове дефинисане овим законом. Општа фискална правила одређују:

1. Правило о дугу: Јавни дуг Републике Српске на крају фискалне године не може да буде већи од 55% оствареног БДП-а у тој години;

2. Правило консолидованог буџетског дефицита: Консолидовани буџетски дефицит на крају фискалне године не може бити већи од 3% оствареног БДП-а у тој години.

Спровођењем Закона о фискалној одговорности у Републици Српској, кроз **Фискални савјет Републике Српске**, који је успостављен у јулу 2017. године, значајно је унапријеђена фискална одговорност и дисциплина за трошење јавних средстава у цијелом буџетском систему Републике Српске, како на републичком нивоу тако и на нивоу јединица локалне самоуправе и ванбуџетских фондова. Фискални савјет анализира и провјерава макроекономске и фискалне претпоставке и пројекције коришћене у изради Владиних докумената, даје независну и кредибилну оцјену економске политике, процјењује основне фискалне ризике и вјероватноћу да ће Влада испунити своје циљеве у будућности, процјењује у којој мјери је Влада испунила постављене фискалне циљеве и провјерава да ли су поштована фискална правила.

Влада Републике Српске предузела је читав низ мјера с циљем помоћи здравственом сектору и привредним субјектима и предузетницима – носиоцима привредне активности, да што успјешније преброде кризу изазвану појавом вируса корона. Циљ је био очување радних мјеста, исплата плата, односно одржања ликвидности оних чија је привредна активност била смањена. Мјере које је предузела Влада као одговор на пандемију и смањење привредне активности одразиле су се и на фискалне показатеље кроз смањење остварених прихода и повећање расхода, што се у коначници одразило на високо учешће консолидованог буџетског дефицита у БДП-у у 2020. години од 5,1%, те се прешао праг консолидованог буџетског дефицита од 3%, који је прописан Законом о фискалној одговорности.

Влада Републике Српске је, у складу са Законом о фискалној одговорности, припремила Извјештај о привременом одступању консолидованог буџетског дефицита од фискалних правила, а Народна скупштина Републике Српске је, на 13. редовној сједници, одржаној 2. децембра 2020. године, донијела **Одлуку о одобравању привременог одступања консолидованог буџетског дефицита од фискалних правила**⁶³, јер је утврђено да постоје нарочито оправдани разлози у смислу природне непогоде узроковане појавом вируса корона и проглашења пандемије. Влада Републике Српске, у складу са Законом о фискалној одговорности, сачинила је **Програм фискалне консолидације**, којим дефинише мјере и период повратка у оквиру фискалних правила који су прописани наведеним законом. Народна скупштина Републике Српске усвојила је Програм фискалне консолидације на 18. редовној сједници, која је одржана 28. септембра 2021. године.

Стратегијом управљања дугом Републике Српске за период 2020–2023. године⁶⁴ дефинисан је главни циљ управљања дугом Републике Српске, затим оперативни циљеви и принципи у сврху испуњења главног циља управљања дугом, стратегија остварења наведених циљева, задаци Министарства финансија Републике Српске, те су идентификовани индикатори тј. смјернице с циљем остваривања структуре дуга са прихватљивим нивоом трошкова и ризика, те њихове процијењене вриједности на крају 2023. године.

Реформе у области јавних финансија садржане су у Стратегији управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. године, која има за циљ осигурање фискалне и макроекономске одрживости, те унапређење система управљања јавним финансијама. У наредном периоду посебна пажња ће се посветити праћењу, анализи и извјештавању у погледу **фискалних ризика** који се односе на јавна предузећа, гаранције и макроекономске пројекције у оквиру Министарства финансија Републике Српске. Такође, Влада Републике Српске је усвојила **Одлуку о успостављању система за координацију надзора јавних предузећа у Републици Српској** којом су покренуте активности на успостављању централизованог прикупљања и обраде информација о јавним предузећима, која су одлуком Владе дефинисана као предузећа од посебног интереса, као и она у којима Влада врши функцију скупштине акционара. Уједно, систем за координацију подразумијева оснивање организационе јединице за координацију надзора јавних предузећа у Генералном секретаријату Владе.

Имајући у виду да су усвојене стратегије управљања јавним финансијама на свим нивоима власти у БиХ, у наредном периоду биће договорен модалитет и динамика за израду **свеобухватне СУЈФ у БиХ за период 2021–2025. година**.

У области **финансијског извјештавања**, у складу са Правилником о финансијском извјештавању буџетских корисника, почевши од 2017. године, на интернет страници Министарства финансија Републике Српске мјесечно се објављују финансијски подаци за централну владу Републике Српске, а квартално се објављују консолидовани подаци за централну владу Републике Српске, ванбуџетске

⁶⁰ "Службени гласник Републике Српске", бр. 121/12, 52/14, 103/15 и 15/16.

⁶¹ "Службени гласник БиХ", број 63/08.

⁶² "Службени гласник Републике Српске", бр. 94/15 и 62/18.

⁶³ "Службени гласник Републике Српске", број 122/20.

⁶⁴ Документ је доступан на сајту Министарства финансија Републике Српске.

фондове који нису укључени у републички буџет и све јединице локалне самоуправе. Подаци се презентовани у ГФС кодовима (ГФС 2014) и доступни су на српском и енглеском језику. Такође, у току је развој и имплементација трезорских ГФС и ЕСА књига које ће обезбиједити претпоставку за већи степен аутоматизације, конзистентности и прецизности у процесу преводјења и реконсолидације рачуноводствених података из Трезорског система (СУФИ) на ГФС 2014 и ЕСА 2010 класификације, које се примјењују у међународним оквирима.

Полазећи од међународних и стандарда ЕУ, све јединице Статистичког пословног регистра (СПР) класификују се у одговарајућу шифру сектора према секторској класификацији институционалних јединица базираној на ЕСА 2010 и СНА 2008. Републички завод за статистику Републике Српске је, у оквиру активности које се односе на СПР сваком активном пословном субјекту чије је сједиште на територији Републике Српске, додјелило секторски код за период 2015–2019. година, припремило интерни приручник, аутоматска правила и сталну листу институционалних јединица. У оквиру предузетих активности дефинисан је и обухват јавног сектора. С циљем комплетирања података у СПР преостала је обавеза техничке имплементације тих кодова у исти и објављивање листе.

4.10. Одрживост јавних финансија

Демографска слика Републике Српске, дугорочно посматрано, представља кључни проблем са којим се Република Српска суочава, а исто остаје као изазов и у наредном периоду. Негативни демографски трендови дугорочно погоршавају позицију тржишта рада и фискалну позицију и одрживост свих буџетских давања, смањујући понуду радне снаге и доводећи до старења популације. Негативне демографске прилике узрокују посебне проблеме фондovima социјалне заштите и утичу на адекватност укупних социјалних давања.

Увођењем Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске у буџет Републике, од 1. јануара 2016. године, Влада Републике Српске је исказала опредјељење да пензионерска популација има приоритет у исплати буџетских давања, а уједно, на тај начин, извршена је и потпуна фискална консолидација Фонда ПИО.

Реформа пензијског система која је спроведена 2011. године дала је значајне резултате у погледу одрживости пензијског система, у средњем року. Међутим, због демографских кретања, биће неопходно у наредном периоду веома пажљиво пратити параметре пензијског система, посебно у сегменту адекватности пензија, како би се могло правовремено реаговати на негативне демографске или економске трендове. Будући да, због старења становништва и одласка младих и радно способних, имамо мањи број уплатилаца доприноса, дугорочно ће пензијски систем бити угрожен, а буџетски систем преоптерећен.

Изазови за наредни период у области **система здравствених заштите** посебно су везани за старење нације, раст малигних обољења, праћење савремених технологија медицинске опреме и метода лијечења и ревидирање мреже здравствених установа. Стратешко опредјељење Владе Републике Српске је да се у наредном периоду обезбиједи измирење доспјелих неизмиренних обавеза јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања из претходног периода, те изврши увођење јавних здравствених установа у трезорски систем пословања⁶⁵. Претходно наведеном ће се очувати фискална дисциплина у оквиру здравственог система, те створити претпоставке за структурну реформу система, која ће се заснивати на нормирању мреже здравствених установа, те изнајлажењу нових модела финансирања здравственог осигурања. Реформом здравственог система биће успостављен финансијски одржив систем, који ће омогућити ефикаснију здравствену заштиту.

⁶⁵ Од 2021. године у трезорски систем на нивоу Републике уведена су три завода, док се од 2022. године планира увести још један. Што се тиче нивоа јединица локалне самоуправе, од 2021. године у трезорски систем уведена су три дома здравља, док се од 2022. године планира увести још 16 домова здравља.

5. СТРУКТУРНЕ РЕФОРМЕ У ПЕРИОДУ 2022–2024. ГОДИНЕ

Оквир за израду овог дијела Приједлога ПЕР РС 2022–2024. су анализа стања ресорних министарстава по областима, идентификација кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст, као и препрека изазваних пандемијом COVID 19 и Смјернице Европске комисије за Програме економских реформи 2022–2024. Западног Балкана и Турске.

Такође, при изради документа руководило се и Мишљењем Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у Европској унији, уважавајући чињеницу да је један од главних циљева политика Владе Републике Српске спровођење процеса европских интеграција, а које је Европска комисија усвојила 29. маја 2019. године, заједно са Аналитичким извјештајем у којем је идентификовано 14 кључних приоритета које БиХ треба да испуни за отварање преговора за чланство у Европској унији. Полазна основа за дефинисање реформских мјера у Републици Српској била је и Процјена Европске комисије о ПЕР-у 2021–2023, која идентификује три главна изазова за унапређење конкурентности и дугорочног инклузивног раста: (1) повећати запосленост, посебно младих, жена и других рањивих група, (2) унаприједити пословно окружење кроз ближу сарадњу и координацију и (3) повећати ефикасност јавног сектора, посебно побољшавајући успјешност, транспарентност и одговорност јавних предузећа.

Наравно, Заједничке социоекономске реформе за период 2019–2022. године, које су усвојиле Влада Републике Српске, Влада Федерације БиХ и Савјет министара БиХ, представљају оквир за наредни програмски период, а заснивају се на одрживом и убрзаном економском расту, повећању конкурентности привреде и унапређењу пословног окружења, већој одрживости и ефикасности јавних предузећа, свеобухватној реформи и побољшању квалитета здравственог система, те на политикама које пружају прилике младим, женама и осталим осјетљивим категоријама.

Поред тога, посебна пажња посвећена је приједлозима који су Влади Републике Српске достављени од Привредне коморе Републике Српске, Уније удружења послодаваца Републике Српске и Савеза синдиката Републике Српске.

У складу са тим, у периоду 2022–2024. године биће настављене иницијативе и реформски процеси који су започети у претходном периоду, имајући у виду да се ради о сложеним и опсежним вишегодишњим реформским процесима, чија имплементација ће допринијети реализацији главних циљева политика Владе Републике Српске датих кроз седам приоритетних области, а које су дефинисане након идентификације кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст.

5.1. Идентификација кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст

Анализирајући економску и фискалну позицију Републике Српске, идентификоване су препреке и изазови које је потребно отклонити у наредном периоду како би унаприједили конкурентност и побољшали продуктивност привреде Републике Српске, што је кључно за побољшање економског статуса сваког појединца. Исто представља континуитет и слични изазови дефинисани су и у претходном програмском циклусу, што је узето у обзир приликом дефинисања мјера. Детаљне препреке за конкурентност и инклузивни раст анализиране су у оквиру сваке области реформе, док се у наставку наводи пет кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст:

1. низак ниво конкурентности и продуктивности привреде,
2. фискално преиздашан здравствени сектор, који акумулира неизмирене обавезе,
3. неефикасан јавни сектор,
4. неусклађеност образовања и тржишта рада, са израженом структурном незапослености,
5. неодржива демографска “слика” Републике.

Неконкурентна привреда додатно је угрожена и погођена нелегалном конкуренцијом, због пословних субјеката који послују у сивој зони. Незадовољавајући ниво и квалитет научне продуктивности, те застарјела и неефикасна структура привреде утичу на недовољан раст продуктивности привреде Републике Српске.

Здравствени сектор је оптерећен неадекватном мрежом здравствених установа, демографском структуром становништва, која веома неповољно утиче на његову одрживост, недовољном ефикасношћу, а у исто вријеме и са његовом превеликом солидарношћу и социјалном осјетљивошћу, која у многоме превазилази пакет услуга који је оптималан, у складу са доприносом сваког појединца систему. Пандемија COVID 19 је условила додатно оптерећење и потребу за реформом здравственог сектора.

Неефикасност јавног сектора огледа се првенствено у неефикасности јавних предузећа, а постоји простор и за унапређење јавне управе Републике Српске, првенствено кроз њену дигитализацију. Реформу јавних предузећа потребно је посматрати кроз три сегмента, јавна предузећа која захтијевају буџетску подршку, комунална јавна предузећа у власништву јединица локалне самоуправе, те стратешка јавна предузећа од којих се очекује да буду профитабилна и да буду један од извора прихода буџета Републике, чија реформа мора да буде пажљиво спроведена с циљем ефикаснијег пословања.

Неусклађеност образовања и тржишта рада доводи до структурне незапослености, негативно утиче на конкурентност и продуктивност привредних субјеката, доводи до нерационалне употребе ресурса, а с друге стране повећава и трошкове привредним субјектима како би преквалификовали кадар. У области високог образовања, школујући кадар за занимања за којим Република у складу са тренутним потребама тржишта рада нема изражене тражње, ствара се јаз између образовног сектора и тржишта рада и незадовољство оних који завршавају факултете за којима тржиште рада тренутно не исказује потребу.

Демографска слика Републике Српске, дугорочно посматрано, представља кључни проблем са којим се Република Српска суочава, а исто остаје као изазов и у наредном периоду. Негативни демографски трендови дугорочно погоршавају позицију тржишта рада и фискалну позицију и одрживост свих буџетских давања, смањујући понуду радне снаге и доводећи до старења популације. Негативне демографске прилике узрокују посебне проблеме фондовима социјалне заштите и утичу на адекватност укупних социјалних давања. Ако се томе још додају и трендови миграција становништва, онда негативна демографска слика захтијева да у свим политикама у наредном периоду доминирају и имају приоритет политике које утичу на побољшање услова, који ће довести до задржавања становништва на просторима Републике Српске и повећања стопе укупног фертилитета.

5.2. Сажетак реформских мјера

На основу главних циљева Владе Републике Српске и идентификованих препрека за конкурентност и инклузивни раст, приказаних у поглављу 5. и 5.1, те на основу реформских области датих у Смјерницама Европске комисије, заједничким социоекономским реформама, те приједлозима Привредне коморе Републике Српске, Уније удружења послодаваца Републике Српске и Савеза синдиката Републике Српске, дефинисане су структурне мјере за предстојећи трогодишњи период, које значајним дијелом представљају наставак структурних мјера дефинисаних ПЕР РС 2021–2023, имајући у виду да Влада Републике Српске израђује Програм економских реформи на годишњем нивоу за трогодишњи период, те да је ријеч о сложеним и опсежним вишегодишњим реформским процесима.

Даље, потребно је истаћи да је **наставак реформи у области смањења оптерећења рада** политика Владе Републике Српске дефинисана још Реформском агендом за период 2015–2018. година с циљем јачања конкурентности привреде. Постепено растеређење привреде је започето прво реформом у области породичског боловања, које је завршено 1. јануара 2020. године. Поред тога, промјена на-

чина уговарања плата и повећање неопорезивог дијела дохотка у 2018. години је имало за циљ повећање плата свим запосленим у Републици Српској. Такође, у 2020. години извршено је умањење стопе доприноса за осигурање од незапослености за 0,2% (са 0,8% на 0,6%), чиме је умањена збирна стопа доприноса са 33% на 32,8%.

У оквиру реформе пословног окружења, као посебан проблем за привреду идентификовано је повећање конкурентности и продуктивности привреде Републике Српске с циљем повећања плата. С циљем **повећања конкурентности и продуктивности привреде**, кроз стварање стимулативних услова за побољшање положаја радника и повећање плата, у претходном периоду донесен је Закон о подстицајима у привреди Републике Српске⁶⁶. Законом је успостављен оквир за додјелу подстицаја за повећање плате радника с циљем побољшања положаја радника, у смислу стимулисања послодаваца да повећају плате запосленим у реалном сектору, што ће допринијети смањењу одлива радне снаге.

Један од ефеката увођења наведених подстицаја је отклањање сиве зоне у области исплате плата радника и превођење целокупног новчаног износа који радник добије од привредног субјекта у легалне токове. Овом мјером наставља се континуитет у активностима на сузбијању сиве економије и самим тим побољшању положаја радника и незапослених лица, као и унапређивању пословног окружења.

Као полазна основа за обрачун повећања плате узима се углавном плата за март 2019. године, а за запослене после марта 2019. године, узима се просјечна плата исплаћена у обрачунском периоду који претходи периоду за који се тражи подстицај. Обрачунски период обухвата шест мјесеци и његово рачунање почело је од 1. јула 2019. године. У складу с тим, годишње се спроведу два обрачунска периода. За прва четири обрачунска периода, од 1. јула 2019. године до 30. јуна 2021. године, укупно су достављена 2034 захтјева, те су до сада одобрена и исплаћена средства подстицаја у износу од 22 милиона КМ за привредне субјекте који су повећали плате радницима. Најзначајнији ефекат ове мјере је повећање плате радника код корисника подстицаја од 25,14% у односу на период почетне плате.

Влада Републике Српске ће у наредном трогодишњем периоду наставити са спровођењем **реформи у области тржишта енергије и транспорта**, укључујући реструктурирање Жељезница Републике Српске а.д. Добој.

У области пољопривреде, наставиће се са спровођењем активности на **унапређењу конкурентности пољопривреде, шумарства и водопривреде** у складу са новим Стратешким планом развоја пољопривреде и руралних подручја до 2027. године. Такође, извршено је повећање субвенција пољопривреди у корист капиталних улагања у сектор пољопривреде и прехранбене индустрије. С циљем превазилажења негативних утицаја пандемије COVID 19 на пословање привреде, планирана је **подршка прерађивачкој индустрији**, кроз реализацију пројеката и подршку развоју домаћег производа и базне индустрије. Министарство привреде и предузетништва је у 2020. години путем јавног позива, а у складу са Уредбом о поступку додјеле средстава привредним субјектима за подршку инвестиционим пројектима у условима пословања изазваних пандемијом COVID-19, извршило додјелу средстава за 91 привредни субјект у укупном износу од 1.957.058 КМ. Подршка привреди настављена је и у 2021. години.

Министарство привреде и предузетништва је по основу Закона о подстицајима у привреди Републике Српске и Уредбе о поступку додјеле подстицаја за директна улагања подржало реализацију инвестиционих пројеката за 207 привредних субјеката из дијела прерађивачке индустрије у укупном износу од 7.000.000 КМ. Том приликом су подржане инвестиције привредних субјеката за набавку савремених технологија и опреме у укупном износу од око 63 милиона КМ. Наведени привредни субјекти су носиоци привредног развоја Републике Српске и исти запошљавају 19.862 радника.

⁶⁶ "Службени гласник Републике Српске", бр. 52/19 и 78/20.

У области туризма реализоваће се мјере за смањење утицаја пандемије COVID 19, те мјере које ће утицати на привлачење међународних туриста.

Такође, као што је претходно већ истакнуто, с циљем побољшања квалитета и ефикасности здравствене заштите, један од главних циљева политика у наредном периоду остаје спровођење реформе здравственог система и социјалне заштите, као и активности у области повећања ефикасности тржишта рада, укључујући и институционално јачање Завода за запошљавање, и унапређење усклађености образовања са тржиштем рада с циљем њихове боље повезаности, што представља један од најозбиљнијих и хитних изазова.

Даље, у наредном програмском периоду биће настављено успостављање ефикаснијег система управљања научноистраживачким и иновационим потенцијалом у Републици Српској.

Посебна пажња биће посвећена другој фази реформе Инспектората Републике Српске и инспекција свих нивоа власти у Републици Српској. Циљ је повећање транспарентности и контрола рада инспекцијских органа ради елиминисања могућности селективног приступа у избору и третману предузећа која су предмет инспекције. Уједно, дугорочни циљ је обједињавање инспекција свих нивоа власти Републике Српске у Инспекторат Републике Српске, како не би било преклапања надлежности и некоординисаног приступа, а с циљем смањења сиве економије и олакшавања пословања.

Поред тога, системски ће се радити на јачању повјерења пословних субјеката и грађана кроз активности на расту интегритета пореских и контролних органа, које су у надлежности Пореске управе Републике Српске. Развијаће се механизми подршке неопходни за подизање продуктивности рада и подстицати улагања у стручно оспособљавање и усавршавање радника. Наставиће се са спровођењем активности на промоцији позитивних примјера, спровођењем промотивне акције за највеће и најредовније пореске обвезнике, као и акције у вези са растом пореске дисциплине грађана. Такође, спроводиће се активности на промоцији каричног начина плаћања, јер се кроз лакше евидентирање промета смањује ниво неформалне економије.

Постојећи модел система фискалних каса показао је одређене мањкавости и појавила се реална потреба да систем буде унапријеђен, а све с циљем спровођења политике Владе Републике Српске у вези са смањењем сиве зоне у приказивању промета. Због свега наведеног, било је неопходно да се покрену активности којим би се преиспитао постојећи модел, те се на основу извршене анализе и понуђених модела извршила транзиција на мање захтјеван, а истовремено ефективнији и ефикаснији систем. Предложена су нова рјешења с циљем потпуне имплементације новог система фискализације у Републици Српској, а који ће сузити и елиминисати простор за спровођење активности у сивој зони које се односе на приказивање промета.

У области пронаталитетне политике обезбиједиће се бесплатни уџбеници за све ученике првог и другог разреда, као и за треће и свако наредно дијете из породица са троје и више дјеце (ученике од трећег до деветог разреда основних школа). Са Савезом општина и градова Републике Српске договорено је да јединице локалне самоуправе обезбиједи бесплатне уџбенике од трећег до деветог разреда за сву дјецу из социјално угрожених категорија. С циљем подршке највреднијим и најталентованијим, биће обезбијеђени и бесплатни уџбеници од трећег до деветог разреда за све побједнике републичких такмичења. Ово је већ друга академска година у којој се успјешно имплементира одредба Закона о високом образовању у дијелу који се односи на ослобађање од школарина за студенте првог и другог циклуса студија који први пут уписују прву и сваку следећу годину студија, у складу са одлуком Владе Републике Српске.

У области социјалне политике, у оквиру ресурсно надлежног министарства, планирана су средства за бањско

лијечење најугроженијих категорија становништва, а константно се ради и на увећању давања борачким категоријама. Од новембра 2020. године осигураницима Фонда здравственог осигурања Републике Српске који су прележали инфекцију вируса COVID 19, након болничког лијечења, омогућено је бањско лијечење.

Даље, реформа јавних предузећа је, поред реформе здравственог система, најважнији задатак Владе Републике Српске. Сва јавна предузећа у Републици Српској треба да изађу са планом реорганизације, те јасно дефинисаним смањењем броја радника, начином смањења обавеза и јасно дефинисаним приходом који ће обезбиједити кроз домаћинско пословање базирано на корпоративним принципима. У сарадњи са техничком мисијом Међународног монетарног фонда, спровестиће се независна ревизија пословања јавних предузећа, те након тога дефинисати јасан низ корака у реформи јавних предузећа с циљем повећања транспарентности и одговорности у њиховом раду, док је Стратегијом управљања јавним финансијама Републике Српске за период 2021–2025. године предвиђено успостављање Централне јединице за финансијски надзор јавних предузећа, чиме би се омогућило стварање оквира за праћење јавних предузећа помоћу финансијских и нефинансијских показатеља учинка, као што су финансијска солвентност, ефикасност пословања (оперативна мрежа и друго), те број запослених (удио плата у издацима, флукуација запослених).

С циљем даљег растерећења привреде и унапређења цијелокупног пословног окружења и амбијента у Републици Српској у наредном периоду планиране су измјене у оквиру опорезивања дохотка физичких лица, како би се извршила прерасподјела и дошло до додатног повећања плата. С тим у вези, планирано је увођење обрачуна плата по бруто методологији. Спровођење наведене активности подразумијевало би промјену основица за порез на доходак, где би основица била бруто плата. У том случају, дошло би до смањења збирне стопе доприноса са 32,8% на 31%. Такође, планиран је наставак растерећења привреде кроз смањење и укидање појединих непореских давања, а што ће имати позитиван утицај на пословање привредних субјеката, а самим тим и раст пореских прихода.

С циљем заштите животне средине, а како би се штетни утицаји индустрије на животну средину свели на најмању могућу мјеру, у наредном периоду спроводиће се нова реформска мјера прелазак индустрије ка зеленој и кружној економији. Мјера подразумијева обезбјеђење одговарајуће финансијске подршке за реализацију пројеката у индустрији који имају утицај на заштиту животне средине, а односе се на реконструкцију/иновирање постојећих технолошких процеса, ефикасније коришћење сировина и енергије у производном процесу, развој производа са смањеним штетним утицајем на животну средину, увођење стандарда за управљање заштитом животне средине, смањење стварања отпада, рециклажу, енергетску ефикасност и коришћење обновљивих извора енергије у индустрији и слично, као и спровођење активности на промоцији производње и употребе производа са смањеним штетним утицајем на животну средину.

С циљем заштите животне средине и преласка индустрије на тзв. “зелену економију” и “кружну економију” потребно је унаприједити систем управљања отпадом, а нарочито систем управљања посебним категоријама отпада, како би се изградила инфраструктура за рециклажу и употребу корисних компоненти отпада, те промовисала употреба секундарних сировина. Унапређењем система управљања посебним категоријама отпада успоставља се ефикасније коришћење ресурса и смањује одлагање отпада на депоније, што директно утиче на продужетак животног вијека депоније и доводи до еколошки прихватљивијег управљања отпадом, а самим тим се остварује већи степен заштите животне средине и здравља људи. У том смислу, предвиђено је успостављање економских инструмената за унапређење система управљања посебним категоријама отпада.

У складу са глобалним трендовима који захтијевају од компанија у индустријском сектору трансформацију

пословања и прилагођавање новом дигиталном добу уводи се нова реформска мјера **дигитална трансформација индустрије**, која ће се спроводити у наредном периоду и представља једну од кључних области дјеловања у оквиру индустријског развоја. Мјера подразумијева промоцију дигиталне трансформације индустрије, односно упознавање запослених у предузећима са глобалним трендовима, значајем дигиталне трансформације за њихово пословање и постојећим дигиталним рјешењима која могу да унаприједе њихово пословање, а с циљем повећања свијести о потреби спровођења дигиталне трансформације.

Реформска мјера из ПЕР РС 2021–2023: *“Унапређење сектора слободног пружања услуга”* није пренесена у ПЕР РС 2022–2024. Наиме, унапређење сектора слободног пружања услуга уређено је Законом о услугама⁶⁷, чији управни надзор спроводи Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу. Законом о републичкој управи⁶⁸ извршена је реорганизација органа управе у Влади Републике Српске, те је један дио ових активности прешао у надлежност Министарства привреде и предузетништва. С тим у вези, Министарство привреде и предузетништва у оквиру ПЕР РС 2021–2023. предложило је мјеру: *“Оптимизација административних процедура на републичком нивоу”*. Активности предметне мјере укључују, између осталог, вођење Електронске јединствене контакт тачке (www.pscsrpska.vladars.net), портала који обухвата поступке, административне процедуре и формалности за покретање и обављање свих привредних дјелатности, укључујући и пружање услуга. Активности које је у оквиру претходно утврђене реформске мјере: *“Унапређење сектора слободног пружања услуга”* предложило Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу, представљају пратеће активности за оперативан рад портала у дијелу “Услуга” и нису кључне за реформе у оквиру подручја: *“Пословно окружење и смањење неформалне економије”*. Реализација наведених активности одвија се у оквиру редовних активности Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу.

На основу свега наведеног, а у складу са Смјерницама Европске комисије и идентификованим кључним изазовима, структурне мјере за период 2022–2024. године по кључним изазовима и идентификованим областима су:

КЉУЧНИ ИЗАЗОВ 1: ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ, ПОСЕБНО МЛАДИХ, ЖЕНА И ДРУГИХ РАЊИВИХ ГРУПА

- 1) Унапређење повезаности образовања и тржишта рада и јачање приступа и квалитета образовања,
- 2) Повећање ефикасности тржишта рада и институционално јачање Завода за запошљавање путем унапређења услуга корисницима,
- 3) Успостављање ефикаснијег система управљања научноистраживачким и иновационим потенцијалом у Републици Српској,

КЉУЧНИ ИЗАЗОВ 2: УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСЛОВНОГ ОКРУЖЕЊА КРОЗ БЛИЖУ САРАДЊУ И КООРДИНАЦИЈУ

- 4) Растеређење опорезивања рада и смањење парafискалних оптерећења,
- 5) Јачање подршке опоравку предузетништва након пандемије COVID 19,
- 6) Унапређење безбједног амбијента за пословање,

КЉУЧНИ ИЗАЗОВ 3: ПОВЕЋАЊЕ ЕФИКАСНОСТИ ЈАВНОГ СЕКТОРА, ПОСЕБНО ПОБОЉШАЊЕМ УСПЈЕШНОСТИ, ТРАНСПАРЕНТНОСТИ И ОДГОВОРНОСТИ ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА

- 7) Реструктурирање Жељезница Републике Српске,
- 8) Оптимизација административних процедура на републичком нивоу,

ОБЛАСТ 1: УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА

- 9) Смањење учешћа издатака за текућу потрошњу у јавној управи,
- 10) Управљање локалним развојем и унапређивање услуга у области локалне самоуправе,

ОБЛАСТ 2: ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА

- 11) Прелазак индустрије ка зеленој и кружној економији,
- 12) Успостављање економских инструмената за унапређење система управљања посебним категоријама отпада,

ОБЛАСТ 3: ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЈА

- 13) Електронска управа Републике Српске – пут према дигиталном друштву,

ОБЛАСТ 4: ПОСЛОВНО ОКРУЖЕЊЕ И СМАЊЕЊЕ НЕФОРМАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ

- 14) Реформа Инспектората Републике Српске,
- 15) Смањење сиве зоне у приказивању промета помоћу имплементације новог система фискалних каса,

ОБЛАСТ 5: ИСТРАЖИВАЊЕ, РАЗВОЈ И ИНОВАЦИЈЕ

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 6: РЕФОРМЕ ЕКОНОМСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

- 16) Уређење области посредовања у промету непокретности,
- 17) Јачање инфраструктуре квалитета и развој правног и планског оквира у сектору слободног кретања робе по ЕУ моделу,

ОБЛАСТ 7: РЕФОРМЕ ТРЖИШТА ЕНЕРГИЈЕ

- 18) Реформа тржишта електричне енергије
1. Унапређење регулаторног оквира у области електроенергетског сектора,
2. Реструктурирање и реорганизација МХ “Електропривреда Републике Српске” а.д. Требиње,

ОБЛАСТ 8: РЕФОРМЕ ТРЖИШТА ТРАНСПОРТА

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 9: ПОЉОПРИВРЕДА, ИНДУСТРИЈА И УСЛУГЕ

- 19) Унапређење конкурентности пољопривреде, шумарства и водопривреде,
- 20) Подршка прерађивачкој индустрији,
- 21) Дигитална трансформација индустрије,
- 22) Смањење утицаја посљедица пандемије COVID 19 на туризам и повећање броја страних туриста,

ОБЛАСТ 10: ОБРАЗОВАЊЕ И ВЈЕШТИНЕ

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 11: ЗАПОШЉАВАЊЕ И ТРЖИШТЕ РАДА

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 12: СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И ИНКЛУЗИЈА

- 23) Унапређење система социјалне заштите,

ОБЛАСТ 13: СИСТЕМИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

- 24) Реформа здравственог система.

На крају, потребно је истаћи да су по областима реформе дате само кључне реформске мјере, у складу са Смјерницама Европске комисије, док постоји значајан број мјера

⁶⁷ “Службени гласник Републике Српске”, број 89/13.

⁶⁸ “Службени гласник Републике Српске”, број 115/18.

које нису структурне, али ће њихова реализација допринијети реализацији претходно дефинисаних циљева Владе Републике Српске за мандатни период 2018–2022, и те мјере ће бити уграђене у Програм рада Владе Републике Српске и надлежних ресора за наредни период.

5.3. Анализа по областима и мјерама структурних реформи

У наставку је дата анализа стања и главних препрека за конкурентност и инклузивни раст, по кључним изазовима и према свакој од реформских области које су дефинисане Смјерницама Европске комисије, након чега су дефинисане мјере које би требало да у потпуности, или у дијелу, отклоне дефинисане препреке.

У складу са Смјерницама Европске комисије и идентификованим кључним изазовима, идентификоване су структурне мјере за период 2022–2024. године по кључним изазовима и идентификованим областима.

Свака мјера је детаљно разрађена на начин да је прво извршена анализа главних препрека, затим описана сама мјера и дата динамика реализације исте по активностима, те дефинисани индикатори резултата и очекивани утицај на конкурентност. Поред тога, извршена је процјена трошкова и извора финансирања, анализиран очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање, а посебно су наглашени потенцијални ризици за реализацију мјере и планиране мјере ублажавања.

5.3.1. Репорте по кључним изазовима

КЉУЧНИ ИЗАЗОВ 1: ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ, ПОСЕБНО МЛАДИХ, ЖЕНА И ДРУГИХ РАЊИВИХ ГРУПА

1) Унапређење повезаности образовања и тржишта рада и јачање приступа и квалитета образовања

Анализа главних препрека

Препреке за раст и конкурентност у области образовања и вјештина су: недовољна усклађеност уписних политика са захтјевима тржишта рада; недовољно изражена предузетничко-иновативна компонента у образовном процесу; практична настава и обука која се изводи ван образовних установа није доступна свим ученицима у истој мјери, недостатак ментора у предузећима; организовање практичне наставе у условима пандемије COVID 19, нарочито ако се узму у обзир доступност и једнаки услови за стицање образовања и васпитања, развојне специфичности подручја на основу утврђених потреба за запошљавање, те интерес и потребе јединице локалне самоуправе, тржишта рада и друштвених партнера.

С друге стране, анализа стања на тржишту рада указује на недовољну флексибилност и ниску ефикасност тржишта рада које за посљедицу имају ниску стопу активности и запослености, постојање високе стопе дугорочне незапослености, ограничене могућности интеграције младих на тржиште рада.

1. Опис мјере

Образовање треба да преузме једну од кључних улога у развоју друштва, а квалитетно образовање је ресурс за развој привреде и друштва у цјелини. Како би се достигло квалитетно образовање, примјерено захтјевима привредног, културног и друштвеног развоја Републике, примарни развојни циљ треба да буде унапређење васпитно-образовног система Републике Српске кроз јачање приступа и квалитета образовања.

Будући да су наставни планови и програми једна од основних компоненти образовног система, Министарство просвјете и културе (МПК) завршило је активности на ревизији и стандардизацији наставних планова и програма у области средњег стручног образовања и васпитања, те су од школске 2020/2021. године у примјени нови наставни планови и програми за укупно 106 занимања распоређених у 14 струка. Отвореност према другим системима и интегрисано дјеловање свих релевантних субјеката важних за по-

дизање стваралачких и производних квалитета радно способног становништва су важни за развој људских ресурса који је приоритет Републике.

С друге стране, иако је завршена ревизија и стандардизација занимања континуирано је потребно радити на усаглашавању струка и занимања, поготово с циљем лакшег прилагођавања програмских садржаја новим захтјевима тржишта рада локалних заједница. У контексту одрживог развоја локалних заједница, потребно је радити и на дефинисању нових занимања, потребних тржишту рада, кроз израду огледног наставног програма, који би у процесу примјене био праћен, а послједице евалуације програма, размотрена оправданост увођења истог у систем образовања. Стандарди занимања засновани на компетенцијама и исходима учења даће основне мјере за даље активности у редефинисању постојеће номенклатуре занимања, односно класификације занимања, која је подложна сталној ревизији у смислу измјена и допуна, а у складу са потребама тржишта рада, послодаваца и привредне заједнице, уз континуирану сарадњу са институцијама образовања. Данашњи развој тржишта рада, прије свега, захтијева ново дефинисање занимања у складу са савременим захтјевима радног мјеста.

Стратегија образовања одраслих у Републици Српској за период од 2021. до 2031. године⁶⁹, за образовање одраслих, као подсистем образовног система у Републици Српској, представља први стратешки документ којим се плански приступа развоју и унапређењу образовања одраслих у контексту цијеложивотног учења.

Да би се у већој мјери развио систем образовања одраслих, неопходно је унаприједити оквир у коме се развија и реализује образовање одраслих, односно извршити измјене законских и подзаконских аката и ревизију донесених програма образовања одраслих.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- креирање уписне политике у складу са реалним потребама тржишта рада и развојним политикама Републике Српске, а на бази процјена потреба на тржиштима рада локалних заједница (МПК),
- креирање наставних планова и програма за опште средње образовање и васпитање са фокусом на исходе учења и компетенције који обезбјеђују ефикасан наставак школовања и цијеложивотно учење (МПК),
- развијање наставног програма за први разред за све смјерове гимназије (МПК).

Активности планиране у 2023. години:

- дефинисање минималних стандарда знања које сваки ученик мора да постигне (МПК),
- израда каталога знања по предметним програмима (МПК),
- израда флексибилних програмских садржаја (МПК),
- развој нових наставних планова и програма или ревидирање постојећих у складу са потребама тржишта рада (МПК).

Активност планирана у 2024. години:

- усклађивање наставних планова и програма у средњем образовању и васпитању са тренутним трендовима и потребама (МПК).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Нови наставни планови и програми; Нови наставни планови и програми за талентоване и даровите ученике; Нови наставни планови и програми за све смјерове гимназије	2022.	2023.	2024.

⁶⁹ “Службени гласник Републике Српске”, број 5/21.

Унапређен систем образовања код послодавца с циљем што ранијег увођења ученика у свијет рада, с циљем лакшег запошљавања	2022.	2023.	2024.
--	-------	-------	-------

3. Очекивани утицај на конкурентност

Повећање ефикасности образовања, па посредно, и тржишта рада, у значајној мјери ће утицати на конкурентност привреде Републике Српске, чији је крајњи циљ смањење стопе незапослености. Улагање у образовање на сваком од нивоа генерише одређене ефекте на свим другим нивоима. Даље, наведено улагање одражава се и на наредне нивое образовања и наредно учење, те даље унапређење образовања, и има дугорочни утицај на унапређење конкурентности и смањења стопе незапослености.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

У овом моменту није могуће процијенити фискалне ефекте, будући да се ради о мјери која ће се реализовати у средњорочном периоду.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Повећање конкурентности привреде Републике Српске кроз повећање ефикасности тржишта рада имало би директан утицај на запошљавање и социјални положај становништва. Повећање ефикасности образовања, па посредно и тржишта рада у значајној мјери ће утицати на конкурентност привреде Републике Српске чији је крајњи циљ смањење стопе незапослености. Такође, "профит", односно "поврат" на улагање у раном периоду живота је неколико пута већи у односу на уложено, имајући у виду да су ефекти ране стимулације и учења многобројни: боље здравствено стање појединца и младих уопште, нижа потрошња за здравствену и социјалну заштиту, као и мањи проценат изражених девијантних и социјално неприхватљивих облика понашања, бољи образовни резултати, већа радна продуктивност, те већи економски раст. Такође, квалитетно основно и средње васпитање и образовање је основна претпоставка за функционалан и квалитетан развој других нивоа образовања.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Мјера је неутрална када се ради о утицају на заштиту животне средине.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Велики број укључених партнера који су укључени у веома детаљну и свеобухватну анализу потребних занимања по свакој јединици локалне самоуправе	Висок	Планирати упис у складу са потребама тржишта рада у ЈЛС
Низак ниво запошљавања активних тражилаца посла	Висока	Интензивирање и јачање функције посредовања између послодаваца и незапослених лица; Промоција цјеложивотног учења с циљем усклађивања са потребама тржишта рада
Образовање ученика у условима пандемије COVID 19	Висок	Обезбиједити све услове за организовање наставе на даљину
Недостатак ресурса и капацитета за измјену програма	Ниска	Ангажовање експерата за израду програма

Недовољна информисаност родитеља о значају раног учења	Низак	Спровођење медијске кампање с циљем промовисања важности раног учења
Недостатак финансијских средстава	Висока	Унапређење практичне наставе у смислу опремања кабинета уз подршку, између осталих и алтернативних извора финансирања кроз пројекте финансиране од стране Европске уније или других билатералних донатора

2) Повећање ефикасности тржишта рада и институционално јачање Завода за запошљавање путем унапређења услуга корисницима

Анализа главних препрека

И поред чињенице да анализа података о стању незапослености показује тенденцију пада броја незапослених лица на евиденцији⁷⁰, наставак пандемије COVID 19 и неизвјесност коју она носи у наредном периоду ће и даље имати негативан утицај на тржиште рада и сигурно утицати на даље усложњавање ситуације у овој области. Значајан изазов представља и чињеница да глобални показатељи указују да ће се наставити одређени негативни трендови који карактеришу тржиште рада, као што је изражена неактивност радне снаге и миграције, посебно младих, као и неусклађеност са потребама привреде, посебно у квалитативном смислу.

Према евиденцији, највеће учешће у укупној регистрованој незапослености имају лица са средњом стручном спремом (мање од 64%), док је учешће лица са високом стручном спремом 13,8%. Такође, и даље је висок удио неквалификоване и полуквалификоване радне снаге 20,3%, у односу на укупан број незапослених. Анализа старосне структуре незапослених лица показује висок удио лица старости преко 50 година, и то 33,5%, као и висок проценат незапослених младих до 30 година старости (преко 22%).

На пољу социјалног дијалога између Владе Републике Српске и репрезентативних представника социјалних партнера у вези са закључивањем Општег колективног уговора, поред великог броја иницијатива Савеза синдиката Републике Српске, није постигнут договор око текста Општег колективног уговора. Такође, социјални дијалог синдиката и удружења послодаваца на нижим нивоима организовања (подручја, области и гране) није до сада дао конкретне резултате у погледу закључивања посебних – гранских колективних уговора.

Закон о раду, који је у примјени од 2016. године, у значајној мјери је утицао на побољшање ситуације на тржишту рада Републике Српске, у смислу смањивања ригидности процедура запошљавања и отпуштања, те квалитетнијег и прецизнијег уређивања права и обавеза по основу рада. Иако је примјена тог закона генерално оцијенена као врло позитивна, у примјени појединих одредаба уочени су одређени проблеми и недостаци. У том смислу, формирана је радна група коју чине представници Владе, инспекције рада и репрезентативних социјалних партнера, која има задатак да разматра потенцијалне измјене и допуне овог системског закона. Радна група је сачинила радни текст измјена и допуна овог закона, након чега је дошло до застоја са радом због непостојања сагласности између послодаваца и синдиката везано за одређена питања.

1. Опис мјере

Усвајањем Закона о измјенама и допунама Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености остварен је напредак у раду Завода за запошљавање са незапосленим лицима и послодавцима, а након издавања администрирања права на здравствено осигурање из Завода. На тај начин знатно је ојачана посредничка улога

⁷⁰ Када је у питању запошљавање лица са евиденције Завода, за првих седам мјесеци 2021. године запослено је 29,2% више лица у односу на исти период 2020. године, што показује тенденцију пораста броја запослених у Републици Српској.

Завода за запошљавање и добијени су прецизнији подаци о активним тражиоцима запослења. Тиме је омогућено боље планирање, одређивање циљних група и спровођење активних мјера на тржишту рада.

Завод је још 2017. године започео реформски процес и у том сегменту су извршене кључне промјене, као што су:

- утврђени су и прецизирани пословни процеси,
- уведене су нове методе и поступци у раду са послодавцима и незапосленим лицима,
- израђена је нова апликација: “Евиденција незапослених лица и потреба послодаваца – ЦРМ систем”.

Заокруживањем овог процеса створени су услови за унапређење услуга корисницима и повећање ефикасности тржишта рада.

У току 2021. године реализоване су и друге активности које су допринијеле повећању ефикасности тржишта рада. У оквиру реализације мјера активне политике у 2021. години посебан нагласак стављен је на евалуацију програма запошљавања чији је циљ ефикасност мјера активне политике, као и креирање мјера на основу остварене ефикасности. Евалуација програма запошљавања је и основ за даље унапређивање и праћење испуњености циљева програма, ефикасности и одрживости сваког програма појединачно. Извршена је евалуација два програма запошљавања на основу које је урађен редизајн једног програма са двије компоненте.

Завод за запошљавање је у 2021. години спровео истраживање тржишта рада у Републици Српској с циљем прикупљања података од послодаваца о запошљавању у 2020. години и потребама запошљавања у 2021. години, те кретањима на тржишту рада у Републици Српској. Само истраживање је показало финансијске ефекте пословања у 2020. години, утицај пандемије COVID 19 на рад предузећа, потребе за запошљавањем радника, улогу и значај образовања за потребе развоја тржишта рада, као и друге информације. С тим у вези, припремљен је извјештај о спроведеном истраживању, као и четири прилагођена извјештаја који се односе на најтраженија занимања, планове и очекивања послодаваца за 2021. годину, тржиште рада и образовање, као и утицај пандемије на пословање у 2020. години.

С циљем унапређења услуга кључним корисницима, као и повећања ефикасности тржишта рада Завод за запошљавање је изradio посебну онлајн платформу “Берза рада”. Платформа “Берза рада” има за циљ унапређење посредовања у запошљавању и ефикасније задовољавање исказаних потреба послодаваца, као и убрзање процеса адекватног избора кадрова на одговарајућа радна мјеста. Овакав начин директне комуникације кључних корисника доступан је и широј јавности и омогућава бржи проток понуде и потражње, што засигурно доприноси повећању ефикасности тржишта рада и унапређењу услуга које Завод пружа кључним корисницима.

Кроз планиране измјене и допуне Закона о раду потребно је квалитетније и прецизније уредити поједине области укључујући репрезентативност синдиката и удружења послодаваца, утврђивање минимума обима појединих права по основу рада, поступци заштите права по основу рада, те извршити одређене техничке корекције истог.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- наставак реализације Програма социјалног збрињавања радника који су у процесу приватизације, стечаја и ликвидације предузећа остали без запослења (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),
- наставак активности на унапређењу услуга кључним корисницима и омогућавање квалитетније интеракције између послодаваца и незапослених лица.

Активности планиране у 2022. години:

- припрема Акционог плана запошљавања за 2022. годину (МРБИЗ),

– припрема Акционог плана заштите на раду за 2022. годину за реализацију Стратегије заштите на раду 2021–2024. година (МРБИЗ),

– унапређење социјалног дијалога кроз јачање улоге Економско–социјалног савјета и рада других трипартитних тијела у припреми и изради прописа и стратешких документа из области рада, запошљавања и заштите на раду с циљем стварања повољног амбијента за достојанствен рад и повећање животног стандарда радника (МРБИЗ),

– припрема Закона о измјенама и допунама Закона о раду и упућивање у парламентарну процедуру, што подразумева јасно и једнообразно дефинисање појма плате и елемената за утврђивање плате, прецизно дефинисање појма најниже плате (МРБИЗ, у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Закона о измјенама и допунама Закона о заштити на раду упућивање у парламентарну процедуру (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– усвајање програма запошљавања у складу са Акционим планом запошљавања за 2022. годину (МРБИЗ),

– омогућавање квалитетније интеракције између послодаваца и незапослених лица (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима).

Активности планиране у 2023. години:

– припрема Акционог плана заштите на раду за 2023. годину за реализацију Стратегије заштите на раду 2021–2024. година (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Акционог плана запошљавања за 2023. годину (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Закона о престанку важења Закона о евиденцијама у области рада и здравственог осигурања и упућивање у парламентарну процедуру (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема анализе примјене Закона о раду (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Закона о измјенама и допунама Закона о Економско–социјалном савјету и упућивање у парламентарну процедуру (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Закона о измјенама и допунама Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености и упућивање у парламентарну процедуру (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Закона о измјенама и допунама Закона о мирном рјешавању радних спорова, те упућивање у парламентарну процедуру (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– усвајање програма запошљавања у складу са Акционим планом запошљавања за 2023. годину (МРБИЗ).

Активности планиране у 2024. години:

– припрема Стратегије заштите и здравља на раду 2024–2032. година (МРБИЗ),

– припрема Акционог плана заштите на раду за 2024. годину за реализацију Стратегије заштите на раду 2024–2032. година (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Акционог плана заштите на раду за 2024. годину за реализацију Стратегије заштите на раду 2024–2032. година (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Акционог плана запошљавања за 2024. годину (МРБИЗ у сарадњи са социјалним партнерима),

– припрема Закона о измјенама и допунама Закона о запошљавању странаца и лица без држављанства и упућивање у парламентарну процедуру (МРБИЗ),

– усвајање програма запошљавања у складу са Акционим планом запошљавања за 2024. годину (МРБИЗ).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2021. година)	Прелазни циљ (2022. година)	Циљ (2023. година)
Укупан број активних тражилаца посла	75.000	73.000	71.000
Број регистрованих колективних уговора	4	3	4
Број радника који су прошли на Програму социјалног збрињавања	2.000	2.200	1.500
Број корисника права на новчану накнаду	4.200	4.100	4.100
Број корисника права на уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање (незапослена лица у складу са чланом 37. Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености)	780	770	770

3. Очекивани утицај на конкурентност

Завод за запошљавање Републике Српске је ослобођен сервисирања услуга здравственог осигурања, одвајањем активних тражилаца посла од лица која су на евиденцији ради остваривања права на здравствено осигурање и других права чије остваривање је условљено статусом незапослености. Одвајањем активних од пасивних тражилаца посла ојачана је посредничка улога Завода за запошљавање са сврхом посредовања за лица која активно траже запослење и унапријеђена сарадња са послодавцима.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Што се тиче новчане накнаде, Буџетом за 2021. годину планирано је 16.100.000 КМ, а са 31. августом 2021. године утрошено је укупно 23.539.901 КМ, што значи да је индекс извршења 146 у односу на план. На основу претходно наведених података може се видјети да је у првој половини 2021. године утрошено више средстава него што је планирано на годишњем нивоу. Узрок томе је повећан број лица која користе право на новчану накнаду, а којима је престао радни однос услед пандемије COVID. У посматраном периоду свим корисницима је исплаћена новчана накнада, а недостајућа средства за њену исплату обезбијеђена су из Компензационог фонда Републике Српске и средстава Свјетске банке.

Уколико се настави тренд раста броја корисника права на новчану накнаду у наредном периоду, неопходно је обезбиједити додатна средства за њену исплату, и то из средстава Свјетске банке у износу од 7.823.320 КМ.

Број корисника који имају право на уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање у трајању до три године, уколико са тим стажемом осигурања испуњавају услове за старосну пензију, користило је просјечно 776 лица за првих осам мјесеци текуће године. Средства за ове намјене обезбијеђена су у буџету ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске у износу од 1.600.000 КМ на годишњем нивоу.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Посљедице пандемије COVID 19 значајно су утицале на тржиште рада Републике Српске стварајући додатни прилив новопријављених незапослених (који остају без запослења) и мање могућности за запошљавање. Активне мјере на тржишту рада и редовне исплате новчаних накнада имају за циљ да ублаже социјалне и економске посљедице узроковане пандемијом.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Ова мјера има неутралан утицај на заштиту животне средине.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Нису закључени колективни уговори	Ниска	Поновно интензивирање дијалога са социјалним партнерима с циљем постизања договора за закључивање колективних уговора
Није припремљен Закон о измјенама и допунама Закона о раду	Ниска	Благовремено спровођење процеса консултација и усаглашавања на припреми Закона о измјенама и допунама Закона о раду са свим релевантним учесницима процеса
Није припремљен Закон о измјенама и допунама Закона о заштити на раду	Ниска	Благовремено спровођење процеса консултација и усаглашавања са свим релевантним учесницима процеса
Није израђена Стратегија запошљавања 2021–2027. године	Ниска	Благовремено спровођење процеса консултација и усаглашавања са свим релевантним учесницима у изради Стратегије запошљавања 2021–2027. године

3) Успостављање ефикаснијег система управљања научноистраживачким и иновационим потенцијалом у Републици Српској**Анализа главних препрека**

Највеће препреке у области истраживања, развоја, иновација и високог образовања у Републици Српској су: ниска оријентисаност научних истраживања према привреди, недовољан број и неповољна структура истраживача и истраживачких институција, низак ниво и квалитет научне продуктивности, неусклађеност уписних политика са захтјевима тржишта рада, незадовољавајући ниво студентског стандарда, недовољна сарадња научноистраживачке и иноваторске заједнице са привредом, скромна улагања у истраживање и развој, недостатак интердисциплинарности у високом образовању и истраживању, несклад између могућности привреде да апсорбује нова технолошка рјешења и тражње за истим, неразвијена свијест доносилаца одлука о важности иновација и коришћења савремених технолошких рјешења, изостанак системског приступа иновацијама, нарочито у високошколским установама, незаинтересованост привреде за улагања у истраживачке центре који могу да подстакну и промовишу развој иноваторства, као и отпор научноистраживачке и академске заједнице према компетитивном институционалном и пројектном финансирању.

Као додатна препрека, нарочито кад је ријеч о успјешној реализацији програмских активности Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво (МНРВОИД), појавила се ситуација изазвана пандемијом COVID 19. У вези с тим, у 2021. години нису реализоване програмске активности које подразумијевају мобилност, као што су Програм одржавања научних скупова у Републици Српској и Програм међународне научноистраживачке сарадње (реализован је само дио Програма који се односи на подршку учешћу у научноистраживачким програмима Европске уније). За вријеме трајања пандемије, високошколске установе су, у складу са техничким могућностима, студентима омогућиле наставу на даљину. Као директна посљедица пандемије и потребе за преусмјеравањем финансијских и организационих потенцијала, одређене планиране активности у вези са реформским мјерама нису у потпуности реализоване или су кориговани рокови њихове имплементације. Тако је за наредни период одложено усвајање Закона о Фонду за науку и иновативност Републике Српске и активност која је непосредно везана за овај закон, а односи се на оснивање Фонда за науку и иновативност Републике Српске.

https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/saopštenja/istrazivanje_i_razvoj_i_inovacije/inovativna_aktivnosti_preduzeca/Inovativne_Aktivnosti_Preduzeca_2018_2020.pdf

3. Очекивани утицај на конкурентност

Примјена иновативних процеса или производа, преузетих или развијених у оквиру пословног субјекта, има снажан финансијски ефекат и резултује интензивним растом и развојем. Ово води и додатном ефекту - веће зараде значе и већу могућност улагања средстава у истраживање и развој и могућност новог запошљавања, чиме се наставља циклус позитивних активности у овој области. Додатни финансијски ефекти и ефекти на конкурентност ће дугорочно утицати, с једне стране, на повећање запошљавања у научноистраживачкој дјелатности, али и стварању нових радних мјеста у реалном сектору, с друге стране, захваљујући ефектима који произлазе из коришћења квалитетних и употребљивих истраживачких и иновативних рјешења. Ефикаснији систем управљања научноистраживачким, високообразовним и иновационим потенцијалом у Републици Српској значи и усклађивање сада неповољне структуре (првенствено високообразованог) потенцијала у односу на потребе тржишта рада, као једну од најснажнијих препрека конкурентности привреде Републике Српске.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

У периоду 2022–2024. године, а у складу са планираним активностима, потребно је издвојити укупан износ од 2.000.000 КМ. Средства су планирана Документом оквирног буџета за наведени период.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Повећање запошљавања у научноистраживачкој дјелатности и стварање нових радних мјеста у реалном сектору свакако имају позитиван утицај на повећање стопе запослености и смањење сиромаштва. По питању родне једнакости, ова мјера је изразито позитивна, будући да њена имплементација подразумијева ефикаснији трансфер знања и вјештина и није ограничена на одређену групу становништва.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Очекује се позитиван утицај на животну средину, као резултат снажне заједничке акције сва три сектора у изналажењу рјешења проблема из ове области истраживања.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Ризик изостанка институционалне сарадње	висока	Активан дијалог, промоција позитивних исхода реализације мјере
Стагнација или даљи пад улагања у научно-истраживачку дјелатност, високо образовање и студентски стандард	висока	Алтернативни модел финансирања, подстицање и подршка организацијама које улажу сопствена средства у истраживање
Отпор према промјенама у свим секторима	висока	Доследност у примјени закона и стратешких докумената, промоција значаја научноистраживачког и иновативног потенцијала и повезивања њиховог рада са пословним сектором

КЉУЧНИ ИЗАЗОВ 2: УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСЛОВНОГ ОКРУЖЕЊА КРОЗ БЛИЖУ САРАДЊУ И КООРДИНАЦИЈУ

4) Растерећење опорезивања рада и смањење парафискалних оптерећења

Анализа главних препрека

Као један од кључних изазова који је Влада Републике Српске идентификовала за мандатни период 2018–2022. године било је повећање конкурентности и продуктивности привреде Републике Српске са циљем повећања плата. Наведено питање се интензивирало са доласком кризе проузроковане пандемијом COVID 19 и постало једно од главних изазова са којим су се сусрела Република Српска, али и све земље у региону.

Пословна заједница је, такође, као један од кључних изазова у овом тренутку препознала даље смањење понуде радне снаге, односно дефицит радне снаге у појединим привредним гранама, који је, између осталог, и резултат одлива мозга, те указала на проблем ниске стопе раста продуктивности која није пратила динамику континуираног раста плата. С тим у вези, Министарство финансија (МФ) је у оквиру процеса припреме ПЕР РС 2022–2024 извршило консултације са социјалним партнерима, од којих је добило приједлоге у дијелу предметне реформске мјере.

Унија удружења послодаваца Републике Српске је мишљења да је неопходно спровести даље активности с циљем континуитета растерећења опорезивања рада и смањења парафискалних оптерећења у програмираном периоду, а све с циљем подстицања конкурентности и омогућавања додатног повећања плата. Даље, став Уније је да би смањење збирне стопе доприноса и промјена начина обрачуна плате – опорезивање рада по бруто принципу омогућило повећање плата радника. Предложена је и реализација динамичког плана “гиљотине” непотребних парафискалних оптерећења на бази информација о активностима Радне групе за реформу пореских и непореских давања и процедура приликом уплате истих, са приједлогом препорука са прелазним планом (прилагођавање) институција/организација на функционисање након укидања појединих парафискалних оптерећења, ради растерећења рада и пословања, а с циљем стварања простора за повећање животног стандарда радника.

Привредна комора Републике Српске је мишљења да је смањење збирне стопе доприноса на плату неопходан предуслов за опоравак привреде Републике Српске, посебно погођене негативним утицајем пандемије COVID 19 и посљедицим поскупљењем сировина, материјала, транспорта, те смањењем понуде квалификоване радне снаге. Смањење оптерећења директно би утицало на смањење сиве економије, појаве нерегистрованог пословања и непријављивања радника. Смањење збирне стопе доприноса би позитивно утицало на многе секторе, почевши прије свега од малих и средњих предузећа и ративих индустрија гдје би им се пореским политикама смањења укупног оптерећења рада отворила могућност за додатно инвестирање, проширивање производње, ново запошљавање и опстанак на тржишту, а дошло би и до повећања нето плата што би позитивно утицало на раднике индустрија у расту (ИТ, текстилна индустрија, креативне и културне индустрије, итд.). Дефицит радне снаге у овим привредним гранама могао би се смањити кроз нову пореску политику која би њихове плате учинила конкурентнијим.

Савез синдиката Републике Српске мишљења је да је неопходно повећање основног личног одбитка, као и укидање читавог низа непотребних парафискалних накнада које оптерећују привреду и усмјеравање истих на повећање плата.

1. Опис мјере

Влада Републике Српске и Унија удружења послодаваца Републике Српске су 2017. године потписивањем Меморандума о заједничким политикама за период 2018–2020. године дефинисали политике које представљају наставак започетих реформи дефинисаних Реформском агендом, као и аранжманима са Међународним монетарним фондом (ММФ), чиме је утврђен моделитет за смањење оптерећења рада кроз реформу пореског законодавства у корист пословне заједнице. У вези са пореским политикама у области обавезних доприноса, а у складу са Програмом економских реформи Републике Српске и потписаним Меморандумом, планирана је измјена Закона о доприносима са циљем постепеног смањења збирне стопе доприноса на ниво из 2008. године. С тим у вези, а на основу програмског циља Владе Републике Српске који се односи на смањење пореског оптерећења рада, Законом о измјенама и допунама Закона о доприносима, у децембру 2019. године **извршено је умањење стопе доприноса**, тако да је збирна стопа доприноса смањена са 33% на 32,8%.

Такође, завршена је активност везано за прикупљање података од ресурсно надлежних министарстава који се односе на приједлоге за смањење, односно укидање непореских давања из Регистра пореских и непореских давања Републике Српске.

С циљем даљег растерећења привреде и унапређења cjелокупног пословног окружења и амбијента у Републици Српској МФ је у наредном периоду планирао измјене у оквиру опорезивања дохотка физичких лица, како би се извршила прерасподјела и дошло до додатног повећања плата. С тим у вези, **планирано је увођење обрачуна плата по бруто методологији**. Спровођење наведене активности подразумијевало би промјену основица за порез на доходак, гдје би основица била бруто плата. У том случају, дошло би до смањења збирне стопе доприноса са 32,8% на 31%. Такође, планира се смањење стопе пореза на доходак за лична примања са досадашњих 10% на 8%, те повећање основног личног одбитка са 8.400 КМ на 12.000 КМ на годишњем нивоу, односно са досадашњих 700 КМ на 1.000 КМ на мјесечном нивоу. Предметно увећање основног личног одбитка последица је промјене основице пореза на доходак која ће бити бруто лично примање.

С друге стране, повећава се стопа пореза на доходак од капитала, капиталних добитака, ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине, као и на остали доходак. Ове врсте дохотка су у већини законодавстава у региону и шире опорезоване вишим стопама пореза, имајући на уму да се не ради о дохоцима који су последица несамосталног рада, већ у већем дијелу, пасивним дохоцима који су последица инвестиција. Остали доходак је врста дохотка која није обухваћена другим видима пореза на доходак и подразумијева доходак од различитих накнада који су последица облигационих односа и не представљају редовно ангажовање.

Опорезивање осталих врста дохотка, осим прихода од самосталне дјелатности, планирано је да се врши по стопи од 13%, док је опорезивање дохотка од самосталне дјелатности остало на садашњем нивоу од 10%.

Такође, планирано је увођење **поједностављеног начина ангажовања на сезонским пословима**, што би довело до раста прихода од пореза на доходак и доприноса.

У овом дијелу битно је нагласити да ће последица поједностављеног начина ангажовања радника на сезонским пословима бити поједностављено и паушално опорезивање и плаћање доприноса за ове послове. Ови послови су краткотрајни, повремене, неријетко ангажман лица траје и краће од једног дана. Због карактера овог ангажмана поједностављено опорезивање и плаћање доприноса требало би да допринесе расту прихода, с обзиром на то да су порез и доприноси из ових ангажмана веома често у сивој зони.

Такође, планирано је да се с циљем сузбијања рада на црно и приказивања мањих личних примања изврши свео-

бухватна анализа увођења минималне основице доприноса по привредним гранама у сарадњи са Унијом удружења послодаваца Републике Српске.

Када су у питању планиране измјене и допуне непореских закона, Министарство финансија је спровело припремне активности и израдило анализе у вези са:

- расподјелом средстава за финансирање посебних мјера заштите од пожара,
- појединим ослобађањима од плаћања накнаде за промјену намјене пољопривредног земљишта и
- укидањем комуналне таксе за истицање пословног имена.

Анализом **расподјеле средстава за финансирање посебних мјера заштите од пожара** утврђено је да расподјела прикупљених средстава од 60% на рачун буџета ЈЛС према сједишту привредног друштва и другог правног лица које уплаћује накнаду није рационално утврђена. С тим у вези, покренута је активност везано за измјену Закона о заштити од пожара с циљем правичније расподјеле прикупљених средстава, према којем је потребно узети у обзир другачије критеријуме расподјеле поменутих средстава.

Такође, анализом наплате **накнаде за промјену намјене пољопривредног земљишта** утврђено је да постоји оправданост повећања обухвата код ослобађања од плаћања накнаде у случају промјене намјене пољопривредног земљишта за изградњу објеката у производне сврхе. Циљ је да се од плаћања накнаде ослободе све производне дјелатности.

У дијелу планиране измјене и допуне непореских закона предвиђено је и **укидање комуналне таксе за истицање пословног имена**. С обзиром на то да приход од комуналних такса у потпуности припада ЈЛС, а кроз планиране измјене пореских закона (које се односе на плате), ЈЛС би добиле додатни приход од пореза на доходак, те је у оквиру ове реформске мјере предложено смањење оптерећења привреде кроз укидање ове врсте комуналне таксе, коју плаћају сви привредни субјекти у Републици Српској.

Активности планиране у 2022. години:

- Имплементација законских рјешења:
- Закона о измјенама и допунама Закона о порезу на доходак (МФ),
- Закона о измјенама Закона о комуналним таксама (МФ),
- Закона о измјени Закона о доприносима (МФ),
- Закона о измјенама и допунама Закона о заштити од пожара (МУП),
- Закона о измјенама и допунама Закона о пољопривредном земљишту (МПШВ);
- Доношење законских и подзаконских рјешења:
- Закона о поједностављеном ангажману на сезонским пословима (МРБИЗ),
- Закона о измјенама и допунама Закона о порезу на доходак (МФ),
- Уредбе о тарифи републичких административних такса (МФ);
- Израда Анализе увођења минималних основица доприноса по привредним гранама (МФ);
- Израда методологије за утврђивање најниже плате у Републици Српској (МФ);
- Израда анализе Закона о подстицајима у привреди Републике Српске, с посебним акцентом на примјену и ефекте подстицаја за повећање плата радника (носилац активности МПП).

Активности планиране у 2023. години:

- ажурирање Регистра пореских и непореских давања Републике Српске с циљем спровођења даљих активности смањења парафискалних оптерећења (МФ),

- анализа даљих потенцијалних растеређења у виду смањења, односно укидања непореских давања (МФ),
- анализа ефеката имплементације закона којима се смањује оптерећење рада (МФ).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2021. година)	Прелазни циљ	Циљ (2022. година)
Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на доходак	X		
Закон о измјенама Закона о комуналним таксама	X		
Закон о измјени Закона о доприносима	X		
Закон о измјенама и допунама Закона о заштити од пожара	X		
Закон о измјенама и допунама Закона о пољопривредном земљишту	X		
Закон о поједностављеном ангажману на сезонским пословима			X
Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на доходак			X
Уредба о тарифи републичких административних такса			X
Анализе увођења минималних основица доприноса по привредним гранама			X

3. Очекивани утицај на конкурентност

Циљ мјере је растеређење привреде и унапређење цијелокупног пословног окружења и амбијента у Републици Српској. Почетком 2021. године **извршено је растеређење привреде кроз смањење и укидање појединих непореских давања** (поједине административне таксе, комуналне таксе, судске таксе и посебне републичке таксе), што ће имати позитиван утицај на пословање привредних субјеката, а самим тим и раст пореских прихода.

Планирано је увођење обрачуна плата по бруто методологији, односно доћи ће до промјене основица за порез на доходак (нова основица биће бруто плата). У том случају, дошло би до смањења збирне стопе доприноса са 32,8% на 31%. На овај начин дошло би до повећања нето плата радницима у Републици Српској за 54 милиона КМ.

Растеређење привреде кроз смањење и укидање појединих непореских давања имаће позитиван утицај на пословање привредних субјеката, а самим тим и раст пореских прихода у износу од 20,2 милиона КМ као ефекат укидања комуналне таксе на истицање пословног имена и смањење посебне републичке таксе за додатних 30%.

Ради израде **Информације о приједлозима за смањење, односно укидање пореских и непореских давања из Регистра пореских и непореских давања Републике Српске**, надлежни органи, организације и институције, у чијој надлежности је прикупљање пореских и непореских давања, на захтјев Министарства финансија, доставили су своје приједлоге за смањење, односно укидање непореских давања која непотребно оптерећују привреду и становништво, као и корекцију оних чији износ није утврђен у складу са економском снагом обвезника. С тим у вези, израђена је Информација која ће бити упућена Влади Републике Српске на разматрање у оквиру које су дати приједлози за смањење, односно укидање непореских давања планираних у 2022. години, док ће остали приједлози бити уврштени у Програм економских реформи за наредни програмски циклус.

4. Пројекција трошкова и извор финансирања

Анализом расподеле средстава за финансирање посебних мјера заштите од пожара утврђено је да расподела прикупљених средстава од 60% на рачун буџета ЈЛС према сједишту привредног друштва и другог правног лица које уплаћује накнаду није рационално утврђена. Наиме, спровођење наведених активности не захтијева додатне трошкове и ново рјешење има за циљ рационалније и ефикасније утврђивање параметара за расподелу намјенских средстава.

Анализом наплате накнаде за промјену намјене пољопривредног земљишта утврђено је да постоји оправданост повећања обухвата код ослобађања од плаћања накнаде у случају промјене намјене пољопривредног земљишта за изградњу објеката у производне сврхе. Циљ је да се од плаћања накнаде ослободи све производне дјелатности.

Приједлог је, такође, и укидање комуналне таксе на истицање пословног имена. С обзиром на то да приход од комуналних такса у потпуности припада ЈЛС, а кроз планиране измјене пореских закона (које се односе на плате), општине би добиле додатни приход од пореза на доходак. Из тог разлога, утврђено је да је оправдано извршити укидање поменуте таксе, чиме ће се смањити приход ЈЛС од комуналних такса за око 17 милиона КМ.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Мјера има директан утицај на социјалне исходе.

Спровођењем мјере у дијелу који се односи на опорезивање дохотка физичких лица, гдје би се извршила прерасподјела, дошло би до повећања нето плата радницима у Републици Српској за око 54 милиона КМ.

Доћи ће до смањења прихода од доприноса за здравствено осигурање за око 80 милиона КМ, а у буџету Републике Српске доћи ће до повећања прихода од пореза на доходак за око 19,5 милиона КМ. Из тог разлога, планирано је повећање трансфера из буџета Републике Српске према Фонду здравственог осигурања Републике Српске. Такође, доћи ће до повећања прихода од пореза на доходак код ЈЛС за око 6,5 милиона КМ.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема утицаја.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Неспровођење/злоупотреба мјере од стране послодаваца	Ниска	Појачан инспекцијски надзор и контрола

5) Јачање подршке опоравку предузетништва након пандемије COVID 19

Анализа главних препрека

У 2020. години у Републици Српској пословало је 39.225 малих и средњих предузећа или 99,8% укупног броја привредних субјеката.⁷⁷ С обзиром на значај области МСП у Републици Српској успостављен је оквир за подршку наведеној области, те је у досадашњем периоду спроведен низ активности и програма. Међутим, пандемија COVID 19 је утицала на пословање свих привредника, а посебно самосталних предузетника. Битно је нагласити да у овој области послује и велики број жена предузетница које су такође погођене посљедицама изазваним пандемијом.

Поред тога, криза изазвана пандемијом COVID 19 показала је да је неопходно радити на дигиталној трансформацији предузетника. С тим у вези, веома је значајна активност Центра за дигиталну трансформацију, који је успостављен при Привредној комори Републике Српске, а који је већ дао подршку одређеном броју субјеката у Републици Српској. Подршком овом центру и његовом јачању би привредним субјектима била олакшана даља дигитална трансформација.

Развојна агенција Републике Српске (РАРС) је у оквиру међународних пројеката развила програме: подршка предузетницима у проблемима; лицима која поново почињу пословање; програм за почетнике у бизнису – акцелератор и програм менторинг. Ове активности су значајне за пословање, како током кризе тако и током опоравка, те је потребно обезбиједити средства за њихову реализацију.

1. Опис мјере

Након усвајања Закона о друштвеном предузетништву⁷⁸, којим се друштвено предузетништво по први пут уводи у правни систем Републике Српске и омогућава подршка, било је потребно створити све потребне услове да се рањивим групама омогући укључивање у пословне процесе, те јачање њиховог статуса у друштву.

Закон о занатско-предузетничкој дјелатности је ступио на снагу 1. јануара 2012. године. Законом се уређују услови, почетак, начини и престанак обављања занатско-предузетничке дјелатности, образовање и оспособљавање предузетника, организовање предузетника и вођење регистра предузетника. Након пажљиве анализе рјешења из постојећег закона, сугестија надлежних органа јединица локалне самоуправе и предузетника, процијењено је да је неопходна израда новог текста. Наиме, постоји потреба да се одређени институти прецизирају, односно уреде на другачији начин уз уважавање позитивне европске праксе у овој области. Поред тога, претходни обим измјена законских одредби је утицао на прегледност и могућност разумијевања појединих законских рјешења, чиме је ограничена њихова примјена у пракси.

Министарство привреде и предузетништва (МПП) у оквиру мјера јачање подршке опоравку предузетништва након пандемије, заједно са партнерским организацијама, спроводиће следеће:

- финансијска подршка самосталним предузетницима, МСП за дигиталну трансформацију пословања, женама предузетницама и РАРС за спровођење програма за привреднике;
- примјена Закона о друштвеном предузетништву, која омогућава унапређење опште социјалне и економске политике и смањује терет социјалних давања.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- наставак спровођења финансијске подршке (МПП).

Активности планиране у 2022. години:

- имплементација Закона о друштвеном предузетништву (доношење подзаконских аката, додјела статуса друштвеним предузећима, надзор над примјеном закона), (МПП),
- анализа постојећег Закона о занатско-предузетничкој дјелатности и иницијатива Занатско-предузетничке коморе Републике Српске и удружења предузетника (МПП).

Активности планиране у 2023. години:

- успостављање свих потребних структура за друштвена предузећа и омогућавање подршке истим (МПП),
- израда новог Закона о занатско-предузетничкој дјелатности (МПП).

Активности планиране у 2024. години:

- подршка друштвеним предузећима (МПП),
- имплементација новог Закона о занатско-предузетничкој дјелатности (МПП).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2022. година)	Прелазни циљ (2023. година)	Циљ (2024. година)
Број финансијски подржаних субјеката	150	170	200
Закон о друштвеном предузетништву	Урађени правилници До-дијељени статуси	Подржано 20 друштвених предузећа	Подржано 20 друштвених предузећа
Закон о занатско-предузетничкој дјелатности	Урађена анализа	Усвојен закон	Закон у примјени

3. Очекивани утицај на конкурентност

Постојање финансијске подршке омогућило би опоравак предузетника и унапређење пословања. Кроз активности МПП, РАРС и Центра за дигиталну трансформацију омогућила би се и едукација и финансијска помоћ. Примјена Закона од друштвеном предузетништву омогућиће подршку за друштвена предузећа.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

За потребе финансијске подршке неопходно је обезбиједити 500.000 КМ на годишњем нивоу из буџета Републике Српске и међународних пројеката. Подстицаји су планирани и у Документу оквирног буџета (2021–2023).

⁷⁷ У структури МСП је 17.859 правних лица и 21.366 самосталних предузетника. Правна лица остварују 70% укупних прихода, 70,37% запослености и 68,02% извоза Републике Српске.

⁷⁸ Усвојен на Деведнаестој редовној сједници Народне скупштине Републике Српске, одржаној 25. новембра 2021. године.

Након усвајања Закона о друштвеном предузетништву, неопходно је обезбиједити и одређену подршку од минимално 100.000 КМ за развој друштвених предузећа из буџета и међународних пројеката.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Финансијском подршком омогућава се одрживост запослености, смањење сиромаштва, оснаживање и економска самосталност жена, коришћење дигиталних алата, што субјектима омогућава опстанак на тржишту. Стварање друштвених предузећа доприноси запошљавању рањивих група становништва. Усвајањем новог Закона о занатско-предузетничкој дјелатности додатно ће се олакшати процедуре везане за пословање самосталних предузетника.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Код реализације активности водиће се рачуна о животној средини и подизати свијест код предузетника о очувању животне средине.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска/висока)	Планиране мјере ублажавања
Недостатак финансијских средстава	Висока	Тражење алтернативних извора финансирања
Недостатак средстава за подршку друштвеним предузећима	Ниска	Коришћење средстава из ЕУ пројеката

6) Унапређење безбједног амбијента за пословање

Анализа главних препрека

У области унапређења безбједног амбијента за пословање могуће је идентификовати неколико препрека од којих се истиче недовољно ефикасно супротстављање корупцији, узимајући у обзир потешкоће приликом откривања и доказивања ове врсте кривичних дјела, а имајући у виду значај превенције корупције у развоју амбијента за пословање. Значајан утицај на унапређење безбједног амбијента за пословање има и праћење токова, те спречавање прања новца, као и супротстављање организованом криминалу и сајбер криминалу, не само у Републици Српској него и кроз регионалне активности и сарадњу.

Наставак активности на имплементацији мјера Владе Републике Српске за реаговање на појаву болести изазване пандемијом COVID 19 захтијеваће прерасподјелу расположивих ресурса (људских и материјалних), што се може одразити на реализацију планираних активности на унапређењу безбједног амбијента за пословање. Значајну препреку унапређењу безбједног амбијента за пословање свакако представљају мигрантска криза, као и повратак бораца са страних ратишта, што има утицај на перцепцију сигурног пословања.

1. Опис мјере

С циљем унапређења пословног окружења и смањења неформалне економије, кроз јачање безбједности грађана, институција, заједнице и имовине, приступило се изради низа стратешких докумената у области безбједности, а чијом примјеном би се даље унаприједила област безбједног амбијента за пословање.⁷⁹

Реализација активности предвиђених у наведеним стратешким документима допринијеће унапређењу опште безбједности и безбједном амбијенту за пословање.

Поред наведеног, у Републици Српској донесен је Средњорочни план рада Министарства унутрашњих послова Републике Српске за период 2021–2023. године, који се усваја на годишњем основу. Стратешки циљеви у Средњорочном плану за период 2022–2024. године су остали исти и преузети су из стратешког документа *Правици развоја МУП РС 2017–2021.*

Дефинисани стратешки циљеви у овом документу, који су релевантни за унапређење пословног амбијента, су: унапређење безбједности грађана, институција, заједнице и имовине и унапређење спречавања, откривања и истраге кривичних дјела, нарочито организованог криминалитета, корупције, прања новца и спречавања финансирања тероризма.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- јачање институционалног и правног оквира у борби против корупције, организованог криминала, прања новца и спречавања финансирања тероризма и сајбер криминала (МУП),
- јачање институционалног и правног оквира у борби против других облика тешког криминала (МУП и друга министарства и институције Републике Српске, у складу са надлежностима).

Активности планиране у 2022. години:

- учешће у изради Стратегије за за борбу против организованог криминала у БиХ (2021–2024), на основу које ће бити израђен Акциони план МУП-а Републике Српске за борбу против организованог криминалитета (МУП),
- учешће у изради Стратегије за превенцију и борбу против тероризма у БиХ (2021–2026), на основу које ће бити израђен Акциони план Владе Републике Српске за превенцију и борбу против тероризма (МУП са Координационим тијелом Владе Републике Српске),
- учешће у изради Стратегије борбе против корупције у Републици Српској и одговарајућег Акционог плана (тренутни документи су за период 2018–2022), (носилац активности МП).

Активности планиране у 2023. години:

- израда Стратегије за борбу против сајбер криминалитета у Републици Српској за наредни временски период (тренутни документи су за период 2020–2024) и пратећих акционих планова (МУП).

⁷⁹ Стратешки документи: Стратегија борбе против корупције у Републици Српској и пратећи Акциони план (2018–2022); Акциони план МУП за спровођење Стратегије борбе против корупције у Републици Српској 2019–2022; Стратегија надзора над опојним дрогама и сузбијања злоупотребе опојних дрога у Републици Српској (2016–2021); Стратегија за борбу против сајбер криминалитета у Републици Српској 2020–2024. године и пратећи акциони планови: за борбу против сајбер криминалитета у Републици Српској 2020–2024. године; из области дигиталне форензике у Републици Српској 2020–2022. године; за борбу против прања новца и финансирања тероризма у БиХ (2018–2022) и Процјена пријетње од ризика прања новца и финансирања тероризма.

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2020. година)	Прелазни циљ (2022. година)	Циљ (2024. година)
Пад стопе криминалитета и повећан број расвијетљених кривичних дјела	Стопа ⁸⁰ = 616,1 Укупан број КД = 7.211 КД	Просјечна годишња стопа ⁸¹ промјене криминалитета у претходних пет година била је негативна и показује да се укупан број кривичних дјела сваке године смањивао у просјеку за 6,6%	6.500 КД
Повећан број реализованих оперативних акција у борби против организованог криминала	Реализовано 99 оперативних акција, од којих 25 међународних	Повећање броја реализованих оперативних акција за 3% (2020. године је реализовано 8,8% више оперативних акција у односу на 2019. годину)	Реализовано 110 оперативних акција
Повећан број финансијских истрага и провјера на утврђивању нелегално стечене имовине	Сprovedено 139 финансијских истрага и провјера	Повећање броја спроведених финансијских истрага за 5% (2020. године је реализовано 15,8% више финансијских истрага у односу на 2019. годину)	Сprovedено 160 финансијских истрага

3. Очекивани утицај на конкурентност

Борба против организованог криминала и корупције, прања новца, сајбер криминала, тероризма и других облика тешког криминала у значајној мјери вратиће повјерење у сигурност пословног амбијента и на тај начин повећати конкурентност привреде Републике Српске и њену атрактивност за страна улагања.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Наведене активности углавном се спровode у оквиру редовног буџета, а дјелимично из других извора финансирања (донације међународних организација и др.).

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Стварање безбједног пословног амбијента за домаће и стране инвестиције у Републици Српској имаће директан утицај на запошљавање и тиме на смањење сиромаштва, односно побољшање социјалног положаја становништва и свих осталих услова живота и рада.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Позитиван утицај на заштиту животне средине оствариће се спровођењем претходно наведених активности.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Неадекватна сарадња и размјена података са другим надлежним институцијама у БиХ	Висока	Интензивирати примјену споразума; Интензивирати сарадњу и размјену података
Мигрантска криза и повратак бораца са страних ратишта	Висока	Јачање безбједносних капацитета (институције, људски и материјални капацитети)
Непримјењивање усвојеног система координације у процесу ЕУ интеграција у БиХ у процесу програмирања средстава ЕУ	Средња	Боља сарадња Владе Републике Српске са свим нивоима власти; Постизање договора везано за успостављање модела програмирања средстава ЕУ у БиХ
Алокација ресурса намијењених супротстављању организованом криминалу на имплементацију мјера Владе за решавање на појаву болести изазване пандемијом COVID 19	Средња	Флексибилно планирање расположивих ресурса и оснаживање капацитета Министарства

КЉУЧНИ ИЗАЗОВ 3: ПОВЕЋАЊЕ ЕФИКАСНОСТИ ЈАВНОГ СЕКТОРА, ПОСЕБНО ПОБОЉШАЊЕМ УСПЈЕШНОСТИ, ТРАНСПАРЕНТНОСТИ И ОДГОВОРНОСТИ ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА**7) Реструктурирање Жељезница Републике Српске****Анализа главних препрека**

Жељезнице Републике Српске а.д. Добој (у даљем тексту: Жељезнице РС) су акционарско друштво чија је основна дјелатност пружање услуга превоза путника и робе. Због нагомиланих неизмирених обавеза овог предузећа, Влада Републике Српске је 2017. године донијела одлуку о покретању пројекта реструктурирања, уз подршку Свјетске банке. Главне препреке за раст и развој овог друштва огледају се кроз примјетан тренд опадања броја превезених путника и путничког километра (ПК), те скроман податак у поређењу са жељезничким компанијама у окружењу.

Инвестиције које су Жељезнице РС реализовале у последњих 15 година биле су базиране првенствено на инфраструктуру и реализоване су путем кредитних средстава.

Основне карактеристике радне снаге којом Жељезнице РС располажу су: многобројна различита и специфична занимања, неопходност посједовања одређених здравствених способности, значајан број радних мјеста на којима радници имају право на бенефицирани радни стаж због услова рада, појава неповољне старосне структуре и значајног броја радника са статусом инвалидности. Жељезнице РС на дан 30. септембар 2021. године запошљавале су 2.064 радника. При томе је потребно истакнути неповољну старосну структуру радника, будући да је преко половине радника старије од 50 година, што може имати негативне посљедице на садашње и будуће пословне активности Друштва, како са аспекта поштовања свих прописаних услова и стандарда за одржавање жељезничке инфраструктуре и организовање и безбједно одвијање жељезничког саобраћаја тако и са аспекта увођења и прихватања нових технологија, средстава и метода рада. Такође, јавља се проблем са недостатком радника у извршним службама, из разлога што већину радника који су напустили Жељезнице РС последњих година чине управо радници извршних служби.

⁸⁰ Стопа криминалитета је број КД у односу на 100.000 становника (број становника Републике Српске је 1.170.342, податак Републичког завода за статистику).

⁸¹ Просјечна годишња стопа је рачуната за период 2016–2020. година.

Трошак радне снаге представља највећи трошак у структури укупних расхода Жељезница РС. Поред броја запослених, на повећање трошкова по основу радне снаге утицала су и одређена законска рјешења. Жељезнице РС, као веома сложен систем са високим безбједносним стандардима, обавезне су да поштују прописане процедуре за безбједност жељезничког саобраћаја, а то подразумева рад одређеног броја радника по километру пруге без обзира на фреквенцију саобраћаја.

1. Опис мјере

Првобитно је планирано да се Пројекат реструктурирања заврши до 31. децембра 2021. године. Међутим, Жељезнице РС су покренуле иницијативу, а исту прихватило Министарство саобраћаја и веза (МСВ) и Министарство финансија, о продужењу рока услед отежаних услова за реализацију пројекта (првенствено проблем је био ограничен рад током ванредног стања изазваног пандемијом COVID 19, као и дуг процес избора и одобрења нове организационе структуре предузећа). Одбор директора Свјетске банке одобрио је продужење рока за годину дана, што значи да је до 31. децембра 2022. године потребно завршити реструктурирање Жељезница РС, које ће бити реализовано кроз три компоненте: власничко, финансијско и организационо реструктурирање. Важно је напоменути да ће се финансијско и организационо реструктурирање финансирати из кредита Свјетске банке. Власничко реструктурирање постићи ће се кроз конверзију дуга, који Жељезнице РС имају према Влади Републике Српске по основу иностраних кредита које Влада Републике Српске отплаћује у њихово име, у капитал. На овај начин Република Српска постаће власник више од 90% акција Жељезница РС, након чега ће се приступити откупу акција мањинских акционара. Финансијско реструктурирање подразумијевало је и измирење обавеза према Пореској управи Републике Српске за порезе и доприносе до 31. јула 2018. године и измирење обавеза према радницима за накнаде за превоз, топли оброк и регрес за период 2011–2016. године. Измирењем ових дуговања дата је основа за власничко реструктурирање, те финансирање информатизације Друштва. Организационо реструктурирање спроводи се кроз смањење броја запослених, раздвајање послова инфраструктуре и послова операција на три одвојена зависна предузећа у оквиру холдинга. Према одлуци Владе Републике Српске оснива се холдинг са три зависна предузећа – инфраструктура, превоз робе и превоз путника.

Активности планиране у 2022. години:

- завршити власничко реструктурирање предузећа кроз конверзију дуга у акције, те откуп акција мањинских акционара. Реструктурирање Жељезница РС спроводи се на основу Закона о стечају⁸², а у складу са Планом о финансијском и организационом реструктурирању, који је усвојила Влада Републике Српске и који је достављен Окружном привредном суду у Добоју на поступак (власничко реструктурирање спроводи Комисија за хартије од вриједности Републике Српске, уз активно учешће МСВ, МФ и ЖРС);
- завршити активности око организационог реструктурирања, које се спроводи уз помоћ консултаната са којим је потписан уговор, а чија је обавеза да предложи модел функционалне и економски одрживе организације Жељезница РС (ЖРС, уз сагласност Владе Републике Српске);
- спровести поступак набавке и имплементације новог информационог система за управљање пословним процесима и управљањем имовином у организационо новом предузећу (ЖРС);
- завршити са активностима око израде планова пословања и уговора за финансирање инфраструктуре и путничког саобраћаја; потписивање уговора са Владом Републике Српске за одржавање инфраструктуре и подршку оператеру кроз суфинансирање путничког саобраћаја; ова активност спроводиће се уз помоћ консултаната за планирање и уговарање (ЖРС и овлашћени представник испред Владе Републике Српске);
- регистровати холдинг преузеће ЖРС са зависним предузећима за послове инфраструктуре и операција, односно три зависна предузећа – инфраструктура, превоз робе и превоз путника (ЖРС).

2. Индикатори резултата

Индикатор резултата је смањење дуговања предузећа према Влади Републике Српске по основу иностраних кредита, те дуговања према радницима и Пореској управи Републике Српске. Такође, смањење укупних трошкова пословања предузећа треба да предузеће учини финансијски самоодрживим.

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Претварање дуга у капитал	Повећање власништва Републике Српске у укупном власништву холдинга 90% (2020. година)		Република Српска је власник ЖРС, ЖРС немају обавеза према кредиторима (2022. година)
Измирење дуговања према радницима и фондовима за период 2011–2018. (на дан 31. јул 2018. године) у износу од 42,7 милиона евра	У периоду 2018–2020. године измирене обавезе за период 2011–2018. године	Редовно измирење обавеза 2020.	2021. година – нема неизмирењих обавеза према радницима
Процес реструктурирања радне снаге, тј. смањење броја радника у периоду 2018–2020. године за 1.000 радника (пензионисање, одлазак уз стимулативне отпремнине и технолошки вишак) у износу од 3,5 милиона евра	На основу измјена и допуна Закона о жељезницама, пензионисањем, добровољним одласцима и отказима уговора о раду смањен је број радника за 500 (2018), 200 (2019) и 300 (2020)		На дан 30. септембар 2021. године ЖРС имале су 2.064 радника и тиме је постигнут циљ реструктурирања
Организационо реструктурирање компаније	Регистровано предузеће холдинг ЖРС са три зависна предузећа 2021.	Набављен ИТ систем за управљање пословима у ЖРС (2021–2022)	ЖРС самоодржив систем (2022)

3. Очекивани утицај на конкурентност

Реализација пројекта реструктурирања доведиће до растеређења дугова Жељезница РС које имају према Влади Републике Српске по основу иностраних кредита, а које не могу самостално сервисирати, као и до смањења трошкова пословања, прије свега услед смањења трошкова бруто зарада, али и због оптимизације пословања и информатизације друштва. Коначан резултат требао би се огледати у способности Жељезница РС да буду финансијски самоодрживе, као и у квалитету пружених услуга, што ће у значајној мјери повећати конкурентност овог јавног предузећа.

⁸² “Службени гласник Републике Српске”, број 16/16.

4. Пројекта трошкова и извор финансирања

Трошкови имплементације једнаки су укупном зајму од Свјетске банке који износи 51,3 милиона евра за реализацију све три фазе реструктурирања. Оптерећење за буџет Републике Српске је отплата дуга по основу задужења код Свјетске банке за финансирање компоненте 1 (измирење дуговања према радницима и Пореској управи) у износу од 42,7 милиона евра.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Железнице РС припремиле су Програм збрињавања вишка радника у складу са Законом о раду Републике Српске⁸³, на који је Влада Републике Српске дала сагласност. У оквиру тог програма радници којима у складу са Законом о измјени и допунама Закона о железницама Републике Српске⁸⁴ престане уговор о раду биће збринут на начин да ће имати могућност остваривања права на пуну пензију. У периоду 2018–2021. година спровођени су и поступци добровољног одласка, уз добијање посебних накнада за добровољни одлазак. Железнице РС на дан 30. септембар 2021. године запошљавале су 2.064 радника.

Реализација мјере нема ефекат на родно питање.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема утицаја.

7. Потенцијални ризици

Иако власничко реструктурирање Друштва није дио кредитног споразума, тј. пројекта организационог реструктурирања, успјешна реализација ове фазе неопходна је да би се пројекат успјешно окончао. Власничко реструктурирање спроводи се према Закону о стечају.

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Неуспјешна реализација пројекта организационог реструктурирања	Ниска	Укључивање додатне експертизе у процес и стручног кадра, како би се избјегло кашњење реализације активности

8) Оптимизација административних процедура на републичком нивоу

Анализа главних препрека

Република Српска је 2006. године спровела опсежну реформу у смислу поједностављења и/или укидања непотребних административних процедура, укључујући и инспекцијске поступке и предмете контроле, под називом: “гиљотина прописа”. Економском анализом утврђено је да су овим пројектом за пословну заједницу осигуране директне уштеде у износу од два милиона USD годишње, а индиректне од 13 милиона USD.

Министарство привреде и предузетништва (МПП) успоставило је електронску евиденцију формалности (тј. дозвола, потврда, рјешења) за почетак и обављање пословања, а који се издају на републичком нивоу. Подаци о свакој појединачној формалности јавно су доступни на порталу www.pscsrpska.vladars.net.

На основу увида у поменути електронску базу података за покретање и обављање привредних дјелатности, евидентране су 932 формалности које издају републички органи управе и остале институције којима је повјерено вршење јавних овлашћења. Детектовано је око 40 институција које спроводе управне поступке и врше одређене управне радње.

Евидентан је пораст у односу на 2006. годину. Разлози за ово нису само повећање администрације, већ и чињеница да 2006. године нису пописане све процедуре, да је у међувремену дошло до регулисања области које претходно нису биле регулисане, као и потребе усаглашавања са ЕУ прописима.

Без обзира на наведено, у пописаним процедурама има и оних које непотребно оптерећују пословну заједницу и грађане и гдје постоји могућност њиховог поједностављења или укидања, а тиме и значајнијих уштеда у времену и трошковима.

1. Опис мјере

Оптимизација административних процедура на републичком нивоу подразумијева анализу процедура идентификованих у јединственом регистру свих дозвола, потврда, рјешења (тзв. формалности) које издају републички органи управе (јавно доступно на порталу www.pscsrpska.vladars.net), са становишта њихове оправданости, оправданости захтијевања неопходне документације, анализу трошкова и времена у њиховом прибављању. Циљ анализе и следећи корак јесте предлагање и спровођење поједностављења појединих административних процедура, те смањења трошкова и времена за пословну заједницу.

Влада Републике Српске је у априлу 2021. године усвојила Одлуку о реализацији Пројекта оптимизације административних процедура и формалности⁸⁵ и рјешењем именovala чланове Савјета за управљање и праћење Пројекта оптимизације административних процедура и формалности на републичком нивоу⁸⁶. Влада Републике Српске формирала је и Оперативно тијело за реализацију Пројекта оптимизације административних процедура и формалности⁸⁷, које чини укупно 45 чланова.

Прва сједница Савјета одржана је у мају 2021. године, на којој је усвојен динамички план реализације Пројекта и методологија, а у јулу одржане су обуке о методологији рада оперативног тијела за реализацију Пројекта. Након одржане обуке, чланови Оперативног тијела приступили су анализи процедура и формалности из својих ресорних надлежности, према утврђеној методологији.

У јуну 2021. године упућен је позив пословној заједници да се укључи у Пројекат оптимизације административних процедура и формалности са конкретним приједлозима.

⁸³ “Службени гласник Републике Српске”, бр. 1/16 и 66/18.

⁸⁴ “Службени гласник Републике Српске”, бр. 19/17, 28/17 и 100/17.

⁸⁵ “Службени гласник Републике Српске”, број 32/21.

⁸⁶ Савјет за управљање и праћење Пројекта оптимизације административних процедура и формалности на републичком нивоу чине: министар привреде и предузетништва, министар финансија, министар за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде, предсједник Привредне коморе Републике Српске и предсједник Уније удружења послодаваца Републике Српске.

⁸⁷ “Службени гласник Републике Српске”, број 40/21.

Надлежни органи доставили су своје одговоре и очекује се састанак Савјета Пројекта, на коме ће се анализирати нацрт акционог плана и неопходне активности, а потом упућивање и Влади Републике Српске, што је планирано до краја године.

Мјере планиране за 2021. годину се све реализују према плану, а мјере за 2022. и 2023. годину, индикатори, очекивани утицаји, трошкови и ризици остају исти.

Активност планирана у 2022. години:

- реализовати усаглашени план поједностављења (републичке институције које издају формалности).

Активност планирана у 2023. години:

- наставак реализације усаглашеног плана поједностављења (републичке институције које издају формалности).

Активност планирана у 2024. години:

- праћење садржаја регистра и евентуална допуна усаглашеног плана поједностављења (МПП у сарадњи са свим републичким институцијама које издају формалности).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2022. година)	Прелазни циљ (2023. година)	Циљ (2024. година)
Број поједностављених формалности и административних процедура у односу на укупан број	50/932	100/932	Све планиране формалности поједностављене

3. Очекивани утицај на конкурентност

Мјера има директан утицај на конкурентност, с обзиром на то да се односи и на поједине области које се прате у међународним извјештајима, који оцјењују пословни амбијент, а тиме утиче и на привлачење, како домаћих тако и страних инвестиција. Поред оваквих извјештаја, пословна заједница имала би директне користи у смислу смањења трошкова и времена у прибављању појединих дозвола, потврда и рјешења.

Процес спровођења ове реформе подразумијева и примјену тзв. “standard cost” модела, који омогућава да се израчунају финансијски ефекти предложених поједностављења процедура, како за јавни буџет тако и за пословну заједницу (у смислу смањења времена и трошкова).

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Сам пројекат требао би се реализовати у оквиру постојећих административних капацитета републичких институција, уз евентуалну савјетодавну подршку међународних организација, као што је IFC/WB.

Процес спровођења ове реформе подразумијева и примјену тзв. “standard cost” модела, који омогућава да се израчунају финансијски ефекти предложених поједностављења процедура, како за јавни буџет тако и за пословну заједницу (у смислу смањења времена и трошкова).

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Утицај је индиректан будући да се кроз унапређење пословног амбијента утиче на стварање услова за веће запошљавање и бољи социјални статус грађана.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема директног утицаја.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Велики број укључених институција	Висока	Формирање савјета на највишем нивоу који прати рад институција
Велики обухват пројекта	Висока	Постојање формалне и јавно доступне почетне базе података; Усвајање јединствене методологије; Формално утврђене надлежне особе

5.3.2. Реформе по областима

ОБЛАСТ 1: УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА

9) Смањење учешћа издатака за текућу потрошњу у јавној управи

Анализа главних препрека

Влада Републике Српске чврсто је определијелена за модернизацију јавне управе која ће почивати на владавини права, отворености и транспарентности, професионалности, ефикасности, одговорности и домаћинском приступу средствима пореских обвезника, а у складу са принципима тржишне економије. Поштујући Принципе јавне управе (СИГМА) доносе се прописи којим се стварају административноправне и финансијске олакшице бројних процедура, чиме се грађанима Републике Српске обезбјеђује бољи квалитет јавних услуга.

С циљем рјешавања неких од главних препрека потребно је извршити идентификацију радних мјеста у цијелој републичкој управи и утврдити вриједност рада, односно да се систем плата у републичкој управи одреди у складу са адекватном аналитичком процјеном радних мјеста по сложености послова које обавља запослени.

1. Опис мјере

Смањење учешћа издатака за текућу потрошњу у јавној управи биће реализовано кроз успостављање регистра запослених код корисника буџетских средстава, те кроз измјену организације јавне управе и повећање ефикасности њеног рада. Доношењем Закона о регистру запослених код корисника буџетских средстава Републике Српске⁸⁸ 2017. године створене

⁸⁸ “Службени гласник Републике Српске”, број 114/17.

су претпоставке за реализацију предвиђене реформске мјере. Циљ је да се успостави свеобухватан регистар запослених код корисника буџетских средстава ради стварања јединствене евиденције броја запослених и транспарентнијег коришћења буџетских средстава за лична примања запослених, а то ће бити основ за операционализацију стратешких планова за смањење укупне потрошње на плате. У сврху реализације предметне мјере предвиђено је доношење Упутства о вођењу регистра запослених код корисника буџетских средстава, те активности за успостављање Регистра запослених код корисника буџетских средстава. Финансирање предметне мјере планирано је из средстава Свјетске банке (ПЕР 2019–2022).

Реализација наведених активности наставиће се у наредном периоду, након што Свјетска банка обезбједи средства за финансирање. У оквиру активности везано за обухват Регистра, створиће се претпоставке да, између осталог, у Регистар буду унесени и подаци за запосленима у здравственом сектору.

Реализација мјере која се односи на измјену организације биће извршена доношењем новог закона о државним службеницима. Законом о државним службеницима биће успостављена ефикаснија јавна управа кроз професионализам и интегритет уз критеријуме квалификованости и тестове компетентности при запошљавању државних службеника и намјештеника. У вези са реализацијом наведене мјере већ су предузети почетни кораци. Министарство управе и локалне самоуправе (МУЛС), у сарадњи са СИГМА, спроводи активности анализе стања са циљем успостављања републичке управе на СИГМА принципима, који се заснивају на успостављању државне службе чији је дјелокруг и правни оквир јасно дефинисан и примјењује се у пракси, заснован на професионализму, запошљавању, обучавању и оцјени рада, коректном и транспарентном платном систему, као и промоцији интегритета и превенције корупције.

Ситуација изазвана пандемијом COVID 19 зауставила је привремено активности на припреми новог Закона о државним службеницима. У 2021. години Влада Републике Српске формирала је интересорну радну групу чији је задатак био да на основу досадашњих анализа изради радну верзију Закона о државним службеницима. Радна група одржала је више састанака и двије радионице на којима су учествовали и експерти пројекта техничке помоћи "Јачање управљања људским ресурсима у БиХ" и на којима је разматрано усклађивање новог закона са СИГМА принципима реформе јавне управе. Радна група је у завршној фази израде радног текста Закона о државним службеницима. Након што буде усвојен Закон о државним службеницима, створиће се претпоставке за израду новог закона о платама.

Активности планиране у 2022. години:

- доношење Закона о државним службеницима (МУЛС),
- анализа сваког појединачног радног мјеста запослених у републичким органима управе, датог у регистру, а на које се примјењују одредбе Закона о државним службеницима (МУЛС и друга министарства и институције Републике Српске, у складу са надлежностима).

Активности планиране у 2023. години:

- доношење Закона о допунама Закона о регистру запослених код корисника буџетских средстава Републике Српске (МУЛС),
- успостављање система одређивања плата према вриједности, којим ће бити успостављен правичнији систем плата у републичким органима управе (МУЛС и друга министарства и институције Републике Српске, у складу са надлежностима).

Активност планирана у 2024. години:

- усвајање оперативног плана за смањење потрошње на плате (МУЛС, МФ и друга министарства и институције Републике Српске, у складу са надлежностима).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Донесено Упутство о вођењу регистра запослених код корисника буџетских средстава	2022.		2023.
Успостављен Регистар запослених код корисника буџетских средстава	2022.		2023.
Донесен Закон о државним службеницима	2022.		2022.
Одређени критеријуми квалификованости и израђени тестови компетентности за свако радно мјесто при запошљавању државних службеника и намјештеника	2022.		2023.
Сprovedена анализа сваког појединачног радног мјеста запослених у републичким органима управе	2022.		2023.
Израђена анализа плана запослених у републичким органима управе	2022.		2023.

3. Очекивани утицај на конкурентност

Доношењем новог Закона о државним службеницима и израдом регистра биће могуће спровести анализу сваког радног мјеста, сагледати његов учинак и извршити плаћање у складу са учинком. На тај начин биће успостављена ефикаснија јавна управа, а уједно ће се смањити и укупна потрошња на плате у односу на БДП, тако да ће се створити простор за повећање капиталне потрошње. На основу извршене анализе и аналитичке процјене радних мјеста, успоставиће се вриједносни систем радних мјеста у републичким органима управе, чиме ће се створити претпоставке за коректнији систем плата. Одређивањем критеријума квалификованости и увођењем тестова компетентности унаприједиће се ефикасност и ефективност рада запослених у републичким органима управе, а све уз поштовање принципа Европске уније и СИГМА.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Финансирање израде регистра биће извршено из средстава Свјетске банке планираних за ову намјену.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Очекивани утицај на запошљавање и родно питање биће могуће сагледати тек након потпуног спровођења примјене наведене мјере и анализе сваког појединачног радног мјеста.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Предметна мјера нема утицаја.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Нема ризика за реализацију мјере	—	—

10) Управљање локалним развојем и унапређивање услуга у области локалне самоуправе

Анализа главних препрека

Анализа стања и кључних проблема у досадашњем развоју показала је да су у периоду од 2017. до 2021. године постигнути значајни резултати у остваривању изворних надлежности јединица локалне самоуправе, дефинисан нови правни оквир непосредног учешћа грађана у процесу доношења одлука на локалном нивоу, те уређен начин и поступак сарадње јединица локалне самоуправе, као и однос органа локалне самоуправе са републичким органима управе. Међутим, анализа је такође показала да питања која се односе на управљање некретностима, развој е-управе, унапређење грађанског учешћа у процесу доношења одлука, унапређење људских капацитета, монотипски концепт локалне самоуправе представљају основне препреке у реформским процесима који се односе на систем локалне самоуправе. Такође, једна од кључних препрека је чињеница да локални ниво власти није укључен у процес реформе јавне управе.

Када су у питању вјештине и знања, односно људски ресурси запослених у јединицама локалне самоуправе, битно је истакнути да у условима динамичног окружења, сложених друштвено-економских и политичких односа, те оскудних финансијских ресурса, управљање локалним развојем и унапређивање услуга постаје све озбиљнији изазов са којим се суочавају службеници, као и функционери јединица локалне самоуправе и одборници у скупштинама градова и општина у Републици Српској (у даљем тексту: изабрани званичници). Изазов који је пред њима захтијева константан рад на јачању интерних капацитета и изградњи неопходних ресурса да би они били у стању да успешно одговоре свим задацима и реформским процесима. Сходно томе, улога службеника и изабраних званичника постаје кључна, а потреба за активним политикама у функцији развоја људских ресурса никада израженија. Имајући у виду наведено, унапређење знања и вјештина представља један од основних изазова у развоју и професионализацији система ефикасне локалне самоуправе.

Даље, реформа локалне самоуправе настављена је 2016. године ступањем на снагу закона у области локалне самоуправе, а којима је регулисано више мјера којима се доприноси побољшању ефикасности рада органа јединица локалне самоуправе. Међутим, у периоду примјене закона којима се уређује систем локалне самоуправе показало се да одређена рјешења изазивају одређене проблеме у пракси, те да нека законска рјешења не одговарају новонасталим социоекономском окружењу који је настао као последица COVID 19.

1. Опис мјере

Имајући у виду да је локална самоуправа један од темеља уставног уређења Републике Српске, а уважавајући чињеницу да се стратешки период завршава 2021. године, Влада Републике Српске је одређена да настави са реформом локалне самоуправе и стратешки усмјерава њен даљи развој. Такође, Стратегија развоја локалне самоуправе послужила је као оквир у којем ће се развијати систем локалне самоуправе, као основ за креирање стратегија развоја јединица локалне самоуправе, али и као основ за креирање годишњих политика и планова развоја, програма и пројеката, који треба да буду усклађени са дугорочним развојним циљевима.

Током 2020. године извршена је свеобухватна анализа потреба за обуком и интерна евалуација резултата оства-

рених у имплементацији Стратегије обуке за службенике и изабране званичнике у јединицама локалне самоуправе у Републици Српској. Иако је утврђен текст новог стратешког документа, исти није упућен Влади Републике Српске, уважавајући чињеницу да је Народна скупштина Републике Српске у нацрту, а касније и у приједлогу усвојила Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској.⁸⁹ С циљем методолошког усаглашавања Стратегије обуке са поменутиим законом, МУЛС је застао са упућивањем Стратегије на разматрање и усвајање Влади Републике Српске, до доношења Уредбе о стратешким документима⁹⁰ и Уредбе о спроведбеним документима која ће бити упућена Влади Републике Српске на разматрање и усвајање.

Даље, с циљем унапређења постојећег нормативног оквира у децембру 2021. године Министарство је припремило нацрте Закона о измјенама и допунама Закона о локалној самоуправи, Закона о измјенама и допунама Закона о службеницима и намјештеницима у органима јединица локалне самоуправе, те новог Закона о статусу функционера у органима јединица локалне самоуправе, а који ће у децембру текуће године бити упућени на разматрање Народној скупштини Републике Српске. Нова рјешења иду у правцу увођења претпоставки за ефикасан рад општинских, односно градских управа и подизања квалитета пружања услуга на локалном нивоу, а што ће уз доношење, те имплементацију нове Стратегије развоја локалне самоуправе допринијети смањењу учешћа издатака за текућу потрошњу у јавној управи.

Законом о локалној самоуправи утврђује се расподела средстава између Републике и јединица локалне самоуправе. Критеријуме за оцјену степена развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској утврђује Народна скупштина Републике Српске сваке три године. С тим у вези, потребно је у 2022. години припремити приједлог критеријума за наредне три године. Степен развијености јединица локалне самоуправе према наведеним критеријумима утврђен је методом "I-одстојања"⁹¹. Будући да се метода "I-одстојања" примјењује од 2000. године, као методологија дугорочног рјешавања проблема неразвијености и уједначавања територијалних разлика у развијености, а уважавајући чињеницу да су у свијету, као и у земљама у региону усвојени другачији критеријуми у односу на оне који се примјењују у Републици Српској за утврђивање степена развијености, потребно је изградити и тестирати нове критеријуме.

Активности планиране у 2022. години:

— доношење Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2022–2028. године и акционог плана за 2022–2024. (МУЛС, друга министарства и институције Републике Српске, Савез општина и градова, Одбор за локалну самоуправу Републике Српске);

— доношење Стратегије обуке за службенике и изабране званичнике у јединицама локалне самоуправе у Републици Српској 2022–2026. године и акционог плана за 2022–2024. (МУЛС, друга министарства и институције Републике Српске, Савез општина и градова, Одбор за локалну самоуправу Републике Српске);

— доношење подзаконских аката којима се уређује систем локалне самоуправе (МУЛС, друга министарства и институције Републике Српске, Савез општина и градова), и то:

• Уредба о начелима за унутрашњу организацију и систематизацију радних мјеста у градској, односно општинској управи,

⁸⁹ "Службени гласник Републике Српске", број 63/21.

⁹⁰ "Службени гласник Републике Српске", број 94/21.

⁹¹ "I-одстојање" представља разлику која се дефинише као дискриминациони ефекат неког обилежја за посматране парове података. Добијено одстојање као аналитички израз скупа дискриминационих ефеката изабраних обилежја мора задовољити одређене услове: ненегативности, комутативности, хомогености, триангуларности, раста, варијабилитета, анулирања дуплицитета у информацији, асиметрије, независности, линеарне зависности, независности група, као и неке техничке услове.

- Уредба о категоријама, звањима и условима за обављање послова службеника у јединицама локалне самоуправе,
- Уредба о поступку и мјерилима за оцјењивање службеника у јединицама локалне самоуправе,
- Правилник о јединственим процедурама за попуњавање упражњених радних мјеста у градској, односно општинској управи,
- Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности запослених у градској, односно општинској управи,
- Уредба о измјенама и допунама Уредбе о насељеним мјестима која чине подручје јединице локалне самоуправе;
 - доношење нових критеријума за оцјену степена развијености јединица локалне самоуправе (МУЛС, друга министарства и институције Републике Српске, Савез општина и градова, Одбор за локалну самоуправу Републике Српске).

Континуиране активности у периоду 2023–2024. године:

- анализа нормативног оквира којим се уређује систем локалне самоуправе (МУЛС),
- имплементација акционих планова за реализацију наведених стратегија, укључујући и реализацију акционог плана за имплементацију Стратегије за унапређивање и заштиту права припадника националних мањина у Републици Српској за период 2022–2024. године (МУЛС).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Донесена Стратегија развоја локалне самоуправе са пратећим акционим планом	2021.		2022.
Донесена Стратегија обуке за службенике и изабране званичнике у јединицама локалне самоуправе у Републици Српској 2022–2028. године и акциони план за 2022–2024.	2021.		2022.
Донесен акциони план за имплементацију Стратегије за унапређивање и заштиту права припадника националних мањина у Републици Српској за период 2022–2024. година	2021.		2022.
Донесена Уредба о начелима за унутрашњу организацију и систематизацију радних мјеста у градској, односно општинској управи	2021.		2022.
Донесена Уредба о категоријама, звањима и условима за обављање послова службеника у јединицама локалне самоуправе	2021.		2022.
Донесена Уредба о поступку и мјерилима за оцјењивање службеника у јединицама локалне самоуправе	2021.		2022.
Донесен Правилник о јединственим процедурама за попуњавање упражњених радних мјеста у градској, односно општинској управи	2021.		2022.
Донесен Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности запослених у градској, односно општинској управи	2021.		2022.
Донесена Уредба о измјенама и допунама Уредбе о насељеним мјестима која чине подручје ЈЛС	2021.		2022.
Утврђени нови критеријуми за оцјену степена развијености ЈЛС	2021.		2022.

3. Очекивани утицај на конкурентност

Имплементација горенаведених активности допринијеће развоју конкурентности кроз стварање повољнијег пословног окружења на локалном нивоу, те унапређење услуга које се пружају грађанима.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Пројекција потребних средстава за реализацију нове Стратегије развоја локалне самоуправе у 2022. години износи 35.000 КМ, док је наведени износ потребно обезбиједити и за 2023. и 2024. годину, од чега ће се 5.000 КМ утрошити на утврђивање нових критеријума за оцјену степена развијености. Укупан износ средстава за реализацију стратешких циљева биће коригован у складу са усвојеном Стратегијом развоја. Планирана средства за реализацију биће обезбијеђена у оквиру надлежности МУЛС и из међународних извора.

За реализацију стратешких циљева Стратегије обуке у 2022. години потребно је планирати 20.000 КМ, док је наведени износ потребно обезбиједити и за 2023. и 2024. годину, уз напомену да пројектована средства потребна у 2023. и 2024. години могу бити подложна корекцији у сагласности са новом стратегијом обуке. Очекује се да ће дио средства бити обезбијеђен у буџету Републике Српске, а дио кроз подршку међународних организација.

За реализацију акционог плана за имплементацију Стратегије за унапређивање и заштиту права припадника националних мањина у Републици Српској за период 2022–2024. година финансијска средства су утврђена стратешким документом, док за остале мјере нису потребна додатна средства.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Сматра се да ће наведене активности имати позитивне исходе на питања која се односе на родну равноправност и укључивање социјално осјетљивих група кроз њихово укључивање и активан ангажман у процесе креирања и имплементације политика.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Предметне мјере немају утицај на заштиту животне средине.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Спремност ЈЛС да се прилагоде реформским процесима	Ниска	Промоција и укључивање ЈЛС у креирање политика
Недостатак финансијских средстава за имплементацију стратешких циљева	Висока	Изналажење алтернативних доступних извора финансирања

ОБЛАСТ 2: ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА

11) Прелазак индустрије ка зеленој и кружној економији

Анализа главних препрека

Један од водећих изазова са којима се данас сусреће свјетска економија, односно друштво у цјелини, односи се на смањење степена загађености које производи индустрија, при чему проширење производних капацитета неминовно доводи до повећања штетних утицаја на животну околину. Утицај индустрије на животну средину огледа се кроз емисије штетних материја у ваздух, воду и тло, стварање буке и отпада и повећану потрошњу електричне енергије.

Република Српска располаже значајним ресурсима који су потребни за рад индустрије. Међутим, они су ипак ограничени, па је потребно посветити посебну пажњу њиховом рационалном коришћењу, нарочито ако се ради о необновљивим ресурсима.

Према резултатима спроведеног анкетног испитивања, свега 37,31% привредних друштава из прерађивачке индустрије изјаснило се да има инфраструктуру за заштиту животне средине, а која се у највећој мјери односи на пречишћавање отпадних вода и ваздуха (филтери). Свега 22% анкетираних привредних друштава користи обновљиве материјале у производном процесу, а то су најчешће дрво и рециклирани материјали: тканине, пластика, жељезо, алуминијум, картон, папир и др. Приближно сличан број привредних друштава из прерађивачке индустрије примјењује мјере енергетске ефикасности, које се односе првенствено на мјере топлотне изолације објеката, примјену ЛЕД расвјете и гријање на биолошко гориво. Још мањи је проценат (12%) привредних друштава која користе обновљиве изворе енергије, најчешће соларну енергију.

Проблеми загађења животне средине су добрим дијелом резултат застарјеле технологије и опреме у индустрији, као и ниске енергетске и сировинске ефикасности, што је донекле последица недостатка финансијских средстава за побољшање постојећег стања.

С друге стране, у индустрији је још увијек ниска свјест о потреби предузимања мјера за смањење загађења животне средине, ефикаснију употребу материјалних ресурса и повећање рационалности коришћења енергије.

1. Опис мјере

С циљем заштите животне средине и преласка индустрије на тзв. зелену економију и кружну економију потребно је предузети одговарајуће мјере како би се штетни утицаји индустрије на животну средину свели на најмању могућу мјеру.

С тим у вези, потребно је обезбиједити одговарајућу подршку за изградњу инфраструктуре за заштиту животне средине и увођење стандарда за управљање заштитом животне средине у предузећима, те промовисати производњу и употребу производа са смањеним штетним утицајем на животну средину.

Увођење стандарда за управљање заштитом животне средине у индустрији помогло би предузећима да побољшају своје еколошке перформансе ефикаснијим коришћењем ресурса и смањењем отпада, постизањем конкурентске предности и повјерења заинтересованих страна – купаца и потрошача. Такође, промоција производње и употребе

производа са смањеним утицајем на животну средину, те подизање свјести о значају заштите животне средине имала би за циљ упознавање привредних субјеката са значајем заштите животне средине, ефикасније употребе материјалних ресурса, енергетске ефикасности у индустријским процесима, могућностима за уштеду у процесу производње и сл.

Спровођење ове мјере предвиђено је стратешким документом “Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021–2027. година” (стратешки циљ 5. Смањити штетне утицаје на животну средину), а у складу је са индустријском политиком ЕУ “Инвестирање у паметну, иновативну и одрживу индустрију – Иновирана стратегија индустријске политике Европске уније” (кључна област дјеловања 6. Кружна економија и смањење загађења животне средине) и кључним областима дјеловања Зелене агенде за Западни Балкан.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- финансијска подршка реализацији пројеката у индустрији који имају утицај на заштиту животне средине, а који се односе на реконструкцију/иновирање постојећих технолошких процеса, ефикасније коришћење сировина и енергије у производном процесу, развој производа са смањеним штетним утицајем на животну средину, увођење стандарда за управљање заштитом животне средине, смањење стварања отпада, рециклажу и слично (МПП и МПУГЕ),

- финансијска подршка пројектима енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у индустрији (ФЗЗЖСЕЕ),

- промоција производње и употребе производа са смањеним утицајем на животну средину, те подизање свјести о значају заштите животне средине (МПУГЕ и МПП).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2022. година)	Прелазни циљ (2023. година)	Циљ (2024. година)
Подстицаји за реализацију пројеката у индустрији који имају утицај на заштиту животне средине	2.000.000	3.000.000	4.000.000
Број промоција	5	5	5

3. Очекивани утицај на конкурентност

Спровођење ове мјере допринијеће уштедама у потрошњи енергије и материјала у производном процесу, повећању корпоративног имиџа на домаћем и иностраном тржишту, стицању клијената са развијеном еколошком свјешћу и слично, што ће у коначници утицати на повећање конкурентности предузећа.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Имајући у виду да се ради о новој мјери и потребној подршци, а за коју до сада нису планирана буџетска средства, иста ће се обезбиједити у оквиру надлежности МПП и из других доступних алтернативних извора за финансирање.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Утицај је индиректан будући да се кроз повећање конкурентности предузећа утиче на стварање услова за веће запошљавање и бољи социјални статус грађана.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Мјера има директан утицај на животну средину, с обзиром на то да се планира подршка реализацији пројеката

којима се смањују штетни утицаји индустрије на животну средину.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска/висока)	Планиране мјере ублажавања
Недоступност подстицајних средстава из буџета РС	Висока	Ангажман на обезбјеђењу средстава из других извора
Недовољна заинтересованост управе предузећа	Ниска	Подизање свијести везано за прелазак на зелену и кружну економију; Подстицајне мјере за спровођење пројеката у индустријским предузећима

12) Успостављање економских инструмената за унапређење система управљања посебним категоријама отпада

С циљем заштите животне средине и преласка индустрије на тзв. зелену економију и кружну економију потребно је унаприједити систем управљања отпадом, а нарочито систем управљања посебним категоријама отпада како би се изградила инфраструктура за рециклажу и употребу корисних компоненти отпада, те промовисала употреба секундарних сировина. Унапређењем система управљања посебним категоријама отпада, успоставља се ефикасније коришћење ресурса и смањује одлагање отпада на депоније, што директно утиче на продужетак животног вијека депоније и доводи до еколошки прихватљивијег управљања отпадом, а самим тим се остварује већи степен заштите животне средине и здравља људи. Еколошке и економске користи од продужења животног вијека производа или њихових дијелова кроз припрему за поновну употребу су значајне и представљају велик потенцијал.

Анализа главних препрека

Република Српска је суочена са великим изазовом у смислу развоја одговарајуће инфраструктуре за управљање отпадом према савременим европским стандардима. Свијест становништва о отпаду, посебно опасном отпаду, и могућностима рециклаже је на веома ниском нивоу, а облици образовања у тој области су у почетној фази. Таксе за сакупљање и одлагање комуналног и индустријског отпада су ниске и не покривају реалне економске трошкове одржавања система, а поготово не омогућавају даље инвестиције.

Кључну улогу у развоју система управљања отпадом у Републици Српској представља успостављање законског оквира за одрживо управљање отпадом, успостављање финансијских инструмената за спровођење система, развијање свијести грађана, планирање и унапређење система, те иницирање заинтересованих страна са циљем успостављања партнерства у управљању отпадом. Увођење концепта интегралног управљања отпадом подразумијева развој и имплементацију технологија које имају минимални негативан утицај на животну средину. Савремени системи збрињавања отпада обухватају различите технологије обраде и искоришћавања отпада, које имају за циљ да се смањи количина настајања отпада, да се смање количине отпада које се морају одложити или уклоне или смање штетни утицаји отпада на околину (емисије гасова насталих разградњом отпада, процједне воде и сл.).

1. Опис мјере

Циљ ове мјере је развијање и унапређење система управљања посебним категоријама отпада с циљем кретања ка зеленој транзицији, те стварање услова за унапређење инфраструктуре за еколошки прихватљиво управљање посебним категоријама отпада. Успостављање система организованог сакупљања отпада, прелазак на контролисано одлагање и промовисање поновне употребе отпада који се може користити као секундарна сировина допринијело би развоју кружне економије, као и смањењу загађивања и оптерећења свих медија животне средине.

Наставно, успостављање економских инструмената у области заштите животне средине подразумијева би увођење плаћања накнаде за производе који послје употребе постају посебне категорије отпада. Прикупљена финансијска средства намјенски би се користила да се осигура развој и унапређење система управљања овом категоријом отпада кроз јачање контроле над утроском прикупљених средстава, система извјештавања о утроску, обезбјеђење адекватног надзора, механизма праћења, те увођење казних одредби. Обезбјеђење финансијских механизма је неопходно за адекватно спровођење правног оквира у области заштите животне средине, односно управљања отпадом.

Предложене активности у складу су са циљем промовисања циркуларне економије, на начин да имплементација истих осигурава одрживо снабдијевање сировинама и повећава продуктивност ресурса, уз успостављање иновативних и ефикаснијих начина производње и потрошње и увођење циркуларности у пословне моделе и побољшање у систему управљања отпадом.

Активности планиране у 2022. години:

- успостављање система управљања посебним категоријама отпада за које се плаћа накнада за оптерећивање животне средине (МПУГЕ, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске – ФЗЖСРЕЕ и привредни субјекти),
- успостављање информационог система унутар кога ће се водити и ажурирати базе података о управљању отпадом (ФЗЖСРЕЕ).

Активности планиране у 2023. години:

- развој и унапређење система одвојеног сакупљања и рециклаже посебних категорија отпада, као и даље унапређење информационог система (МПУГЕ, ФЗЖСРЕЕ и привредни субјекти),
- вођење и ажурирање базе података о управљању отпадом (МПУГЕ, ФЗЖСРЕЕ и привредни субјекти).

Активности планиране у 2024. години:

- унапређење развијеног система управљања посебним категоријама отпада (МПУГЕ, ФЗЖСРЕЕ и привредни субјекти),
- коришћење технологије на начин који обезбјеђује рационално коришћење природних ресурса, материјала и енергије (МПУГЕ, ФЗЖСРЕЕ и привредни субјекти).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2022. година)	Прелазни циљ (2023. година)	Циљ (2024. година)
Финансирање успостављања система	Нема система	Дјелимично успостављен систем	Успостављен систем

3. Очекивани утицај на конкурентност

Успостављање економских инструмената у области управљања отпадом, уз појачану контролу над утроском средстава, генерисало би ефикасније мјере и активности имплементирани на терену, што би омогућило значајнији ниво конкурентности за привлачење потенцијалних улагача у свим областима животне средине и управљања отпадом.

4. Пројена трошкова активности и извор финансирања

У складу са Законом о управљању отпадом за произведене или увезене производе који послје употребе постају отпад плаћа се накнада за оптерећивање животне средине посебним категоријама отпада, а у сврху покривања трошкова успостављања система управљања посебним категоријама отпада. Накнада за посебне категорије отпада уплаћује се на рачун јавних прихода, распоређује на рачун Фонда за заштиту животне средине и енергетску

ефикасност Републике Српске и Фонд је намјенски троши за унапређивање система за управљање посебним категоријама отпада, а у складу са прописом којим се регулише заштита животне средине и прописима којима се регулише управљање посебним категоријама отпада, што указује да је ФЗЖСРП главни извор финансирања успостављања и унапређења система.

Проције трошкова, у складу са Републичким планом управљања отпадом за период 2019–2029. године, за период до 2024. године износе 15.207.000 КМ. Могући извори финансирања су јавни и приватни извори. Јавни извори представљају главни извор финансирања комуналне инфраструктуре потребне за реализовање објеката за управљање отпадом, као и самих објеката (регионалне депоније, трансфер станице и друго). Приватни извори финансирања огледају се кроз јавно-приватно партнерство, концесије или приватизације.

Процијењени укупни износ улагања за постизање циљева управљања посебним категоријама отпада за период до 2024. године усмјерен је на предложене мјере подстицања одвојеног сакупљања и припремања за третман или материјално или енергетски искоришћавање одвојено сакупљених посебних врста отпада, за израду потребне студијске и пројектне документације за изградњу погона за третман одвојено сакупљених врста отпада и центара за сакупљање посебних категорија отпада, за изградњу центара за сакупљање посебних врста отпада од домаћинстава у свакој ЈЛС и за изградњу постројења за третман одвојено сакупљених посебних врста отпада.

Финансијски ефекти, а самим тим и успостављање система управљања посебним категоријама отпада, зависе од прикупљених накнада од обвезника, на што утичу и отежани услови пословања узроковани пандемијом COVID 19.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Активна подршка запошљавању кроз производне активности, стручна усавршавања на програмима радне и социјалне интеграције, креирање едукацијских програма за особе с посебним потребама кроз њихово укључивање у радне процесе, пружање услуга управљања отпадом и поновне употребе предмета грађанима.

Социјални карактер ових дјелатности је могућност отварања нових радних мјеста.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Спровођење мјере ће водити ка намјеном трошењу прикупљених средстава која се наплаћују од загађивача и улажу у изградњу инфраструктуре за управљање посебним категоријама отпада, односно поновном искоришћењу посебних категорија отпада што ће имати позитиван утицај на здравље људи и животну средину.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска/висока)	Планиране мјере ублажавања
Недовољна капацитетност инспекције	Висока	Јачање капацитета инспекције
Недовољно развијен систем мониторинга и информисања о генерисаном отпаду	Висока	Јачање система мониторинга и информисања о генерисаном отпаду

ОБЛАСТ 3: ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЈА

13) Електронска управа Републике Српске – пут према дигиталном друштву

Анализа главних препорука

Први корак дигиталне трансформације друштва је дигитализација и информатизација јавне управе. Резултати вишегодишњих истраживања показују да је по развоју е-управе БиХ рангирана на 94. мјесту од посматране 193

земље⁹², што показује благи напредак у односу на ранији период. Ипак, у Републици Српској постоји јака основа за даљи развој е-управе, која се огледа у постојању основног правно-регулаторног оквира који уређује област е-управе, успостављене основне ИКТ (информационо-комуникационе технологије) инфраструктуре која подржава сервисе електронске комуникације, те снажног друштвеног и политичког одређења за убрзани развој информационог друштва.

Међутим, динамичнији развој е-управе Републике Српске условљен је даљим развојем основне ИКТ инфраструктуре е-управе, односно развојем хоризонталних градивних блокова, као што су јединствени интероперабилни информациони систем, платформа за електронско плаћање, јачање услуга повјерења, односно управљања дигиталним идентитетима, платформа за квалификовану електронску доставу “е-сандуче”, портал е-управе и др. Као што је и препознато Стратегијом развоја е-управе за период 2019–2022, кључни изазов у развоју ИКТ инфраструктуре је обезбјеђење квалитетних финансијских средстава, праћено развојем повољног окружења за дигиталну трансформацију јавне управе и развојем људских ресурса у јавном и приватном сектору. Као непланирана препрека, ситуација изазвана пандемијом COVID 19 је разлог због којег је успорена значајнија реализација законодавних и инвестиционих мјера у овој области због њихове међусобне условљености, али се у сарадњи са међународним организацијама и другим органима планирају активности које би требале допринијети њиховој бржој реализацији.

1. Опис мјере

Крајем 2020. и почетком 2021. године реализоване су планиране мјере успостављања националног центра за управљање дигиталним идентитетима у оквиру Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво (МНРВОИД), односно успостављена је основна инфраструктура јавног кључа (ПКИ инфраструктура) и квалификовано сертификационо тијело МНРВОИД. Улога националног центра је двојака и подразумева управљање законодавним оквиром услуга повјерења (trusted services) у Републици Српској, као и послове управљања дигиталним идентитетима физичких и правних лица, односно послове издавања квалификованих електронских сертификата за електронски потпис и електронски печат кроз рад Сертификационог тијела МНРВОИД. У оквиру Сертификационог тијела МНРВОИД успостављено је регистрационо тијело чију улогу обавља Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге Републике Српске (АПИФ).

На пољу развоја електронских услуга током 2021. године реализован је пројекат електронске пријаве рођења дјетета пројекат “е-беба”. Настављена је и онлајн регистрација привредних субјеката. Такође, током 2021. године реализоване су и активности на примјени концепта “smart city”, који се односи на успостављање система обједињеног обрачуна и наплате комуналних трошкова од јединица локалних самоуправа. Овај систем је имплементиран у пет јединица локалне самоуправе Републике Српске. Започета је и израда одређених законских рјешења у области е-управе (Закон о електронској управи Републике Српске и нови Закон о информационој безбједности Републике Српске), као и Стратегија информационе безбједности Републике Српске.

У сегменту информационе безбједности током 2021. године настављене су активности на јачању инфраструктурних и људских капацитета Оперативног центра за информациону безбједност с циљем унапређења аутоматизованог надзора кључне ИК инфраструктуре републичких органа управе, те је Влада Републике Српске обавезала све органе управе на континуирано унапређење обухвата надзора ИК инфраструктуре с циљем унапређења заштите исте од рачунарско-безбједносних ризика и инцидената.

⁹² E-Government Survey 2020: Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2020.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- активности концептуалног дизајна и развоја кључне ИКТ инфраструктуре е-управе (јединствени интероперабилни информациони систем, платформа за електронско плаћање, платформа за квалификовану електронску доставу е-сандуче, републички клауд, портал е-управе и друго), (МНРВОИД),
- примјена и одржавање информационих система за пружање е-услуга грађанима и пословним субјектима (е-беба, smart city, онлајн регистрација привредних субјеката и друго) – МНРВОИД,
- примјена и одржавање информационих система за управљање пројектима развоја е-управе и надзор у области информационе безбједности (МНРВОИД),
- унапређење капацитета МНРВОИД и е-управе Републике Српске за управљање процесом дигиталне трансформације јавне управе, дигиталним идентитетима и информационом безбједношћу Републике Српске (МНРВОИД),
- анализа могућности и увођење подстицајних мјера за пословне субјекте у области ИКТ у Републици Српској (МНРВОИД).

Активности планиране у 2022. години:

- припрема и усвајање законских аката (Закон о е-управи и Закон о информационој безбједности), којима ће се унаприједити област електронске управе и информационе безбједности у Републици Српској (МНРВОИД),
- примјена и одржавање информационих система за управљање пројектима развоја е-управе и надзор у области информационе безбједности (МНРВОИД),
- унапређење капацитета МНРВОИД и е-управе Републике Српске за управљање процесом дигиталне трансформације јавне управе, дигиталним идентитетима и информационом безбједношћу Републике Српске (МНРВОИД).

Активности планиране у 2023–2024. години:

- координација активности анализе, избора и дигитализације административних поступака за које постоји изграђена кључна ИКТ инфраструктура и дигитална спремност органа јавне управе за електронско пружање услуга грађанима и пословним субјектима (МНРВОИД).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Припремљени и усвојени законски акти којима се унапређује област е-управе и информационе безбједности Републике Српске	2022.	2023.	2024.
Е-управа Републике Српске развија кључну ИКТ инфраструктуру за пружање е-услуга грађанима и пословним субјектима	2022.	2023.	2024.
Развијени информациони системи за пружање е-услуга грађанима и пословним субјектима (е-беба, smart city, онлајн регистрација привредних субјеката и др.) континуирано се одржавају и унапређују	2022.	2023.	2024.
Развијени информациони системи за управљање пројектима е-управе и надзор у области информационе безбједности континуирано се одржавају и унапређују	2022.	2023.	2024.
Унапријеђени капацитети сертификационог тијела МНРВОИД с циљем масовне продукције квалификованих електронских сертификата за електронски потпис и електронски печат и проширене услуге које се пружају грађанима и пословним субјектима	2022.	2023.	2024.
Унапређење капацитета МНРВОИД и е-управе Републике Српске за управљање процесом дигиталне трансформације, дигиталним идентитетима и информационом безбједношћу	2022.	2023.	2024.
Утврђене и уведене подстицајне мјере за пословне субјекте у области ИКТ у Републици Српској чија се ефикасност континуирано анализира	2022.	2023.	2024.

3. Очекивани утицај на конкурентност

Процењује се да једна држава захваљујући расту ИКТ инвестиција од 20% може повећати властити БДП за 1%⁹³. Ефикасно и транспарентно пружање е-услуга грађанима и пословним субјектима омогућава једноставан и сигуран поступак уласка на тржиште и значајно брже процедуре. То ће директно утицати на скраћивање времена и трошкова привредних субјеката и предузетника, а за простор Републике Српске унапређење елемената који се оцењују код конкурентности одређене локације. Недвосмислен је и позитиван утицај на смањење трошкова јавне управе у процесу пружања јавних услуга.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Предвиђена средства за реализацију наведених активности су 20.000.000 КМ. Мањим дијелом (1.000.000 КМ) средства су планирана у буџету Републике Српске. Остатак средстава за реализацију ове реформске мјере планирају се обезбиједити из кредитних и донаторских средстава.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Једноставан и сигуран поступак уласка на тржиште и значајно брже процедуре директно ће утицати на скраћивање времена и трошкова привредних субјеката и предузетника, што ће обезбиједити претпоставке за ново запошљавање, без ограничења по родном питању.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема утицаја на заштиту животне средине.

⁹³ Global Connectivity Index (http://www.huawei.com/minisite/gci/assets/files/gci_2018_whitepaper_en.pdf?v=20180704 стр. 63).

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Велики број учесника у процесу	Висока	Активан дијалог, промоција позитивних исхода реализације мјере
Зависност реализације од динамике и обима средстава	Висока	Изналажење алтернативних извора финансирања

ОБЛАСТ 4: ПОСЛОВНО ОКРУЖЕЊЕ И СМАЊЕЊЕ НЕФОРМАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ**14) Реформа Инспектората Републике Српске****Анализа главних препрека**

Као кључне препреке за раст и конкурентност у области пословног окружења и смањења неформалне економије у области инспекција препознато је следеће: преклапање инспекцијских контрола код субјеката надзора од стране два нивоа инспекција, непостојање координације, односно комуникације између републичког и локалног нивоа инспекција, изрицање више репресивних мјера у односу на превентивне мјере. С намјером да се избјегне дуплирање, односно преклапање инспекцијских контрола, предложено је усклађивање планова рада републичких инспектора и инспектора који послове инспекцијског надзора обављају на нивоу јединица локалне самоуправе, ради унапређења координације рада инспекција и дјелотворности инспекцијског надзора и праћење њихове реализације.

1. Опис мјере

Програмом економских реформи предвиђена је реформа Инспектората, и то у двије фазе. Након што су у првој фази спроведене активности додатне анализе стања, спроведене су препоруке за израду и усвајање акционог плана за реформу инспекција у Републици Српској. Народна скупштина Републике Српске усвојила је Закон о инспекцијама Републике Српске на сједници у фебруару 2020. године⁹⁴, који је ступио на снагу у марту 2020. године. У другој фази након ступања на снагу Закона о инспекцијама усвојена је нова унутрашња организација и систематизација у Републичкој управи за инспекцијске послове Републике Српске. Даље, активности ће бити усмјерене на обједињавање инспекција републичког и општинског нивоа у оним инспекцијским областима како је то предвидио Закон о инспекцијама. Процес је успорен због ситуације изазване пандемијом COVID 19, јер су у том периоду активности свих инспекција добиле посебне приоритете у свом раду.

Након смиривања ситуације изазване пандемијом COVID 19 наставиће се друга фаза предметне реформе Инспектората Републике Српске и инспекција са свих нивоа власти у Републици Српској. У овој фази спроводиће се активности заједничког и усаглашеног рада инспекција свих нивоа власти у Републици Српској. Циљ је да се у наредном периоду сачини анализа реформе инспекција и уређење стања у области инспекција с циљем превазилажења недостатака утврђених приликом анализе стања, као и на основу достављених примједби, приједлога и сугестија синдиката, послодаваца и локалних заједница, па се стога предлаже пролонгирање ове мјере за реализацију у 2022. години.

Активности планиране у 2022. години:

- анализа успостављања нове организационе структуре Инспектората Републике Српске (МУЈС и Инспекторат Републике Српске),
- приједлози за унапређење инспекцијског система Републике Српске кроз синхронизовани инспекцијски систем на свим нивоима власти у Републици Српској (МУЈС и Инспекторат Републике Српске).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Организован Инспекторат Републике Српске у складу са резултатима реализованих активности из Акционог плана за реформу инспекција у РС	2019.		2022.

3. Очекивани утицај на конкурентност

Ефикасан и економичан, професионалан, одговоран и транспарентан рад инспекцијских органа доприноси смањењу сиве економије и унапређењу свих сфера живота.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Законом је одређено преузимање инспектора рада који послове инспекцијског надзора обављају на нивоу јединица локалне самоуправе, на републички ниво. С тим у вези потребно је обезбиједити додатна финансијска средства за финансирање плата и накнада запослених, пратећу информационо-комуникациону опрему коју инспектори користе у раду, као и додатна новчана средства за увођење јединственог информационог система у јединице локалне самоуправе.

У овом моменту не постоји процјена трошкова активности и износ потребних новчаних средстава. Исто ће бити дефинисано претходном анализом која би требало да утврди тачан број инспектора који ће у процесу преузимања бити распоређени у Републичку управу за инспекцијске послове, што ће утицати и на трошак набавке информационо-комуникационе опреме и увођење јединственог информационог система.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Очекивани утицај на запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање биће могуће сагледати тек након потпуног спровођења примјене наведене мјере и анализе рада Инспектората. Очекивани утицај се огледа у ефикаснијем раду инспекцијских органа, а то ће допринијети смањењу сиве економије и преласку из неформалне у формалну запосленост. Поред тога, смањиће се оптерећеност привредних субјеката инспекцијским контролама, што ће омогућити ефикаснији рад контролисаних субјеката.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Предметна мјера нема утицаја.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Отпор јединица локалне самоуправе за задржавање инспекцијских органа	Ниска	Учешће представника јединица локалне самоуправе у заједничким активностима на реализацији предметне мјере

15) Смањење сиве зоне у приказивању промета помоћу имплементације новог система фискалних каса**Анализа главних препрека**

У Републици Српској систем фискалних каса успостављен је Законом о фискалним касама⁹⁵ из 2007. године. Током времена донесено је неколико закона о измјенама и допунама основног закона, при чему је најчешћи разлог било ослобађање одређених категорија обвезника. Систем фискалних каса након 12 година примјене је технолошки застарио, не прати ни комплетно пословање у готовини,

⁹⁴ "Службени гласник Републике Српске", број 18/20.

⁹⁵ "Службени гласник Републике Српске", бр. 69/07, 1/11, 65/14, 21/15 и 58/19.

због чега и даље постоји одређени простор за сиву зону. С тим у вези, појавила се реална и основана потреба за ревидирањем постојећег система.

Наиме, постојећим системом, због својих превазиђених техничких ограничења, свим пословним субјектима наметнута је обавеза спровођења обавезних процедура израде периодичних извјештаја, спровођење процедуре припреме дневних извјештаја за слање, које се обавезно спроводе након истека радног времена и других експлицитно и имплицитно повезаних процедура које запослени на свом радном мјесту морају да спроводе да би систем функционисао. Наведено указује на чињеницу да је оснивање новог и проширење постојећег бизниса, као и само пословање финансијски и процедурално оптерећено у интересу постизања циљева фискализације. Свако рјешење које ће утицати на либерализацију тржишта фискалних система, смањење повезаних оперативних трошкова и смањење процедура или њихову аутоматизацију, сигурно би имало позитивне ефекте на пословно окружење у Републици Српској.

Даље, појава која је уочена је да су неки порески обвезници пронашли начин да избјегну строге захтјеве за функционалним и техничким карактеристикама фискалних система и да прометују робу и услуге издајући фиктивне фискалне рачуне (који изгледом чак не одступају од прописане форме), односно рачуне који не улазе у дневне извјештаје о промету који се достављају Пореској управи Републике Српске на дневном нивоу. Наведена појава је идентификована и постојећи капацитети Пореске управе Републике Српске тренутно немају адекватан одговор, што представља додатни снажан мотив да се пређе на систем који би по својој поставци онемогућио такав начин рада.

Поред коришћења паралелних POS (Point of Sale) уређаја са којих се издају лажни фискални рачуни, идентификовано је да је присутна и појава коришћења дефискализованих сертификованих фискалних уређаја са којих се издају рачуни који потпуно одговарају прописаном изгледу фискалног рачуна (осим ЛИБ-а обвезника којег просјечан купац не примјећује), али се тако остварени промет не доставља на сервер Пореске управе Републике Српске путем дневних извјештаја, будући да је систем дефискализован. Битно је напоменути да не постоје егзактни подаци о масовности ове појаве, али према доступним информацијама постоји евиденција да је ова појава присутна. У вези са свим наведеним, постоји јасно одређено Влада Републике Српске, као и Министарства финансија и Пореске управе Републике Српске да се ово питање ријеша са циљем спровођења активности која иде у правцу смањења сиве економије и стварања равноправних услова пословања за све привредне субјекте у Републици.

1. Опис мјере

Постојећи модел система фискалних каса показао је одређене мањкавости и појавила се реална потреба да систем буде унапријеђен, а све са циљем спровођења политике Владе Републике Српске у вези са смањењем сиве зоне у приказивању промета. Због свега наведеног, било је неопходно да се покрену активности којим би се преиспитао постојећи модел, те се на основу извршене анализе и попуњавања модела извршила транзиција на мање захтјеван, а истовремено ефективнији и ефикаснији систем. С тим у вези, урађена је детаљна анализа на основу које су предложена нова рјешења, са циљем потпуне имплементације новог система фискализације у Републици Српској, а који ће сузити и елиминисати простор за спровођење активности у сивој зони које се односе на приказивање промета.

На основу предњих анализа упућена је Информација Влади Републике Српске у септембру 2020. године о потреби увођења новог система фискализације у Републици Српској, на основу које је Влада Републике Српске обавезала Министарство финансија да формира радну групу која ће израдити неопходне прописе ради успостављања новог система електронске фискализације, те је тим закључком Влада Републике Српске дала сагласност да се трошкови иницијалне фискализације финансирају из буџета Републике Српске.

Нацрт закона израђен је у оквиру Радне групе формиране у јануару 2021. године од представника релевантних институција⁹⁶. Предметни Нацрт закона о фискализацији упућен је у скупштинску процедуру и разматран у септембру 2021. године. Закључком Народне скупштине Републике Српске Нацрт закона о фискализацији упућен је у јавну расправу, за чије организовање и спровођење (у року од 60 дана) је било задужено Министарство финансија.

Предложеним законом мијења се у техничком смислу у цијелости досадашњи систем контроле промета путем фискалних каса и досадашњи фискални системи биће замијењени новим системима. Предложеним чланом 8. овог закона дефинисане су компоненте фискалног система који, с једне стране, чине систем за управљање фискализацијом који је најважнији сегмент укупне фискализације који се налази у Пореској управи Републике Српске и који управља фискализацијом и, с друге стране, елементи који размјењују уређај који може бити само софтвер или хардвер и софтвер, који се може налазити код обвезника (хардвер и софтвер) или код Пореске управе (само софтвер), а који се састоји од процесора фискалних рачуна (елемента који размјењује податке са електронским системом за издавање рачуна и безбједносним елементом), те електронског система за издавање рачуна у који обвезник уноси податке о промету и из којег се штампа фискални рачун.

Активности планиране у 2022. години:

- имплементација Закона о фискализацији (МФ);
- доношење подзаконских аката за примјену новог Закона о фискализацији;
- Уредба о дјелатностима за чије обављање не постоји обавеза евидентирања промета преко електронског фискалног уређаја (Влада Републике Српске),
- Правилник о фискалном рачуну (МФ),
- Правилник о одобравању оператора фискалног система (МФ),
- Правилник о одобравању и употреби елемената електронских фискалних уређаја, као и регистру елемената електронских фискалних уређаја (МФ),
- Правилник о достављању података и генерисању ознаке пословног простора и мјеста продаје (МФ),
- Правилник о извршењу мјере забране обављања дјелатности (МФ),
- Правилник о динамици фискализације (МФ);
- набавка Система за управљање фискализацијом у ПУРС (ПУРС, МФ);
- дефинисање и имплементација начина финансирања трошкова иницијалне фискализације код пореских обвезника (МФ).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Израда и доношење Нацрта Закона о фискализацији			Друга половина 2021. године
Израда и доношење Приједлога Закона о фискализацији			Четврти квартал 2021. године
Доношење подзаконских аката за примјену новог Закона о фискализацији			Прва половина 2022. године
Набавка система за управљање фискализацијом у Пореској управи Републике Српске			2022. година

⁹⁶ Министарство финансија, Пореска управа, Министарство трговине и туризма, Министарство привреде и предузетништва, Министарство за научно-технолошки развој, високо образовање и информационо друштво, те консултаната из ове области са претходним искуством у више земаља.

Дефинисање и имплементација начина финансирања трошкова иницијалне фискализације код пореских обвезника			2022. година
---	--	--	--------------

3. Очекивани утицај на конкурентност

Превасходни утицај новог система фискализације очекује се кроз смањење сиве економије и смањење пореске евазије, те побољшање пореске дисциплине, што директно повећава конкурентност привредних субјеката који поштују пореске прописе.

4. Пројена трошкова и извор финансирања

Имајући у виду да је финансирање иницијалне фискализације код пореских обвезника, на основу важећег закона било о трошку обвезника фискализације, Влада Републике Српске је предложила да трошак иницијалне фискализације код пореских обвезника овај пут сноси Република, односно да се финансира из средстава Републике.

Трошак иницијалне фискализације подразумева набавку, односно субвенционисање електронских фискалних уређаја интегрисаних или засебних софтверских или хардверских компоненти по тржишним цијенама које ће бити формиране у Републици Српској од стране одобрених добављача. Овај трошак подразумева минимални трошак да би порески обвезник задовољио основне услове евидентирања промета у новом систему фискализације. Начин на који ће бити финансирани иницијални трошкови фискализације биће прописани Правилником о динамици фискализације у складу са предложеним чланом 22. овог закона.

Трошак фискализације подразумева трошак иницијалне фискализације код пореских обвезника и трошак набавке система за управљање фискализацијом.

Како у овом моменту не постоји формирана цијена уређаја, као ни система за управљање фискализацијом, Министарство финансија је процјену трошка урадило на основу напријед наведених анализа које су послужиле као основ за израду овог закона, а према којима би трошак фискализације требао бити око 50 милиона КМ. Овај износ подразумева укупан трошак система за управљање фискализацијом и трошак иницијалне фискализације код пореских обвезника.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Мјера нема директан утицај на социјалне исходе. Међутим, смањењем сиве економије, повећањем пореске дисциплине, те повећањем обухвата и порастом основнице за опорезивање као последица увођења новог система требало би да доведе и до пораста пореских прихода, који ће се кроз систем прерасподјеле индиректно имати позитиван утицај на социјалне исходе.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема утицаја.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Сметње при имплементацији техничких аспеката система	Ниска	Техничка и кадровска припремљеност за имплементацију процеса

ОБЛАСТ 5: ИСТРАЖИВАЊЕ, РАЗВОЈ И ИНОВАЦИЈЕ

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 6: РЕФОРМЕ ЕКОНОМСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

16) Уређење области посредовања у промету непокретности

Анализа главних препрека

У Републици Српској било је потребно усвојити европске стандарде у области посредовања у промету непокрет-

ности и нормативно уредити наведену област. Закон о посредовању у промету непокретности Народна скупштина Републике Српске усвојила је у септембру 2020. године⁹⁷ с циљем јачања конкурентности привредних субјеката у сектору услуга и сузбијања сиве економије уз стварање услова за развој тржишта непокретности у Републици Српској, а што је у складу са постављеним циљевима у области уређења унутрашњег тржишта, заштите фер конкуренције и заштите потрошача.

Анализа тренутног стања у Републици Српској у области посредовања у промету непокретности указује на следеће: високо учешће сиве економије у пословима посредовања у промету непокретности; некавалитетна услуга посредника; непостојање осигурања од одговорности; није одређена потребна стручна спрема за лице које обавља послове посредовања; посредници немају обавезу да прикажу сву документацију у вези са непокретношћу, нити да та документ, тј. копије докумената чувају; уговори о посредовању се у пракси ријетко закључују; уговори не садрже све потребне елементе, ни обавезе и одговорности посредника; провизије се често исплаћују у готовини, а не преко рачуна, чиме се доводи у питање контрола токова новца и опорезивање; Република нема адекватан извор података о обављеним трансакцијама у посредовању у промету непокретности (обим, врста, вриједност, по територији итд.); ангажовање нестручних лица на пословима посредовања, и то без закључења одговарајућег уговора у складу са законом којим се уређују радни односи, а то доводи до некавалитетног пружања услуге, велики број трансакција на тржишту непокретности обавља се уз посредовање нерегистрованих привредних субјеката, дакле у сивој зони економије, у којој не важе никаква правила, нити стандарди пословања, уз истовремено избегавање плаћања пореза.

1. Опис мјере

На основу Закона о посредовању у промету непокретности⁹⁷ у 2021. години донесени су подзаконски акти предвиђени Законом, међу којима је Правилник о садржају и начину вођења регистра посредника⁹⁸, којим се омогућује успостављање Регистра посредника и исти је формиран.

У наредном периоду Министарство трговине и туризма (МТТ) вршиће ажурирање регистра лица који се баве прометом непокретности, пратити ефекте донесеног закона на смањењу сиве економије, расту и развоју ове дјелатности и заштити учесника у промету непокретности.

Основни циљеви мјере уређења у области посредовања у промету непокретности су обезбјеђење високог степена правне сигурности за све учеснике у посредовању у промету непокретности, виши квалитет услуга у области посредовања по европским стандардима пословања, јачање конкурентности привредних субјеката у сектору услуга, сузбијање сиве економије и развој тржишта непокретности у Републици Српској.

Активности планиране у 2022. години:

- ажурирање регистра лица који се баве прометом непокретности (МТТ),
- праћење ефеката донесеног закона на смањење сиве економије, раст и развој ове дјелатности и заштиту учесника у промету непокретности (МТТ).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2020. година)	Прелазни циљ (2021. година)	Циљ (2022. година)
Повећање броја регистрованих, односно легалних посредника у Републици Српској	0	2	30
Раст буџетских прихода	0	0	15.000 КМ

⁹⁷ “Службени гласник Републике Српске”, број 99/20.

⁹⁸ “Службени гласник Републике Српске”, број 37/21.

3. Очекивани утицај на конкурентност

Утицај на конкурентност огледа се у повећаном приливу новчаних средстава у буџет Републике Српске, затим правним уређењем ове дјелатности и стварањем лојалне конкуренције стварају се услови за развој и раст ове дјелатности, доприноси се сузбијању сиве економије и заштити учесника (и купаца и продаваца непокретности) у области посредовања у промету непокретности.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

За реализацију наведених активности нису потребна новчана средства.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Утицај на социјалне исходе, запошљавање и смањење сиромаштва огледа се у креирању нових радних мјеста, повећању запослености, расту животног стандарда, јачању куповне моћи становништва и побољшању пензионих, здравствених и социјалних фондова.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема утицај.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Нема ризика	–	–

17) Јачање инфраструктуре квалитета и развој правног и планског оквира у сектору слободног кретања робе по ЕУ моделу

Анализа главних препрека

Успостављен и развијен систем инфраструктуре квалитета по ЕУ моделу директно доприноси успостављању јединственог економског простора и интеграцији домаћег тржишта у јединствено унутрашње тржиште ЕУ и региона. Неразвијен систем инфраструктуре квалитета има негативан утицај на целокупно пословно окружење и конкурентност домаћих компанија, при чему индустријски сектори трпе највеће посљедице.

Тренутно домаће компаније немају у потпуности адекватну помоћ система инфраструктуре квалитета у БиХ, а посебно приликом извоза на међународна тржишта и тржиште ЕУ, као најбитнијег спољнотрговинског партнера. Због тога домаће компаније морају да користе скупе услуге иностраних тијела за оцјењивање усклађености (сертификациона тијела, калибрирајуће и испитне лабораторије), што има директне негативне импликације на њихову конкурентност и економску оправданост приступу другим тржиштима. Значајан проблем који проистиче из неразвијеног система инфраструктуре квалитета је и незаштићено домаће тржиште од небезбједних производа, а поготово оних који се увозе и пласирају на домаће тржиште.

Правни оквир за производе који је усклађен са правом ЕУ и који одговара потребама тржишта и привреде, такође повећава продуктивност и конкурентност домаћих произвођача, заштиту потрошача и околине и либерализацију регионалне трговине робом. Уређењем правног оквира за производе у складу са захтјевима ЕУ елиминишу се и непотребне баријере за приступ на ЕУ и ЦЕФТА тржишта, односно тржиштима у окружењу и доприноси се слободној трговини робом.

Тренутно је у Републици Српској и БиХ на нази значајан број прописа о производима који још увијек нису усклађени са захтјевима ЕУ за слободно кретање робе и са захтјевима савремене стандардизације. Такође, у примјени је и велики број прописа и обавезних ЈУС стандарда који су преузети из СФРЈ, који углавном нису у складу са са-

временим развојем технологија и стандардизацијом, те потребама потрошача и тржишта. Постојање таквих прописа ствара правну нејасноћу и несигурност за потрошаче, произвођаче, увознике и извознике, али и за инвеститоре. Тренутни недостатак савремених прописа, стандарда и тијела за оцјењивање усклађености, те неадекватан надзор над тржиштем директно утиче на недовољну заштиту потрошача, околине и животиња, као и на пласирање производа на домаће тржиште који претходно не пролазе потребне контроле и испитивања.

Неадекватан домаћи правни оквир и немогућност домаће сертификације и испитивања производа утиче и на развој домаће производње финалних производа и њихово пласирање на јединствено регионално тржиште и тржиште ЕУ. То неповољно утиче на прилагођавање домаћих технологија производње савременим захтјевима тржишта, а тиме на додатна улагања у развој нових технологија, у нову опрему и машине и стварање дуготрајне имовине, на додатне обуке, на усвајање нових вјештина и стварање домаћег специјализованог кадра и сл., што директно утиче на повећање БДП-а.

Разлог за реформе у овој области су и обавезе које проистичу из Споразума о стабилизацији и придруживању између ЕУ и БиХ (ССП), којим је јасно дефинисана обавеза усклађивања система инфраструктуре квалитета у БиХ са европским моделом (члан 75. CCP-а) и усклађивање домаћег законодавства са ЕУ законодавством (члан 70. CCP-а), што је дио испуњавања обавеза за чланство у ЕУ. Такође, утврђивање планског и стратешког оквира за развој елемената инфраструктуре квалитета, који су саставни дио поглавља ЕУ Слободно кретање робе, је захтјев процеса европских интеграција и услов је за додјелу и коришћење IPA средстава.

Наведена мјера у складу је и са циљевима вишегодишњег Акционог плана за регионални економски простор земаља западног Балкана (REA MAP). Такође, ова реформска мјера има значајан утицај и на секторску област овог документа: "Пословно окружење и смањење неформалне економије".

1. Опис мјере

Јачање инфраструктуре квалитета и развој правног и планског оквира у сектору слободног кретања робе (ЕУ Поглавље 1) у Републици Српској подразумијева: реализацију циљева и мјера утврђених "Стратегијом инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2019–2023.", унапређење важећег правног оквира Републике Српске у сектору слободног кретања робе, доношење неопходних нових прописа о производима усклађених са *acquis*, принципима ЕУ и савременим стандардима; наставак уклањања тзв. "конфликтних" СФРЈ прописа и ЈУС стандарда са обавезном примјеном из правног система Републике Српске; успостављање и вођење регистра важећих прописа и информационе тачке за прописе Републике Српске, за стандарде и именована сертификациона тијела Републике Српске и Нотификационе тачке за прописе Републике Српске у припреми (обавеза ЕУ и CEFTA/СТО); стална анализа прописа са становишта испуњавања захтјева из чл. 34, 35. и 36. Уговора о функционисању Европске уније, као и припрема, усвајање и праћење реализације акционог плана усклађивања нехармонизованих прописа Републике Српске са захтјевима чл. 34, 35. и 36. Уговора о функционисању Европске уније, те припреме за потписивање Споразума о оцјени усаглашености и прихватању индустријских производа (АСАА) са Европском унијом.

За реализацију ове мјере надлежно је Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу Републике Српске (МЕИМС), Републички завод за стандардизацију и метрологију и 10 републичких органа управе, који доносе секторске прописе о техничким и другим захтјевима за производе и услуге и који учествују у раду Координационог тијела за инфраструктуру квалитета у Републици Српској.

Ова реформска мјера у складу је са релевантним развојним правцима дефинисаним у оквиру *стратешких и планских докумената Републике Српске*⁹⁹, као што су:

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

– реализација плана усклађивања нехармонизованих прописа Републике Српске са захтјевима чл. 34, 35. и 36. Уговора о функционисању Европске уније (МЕИМС).

Активности планиране у 2022. години:

– реализација стратешких циљева и мјера у области инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске (МЕИМС, МПУГЕ, МПП, МЕР, МУП, МПШВ, МЗСЗ, РЗСМ, МТТ),

– доношење Уредбе о поступку пријављивања прописа у припреми, стандарда и тијела за оцјењивање усаглашености у Републици Српској (МПП и Координационо тијело за инфраструктуру квалитета у Републици Српској),

– вођење, анализа и унапређење листе важећих прописа Републике Српске који дефинишу техничке и друге захтјеве за производе и услуге (МЕИМС/РЗСМ),

– обезбјеђење адекватног софтвера и успостављање оперативног и свеобухватног Регистра прописа Републике Српске, информационе тачке прописа за привреднике, инвеститоре и органе управе и нотификационе тачке прописа Републике Српске у припреми (МЕИМС/РЗСМ).

Активности планиране у 2023. години:

– реализација стратешких циљева и мјера у области инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске (МЕИМС, МПУГЕ, МПП, МЕР, МУП, МПШВ, МЗСЗ, РЗСМ, МТТ),

– вођење листе важећих прописа Републике Српске којим се дефинишу технички и други захтјеви за производе и услуге, пратећег Регистра прописа Републике Српске и информационе тачке за привреднике, инвеститоре и органе управе,

– доношење водича за примјену прописа Републике Српске којим се преузимају прописи Европске уније новог приступа (МЕИМС, МПУГЕ, МПП, МЕР, МУП, МПШВ, МЗСЗ, РЗСМ, МТТ).

Активности планиране у 2024. години:

– анализа и утврђивање нових стратешких циљева и мјера у области инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске (МЕИМС и Координационо тијело за инфраструктуру квалитета у Републици Српској),

– припремне активности за потписивање Споразума о оцјени усаглашености и прихватању индустријских производа (АСАА) са Европском унијом (МЕИМС и Координационо тијело за инфраструктуру квалитета у Републици Српској),

– вођење и унапређење Регистра важећих прописа Републике Српске, којим се дефинишу технички и други захтјеви за производе и услуге (МЕИМС),

– доношење водича за примјену прописа Републике Српске којим се преузимају прописи Европске уније новог приступа (МЕИМС, МПУГЕ, МПП, МЕР, МУП, МПШВ, МЗСЗ, РЗСМ, МТТ).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2021. година)	Прелазни циљ (2022. година)	Циљ (2023. година)
Ниво усклађивања прописа Републике Српске (хоризонталног и вертикалног) са <i>acquis</i> Поглавља 1 – Слободно кретање робе	60%	60%	80%
Степен оперативности и доступности регистра важећих прописа и именованих сертификационих тијела Републике Српске (софтверски подржаног)	70%	90%	100%
Реализације мјера и активности из “Стратегије инфраструктуре квалитета производа и услуга Републике Српске за период 2019–2023. године”	80%	80%	100%
Процент уклоњених идентификованих препрека слободној трговини робом у прописима Републике Српске (обавезе из чл. 34, 35. и 36. Уговора о функционисању ЕУ)	20%	40%	60%

3. Очекивани утицај на конкурентност

Мјера има утицај на повећање броја фирми из прерађивачког сектора које директно или индиректно извозе готове производе на страна тржишта, јер ће им омогућити да испуњавају захтјеве стандарда квалитета, безбједности и других стандарда неопходних за пласирање тих производа на страна тржишта. Такође, утицаће и на повећање броја домаћих производа који могу имати СЕ ознаку (сертификација производа), што им омогућава слободан приступ ЕУ тржишту. Домаће фирме повећаће ниво усклађености својих производних циклуса и својих производа са међународним стандардима квалитета, што директно доприноси лакшем приступу јединственом тржишту ЕУ и конкурентности. Повећањем продуктивности домаћих предузећа и њихове конкурентности на страним тржиштима имаће за посљедицу и већу запосленост у прерађивачкој индустрији и стварање нових и специјализованих радних мјеста.

4. Пројекта трошкова активности и извор финансирања

У 2022. години планирано је обезбјеђење 360.000 КМ донаторских средстава за израду софтвера за управљање регистром, а остале активности ће се реализовати редовним средствима буџета Републике Српске, како је дефинисано у ДОБ 2022–2024, за надлежне институције које ће реализовати наведену мјеру (МЕИМС, МПУГЕ, МПП, МЕР, МУП, МПШВ, МЗСЗ, РЗСМ, МТТ).

⁹⁹ Програм рада Владе Републике Српске за период 2020–2023. године и Акциони план за реализацију Програма рада Владе РС за период 2020–2023. године; Стратегија инфраструктуре квалитета производа и услуга РС за период 2019–2023. године – Преузимање и примјена правне тековине Европске уније у области слободног кретања робе; Стратегије развоја индустрије РС за период 2021–2027. године; Стратегија развоја малих и средњих предузећа РС за период 2021–2027. године; Стратешки план развоја пољопривреде и руралних подручја РС за период 2016–2020. године; Стратегија развоја трговине РС до 2022. године; Политика развоја стандардизације и метрологије у РС; Стратегија управљања отпадом за период 2017–2026. године; Акциони план за реализацију приоритета из Аналитичког извјештаја Европске комисије уз Мишљење о захтјеву БиХ за чланство у Европској унији.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Развој овог сектора утиче на повећање производње конкурентних и безбједних домаћих производа, њихов извоз и привлачење инвеститора, а то доприноси креирању нових радних мјеста и бољих социјалних услова грађана.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Мјера неутрална.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Ризик имплементације мјере огледа се у већем броју укључених надлежних институција	Ниска	Јачање улоге Координационог тијела за инфраструктуру квалитета и МЕИМС

ОБЛАСТ 7: РЕФОРМЕ ТРЖИШТА ЕНЕРГИЈЕ

18) Реформа тржишта електричне енергије¹⁰⁰

1. Унапређење регулаторног оквира у области електроенергетског сектора,

2. Реструктурирање и реорганизација МХ “Електропривреда Републике Српске” а.д. Требиње.

Анализа главних препрека

Наведена реформа претпоставља либерализацију тржишта електричне енергије за све купце (потрошаче), те власничко раздвајање тржишних електроенергетских дјелатности од регулисаних. Тренутне цијене за потрошаче у Републици Српској су ниже од тржишних и не одражавају стварне трошкове.

Према тренутној ситуацији на тржишту електричне енергије, пословање на потпуно тржишним принципима могло би довести до повећања цијена за електричну енергију, имајући у виду ниже нивое цијена електричне енергије у Републици Српској у односу на тржишне цијене и на цијене електричне енергије у близем и даљем окружењу. Овдје је потребно имати у виду позитиван сегмент реформе који предвиђа да ће сви крајњи купци електричне енергије имати право да слободно бирају свог снабдјевача на тржишту. Реформа ће утицати позитивно на потрошаче у сегменту права избора снабдјевача, вишег квалитета услуга, веће сигурности снабдјевања електричном енергијом као једним од есенцијалних производа, односно пружањем универзалне услуге по којој сваки потрошач из категорије домаћинства и мали потрошачи морају да имају слободан приступ енергији по разумним, лако и јасно упоредивим, транспарентним и недискриминаторним цијенама.

Повећање прихода електроенергетског сектора (примарно “Електропривреда РС”) би се позитивно одразило на његову способност за инвестирање у нове инфраструктурне пројекте и повећање енергетске сигурности, док би увођење конкуренције требало да доведе до повећања квалитета услуга у сектору. Повећање цијена енергије кроз усклађивање са тржишним позитивно ће се одразити на приходе електроенергетског сектора, док ће утицај на привреду и социјалне прилике очекивано бити благо негативан. Повећање цијена електричне енергије у мањој мјери би се негативно одразило на конкурентност привреде у обиму у коме електрична енергија учествује у трошковима пословања. Пројекција је да је учешће трошка електричне енергије код највећег дијела привреде од 1% до 3% у укуп-

ним трошковима пословања, а највише 6% код “Рафинерије нафте” Брод.

Укупна улагања у електроенергетску инфраструктуру су до сада била недовољна, а један од разлога је неоправдано низак приход од продаје електричне енергије домаћим потрошачима, односно држање нивоа цијена које не оправдавају трошкове.

Производња електричне енергије у Републици Српској базира се на термоелектранама на домаћи угљ, које у укупној производњи електричне енергије учествује са око 69%, и на хидроелектранама (без малих електрана) које производе око 31%. Сигурност снабдјевања је висока, будући да се користе домаћи извори примарне енергије. Имајући у виду да производња електричне енергије из угља представља производњу са високом емисијом штетних материја, која негативно утиче на људско здравље, инвестиције у овај сектор су везане за смањење негативних утицаја ових технологија путем Пројекта одсумпоравања у ТЕ Угљевик, као и планиране активности у енергетску инфраструктуру, изградњу хидроелектрана и других енергетских објеката који ће се базирати на обновљивим изворима енергије.

1. Опис мјере

Реформске мјере у области тржишта електричне енергије су:

1. Унапређење регулаторног оквира у области електроенергетског сектора – доношење подзаконских прописа на основу Закона о електричној енергији; смањење субвенција за обновљиве изворе енергије кроз доношење новог Закона о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији повећањем конкурентности међу произвођачима из обновљивих извора енергије увођењем система аукција и ограничењем снаге постројења за производњу електричне енергије која могу остварити подстицај у виду обавезног откупа по гарантованој откупној цијени, те стварањем услова да сваки купац електричне енергије постане произвођач за властите потребе, што ће довести до ограничења раста накнаде коју плаћају крајњи купци електричне енергије.

2. Реструктурирање и реорганизација МХ “Електропривреда Републике Српске” а.д. Требиње – наставак активности у складу са новим Законом о електричној енергији кроз спровођење мјера из усвојеног Програма реорганизације МХ “Електропривреда Републике Српске” Фаза 1 (реорганизација дистрибутивних предузећа и успостављање јавног снабдјевања), и усвајање Фазе 2 (реорганизација производних предузећа).

Реализација претходно наведених мјера представља имплементацију новог Закона о електричној енергији у складу са одговарајућим директивама Европске уније, односно Директивама Трећег енергетског пакета, кроз потпуно отварање тржишта електричне енергије без дискриминације за све учеснике на тржишту. Ово се односи на раздвајање дјелатности дистрибуције и снабдјевања електричном енергијом, те реорганизацију произвођача електричне енергије који послују у оквиру МХ “Електропривреда Републике Српске”. Новим Законом о електричној енергији дефинисана су правила за снабдјевање, производњу и дистрибуцију електричном енергијом на тржишту Републике Српске, према обавезама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице, односно одредбама тзв. “Трећег енергетског пакета”. У току 2021. године извршено је правно и дијелом функционално раздвајање дистрибуције и снабдјевања у складу са усвојеним Програмом реорганизације МХ “Електропривреда Републике Српске” Фаза 1 (реорганизација дистрибутивних предузећа и успостављање јавног снабдјевања), који је Влада Републике Српске усвојила у децембру 2020. године. Најзначајнија промјена је раздвајање дјелатности дистрибуције и снабдјевања, која је формално окончана 1. априла 2021. године, од када су електродистрибуције потпуно престале са снабдјевањем купаца. У склопу Фазе 1 Програма реорганизације, а с циљем обезбјеђења универзалне услуге, Влада је одредила МХ ЕРС Матично предузеће а.д. Требиње за јавног снабдјевача, и то на период до пет година. Матичном предузећу је на тај

¹⁰⁰ Иако је ПЕР 2020–2022. дефинисана област: “Реформа тржишта енергије и транспорта”, у посматраном трогодишњем периоду активности ресорног министарства и Владе Републике Српске биће усмјерена на примјену новог Закона о електричној енергији у складу са Трећим енергетским пакетом. У сектору природног гаса усвајањем новог Закона о гасу (“Службени гласник Републике Српске”, број 22/18), који је усклађен са Трећим енергетским пакетом, дио активности у вези са унапређењем регулаторног оквира у овој области је завршен, а привредни субјекти који обављају енергетске дјелатности у сектору природног гаса усклађују своје акте са овим законом. Тржиште природног гаса је отворено још 1. јануара 2015. године.

начин одређена обавеза пружања јавне услуге. У оквиру јавног снабдијевања, јавни снабдјевач пружа универзалну услугу снабдијевања купцима из категорије домаћинства и малим купцима, и то оним купцима из наведених категорија који нису изабрали другог снабдјевача на тржишту. У 2022. години потребно је завршити процес реорганизације производних предузећа. Такође, потребно је током 2022. године досљедно спроводити одредбе регулативе о раздвајању у смислу правилног и потпуног функционалног раздвајања дистрибуције и снабдијевања.

У складу са чланом 107. Споразума о стабилизацији и придруживању, за БиХ је предвиђено да ће сарадња у области енергетике бити усмјерена на приоритете правне стечевине (*acquis*) Заједнице и да ће сарадња бити заснована на Уговору о оснивању Енергетске заједнице, те ће се развијати са циљем интегрисања БиХ у европска енергетска тржишта. Из тога је јасно да се Споразум о стабилизацији и придруживању за област енергетике спроводи кроз имплементацију Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Други сегмент реформе тржишта електричне енергије представља напуштање тренутног система подстицаја за обновљиве изворе енергије кроз ограничење субвенција за обновљиве изворе енергије. За то је неопходно доношење новог Закона о обновљивим изворима енергије, те повећање конкурентности међу произвођачима из обновљивих извора енергије кроз увођење система аукција за произвођаче.

Повезаност са стратешким документима:

- Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године,
- Програм рада Владе Републике Српске за 2020. годину,
- Програм економских реформи Републике Српске за период 2019–2021. године,
- Програм економских реформи Републике Српске за период 2020–2022. године,
- Програм рада Народне скупштине Републике Српске за 2019. годину,
- Акциони план за реализацију Програма рада Владе Републике Српске за период 2019–2022. године,
- Мишљење Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у Европској унији (2019) – дио Енергија.

Активности планиране у 2022. години:

- доношење подзаконских аката у складу са новим Законом о обновљивим изворима енергије:
- Програм о коришћењу обновљивих извора енергије (Влада Републике Српске),
- Уредба о биогориву и другим обновљивим горивима у транспорту (Влада Републике Српске),
- Упутство о вођењу регистра пројеката из обновљивих извора (МЕР);
- имплементација Закона о електричној енергији (МЕР, Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске, оператори власници дозвола за обављање електроенергетских дјелатности);
- наставак реструктурирања и реорганизације МХ “Електропривреда Републике Српске” а.д. Требиње кроз реорганизацију произвођача електричне енергије који послују у оквиру МХ “Електропривреда Републике Српске” (МХ “Електропривреда Републике Српске” Матично предузеће и зависна производна предузећа у оквиру холдинга);
- наставак активности на реорганизацији електродистрибутивне дјелатности с циљем постизања потпуне независности Оператора дистрибутивног система као мрежне потпуно регулисане дјелатности у односу на тржишну дјелатност снабдијевања (МХ “Електропривреда Републике Српске” Матично предузеће и зависна електродистрибутивна предузећа у оквиру холдинга);
- спровођење, поред правног, и функционално раздвајање ових дјелатности и успостављање адекватних механизма надзора и контроле активности с циљем раздвајања и спречавања дискриминације учесника на тржишту и нарушавања конкуренције (МХ “Електропривреда Републике Српске” Матично предузеће и зависна електродистрибутивна предузећа у оквиру холдинга, Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске као независно тијело).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Усвојен Закон о обновљивим изворима енергије	2021.	Ограничење раста накнаде који плаћају крајњи купци за подстицање производње електричне енергије из обновљивих извора енергије кроз доношење новог Закона о обновљивим изворима енергије, којим се уводе нове шеме подстицаја (додјелом премије путем аукције, смањењем снаге постројења која могу остварити гарантовану откупну цијену у омогућавањем да сваки купац може постати произвођач електричне енергије за властите потребе. 2022.	Од половине 2022. године –континуирано
Вертикална интеграција (ниво вертикалног раздвајања између сваког појединог сегмента електроенергетског сектора)	Дистрибуција и снабдијевање у оквиру једног правног лица (2020)	Снабдијевање правно и дјелимично функционално одвојено од дистрибуције (од 1. априла 2021. године)	Снабдијевање и функционално потпуно одвојено од дистрибуције, те успостављени механизми надзора и контроле раздвајања (2022) ¹⁰¹
Структура тржишта (тржишни удио највећег електроенергетског предузећа)	100% (2020)	99% (2021)	97% (2022)

3. Очекивани утицај на конкурентност

Повећање прихода електроенергетског сектора би се позитивно одразило на његову способност за инвестирање у нове инфраструктурне пројекте и повећање енергетске сигурности, док би увођење конкуренције требало да доведе до

¹⁰¹ Циљ је дјелимично извршен у 2021. години, јер је извршено правно и дијелом функционално раздвајање. Следи процес у коме ће се коначно извршити и функционално раздвајање, те пратити извршавање мјера за раздвајање у оквиру Програма усклађености.

повећања квалитета услуга у сектору. Имајући у виду да се ради о комплексној процјени која захтијева израду посебне студије, Министарство није у могућности да квантификује ове индикаторе.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

У овом моменту није могуће процијенити износ трошкова.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

У случају да дође до повећања цијена електричне енергије кроз тржишно формирање цијена, очекује се да ће доћи до посљедишног повећања цијена одређене робе и услуга и трошкова живота у домаћинствима. У складу с тим, може доћи до одређеног негативног утицаја на социјално угрожене категорије становништва, у мјери у којој електрична енергија учествује у буџету таквог домаћинства. С друге стране, реорганизација “Електропривреде Републике Српске” у правцу повећања њене конкурентности претпоставља оптимизацију (смањење) броја радника у свим предузећима у складу са европским стандардима. Ова мјера ће се сигурно одразити на повећање незапослености. Закон нема утицаја на родно питање и једнакост.

Доношење новог Закона о обновљивим изворима енергије позитивно ће се одразити на конкурентност међу произвођачима електричне енергије, повећати број произвођача електричне енергије који електричну енергију продају на тржишту или користе за властите потребе што ће довести до ограничења раста накнаде коју плаћају крајњи купци електричне енергије.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Мјера ће имати генерално позитиван утицај посебно у домену коришћења обновљивих извора енергије.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Неблаговремено усвајање Закона о обновљивим изворима енергије	Ниска	Убрзати активности на усвајању Закона о обновљивим изворима
Неблаговремено усвајање подзаконских аката	Ниска	Интензивирати активности на припреми подзаконских аката за усвајање у првој половини 2022. године
Неблаговремена израда Плана реорганизације Фаза 2 у складу са законским роковима (2021) ¹⁰² од стране МХ “Електропривреда Републике Српске”	Средња	Неопходно је у оквиру холдинга успоставити одговарајући одржив и праведан интерни механизам расподеле прихода између произвођача електричне енергије, на новим основама, који не почива на досадашњој регулацији цијена; Потребно пронаћи правовремено рјешење у складу са законима, прописаним опцијама и у координацији са Управом МХ “Електропривреда Републике Српске” МП а.д. Требиње
Немогућност постизања договора између управе, синдиката и радника у МХ “Електропривреда Републике Српске”, а везано за реорганизацију због смањења броја радника или губитка одређених права или прихода од дјелатности	Висока	Благовремено иницирати разговоре између синдиката и управе ЗП МХ “Електропривреда Републике Српске” с циљем усаглашавања и постизања компромисног рјешења

ОБЛАСТ 8: РЕФОРМЕ ТРЖИШТА ТРАНСПОРТА

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 9: ПОЉОПРИВРЕДА, ИНДУСТРИЈА И УСЛУГЕ

19) Унапређење конкурентности пољопривреде, шумарства и водопривреде

Анализа главних препрека

Ограничен раст пољопривредне производње и, с тим у вези, додане вриједности у пољопривреди, узрокован је како посљедицама изазваним појавом пандемије COVID 19, тако и још увијек недовољним нивоом финансирања сектора пољопривреде, те изузетно ниским нивоом инвестиција у изградњу ланаца снабдијевања између примарне и прехранбене индустрије. Такође, ниско учешће производа високе додане вриједности у структури пољопривредне и прехранбене индустрије, као и производње извозно оријентисаних производа, умањује позитиван економски резултат у сектору.

Високо децентрализована пољопривредна производња, која укључује пољопривреду малог обима са мјешовитим производним системима, производи мале количине тржишног вишка, заједно са ниским нивоом удруживања у произвођачке организације и недостатком нових технологија и знања отежавају пољопривредницима да постигну економију обима у производњи и произведу количине потребне за инострану и домаће тржиште, што ограничава раст пољопривреде.

Утицај отвореног тржишта, порозности граница и изостанак адекватних мјера заштите домаће производње представља структурну препреку за раст и конкурентност. С тим у вези, поједине чланице СЕФТА уводе неоправдано и мимо споразума једностране таксе на увоз, између осталог, и пољопривредних производа (Косово¹⁰³). Осим тога, поједини билатерални споразуми и њихово отежано спровођење узроковано политичком ситуацијом у БиХ успорили су, односно зауставили извоз појединих производа из БиХ. Утицај климатских промјена и све учесталијих временских екстрема, као и појава разних болести које су нове за ова подручја представљају додатни ризик не само за развој сектора већ и за здравље људи.

Додатни изазов представљају и негативне демографске промјене у виду изражених миграција, како трајних миграција тако и миграција село–град, недостатак смјене генерација у пољопривреди, изражене миграције женске популације из руралних подручја услед отежаних услова живота и недостатка радних мјеста.

¹⁰² Извршена је прва фаза програма која се односи на реструктурирање дистрибуције и снабдијевања, али друга фаза која се односи на производњу ће вјероватно бити донесена са закашњењем, односно у 2022. години.

¹⁰³ У складу са Резолуцијом 1244 Савјета безбједности УН.

1. Опис мјере

Унапређење конкурентности пољопривреде, шумарства и водопривреде један је од стратешких циљева дефинисаних Стратешким плановима развоја у сва три стратешка сектора: пољопривреда, шумарство и водопривреда. Као приоритети у наредном трогодишњем периоду дефинисани су: повећање обима производње домаћих пољопривредних производа, информатизација сектора с циљем ефикаснијег усмјеравања финансијских средстава, подизање нивоа инвестирања унутар сектора кроз обезбјеђивање додатних извора финансирања, унапређење спољнотрговинског биланса кроз увођење мјера заштите домаће производње и унапређење извозне способности сектора. Такође, усклађивање законодавно-правног оквира и стратешких програма у смислу њиховог приближавања оквирима Европске уније и заједничке аграрне политике представља један од начина унапређења конкурентности сектора. Мјера се спроводи у континуитету и представља континуирану активност у правцу достизања просјека Европске уније мјереног индикаторима, као што су продуктивност у сектору, ниво инвестиција и запослености у сектору.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- примјена новог информационог система у шумарству (ЈПШ “Шуме Републике Српске” а.д. Соколац – ЈПШ, МПШВ);
- јачање односа шумарства и дрвопрераде кроз примјену Одлуке о критеријима за расподјелу шумских дрвних сортимената и других мјера Владе Републике Српске, с циљем повећања додане вриједности на сировину (повећање степена финализације), као и раст извоза (МПШВ, ЈПШ);
- унапређење спољнотрговинског пословања и заштите домаће пољопривредне производње – активност се реализује у континуитету јер подразумијева стални напор на унапређењу услова за производњу, извоз, квалитет и стандардизацију у сектору пољопривреде, а активност је усмјерена на унапређење капацитета институција за контролу квалитета робе из увоза и робе која се извози, извозних капацитета субјеката на подручју Републике Српске, као и капацитета институција за праћење обима домаће производње и задовољења потреба тржишта (МПШВ);
- успостављање IPARD процедуре и оперативне структуре, као предуслов за отварање могућности коришћења ЕУ претприступних фондова за рурални развој (МПШВ, Министарство спољне трговине и економских односа);
- креирање услова за успостављање IPARD оперативне структуре у БиХ (Управљачко тијело и IPARD платна агенција),
- креирање мјера аграрне политике усклађених са IPARD процедурама – 2022. година,
- наставак активности на изградњи IPARD оперативне структуре и усклађивање мјера аграрне политике које спроводи Република Српска са правилима и процедурама претприступних фондова за пољопривреду и рурални развој, као и унапређење капацитета у сектору;
- успостављање републичког водног информационог система (МПШВ);
- успостављање система идентификације земљишних парцела – инвентаризација земљишних ресурса (МПШВ) – наставак активности;
- спровођење процеса идентификације животиња кроз усавршавање система контроле кретања животиња (МПШВ);
- успостављање система праћења резултата пољопривредних газдинстава и на бази тих података анализа оправданости подстицања одређених култура (МПШВ);
- увезивање домаће пољопривредне производње и домаће прехранбене индустрије (МПШВ);
- започињање новог инвестиционог циклуса у области изградње система за наводњавање пољопривредних површина финансираних из новог кредитног задужења према Свјетској банци, те доношење стратешког документа за борбу против суше (МПШВ).

Активности планиране у 2022. години:

- усвајање новог Закона о подстицајима и новог Закона о пољопривреди, с циљем креирања новог законодавног оквира у области пољопривреде и руралног развоја, који у наредном периоду треба да допринесе усклађивању са ЕУ *acquis* и резултира повећањем конкурентности, продуктивности и обимом формалног запошљавања у сектору (МПШВ),
- унапређење информационог система за ефикасније коришћење ресурса и новчаних средстава (МПШВ),
- реализација нових стратешких мјера за унапређење конкурентности, продуктивности и одрживог развоја (МПШВ),
- израда Стратегије развоја шумарства Републике Српске за период 2022–2032. године (МПШВ),
- примјена новог информационог система у ЈПШ “Шуме Републике Српске” а.д. Соколац (ЈПШ).

Активности планиране у 2023. години:

- почетак имплементације Пројекта развоја економије шумарства (“Forest Economy Development Project”), који ће се финансирати средствима Свјетске банке / Међународне банке за обнову и развој (МПШВ),
- унапређење информационог система за ефикасније коришћење ресурса и новчаних средстава (МПШВ),
- реализација нових стратешких мјера за унапређење конкурентности, продуктивности и одрживог развоја (МПШВ),
- реализација акционог плана Стратегије развоја шумарства Републике Српске 2022–2032.

Активности планиране у 2024. години:

- унапређење информационог система за ефикасније коришћење ресурса и ефикаснија примјена новчаних средстава (МПШВ),
- реализација нових стратешких мјера за унапређење конкурентности, продуктивности и одрживог развоја (МПШВ),
- реализација акционог плана Стратегије развоја шумарства Републике Српске 2022–2032. (МПШВ).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Успостављен информациони систем, односно база података у пољопривреди, водопривреди и шумарству	Два система у изради (инвентаризација земљишних парцела и информациони систем у шумарству)	Четири система у изради (инвентаризација земљишних парцела и информациони систем у шумарству, ветеринарски информациони систем и информациони систем у водопривреди)	Два система у функцији (инвентаризација земљишних парцела, ветеринарски информациони систем), а два у изради (информациони систем у шумарству и информациони систем у водопривреди)

Број подстицајних мјера усклађених са IPARD процедурама	0 мјера	1 мјера	2 мјере
Постотак аграрног буџета за инвестиције у пољопривреди	5%	10%	15%
Проценат прикупљених средстава посебних намјена за шуме планиран за реализацију акционог плана Стратегије развоја шумарства	50%	60%	75%

3. Очекивани утицај на конкурентност

Индикатори утицаја на конкурентност:

Постотак реалног раста прихода сектора пољопривреде и шумарства у БДП Републике Српске: увођењем нових информационих система и база података омогућиће се виши степен контроле и поузданост у свим фазама производње и другим пословним активностима. Повећање нивоа финансирања у инвестиције и модернизацију производње допринијеће повећању продуктивности, а самим тим и додане вриједности сектора пољопривреде.

Постотак повећања формалне запослености у сектору који се може мјерити и повећањем броја активних пољопривредних газдинстава, а настао би као резултат успостављања повољнијих услова за инвестирање у сектору пољопривреде и оснивање *start-up* газдинстава.

Повећање продуктивности рада у шумарству кроз модернизацију производног процеса.

Постотак покривености увоза извозом у сектору пољопривреде, шумарства и рибарства треба да настане као резултат реализације мјера којима је циљ унапређење извозних капацитета субјеката у сектору пољопривреде, као и институција задужених за контролу квалитета робе у увозу и извозу.

4. Пројена трошкова активности и извор финансирања

Реформска мјера	Трошкови	Извори финансирања
Унапређење конкурентности пољопривреде, шумарства и водопривреде	176.700.000	
Реализација стратешких циљева у шумарству	30.000.000	Буџет РС / кредит Свјетске банке
Израда новог информационог система у шумарству	17.000.000	Буџет РС
Израда новог информационог система у водопривреди	2.500.000	Буџет РС
Успостављање система идентификације земљишних парцела – инвентаризација земљишних ресурса	2.200.000	IPA, буџет РС
Спровођење процеса идентификације животиња кроз усавршавање система контроле кретања животиња	1.000.000	Буџет РС, FAO
Унапређење спољнотрговинског пословања и заштите домаће пољопривредне производње	100.000.000	Буџет РС, IPA
Креирање и примјена новог законодавног оквира у области пољопривреде и руралног развоја	2.000.000	Аграрни буџет, кредит Свјетска банка
Креирање услова за успостављање IPARD оперативне структуре у БиХ	2.000.000	IPA
Реализација нових стратешких мјера за унапређење конкурентности, продуктивности и одрживог развоја, укључујући мјере изградње ланца снабдијевања и инвестиција у систем за наводњавање	20.000.000	Аграрни буџет, кредит Свјетске банке

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Утицај мјере на запошљавање је двојак. С једне стране, унапређење продуктивности и транспарентности у сектору може допринијети смањењу потребе за радном снагом, нарочито ако предмет инвестиција буде аутоматизација радних процеса, модернизација опреме, набавка механизације ширег радног захвата и слично. Такође, информатизација процеса може довести до смањења административних процедура, па самим тим и административних радника. С друге стране, повећање продуктивности и нивоа финансирања у сектору може довести до укључивања нових субјеката у дјелатност пољопривреде и шумарства, оснивање нових *start-up* предузећа, а тиме и отварање нових могућности за запошљавање и samozapoшљавање. Дакле, краткорочни утицај је слаб или негативан, а дугорочни утицај је позитиван. Мјера има јак дугорочни квалитативни утицај, док је квантитативни утицај повећање запослености у сектору пољопривреде за 5%.

Утицај мјере на смањење сиромаштва, односно повећање прихода је двојак и огледа се кроз директан раст прихода по газдинству, односно субјекту (у шумарству је то шумско газдинство), с једне стране, и раст прихода, односно додане вриједности на нивоу сектора, с друге стране. И у овом случају већи ефекат може се мјерити дугорочно, након имплементације реформских мјера и завршетка бар једног инвестиционог циклуса. Мјера има јак дугорочни квалитативни утицај, док је квантитативни утицај повећање прихода у сектору пољопривреде за 10%.

Утицај мјере на једнакост и родно питање је релевантан за сектор пољопривреде, а неутралан за сектор шумарства и односи се на број жена носилаца пољопривредних газдинстава, број жена корисница мјера подршке, број жена запослених у сектору и слично. Ови индикатори су предмет редовног мониторинга у оквиру реализације мјера аграрне политике при МПШВ. Мјера има јак дугорочни квалитативни утицај, док је квантитативни утицај повећање жена носилаца газдинстава за 10%.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Утицај на животну средину односи се на ефикасно коришћење, и шумских и земљишних ресурса. У том смислу утицај мјере је релевантан и на краткорочном и на дугорочном плану. Мјера има јак краткорочни и дугорочни квалитативни утицај, док је квантитативни утицај повећање коришћених пољопривредних површина за 10%, као и повећана шумовитост кроз реализацију пројеката пошумљавања.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Елементарне непогоде	Висока	– Мјере осигурања од елементарних непогода; – Инвестиције у наводњавање; – Инвестиције у заштиту од мраза; – Инвестиције у области противпожарне заштите; – Институционална координација на нивоу Владе Републике Српске за управљање кризом узрокованом елементарним непогодама; – Израда стратешких докумената за прилагођавање климатским промјена.
Одсуство сарадње са институцијама на нивоу БиХ по питању реализације активности: – обиљежавање животиња, – израда IPARD оперативне структуре, – успостављање LPIS-а и – увођење мјера заштите пољопривредне производње.	Средњи	Мјере ублажавања односе се на активности које може спроводити Република Српска самостално: – осигурање властитих средстава буџета за спровођење обиљежавања животиња и успостављање ветеринарског информационог система, – усклађивање мјера аграрне политике које се финансирају из буџета са IPARD процедурама и стицање искуства у пилот-пројектима, – издвајање властитих средстава буџета за инвентаризацију земљишних површина и кредитних средстава Свјетске банке за унапређење информационог система у пољопривреди, – повећање властитих извора финансирања за инвестиције у пољопривреди усвајањем новог закона о подстицајима и новог стратешког оквира за развој сектора пољопривреде и руралних подручја.

20) Подршка прерађивачкој индустрији

Анализа главних препрека

Сектор прерађивачке индустрије је кључан сектор за стварање додатне вриједности и запослености, за раст продуктивности и других сектора, те посредно за економски развој и раст конкурентности једне економије. У 2020. години прерађивачка индустрија Републике Српске учествовала са 11,2% у БДП-у, са 85% у укупном извозу Републике Српске, са 21,4% у броју укупно запослених у Републици Српској и са 59,3% у индустријској производњи, што указује на значај и важност њеног даљег развоја.

Кључне препреке за конкурентност и инклузиван раст прерађивачке индустрије су: недостатак обртних средстава због смањења пословних активности услед штетног утицаја пандемије, ниска конкурентност производа, незадовољавајући ниво инвестиција, низак ниво технолошког развоја, висока стопа задужености, недостатак стручне радне снаге и развојних капацитета.

И поред чињенице да је ријеч о претежно извозном сектору, значајно је нагласити да у структури извоза у великој мјери учествују производи ниже фазе прераде, сировине или производи са ниском додатном вриједношћу.

Због доминантог учешћа радно интензивне индустрије, односно индустрије базиране на лон пословима, те ниске техничко-технолошке сложености, додатни отежавајући фактор у развоју прерађивачке индустрије је директна зависност од коопераната са којим послују у производном ланцу вриједности, што утиче на неадекватно прилагођавање промјенама које се дешавају у глобалном окружењу. Наиме, наведено је посебно дошло до изражаја у периоду пандемије COVID 19, јер је због немогућности, како набавке сировине тако и пласмана готових производа, дошло до престанка производног процеса. Финансијске извјештаје за 2020. годину предало је 1.931 привредно друштво из прерађивачке индустрије. Привредна друштва из области прерађивачке индустрије у 2020. години исказала су смањење обима пословне активности у односу на претходну годину од 4,3% и остварили су укупне приходе у износу од 5,15 милијарди КМ. Коефицијент задужености, мјерен односом укупних обавеза и укупне имовине на нивоу прерађивачке индустрије у 2020. години, износио је 0,8, што је изнад границе прихватљивости од 0,5.

1. Опис мјере

С циљем отклањања идентификованих проблема, односно превазилажења негативних утицаја пандемије COVID 19 на пословање привреде, потребно је подржати реализацију пројеката у прерађивачкој индустрији, те подржати развој домаћег производа и базе индустрије.

У 2020. години и првом полугодшту 2021. године најзначајније активности биле су усмјерене на подршку привредним субјектима за одржавање пословне активности у условима пословања под утицајем пандемије COVID 19 и на стварање предуслова за повећање конкурентности и продуктивности привреде са циљем повећања плата.

Међутим, с обзиром на то да је у већини економија пандемија COVID 19 само открила постојеће проблеме привреде, било је потребно размотрити додатне мјере за економски опоравак и стабилан раст. Циљ ове мјере је покретање/оживљавање производње, повећање обима индустријске производње и запослености у привредним друштвима са државним капиталом из области прерађивачке индустрије.

Наведена мјера односи се на: **Подршку опоравку привредних друштава из области прерађивачке индустрије од економске кризе изазване пандемијом COVID 19.** Финансијска подршка ће се усмјерити на санирање стања у привредним друштвима која су претрпјела штете услед дјеловања штетних утицаја изазваних пандемијом COVID 19 на њихово пословање, а с циљем одржавања производње и запослености у истим. Финансијска подршка ће се додјеливати ради побољшања ликвидности привредних друштава, у смислу додјеле средстава подршке за несметано обављање производних активности и измирење обавеза привредних друштава. Подршка је намијењена привредним друштвима која се баве производњом или производно-услужном дјелатношћу у оквиру следећих области прерађивачке индустрије: дрвна индустрија, метална и електроиндустрија, текстилна индустрија, индустрија коже и обуће, индустрија гуме и пластике, графичка индустрија и папирно-целулозна индустрија.

Подршку реализације инвестиционих пројеката у сврху подстицања иновативности, примјене нових технологија, запошљавања и јачања конкурентности. Имајући у виду да је прерађивачки сектор значајно погођен пандемијом COVID 19, те да доступне студије пројектују пад директних страних улагања за више од 30%, за одрживост и даљи развој прерађивачке индустрије неопходна је финансијска подршка. Крајем 2020. године дата је подршка инвестицио-

ним пројектима у прерађивачкој индустрији у износу од 1,96 милиона КМ за реализацију 91 пројекат привредних субјеката из области прерађивачке индустрије у условима пословања изазваних пандемијом COVID 19. Ребалансом Буџета за 2021. годину обезбијеђена су средства у износу од 7 милиона КМ за подршку реализацији пројеката привредних субјеката за набавку савремених технологија и опреме и развој и иновацију нових или значајно побољшање постојећих производа, материјала и производних процеса. Наведена мјера спроводи се у складу са Законом о подстицајима у привреди Републике Српске¹⁰⁴ и Уредбом о поступку дојеле подстицаја за директна улагања¹⁰⁵, на основу којих је расписан Јавни позив за дојелу подстицаја за директна улагања. На Јавни позив пријавило се 267 привредних субјеката из најзначајнијих области прерађивачке индустрије. Извршена је провјера општих услова, те анализа и вредновање достављених инвестиционих пројеката привредних субјеката. Наведеном анализом констатовано је да укупна вриједност инвестиционих улагања за набавку савремене технологије и опреме, привредних субјеката који испуњавају формалне услове Јавног позива износи око 63,7 милиона КМ. Важно је нагласити да наведени привредни субјекти запошљавају више од 20.000 радника, те да су у 2020. години остварили пословне приходе у износу од око 1,29 милијарди КМ.

Подршку развоју конкурентне базне индустрије и домаћег производа. Зависност привреде Републике Српске од иностраног тржишта нарочито је дошла до изражаја у периоду пандемије, што је указало на недовољно коришћење домаћих ресурса. С тим у вези, неопходно је креирати мјере подршке развоју базне индустрије и домаћег производа. Потребно је извршити мапирање потреба и могућности привредних субјеката за развој домаћег производа, анализирати доступне базе података о материјалима и производима који се увозе у Републику Српску, те израду студије, промоцију потенцијала и др.

Рјешавање статуса привредних друштава из области прерађивачке индустрије у државном власништву. У прерађивачкој индустрији још увијек није завршен процес приватизације државног капитала. Имајући у виду да је приватна својина најефикаснији облик својине, у наредном периоду приоритетно треба да се спроводе активности на рјешавању статуса привредних друштава у државном власништву, што подразумева следеће:

- спровођење процеса приватизације у привредним друштвима,
- реструктурисање привредних друштава, у склопу припрема за спровођење њихове приватизације,
- покретање и окончање стечајног поступка и ликвидације у привредним друштвима у којима приватизација и/или реструктурирање не би дали позитивне ефекте. У случају да за то постоје одговарајуће претпоставке, у стечају ће се спроводити поступак реорганизације са циљем очувања производње и запослености.

Побољшање пословног амбијента за привредна друштва из области прерађивачке индустрије путем унапређења регулаторног оквира. Спроводиће се континуиране активности на анализи постојећих законских рјешења која имају утицај на пословање привредних друштава из области прерађивачке индустрије, превасходно Закона о привредним друштвима, Закона о јавним предузећима и Закона о техничким прописима. У оквиру наведених активности вршиће се анализа имплементације постојећих законских рјешења, размотрити досадашња искуства у примјени закона и дефинисати ограничења и проблеми са којима се у пракси сусрећу привредна друштва и остале заинтересоване стране који примјењују и/или на које се примјењују одредбе ових закона, као и усклађеност истих са прописима ЕУ и актуелним правцима промјена у европској регулативи. На основу претходно спроведених анализа израдиће се конкретне измјене законских и подзаконских рјешења у сфери техничких прописа, а што има за циљ успостављање

контроле усаглашености производа који су у промету, тј. на тржишту Републике Српске са техничким захтјевима и релевантном европском техничком регулативом. Даље, ово има за циљ да обезбједи контролу производа са аспекта његовог квалитета и безбједности крајњих корисника, као и заштиту домаћих произвођача од нелојалне конкуренције, у смислу спречавања увоза и пласмана некавалитетних производа из иностранства на наше тржиште. Измјене Закона о привредним друштвима допринијеће једноставнијем и ефикаснијем управљању привредним друштвима, односно компанијама, а на бази позитивних привредних пракси, заснованих на имплементацији кључних принципа корпоративног управљања и усклађености са ЕУ законодавством.

Спровођење ове мјере предвиђено је стратешким документом “Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021–2027. година”.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- активности на проналаску стратешких партнера, приватизација привредних друштава са већинским и 100% државним капиталом, реструктурисање привредних друштава са већинским и 100% државним капиталом; у друштвима у којима приватизација и реструктурисање не би дали позитивне ефекте, покретање поступака стечаја и ликвидације (мјера има дугорочни карактер) – МПП,
- усаглашавање техничких прописа са законодавством ЕУ (МПП).

Активности планиране у 2022. години:

- идентификовање привредних дјелатности чији су пословање и опстанак на тржишту угрожени због негативних утицаја пандемије, утврђивање критеријума и дојела подршке за опоравак привредних субјеката из области прерађивачке индустрије од економске кризе изазване пандемијом COVID 19 (МПП),
- утврђивање критеријума за дојелу подршке и расписивање јавног позива и дојела финансијских средстава за подршку реализације инвестиционих пројеката (МПП),
- мапирање потреба и могућности привредних субјеката за развој властитог производа, односно успостављање контакта са потенцијалним произвођачима домаћег производа, идентификовање кључних ограничења у доношењу одлука о развоју властитог производа (МПП),
- анализирање доступних база података о материјалима и производима који се увозе у Републику Српску, с циљем презентовања могућности покретања исплативе производње производа који недостају домаћем тржишту (МПП),
- дојела подршке за опоравак привредних субјеката из области прерађивачке индустрије од економске кризе изазване пандемијом COVID 19 (МПП),
- измјене Закона о техничким прописима (МПП).

Активности планиране у 2023. години:

- расписивање јавног позива и дојела финансијских средстава за подршку реализације инвестиционих пројеката (МПП),
- праћење реализације и ефеката подржаних инвестиционих пројеката (МПП),
- промоција потенцијала за развој домаћег производа (МПП),
- израда студије о могућности производње властитог производа (МПП),
- дојела подршке за опоравак привредних субјеката из области прерађивачке индустрије од економске кризе изазване пандемијом COVID 19 (МПП),
- усаглашавање техничких прописа са законодавством ЕУ (МПП),
- измјене Закона о јавним предузећима (МПП).

¹⁰⁴ “Службени гласник Републике Српске”, бр. 52/19 и 78/20.

¹⁰⁵ “Службени гласник Републике Српске”, број 32/21.

Активности планиране у 2024. години:

- расписивање јавног позива и додјела финансијских средстава за подршку реализације инвестиционих пројеката (МПП),
- праћење реализације и ефеката подржаних инвестиционих пројеката (МПП),
- промоција потенцијала за развој домаћег производа (МПП),
- дефинисање подстицајних мјера за развој домаћег производа (посебно у секторима у којима имамо потенцијалне базе индустрије) – МПП,
- пружање подршке при пласману домаћег производа на тржишту (МПП),
- измјене/доношење новог Закона о привредним друштвима (МПП).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2022. година)	Прелазни циљ (2023. година)	Циљ (2024. година)
Број привредних субјеката који су добили подршку за опоравак од економске кризе изазване пандемијом COVID 19	Зависно од расположивих средстава	Зависно од расположивих средстава	Зависно од расположивих средстава
Број подржаних инвестиционих пројеката	200 и више зависно од расположивих средстава	200 и више зависно од расположивих средстава	200 и више зависно од расположивих средстава
Извршено мапирање потреба и могућности производње домаћег производа	Мапирање за сектор текстила, коже и обуће	Мапирање за дрвопрерађивачки и метални сектор	Извршено мапирање за кључне секторе прерађивачке индустрије
Израђена студија о могућности производње домаћег производа	Проналажење начина финансирања за израду студије и извор консултаната	Израђена студија	Промоција резултата студије
Број приватизованих привредних друштава	Зависно о заинтересованости стратешких партнера	Зависно о заинтересованости стратешких партнера	Зависно о заинтересованости стратешких партнера
Измјена Закона о техничким прописима	Донесене измјене Закона о техничким прописима		
Измјена Закона о јавним предузећима		Донесене измјене Закона о јавним предузећима	
Измјена/доношење новог Закона о привредним друштвима			Донесене измјене / нови Закон о привредним друштвима
Број техничких прописа усаглашених са ЕУ законодавством	Зависно о потребама тржишта	Зависно о потребама тржишта	Зависно о потребама тржишта

3. Очекивани утицај на конкурентност

Реализацијом наведених мјера подржаће се опстанак и развој привредних субјеката из прерађивачке индустрије. Наведено ће утицати на побољшање ликвидности, одржавање запослености, те ће се самим тим директно одразити на повећање конкурентности прерађивачке индустрије. Развојем домаћег производа како на микро нивоу тако и на нивоу сектора директно се доприноси смањењу зависности привреде Републике Српске од поремећаја на глобалном тржишту.

4. Пројена трошкова и извор финансирања

У овом моменту није могуће процијенити трошкове реализације наведене мјере. Средства за подршку реализацији пројеката за превазилажење последица пандемије COVID 19 биће обезбијеђена из буџета Републике Српске, а дио средстава за реализацију мјере кроз подршку донатора. У ДОБ 2022–2024. године планирана су средства за реализацију пројеката у износу од 3.850.000 КМ.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Јачањем конкурентности привредних друштава стварају се претпоставке за ново запошљавање и побољшање социјалног положаја запослених радника.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Мјера има краткорочни и дугорочни квалитативни утицај на животну средину кроз ефикасније коришћење ресурса и примјену савременије технологије.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска/висока)	Планиране мјере ублажавања
Наставак пандемије COVID 19 и њен утицај на домаћу и свјетску привреду	Висока	Финансијски и други видови подршке привредним субјектима с циљем санирања последица пандемије COVID 19
Недоступност средстава	Висока	Благовремено планирана средства у ДОБ 2022–2024. за реализацију пројеката у износу од 3.850.000 КМ; Активности на повећању доступних средстава за подршку реализације пројеката
Недовољна заинтересованост инвеститора за улагање у развој домаћег производа	Низак	Промоција потенцијала и могућности пласмана производа; Дефинисање подстицајних мјера за улагање у пројекте базе индустрије и развоја домаћег производа
Недовољна заинтересованост популације за приватизацију привредних друштава	Висока	Промоција привредних друштава са већинским и 100% државним капиталом са становишта могућности њихове приватизације, успостављања пословно-техничке сарадње, заједничких улагања и других видова сарадње

21) Дигитална трансформација индустрије

Анализа главних препрека

Глобални трендови захтијевају од компанија у индустријском сектору трансформацију пословања и прилагођавање новом дигиталном добу. Дигитална трансформација је синоним за савремено пословање и стратешку пословну трансформацију предузећа, која подразумева вишеслојне организационе и процесне промјене засноване на примјени информационо-комуникационих технологија. Дигитална трансформација је начин на који компаније користе нове технологије, знање и иновације, креирају и прилагођавају своје производе и услуге, оптимизују пословне процесе и редефинишу пословни модел, а све с циљем повећања конкурентности и стварања нове вриједности за купце.

Стратешки документ “Инвестирање у паметну, иновативну и одрживу индустрију – Иновирана стратегија индустријске политике Европске уније” дефинише Дигиталну трансформацију индустрије као једну од кључних области дјеловања у области индустријског развоја ЕУ.

На основу резултата спроведеног анкетног испитивања привредних друштава из прерађивачке индустрије, дигиталне алате/софтвере има 47,76% привредних друштава, и то највећим дијелом софтвере за управљање производњом (планирање и припрема производње, праћење производног процеса, учинака, токова материјала, залиха и сл.), софтвере за израду конструктивне и технолошке документације и софтвер за финансијско књиговодство.

Дигитализоване пословне процесе има 25,37% анкетираних привредних друштава и најчешће се ради о дигитализацији само појединих фаза производње (CNC обрадни центри и CNC машине), док је потпуна аутоматизација пословних процеса врло ријетка.

Привредна друштва су свјесна значаја дигиталне трансформације за њихово даље пословање и развој. Међутим, постоји погрешна перцепција да је дигитализација само употреба и примјена ИТ технологија, а не суштинско редефинисање пословања; затим присутна је недовољна дигитална писменост и вјештине запослених у компанији; недовољна стручност за вођење процеса дигиталне трансформације итд. Пандемија COVID 19 нагласила је потребу за убрзаном дигиталном трансформацијом у свим индустријама, а дигитализација пословања се оправдано сматра покретачем промјена, нудећи нове изгледе за раст.

С циљем давања подршке привреди у овом процесу, Привредна комора Републике Српске основала је Центар за дигиталну трансформацију¹⁰⁶ у мају 2020. године. Основни циљ Центра је унапређење пословног окружења и пружање услуга оптимизације и убрзавања пословних процеса, ефикаснијег и транспарентнијег пословања, аутоматизације процеса и радних поступака, односно трансформације процеса у предузећима и прилагођавања модерним технолошким процесима рада у привреди.

1. Опис мјере

Дигитална трансформација односи се на процес који започиње од тренутка када организација почне да размишља о увођењу дигиталних технологија у сва подручја пословања и траје до тренутка њихове потпуне интеграције. Може да укључује бројне пројекте дигитализације, од аутоматизације пословних процеса и развоја дигиталних вјештина код запослених до дигитализације логистичког, производног, маркетиншког или продајног сегмента њиховог пословања. У пословању, дигитализација се најчешће односи на омогућавање, побољшање и трансформисање пословних операција, пословних функција, модела, процеса и активности, коришћењем дигиталних технологија и шире употребе и контекста дигитализованих података.

Имајући у виду савремене тенденције у свијету у области индустрије, потребно је да наша привредна друштва што прије и у што већој мјери спроведу процес дигиталне трансформације свог пословања. С обзиром на то да предузећима недостају финансијска средства и адекватна знања за спровођење овог процеса, потребно је обезбиједити подршку надлежних институција Републике Српске и Центра за дигиталну трансформацију при Привредној комори.

У оквиру ове мјере вршиће се промоција дигиталне трансформације индустрије, односно упознавање запослених у предузећима са глобалним трендовима, значајем дигиталне трансформације за њихово пословање и постојећим дигиталним рјешењима која могу да унаприједи њихово пословање, а с циљем повећања свијести о потреби спровођења дигиталне трансформације. Активности подразумевају организацију информативних скупова, коришћење услуга Центра за дигиталну трансформацију, као и организацију размјене информација индустријских предузећа и примјера добре праксе, која ће допринијети бољој информисаности предузећа из индустријског сектора о значају и могућностима дигиталне трансформације.

Такође, спроводиће се програм едукације и савјетовање предузећа о примјени дигиталних рјешења у индустрији, у оквиру којег ће се одржавати обуке и давати директна савјетодавна услуга о могућим дигиталним рјешењима која могу повећати конкурентност предузећа, а што ће за резултат имати израду одређених стратегија и краткорочних и дугорочних планова за спровођење процеса дигиталне трансформације предузећа.

Осим информативне и савјетодавне подршке, потребно је обезбиједити финансијске подстицаје за давање подршке дигиталној трансформацији у предузећима. Циљ подстицајног програма је да се предузећима из индустрије пружи подршка за спровођење дигиталне трансформације према успостављеној инфраструктури. Планирано је да се подстицајна средства додјељују предузећима за имплементацију одређених дигиталних рјешења, набавку опреме, финансирање дигиталних савјетника и сл.

Спровођење ове мјере предвиђено је стратешким документом: “Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021–2027. година” (приоритет 1.2. Развој и дигитализација индустрије), а у складу је са индустријском политиком ЕУ: “Инвестирање у паметну, иновативну и одрживу индустрију – Иновирана стратегија индустријске политике Европске уније” (кључна област дјеловања 2. Дигитална трансформација индустрије) и документом Европске комисије: “Мјере подршке за Дигиталну агенду Западног Балкана” (приоритет 4. Развој капацитета у областима безбједности и дигитализације индустрије).

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

– промовисати спровођење дигитализације у индустрији (МПП, МНРВОИД и Привредна комора Републике Српске – ПК РС),

¹⁰⁶ У оквиру Центра, предузећима ће у наредном периоду на располагању бити стручна лица (консултантима сертификовани према ISO 17024 стандарду од стране акредитационог тијела – WIFI центар Привредне коморе Аустрије), која посједују међународно признату лиценцу и која ће их водити кроз процес дигиталне трансформације по стандардизованој методологији Центра за дигиталну трансформацију Привредне коморе Републике Српске.

- едукације и савјетовање предузећа о примјени дигиталних рјешења у индустрији (ПК РС, МПП, МНРВОИД),
- подстицати дигитализацију у индустријским предузећима (МПП).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (2022. година)	Прелазни циљ (2023. година)	Циљ (2024. година)
Број промоција дигиталне трансформације индустрије	5	5	5
Број одржаних обука о примјени дигиталних рјешења у индустрији	50	50	50
Износ подстицаја за дигиталну трансформацију индустрије	1.000.000	1.000.000	1.000.000

3. Очекивани утицај на конкурентност

Спровођење ове мјере допринијеће повећању степена аутоматизације у пословању, убрзавању пословних процеса, смањењу трошкова пословања, побољшању веза и комуникација, скраћивању времена обраде података и јачању унутрашњих капацитета предузећа у правцу дигиталног пословања, што ће у коначници утицати на повећање конкурентности предузећа.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

Имајући у виду да се ради о новој мјери и потребној подршци, а за коју до сада нису планирана буџетска средства, иста ће се обезбиједити у оквиру надлежности МПП и из других доступних алтернативних извора за финансирање.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Утицај је индиректан будући да се кроз унапређење конкурентности предузећа утиче на остварење бољих пословних резултата предузећа, а тиме и на стварање услова за веће запошљавање, бољи социјални статус запослених и смањење сиромаштва.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Мјера има утицај на животну средину, с обзиром на то да се кроз примјену савремених пословних процеса и рјешења утиче на смањење штетних утицаја индустрије на животну средину.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска/висока)	Планиране мјере ублажавања
Недоступност подстицајних средстава за дигиталну трансформацију индустрије	Висока	Ангажман на обезбјеђењу средстава из других извора
Недовољна заинтересованост управе предузећа за дигитализацију	Низак	Промоција дигиталне трансформације индустрије; Подстицајне мјере за спровођење дигитализације у индустријским предузећима

22) Смањење утицаја посљедица пандемије COVID 19 на туризам и повећање броја страних туриста

Анализа главних препрека

У области туризма за планирани трогодишњи период предвиђена је имплементација стратешких политика и законских аката, реализација мјера за смањење утицаја пандемије COVID 19, као и активности на привлачењу страних туриста. Кључне препреке су ограничена буџетска средства, епидемиолошка ситуација у Републици Српској и свијету, мањи обим повећања потрошње кроз посјету страних туриста и смањење домаће потрошње изазвано епидемиолошком ситуацијом.

1. Опис мјере

Захваљујући мјери из 2021. године која се односила на емитовање туристичких ваучера, као и процесу вакцинације, у првих шест мјесеци 2021. године дошло је до повећања броја долазака туриста за око 55% у односу на посматрани период у 2020. години. С обзиром на то да је до 30. јуна 2021. године емитовано око 50.000 туристичких ваучера, у првих шест мјесеци ове године примијењен је значајан пораст броја домаћих туриста у износу од 100,56% у односу на првих шест мјесеци кризне 2020. године. Наиме, пад броја и долазака туриста у 2020. години износио је око 70%, што је утицало на пад промета и прихода у угоститељским објектима и изазвало велике економске штете. Међутим, ови статистички подаци говоре да су прошлогодишње мјере биле веома успјешне и да су у 2021. години посљедице пандемије COVID 19 значајно ублажене у туристичком сектору.

Такође, с циљем очувања радних мјеста у туризму и угоститељству у 2021. години донесене су уредбе о поступку додјеле средстава угоститељима који пружају услуге смјештаја, туристичким агенцијама и извођачима умјетности, а с циљем санирања финансијског губитка због посљедица пандемије COVID 19. За наведене сврхе издвојено је око 2.220.000 КМ из средстава Компензационог фонда Републике Српске.

Смањење утицаја посљедица пандемије COVID 19 на туризам и враћање на међународно туристичко тржиште неке су од најважнијих мјера. Као приоритети издвајају се израда стратешког акта, креирање стимулативне политике за туристички сектор, као и мјере које се односе на повећање броја долазака страних туриста. У сврху опоравка туризма, креираће се промотивне и маркетиншке кампање за домаће и страно тржиште.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

- имплементација стратешког акта са мјерама (МТТ, ТОРС, ПК, туристичке организација градова/општина, УУП),
- измјена важећих прописа из области угоститељства (МТТ),
- креирање кампања промоције домаћег и рецептивног туризма (МТТ, ТОРС, туристичке организације градова/општина),
- ресорна сарадња надлежних министарстава по питању заједничких активности на развоју туризма и смањења посљедица пандемије COVID 19 (МТТ, МФ и МПП),

- сарадња са привредницима из сектора туризма и угоститељства (ПК, УУП, Удружење послодаваца туризма и угоститељства – ХОРЕКА РС),
- подстицај домаћег туризма и домаће потрошње кроз увођење стандарда, те реализација међународних пројеката и коришћења донаторских средстава (МТТ, USAID, GIZ, UNDP и др.),
- креирање стимулативне политике за инвеститоре и инвестициона улагања (МТТ, МФ, МПП, ПК, УУП, ХОРЕКА РС),
- едукација и обуке кадрова у туризму и угоститељству (МТТ, ПК, УУП, ХОРЕКА РС),
- подстицај рецептивног туризма кроз излазак на међународно тржиште (МТТ),
- санирање последица пандемије COVID 19 у складу са препорукама Свјетске туристичке организације и других међународних организација (МТТ).

Активности планиране у 2022. години:

- имплементација стратешког акта за 2022. годину (МТТ, ТОРС, ПК, туристичке организација градова/општина, УУП),
- праћење реализације инвестиционих пројеката из области туризма (МТТ).

Активност планирана у 2023. години:

- имплементација стратешког акта за 2023. годину (МТТ, ТОРС, ПК, туристичке организације градова/општина, УУП).

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни (година)	Прелазни циљ (година)	Циљ (година)
Израђен стратешки и други акти са мјерама ублажавања последица пандемије COVID 19 на туристички сектор	2021.	2022.	2027.
Промет у туризму и угоститељству	2019.	2022. (повећан промет од 70% у односу на 2019. годину / годину прије пандемије)	2023. (повећан промет од 90% у односу на 2019. годину / годину прије пандемије)

3. Очекивани утицај на конкурентност

Потребно је унаприједити законски оквир и имплементирати стратешке пројекте. У трогодишњем периоду предвиђена је израда и имплементација стратешких аката и закона из области угоститељства, што ће утицати на повећање потрошње, прихода и конкурентности.

Креирање кампања промоције домаћег и рецептивног туризма утицаће на повећање промета у туризму. Промовисање и подстицање програма путовања за домаће туристе утиче на јачање привреде и домаће потрошње. Домаћа потрошња јавља се као активан фактор привредног развоја и очувања радних мјеста. Имплементацијом ове мјере и јачом промоцијом створиће се бољи услови за јачање конкурентности Републике Српске на домаћем тржишту и смањење последица пандемије COVID 19. Кроз подстицање рецептивног туризма стимулише се девизни прилив. Потрошња коју стварају страни туристи сматра се “невидљивим извозом”, јер туристи издатке који настају из путовања плаћају новцем зарађеним у матичној земљи. Стимулисањем долазака страних туриста стварају се услови за повећање конкурентности на међународном туристичком тржишту.

Ресорна сарадња надлежних министарстава по питању заједничких активности на развоју туризма и смањења последица пандемије COVID 19, као и сарадња са привредницима из сектора туризма и угоститељства утицаће на креирање стимулативних политика за инвеститоре и инвестициона улагања, као и на едукацију кадрова.

4. Процјена трошкова и извор финансирања

Трошкови су планирани у оквиру буџета Министарства трговине и туризма Републике Српске, а односе се на активности на реализацији Стратегије туризма, те текућег и капиталног гранта за развој туризма у износу од 1.020.000 КМ. Такође, одређене активности финансираће се и из донаторских средстава међународних организација (USAID, GIZ, UNDP и др.).

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Пад промета у туризму и угоститељству за вријеме пандемије утиче на социјалне исходе као што су запошљавање и сиромаштво. Имплементацијом предложених мјера биће сачувана радна мјеста, те ће се на тај начин смањити сиромаштво.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Туризам може имати и позитиван и негативан утицај на животну средину. Међутим, овај баланс остварује се кроз подстицај развоју одрживог туризма у Републици Српској. Туризам може имати и позитиван и негативан утицај на животну средину. Међутим, овај баланс остварује се кроз подстицај развоју одрживог туризма у Републици Српској. Стратешки и други акти предвиђају развој ове врсте туризма. У вријеме трајања пандемије тражи се и баланс између привреде и здравља.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Наставак пандемије	Средњи	Институционална координација на нивоу Владе Републике Српске; Израда стратешких докумената са мјерама ублажавања
Недостатак буџетских средстава	Средњи	Услед ограничених средстава буџета за спровођење мјера стимулативне политике и смањења последица пандемије, могуће је користити и мјере међународних донатора (ЕУ и сл.)

ОБЛАСТ 10: ОБРАЗОВАЊЕ И ВЈЕШТИНЕ

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 11: ЗАПОШЉАВАЊЕ И ТРЖИШТЕ РАДА

Мјера у оквиру одговора на кључне изазове.

ОБЛАСТ 12: СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И ИНКЛУЗИЈА**23) Унапређење система социјалне заштите****Анализа главних препрека**

С обзиром на то да је ријеч о комплексној области, која је уједно и социјално осјетљива, неопходна је стручна, детаљна и пажљива анализа стања. Такође, ризик и препреку представља и тачност података добијених од јединица локалне самоуправе и недостатак средстава неопходних за оснивање и рад Завода за социјалну заштиту.

1. Опис мјере

Кључне мјере у области социјалне заштите у периоду 2022–2024. године односе се на: оснивање Завода за социјалну заштиту; израду Стратегије социјалне заштите Републике Српске; надоградњу SOTAC електронске базе података и увезивање са осталим изворима електронских података и имплементација стратешких циљева у оквиру важећих стратешких докумената: Стратегије унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом у Републици Српској 2017–2026. и Стратегије за унапређење положаја старијих лица у Републици Српској за период 2019–2028.

Завод за социјалну заштиту по оснивању ће да: прати и проучава социјалне појаве и проблеме, израђује анализе и извјештаје о стању у области социјалне заштите и предлаже мјере за унапређивање социјалне заштите, развија стандарде, критеријуме и нормативе за обављање стручних послова у области социјалне заштите, обавља стручне послове који се односе на развој, праћење и осигурање квалитета рада запослених у социјалној заштити, министарству надлежном за социјалну заштиту предлаже план усавршавања кадрова са планом приоритетних програма обуке у социјалној заштити, унапређује базе података од значаја за систем социјалне заштите, организује усавршавање стручних радника, прати примјену стандарда услуга социјалног рада и социјалне заштите, израђује за републичке органе или установе стручне елаборате и на њихов захтјев даје стручно мишљење о појединим питањима из области социјалне заштите и социјалне политике, спроводи истраживања у области социјалне заштите и др.

Стратегија социјалне заштите ће да одговори на потребе друштва и дефинише правце за даљи развој политика социјалне заштите, као и ефективније и ефикасније увезивање политика социјалне заштите са развојним приоритетима и другим секторима. Циљ Стратегије социјалне заштите је развијање интегративне и одрживе социјалне заштите која развија услуге за очување и побољшање квалитета живота и благостања рањивих и маргинализованих група и појединаца, пружа подршку породицама у задовољавању животних потреба, ствара једнаке могућности за самостални живот и независност појединаца, подстиче социјално укључивање у заједницу и предупредује зависност од социјалних служби и на тај начин пружа допринос економском просперитету и одрживом развоју Републике Српске.

Побољшањем перформанси базе података SOTAC успоставиће се алат за бржи и лакши унос и обраду података у систему социјалне заштите. Увезивањем са осталим регистрима електронских података олакшаће се корисницима подношење захтјева за остваривање права из социјалне заштите.

Активности планиране у 2022. години:

- усаглашавање и спровођење процедура за оснивање Завода (МЗСЗ, Радна група за израду елабората о процјени оправданости оснивања Јавне установе социјалне заштите Завода за социјалну заштиту Републике Српске),
- анализа стања области социјалне заштите у Републици Српској (МЗСЗ),
- надоградња постојеће базе података са апликацијом и увезивање са осталим изворима електронских података (МЗСЗ),
- израда Стратегије социјалне заштите Републике Српске (МЗСЗ).

Активности планиране у 2023. години:

- праћење и усклађивање рада Завода,
- усвајање Стратегије социјалне заштите Републике Српске и израда акционих планова (Влада Републике Српске и МЗСЗ),
- праћење и увезивање SOTAC базе са осталим изворима електронских података (МЗСЗ).

Активности планиране у 2024. години:

- реализација активности предвиђених Стратегијом и акционим плановима.

2. Индикатори резултата

Индикатор	Полазни	Прелазни циљ	Циљ
Основан и функционалан Завод за социјалну заштиту	2021.		2022.
Усвојена Стратегија социјалне заштите Републике Српске са акционим плановима	2021.	2022.	2023.
Успјешан и континуиран процес доградње и увезивања базе SOTAC са осталим изворима електронских података	2021.		2022.
Број извршених и реализованих активности предвиђених стратегијом и акционим плановима	2023.	2024.	

3. Очекивани утицај на конкурентност

Мјера нема утицај на конкурентност.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања

У току је израда елабората за оснивање Завода у оквиру којег ће бити процијењена потребна финансијска средства за оснивање и функционисање. Према прелиминарним процјенама, за оснивање Завода и прву годину пословања потребно је око 650.000 КМ, за сваку наредну око 600.000 КМ. Укупно за плански период око 1.850.000 КМ. Средства ће бити обезбијеђена из буџета Републике Српске, а дио средстава за финансирање активности биће обезбијеђен кроз подршку међународних донатора.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Дјеловање Завода за социјалну заштиту допринијеће унапређењу система социјалне заштите, чији циљ је очување социјалне сигурности свих грађана Републике Српске, као и квалитету стручног рада и развоја социјалне политике Републике Српске. Израда Стратегије социјалне заштите допринијеће унапређењу система социјалне заштите и адекватнијој социјалној подршци грађанима Републике Српске, као и смањењу социјалне искључености, унапређивању међугенерациске солидарности, оснаживању и подршци породицама и рањивим категоријама. Надоградња SOTAC електронске базе података и увезивање са осталим изворима електронских података допринијеће смањеној употреби папирних документа и ефикаснијем и бржем обезбјеђењу права из социјалне заштите, те је предуслов за брже и ефикасније функционисање система социјалне заштите у Републици Српској, његово модернизовање и развој информационих технологија.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема утицај на заштиту животне средине.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Тачност података добијених од ЈЛС и недостатак финансијских средстава	Ниска	Коришћење података из постојећих извора
Недостатак финансијских средстава неопходних за оснивање и рад Завода за социјалну заштиту	Ниска	Изналажење алтернативних извора финансирања путем донатора
Недостатак средстава у буџету и недовољна заинтересованост донатора за подршку	Ниска	Изналажење алтернативних извора финансирања путем донатора
Дуг период потребан за израду анализе стања	Висока	Интензивирање активности и повећан ангажман релевантних актера за реализацију предвиђених активности

ОБЛАСТ 13: СИСТЕМИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

24) Репформа здравственог система

Анализа главних препрека

Министарство здравља и социјалне заштите континуирано спроводи активности праћења стања у области здравственог система, на бази показатеља и расположивих могућности предлаже Влади Републике Српске мјере и активности за унапређење здравственог система, те активно учествује у спровођењу усвојених мјера и активности.

Неки од главних изазова и препрека у области система здравствене заштите су: појава глобалне епидемије која је оставила посљедице, како на област здравља тако и на све друге области живота, старење нације, раст малигних обољења, праћење савремених технологија медицинске опреме и метода лијечења, ревидирање мреже здравствених установа и др.

Као наставак активности планираних у претходном периоду Министарство здравља и социјалне заштите (МЗСЗ) извршило је детаљну анализу обавеза јавних здравствених установа Републике Српске и Фонда здравственог осигурања, са стањем на дан 31. децембар 2020. године. Као резултат анализе у априлу 2021. године усвојена је "Информација о стању обавеза јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске на дан 31.12.2020. године". Сходно наведеној анализи, евидентно је да је дјелимично остварен циљ у погледу заустављања тренда раста доспјелих обавеза здравственог система, али није у дијелу обезбјеђења средстава за измирење доспјелих неизмирених обавеза из ранијег периода, а што остаје један од кључних циљева али и изазова у наредном периоду.

1. Опис мјере

Стратешко предјелење Владе Републике Српске је да у наредном периоду обезбиједи измирење доспјелих неизмирених обавеза јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања из претходног периода, те изврши увођење јавних здравствених установа у трезорски систем пословања. Да би се ова активност реализовала, потребно је да се испуне два предуслова, и то:

1) дефинисати модел за измирење доспјелих неизмирених обавеза јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања и

2) обезбиједити средства потребна за измирење доспјелих неизмирених обавеза јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања.

Репформа здравственог система у наредном периоду од 2022. до 2024. године треба да обухвати пет компоненти, и то: праћење и континуирано измирење обавеза јавних здравствених установа; осигурање континуитета пословања јавних здравствених установа, континуираним улагањем у изградњу, реконструкцију и опремање; смањење нивоа укупних обавеза у здравственом систему; осмишљавање и примјена нових модела за финансирање здравственог система и реорганизовање мреже и организација пословања јавних здравствених установа у складу са стварним потребама и одрживим системом финансирања.

Континуиране активности у периоду 2022–2024. године:

– прелазак на трезорско пословање:

• припрема одабраних јавних здравствених установа за прелазак на трезорско пословање у 2022. години и увођење истих у трезорски систем у сарадњи са Министарством финансија и надлежним ЈЛС,

- припрема одабраних јавних здравствених установа за прелазак на трезорско пословање у 2023. години и увођење истих у трезорски систем у сарадњи са Министарством финансија и надлежним ЈЛС,
- припрема преосталих јавних здравствених установа примарног нивоа здравствене заштите за прелазак на трезорско пословање у 2024. години и увођење истих у трезорски систем у сарадњи са Министарством финансија и надлежним ЈЛС;
 - реализација инвестиционих пројеката у области здравствене заштите:
- изградња и опремање нових болница у Добоју и Требињу,
- изградња и опремање новог објекта за стационарни саобраћај ЈЗУ Универзитетски клинички центар Републике Српске,
- изградња и опремање новог објекта за пружање здравствене заштите оболелим од малигних болести ЈЗУ Универзитетски клинички центар Републике Српске,
- реконструкција и опремање болничких установа Фоча и Зворник,
- реконструкција и опремање техничко–економског блока ЈЗУ Универзитетски клинички центар Републике Српске,
- санација објеката Матернитета и Клинике за инфективне болести ЈЗУ Универзитетски клинички центар Републике Српске.

Активности планиране у 2022. години:

- реализација Пројекта COVID-19, с циљем унапређења рада у здравственом сектору за одговор на пандемију,
- у сарадњи са Министарством финансија дефинисање модела финансирања и план за измирење неизмирених обавеза у здравственом систему,
- израда и реализација Програма измирења обавеза по основу доприноса Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске запослених у јавним здравственим установама (2021–2026),
- доношење новог законског оквира који регулише здравствени систем (Закон о здравственом осигурању, Закон о здравственој заштити, Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства и Закон о дјелатностима у здравству),
- израда акта о номенклатури здравствених услуга на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите,
- припрема плана мреже здравствених установа,
- израда упутства за израду плана људских ресурса за период од пет година,
- оптимизација броја запослених у јавним здравственим установама и усклађивање са подзаконским актима Закона о здравственој заштити,
- предузимање активности на унапређењу система праћења резултата пословања јавних здравствених установа,
- спровођење континуиране активности на едукацији радника о безбједности и заштити здравља на раду, здравом начину живота и рада и другим темама које могу повећати ниво здравља становништва.

Активности планиране у 2023. години:

- успостављање организације здравствених установа према Плану мреже здравствених установа,
- усвајање упутства за израду плана људских ресурса,
- праћење активности на изради реалних финансијских планова и планова финансијске стабилизације јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања, у складу са законским оквиром и резултатима пословања,
- утврђивање цијене појединачних услуга у здравственом систему,
- јачање капацитета МЗСЗ за праћење и анализу финансијског пословања ЈЗУ-а и ФЗО-а,
- изналагање нових модела финансирања здравственог система,
- унапређење управљачких капацитета у јавним здравственим установама (менаџерске компетенције и вјештине).

Активности планиране у 2024. години:

- даље спровођење Плана мреже здравствених установа,
- израда и достављање планова људских ресурса за период од пет година од стране здравствених установа.

2. Индикатори резултата

1) Ниво смањења укупних обавеза јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске – ФЗО (почетна вриједност: стање укупних обавеза на дан 31. децембар 2019. године, по финансијским извјештајима јавних здравствених установа и ФЗО);

2) Ниво ликвидности и финансијске стабилности јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске (почетна вриједност: коефицијент ликвидности и коефицијент финансијске стабилности на основу годишњих финансијских извјештаја јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске, према финансијским извјештајима јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања Републике Српске, са стањем на дан 31. децембар 2018. године);

3) Врста, број, просторни распоред и капацитет здравствених установа, чији је оснивач Република Српска, јединица локалне самоуправе и друго правно или физичко лице (почетна вриједност: подаци о установама уписаним у Регистар здравствених установа са крајем фебруара 2019. године);

4) Количина јавних средстава на располагању за здравствену заштиту становништва Републике Српске (почетна вриједност: подаци укључени у национални здравствени рачун Републике Српске за 2018. годину);

5) Припремљен и реализован пакет мјера за спречавање даљег раста неизмирених обавеза у здравственом систему.

3. Очекивани утицај на конкурентност

Реформом здравственог система биће успостављен финансијски одржив систем, који ће омогућити ефикаснију здравствену заштиту и на тај начин побољшати здравље становништва, а самим тим и бољу радну продуктивност и ефикасност.

Такође, измирењем неизмирених обавеза, биће обезбијеђена средства у буџету Републике и буџетима општина и градова, која ће моћи бити искоришћена за побољшање конкурентности, те капиталну потрошњу. До краја 2021. године из буџета Републике Српске биће издвојено око 7 милиона КМ за ове намјене.

4. Процјена трошкова активности и извор финансирања¹⁰⁷

Година	Плате	Роба и услуге	Субвенције и транс- фери	Капитални издаци	УКУПНО
2022.	–	–	345.000.000	59.635.000	404.635.000
2023.	–	–	345.000.000	58.353.000	403.353.000
2024.	–	–	388.200.000	38.011.000	426.211.000
УКУПНО	0	0	1.078.200.000	155.999.000	1.234.199.000

Износ планираних инвестиција за изградњу, реконструкцију и опремање ЈЗУ у наредном трогодишњем периоду износи око 156 милиона КМ. Средства ће бити обезбијеђена из буџета Републике Српске, а дио средстава за финансирање активности биће обезбијеђен кроз подршку међународних кредитора и донатора.

5. Очекивани утицај на социјалне исходе, као што су запошљавање, смањење сиромаштва, једнакост и родно питање

Нормирањем мреже здравствених установа могуће је да анализа укаже да постојање неких здравствених установа није оправдано, што може утицати на смањење броја запослених радника. Програмом измирења обавеза по основу доприноса Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске запослених у јавним здравственим установама (2021–2026) предвиђено је збрињавање радника, прилагођавање броја запослених у јавним здравственим установама, усмјерење ка запошљавању млађег, квалитетнијег и ефикаснијег кадра са усмјерењем првенствено на здравствене раднике.

6. Очекивани утицај на заштиту животне средине

Нема утицаја.

7. Потенцијални ризици

Ризик	Вјероватноћа (ниска или висока)	Планиране мјере ублажавања
Пандемија COVID 19	Висока	Наставак реализације мјера Владе Републике Српске усмјерених на ублажавање последица изазваних пандемијом COVID 19; Реализација Хитног пројекта COVID-19 у вриједности 13,2 милиона евра (WB) и остале комплементарне мјере које спроводе МЗРС и Влада Републике Српске
Потенцијални трошкови реализације мјере могу значајно да успоре њену реализацију	Висока	Благовремено планирање буџетских као и изналажење других доступних алтернативних средстава за финансирање

6. ТРОШКОВИ И ФИНАНСИРАЊЕ СТРУКТУРНИХ РЕФОРМИ

По питању трошкова и извора финансирања структурних реформи, процјена трошкова активности и извор финансирања појединачних реформи дат је у поглављу 5. У појединим случајевима, у овом тренутку није било могуће процијенити трошкове и/или изворе финансирања, док за неке од активности нису потребна додатна новчана средства. Као што је приказано у претходном поглављу, значајан број активности биће финансиран из буџета, те једним дијелом из донација и кредита међународних институција, како је детаљно приказано у поглављу 5. по појединачним реформама.

7. ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПИТАЊА И УКЉУЧЕНОСТ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

У оквиру процеса израде Приједлога ПЕР РС 2022–2024. Влада Републике Српске, на 132. сједници, одржаној 12. августа 2021. године, разматрала је и усвојила *Информацију о активностима на изради Програма економских реформи Републике Српске за период 2022–2024. године и координацији активности везаних за припрему Програма економских реформи БиХ за период 2022–2024. године*¹⁰⁸. Такође, Влада Републике Српске је именovala Тим Републике Српске за израду ПЕР РС 2022–2024.¹⁰⁹, те задужила сва министарства и институције Републике Српске да у пуном капацитету учествују у процесу израде ПЕР РС 2022–2024, изврше дијагностику, анализу стања, идентификују кључне препреке за конкурентност и инклузивни раст, као и да сачине приједлоге кључних реформи за наредни период, а које би отклониле претходно идентификоване препреке, као и препреке изазване пандемијом COVID 19. Даље, Влада Републике Српске је задужила координатора из Републике Српске да процес израде Програма економских реформи БиХ 2022–2024. врши искључиво на начин да Република Српска остане јасно видљива у процесу и документу, у складу са уставним овлашћењима и надлежностима институција Републике Српске.

У оквиру процеса израде документа пружена је техничка помоћ у виду радионица у организацији Центра за извршеност у финансијама (CEF) из Словеније, одржаних у оквиру пројекта *Јачање капацитета ресорних министарстава за процјену фискалних импликација структурних реформи*, који се финансира из средстава Вишекорисничке IPA Европске уније.

У току процеса израде дијагностике, анализе стања и дефинисања нацрта реформи вршене су консултације и затражени су приједлози социјалних партнера Владе Републике Српске, односно Уније удружења послодаваца Републике Српске, Привредне коморе Републике Српске и Савеза синдиката Републике Српске, који су доставили приједлоге за ПЕР РС 2022–2024. Током периода припреме Приједлога ПЕР РС 2022–2024. одржани су састанци са социјалним партнерима, а у организацији Уније удружења послодаваца Републике Српске 17. новембра 2021. године одржана је конференција под називом: “Изазови и будућност пословања”.

¹⁰⁷ МЗСЗ је у колону Субвенције и трансфери унијело износ који је неопходан за измирење укупних обавеза јавних здравствених установа и Фонда здравственог осигурања на дан 31. децембар 2020. године. Имајући у виду да још увијек није припремљен модел за измирење обавеза, потребно је претходно разматрати да ли тај износ треба да буде третиран као Субвенције и трансфери или као нека друга врста трошкова, те колики ће у том тренутку бити износ досјелених обавеза. У колону Капитални издаци унесен је износ планираних инвестиција у буџету Републике Српске за изградњу, реконструкцију и опремање ЈЗУ.

¹⁰⁸ Закључак Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2301/21, од 12. августа 2021. године.

¹⁰⁹ Рјешење Владе Републике Српске, број: 04/1-012-2-2326/21, о именовању Тима Републике Српске за израду Програма економских реформи Републике Српске за период 2022–2024. године од 12. августа 2021. године.

Имајући у виду све претходно наведено, а са намјером да у потпуности прати методологију и Смјернице Европске комисије за израду докумената који дефинишу економске политике за наредни средњорочни период, Приједлог ПЕР РС 2022–2024. биће шести пут достављен Народној скупштини Републике Српске на разматрање и усвајање.

ПРИЛОГ

Табела 2а: Изгледи буџета опште владе – Република Српска							
		ESA код	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
			X – 2	X – 1	X	X + 1	X + 2
				ниво %	БДП		
	Нето кредитирање (В9) по подсекторима						
1.	Шира влада	S13	-565,6	-1,4	-2,3	0,6	1,3
2.	Централна влада	S1311	-519,0	-1,9	-3,2	-0,7	0,0
3.	Државна влада	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	Локална влада	S1313	-91,5	0,4	0,7	0,6	0,5
5.	Фондови социјалне сигурности	S1314	45,0	0,1	0,3	0,6	0,8
	Шира влада (S13)						
6.	Укупан приход	TP	4.351,0	42,2	39,8	38,9	38,0
7.	укупна потрошња	TE	4.916,6	43,6	42,1	38,3	36,7
8.	Нето задуживање/кредитирање	EDP.B9	-565,6	-1,4	-2,3	0,6	1,3
9.	Издаци по каматама	EDP.D41 укљ. FISIM	127,5	1,2	1,2	1,3	1,5
10.	Примарни биланс		-438,1	-0,2	-1,1	1,9	2,8
11.	Једнократне и друге привремене мјере						
	Компоненте прихода						
12.	Укупан порез (12 = 12а + 12б + 12ц)		2.303,0	21,7	21,6	21,4	21,0
12.а	Порез на производњу и увоз	D2	1.851,6	17,7	17,5	17,3	17,0
12.б	Текући порези на приход и богатство	D5	447,7	4,0	4,0	4,0	3,9
12.ц	Порез на капитал	D91	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0
13.	Социјални доприноси	D61	1.672,7	15,2	14,5	14,2	13,8
14.	Приход од имовине	D4	71,7	1,3	0,9	0,8	0,8
15.	Остало (15 = 16 – (12 + 13 + 14))		303,7	4,0	2,8	2,5	2,4
16 = 6	Укупан приход	TP	4.351,0	42,2	39,8	38,9	38,0
п. м.: Пореско оптерећење (D2 + D5 + D61 + D91 - D995)			3.975,7	36,9	36,1	35,5	34,8
	Одабране компоненте потрошње						
17.	Колективна потрошња	P32	1.307,5	12,0	11,6	10,5	10,1
18.	Укупни социјални трансфери	D62 + D63	2.256,0	20,6	19,7	19,0	18,0
18.а.	Неновчани социјални трансфери	P31 = D63	789,6	7,2	6,9	6,6	6,3
18.б.	Остали социјални трансфери осим неновчаних	D62	1.466,4	13,4	12,8	12,3	11,7
19 = 9.	Издаци по каматама (укљ. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	127,5	1,2	1,2	1,3	1,5
20.	Субвенције	D3	261,3	2,0	1,3	1,2	1,1
21.	Формација бруто фиксног капитала	P51	517,7	3,5	3,9	2,0	2,0
22.	Остало (22 = 23 – (17 + 18 + 19 + 20 + 21))		446,6	4,3	4,4	4,3	3,9
23.	Укупна потрошња	TE	4.916,6	43,6	42,1	38,3	36,7
	п. м. накнада запосленима	D1	1.081,9	9,6	9,8	9,3	8,8

НАПОМЕНА

У Табели су консолидовани подаци за ниво опште владе Републике Српске, који обухвата ниво централне владе Републике Српске (буџет Републике Српске, корисници буџета Републике Српске унутар и изван Главне књиге трезора који имају властите рачуне, подаци о средствима од пројеката финансираних из иностранства и средствима са escrow рачуна), ниво јединица локалне самоуправе и фондови социјалне сигурности.

Табела 2б: Изгледи буџета опште владе – Република Српска							
		ESA код	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
			X – 2	X – 1	X	X + 1	X + 2
			ниво	у мил. КМ			
	Нето кредитирање (В9) по подсекторима						
1.	Шира влада	S13	-565,6	-165,0	-291,2	77,1	188,6
2.	Централна влада	S1311	-519,0	-224,6	-411,9	-90,6	2,0
3.	Државна влада	S1312	0,0	0,0	00,0	0,0	0,0
4.	Локална влада	S1313	-91,5	48,5	85,0	85,8	76,0

5.	Фондови социјалне сигурности	S1314	45,0	11,1	35,7	81,8	110,6
Шира влада (S13)							
6.	Укупан приход	TP	4.351,0	5.021,1	5.048,8	5.210,2	5.418,6
7.	укупна потрошња	TE	4.916,6	5.186,1	5.340,0	5.133,1	5.229,9
8.	Нето задуживање/кредитирање	EDP.B9	-565,6	-165,0	-291,2	77,1	188,6
9.	Издаци по камагама	EDP.D41 укљ. FISIM	127,5	139,1	155,2	178,8	217,7
10.	Примарни биланс		-438,1	-25,9	-136,0	255,9	406,4
11.	Једнократне и друге привремене мјере						
Компоненте прихода							
12.	Укупан порез (12 = 12a + 126 + 12ц)		2.303,0	2.583,2	2.735,7	2.867,8	2.989,4
12.a	Порез на производњу и увоз	D2	1.851,6	2.107,9	2.218,4	2.325,4	2.421,3
12.6	Текући порези на приход и богатство	D5	447,7	470,1	512,1	537,0	562,5
12.ц.	Порез на капитал	D91	3,7	5,1	5,1	5,4	5,6
13.	Социјални доприноси	D61	1.672,7	1.807,6	1.842,0	1.899,4	1.974,8
14.	Приход од имовине	D4	71,7	152,1	118,5	106,0	110,6
15.	Остало (15 = 16 – (12 + 13 + 14))		303,7	478,2	352,6	337,0	343,7
16 = 6	Укупан приход	TP	4.351,0	5.021,1	5.048,8	5.210,2	5.418,6
п. м.: Пореско оптерећење (D2 + D5 + D61 + D91 – D995)			3.975,7	4.390,8	4.577,7	4.767,2	4.964,2
Одабране компоненте потрошње							
17.	Колективна потрошња	P32	1.307,5	1.428,4	1.470,8	1.413,8	1.440,5
18.	Укупни социјални трансфери	D62 + D63	2.256,0	2.446,1	2.498,5	2.541,6	2.571,9
18.a.	Неновачни социјални трансфери	P31 = D63	789,6	856,1	874,5	889,6	900,2
18.6.	Остали социјални трансфери осим неновачних	D62	1.466,4	1.589,9	1.624,0	1.652,0	1.671,7
19 = 9.	Издаци по камагама (укљ. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	127,5	139,1	155,2	178,8	217,7
20.	Субвенције	D3	261,3	240,3	170,0	159,6	159,8
21.	Формација бруто фиксног капитала	P51	517,7	418,0	493,9	264,1	282,3
22.	Остало (22 = 23 – (17 + 18 + 19 + 20 + 21))		446,6	514,2	551,6	575,2	557,7
23.	Укупна потрошња	TE	4.916,6	5.186,1	5.340,0	5.133,1	5.229,9
п. м. накнада запосленима			D1	1.081,9	1.138,8	1.239,9	1.253,1

НАПОМЕНА

У Табели су консолидовани подаци за ниво опште владе Републике Српске, који обухвата ниво централне владе Републике Српске (буџет Републике Српске, корисници буџета Републике Српске унутар и изван Главне књиге трезора који имају властите рачуне, подаци о средствима од пројеката финансираних из иностранства и средствима са escrow рачуна), ниво јединица локалне самоуправе и фондови социјалне сигурности.

Табела 3: Потрошња шире владе по функцијама

% од БДП-а		COFOG Код	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
			X – 2	X – 1	X	X + 1	X + 2
1.	Генералне јавне услуге	1	571,5	805,0	669,6	643,6	670,3
2.	Одбрана	2	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
3.	Јавни ред и безбједност	3	371,1	340,6	341,7	362,0	365,8
4.	Економски послови	4	592,6	492,3	567,3	441,0	438,1
5.	Заштита околиша	5	19,6	18,8	19,3	17,6	17,6
6.	Стамбени смјештај и објекти у заједници	6	145,0	261,9	328,7	237,2	242,3
7.	Здравство	7	901,6	1.017,3	1.098,3	1.014,9	1.019,3
8.	Рекреација, култура и вјера	8	101,8	82,4	81,8	74,9	77,5
9.	Образовање	9	515,2	528,6	564,0	562,8	568,8
10.	Социјална заштита	10	1.695,6	1.639,2	1.669,3	1.779,1	1.830,2
11.	Укупна потрошња (ставка 7 = 26 у Табели 2)	TE	4.914,3	5.186,1	5.340,0	5.133,1	5.229,9

Табела 6: Одступање од претходног програма

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	X – 2	X – 1	X	X + 1	X + 2

1. Раст БДП-а (% поена)					
Претходно ажурирање	-3,5	2,6	3,2	3,0	
Најновије ажурирање	-2,5	5,4	4,5	4,3	4,6
Разлика	1,0	2,8	1,3	1,3	
2. Нето кредитирање шире владе					
Претходно ажурирање	-629,5	-335,5	-228,9	-124,5	
Најновије ажурирање	-565,6	-165,0	-291,2	77,1	188,6
Разлика	63,9	170,5	-62,3	201,6	
3. Бруто задуженост шире владе					
Претходно ажурирање					
Најновије ажурирање					
Разлика					